

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**AHKÂM DEFTERLERİNE GÖRE 16. YÜZYILDA
CEZAYİR'İN İDARİ, İKTİSADİ VE SOSYAL
YAPISI**

ABDELBASSAT MEKKİ

2501141383

TEZ DANIŞMANI

DOÇ.DR. RIFAT GÜNALAN

İSTANBUL - 2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : Abdelbassat MEKKI Numarası : 2501141383
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Danışmanı : Doç. Dr. Rifat GÜNALAN
Tez Savunma Tarihi : 26.10.2016 Saati : 14:00
Tez Başlığı : "Ahkam Defterlerine Göre 16. Yüzyılda Cezayir'in İdari, İktisadi ve Sosyal Yapısı"

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / GYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. CENGİZ TOMAR		Kabul
2- DOÇ. DR. RIFAT GÜNALAN		Kabul
3- YRD. DOÇ. DR. MURAT CANDEMİR		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. BİLGİN AYDIN		
2-YRD. DOÇ. DR. MUHAMMED HANEFİ KUTLUOĞLU		

ÖZ

AHKÂM DEFTERLERİNE GÖRE 16. YÜZYILDA CEZAYİR'İN İDARİ, İKTİSADİ VE SOSYAL YAPISI ABDELBASSAT MEKKİ

Ahkâm Defterlerine Göre 16. Yüzyılda Cezayir'in İdari, İktisadi ve Sosyal Yapısı başlıklı teze, genel itibarıyla Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan ahkam ve mühimme defterlerindeki hükümler taranıp tespit edilerek incelenmiş ve Cezayir'in 16. yüzyıldaki idari, iktisâdi ve sosyal yapısı ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda hedefim, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan Cezayir hakkındaki belgelerin bir envanterinin çıkarılması ve Cezayir hakkında bir bibliyografya denemesinin yapılmasıdır. Elde edilen belgeler transkribe edilip analiz edilmesiyle de Cezayir Tarihinin idari, iktisadi ve sosyal yapısına ait bilgilerin değerlendirilmesi de bu tez kapsamında ele alınacaktır.

Genellikle günümüze kadar Osmanlı belgeleri kullanılarak, Cezayir tarihine dair yapılan araştırmaların çoğu, Mühimme Defterleri baz alınarak yapılmıştır. Yapılan bu çalışmaların da Cezayir'in Osmanlı hakimiyetindeki durumunu tam olarak yansıtmadığı sonucuna varılmıştır. İşbu çalışmada, tez danışmanım Doç. Dr. Rıfat GÜNALAN hocamın yönlendirmesi ile tezin kapsamı, Mâliye Ahkâm Defterleri, Nişan (Tahvil), Ruus ve Mühimme defterleri ile genişletilmiş böylece 16. Yüzyıl Cezayir'in İdari, Askeri, Mâlî ve Siyasi olarak tüm yönleriyle ele alınması planlanmıştır.

Bu plan doğrultusunda, Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan 989 numaralı Divan-ı Hümâyûn Kataloğunda yer alan ve 1520-1600 tarihleri arasında bulunan değişik defter tasnifleri taranmış ve 8 adet Maliye Ahkam defteri, 23 adet Mühimme defteri ve 99 adet Nişan ve Tahvil defter/defter parçası ile 47 Ruus defterleri incelenmiştir.

Tarama ve incelemeler yapılırken, hükümlerin hitap kısımları dikkate alınmış ve elkâbında, “Cezâyir beylerbeyisine”, “Cezâyir-i Garb beylerbeyisine”, “Kapudan paşaya”, “Cezâyir beylerbeyliklerinde vâki‘ olan kadıllara” ibaresi bulunanlarla hüküm içerisinde Cezâyir-i Garb geçen bütün hükümler değerlendirilmeye alınmıştır. Başka bölgelere yazılmış olup hükmün sonunda “Bir Sûreti Cezâyir-i Garb beylerbeyisine ” vb. ifadeler taşıyan hükümler de değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Cezâyir-i Garb, Kapdân-ı Derya, Ahkâm Defteri, Mühimme Defteri, Ruus Defteri, Osmanlı Devleti, Belge Türleri

ABSTRACT

ALGERIAN ADMINISTRATIVE, ECONOMIC AND SOCIAL FRAMEWORK ACCORDING TO THE AHKAM REGISTERS IN THE XVI CENTURY ABDELBASSAT MEKKİ

This thesis focuses on the judicial verdicts according to the analysis of the classified Archive found in the Ottoman Prime Ministry in the XVI century, which includes Algerian administrative, economic and social framework. In that aim my target is to create an inventory of the documents and notes which is found in the Archive of the Ottoman Ministry and also to try a bibliography probation about Algeria. The transcripts of the notes and the evaluation of all the notes from the point of the view of the Algerian history also is a main part of this thesis. The majority of the research concerns Algeria was only work from Muhimme Register. In this thesis, by my thesis supervisor Asos. Dr. Rifat GUNALAN's supervision, the capacity of the thesis enlarged to Financial Judicial Verdicts, Tahvil Registration, Ruus and Muhimme Registry, thus XVI century Algerian Administration, Military Finance have been considered. Continue this, from the Ottoman Ministry Archive collection Dıvan-ı Humayun under the number 989, the different registers around the 1520-1600 history gap were combed and 8 Finacial Verdict Registries, 23 Muhimme Registries and 99 Nişan (Tahvil) Registry/Registry Part and Ruus Registries were examined. While examination and comb, the salutation parts of the provisions were taken into account, the following phrases as “Cezâyir beylerbeyisine”, “Cezâyir-i Garb beylerbeyisine”, “Kapudan paşaya”, “Cezâyir beylerbeyliklerinde vâki‘olan kadılara” with the Cezâyir-i Garb provision inside were assessed. Having “Bir Sûreti Cezâyir-i Garb beylerbeyisine ” endings and etc. expressions written to other regions were also examined.

Key words: Algeria, Kapudan Pasha, Ahkam Register, Mühimme Register, Ruus Register, Ottman Empire, Document Types

ÖNSÖZ

16. Yüzyılda Osmanlı Devleti, Asya'dan Afrika'ya uzanan oldukça büyük bir coğrafyayı hükümleraltına almıştı. Dolayısıyla bu coğrafyada yer alan ülkelerin idari, askeri, iktisadi ve sosyal yapılarını günümüze kadar getiren ve çoğunluğu bugün Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan belge ve defterler büyük önem taşımaktadır. Cezayir, 1520-1830 tarihleri arasında Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti altında bulunmuştur. Bu dönem ve özellikle 16. yüzyıl Cezayir üzerine, Cezayir'in idari, askeri, iktisadi ve sosyal yapısını ortaya koyan araştırmaların pek yapılmadığı görülmektedir. Bu sebeple tez çalışmasında bütün bunları ortaya koyabilecek, döneme ait Ahkam, Mühimme, Maliye ve Ruus defterleri temel alınmıştır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan bu defter serileri taranarak tespit edilen hükümlere göre Osmanlı Devleti idaresindeki Cezayir'in idari, askeri, iktisadi ve sosyal yapısı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Osmanlı Arşivinde yer alan Cezayir'e ait Ahkam, Mühimme ve Nişan (Tahvil) ve Ruus defterleri ve bu defterlerdeki hükümlerin tespit edilip, incelenip, analiz edilerek Cezayir'in iktisadi, idari ve sosyal yapısının ortaya konulması hedeflenmektedir. Hem arşivde yer alan belgelerin hem de çalışma sonucunda elde edilecek bilgilerin; tarih ve arşivcilik alanında, Cezayir tarihi ve Türk-Cezayir ilişkilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın probleminin anlaşılabilmesi ve hipotez temelinin oluşturulabilmesi için kapsamlı bir literatür taraması yaptıktan sonra, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde çeşitli tasniflerde yer alan defterler tespit edilmiş, tespit edilen defterler tek tek taranarak Cezayir'e ait hükümler belirlenip, konularına göre kronolojik olarak özetleri çıkarılıp analiz edilmiştir. Buradan elde edilen bilgilerle de Cezayir'in idari, iktisadi ve sosyal yapısına dair olanlar için sırasıyla sayısallaştırma, kataloglama ve kodlama işlemleri gerçekleştirilmiştir. Özetleri mevcut olan defterlerin özetlerine dayanarak hükümleri çıkarılmış, özetleri mevcut olmayan defterler ise, taranarak Cezayir hakkındaki

hükümleri tespit edilmiştir.

Belgelerin transkripsiyonunda; katibin unuttuğu kelime veya harfler için [ ] belirteçleri kullanılmış, okunamayan kelimeler “....?” belirteçleri ve şüpheli olarak okunan kelimeler ise yanlarına (?) belirteçleri konulmak suretiyle gösterilmiştir. Bazı belgelerde katibler, kişi veya yer isimleri yazmak üzere bir yeri boş bırakabilmekte ve bu haliyle karşımıza çıkmaktadır. Bu şekilde olan belgelerde boş bırakılan yerler için (boş) ve okunamayacak derecede silik kısımlar bulunduran belgelerde de, bu silik kısımlar, (silik) biçiminde gösterilmiştir.

Transkribi yapılan hüküm ve belgelerin içerisinde geçen kişi ve yer adları ile kavramlara ait indeks teze ek olarak hazırlanmıştır.

Tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Cezayir’in Tarihçesi ile Başbakanlık Osmanlı Arşiv’inde bulunan Ahkam, Mühimme ve Ruus Defterlerinin tanıtımı yapılmıştır. İkinci bölümde Cezayir ile ilgili tespit ettiğimiz hükümlerin transkripsiyonu ve özetleri yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise Ahkam, Mühimme ve Ruus Defterlerinden elde edilen hükümlerin genel değerlendirilmesiyle Cezayir’in sosyal, idari ve iktisadi yapısına dair genel değerlendirmeler yapılmaya çalışılmıştır.

Araştırma sırasında yaşadığım bazı zorlukların çoğunu idari prosedürler oluşturmaktadır. Tez çalışmasını yürütürken hizmet, katkı ve desteklerini esirgemeyen başta Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı personeli olmak üzere, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları İSAM Kütüphanesi çalışanlarına minnetlerimi arz ederim.

Tezimin hazırlanmasında ve tamamlanmasında büyük emeği geçen ve karşılaştığım engelleri aşmam için yardım ve tavsiyelerini esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Rıfat GÜNALAN’a, İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. Mehmet CANATAR’a, belgelerin transkripsiyonu ve tezimin yazım aşamasında yardımlarını esirgemeyen ve sabırla bana destek olan arkadaşlarım, Abdurrazak, Milat, Ümit, Emine, Fidan, Zeynep, Hayrettin ve isimlerini hatırlayamadığım diğer arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ekim 2016 – İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
EKLER LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1
1. BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
CEZÂYİR'İN TARİHÇESİ, AHKÂM, RUUS VE MÜHİMME DEFTERLERİ	3
1.1. CEZÂYİR'İN TARİHÇESİ	3
1.1.1. Osmanlı Hâkimiyeti Öncesi Cezâyir	3
1.1.2. Cezayir şehri ve Cezayir çevresinde hüküm süren hanedanlar :.....	5
1.1.3. Akdeniz'de Barbaros Kardeşlerin Etkinlikleri.....	6
1.1.4. Osmanlı Hâkimiyetinde Cezâyir.....	9
1.1.5. 16. Yüzyılda Cezâyir Hükümdarları	10
1.1.6. 16. Yüzyılda Cezayir'in Coğrafi Sınırları.....	13
1.2. DİVÂN-I HÜMÂYÛN'DA TUTULAN DEFTERLER VE AHKÂM DEFTERLERİ	14
1.2.1. Mühimme defterleri	14
1.2.2. Ruûs defterleri.....	15
1.2.3. Tahvil defterleri	15
1.2.4. Ahkâm defterleri	16
2. İKİNCİ BÖLÜM	20
AHKAM, TAHVİL (NİŞAN) KALEMİ VE MÜHİMME DEFTERLERİNDE CEZAYİR	20
2.1. Maliye Ahkam Defterlerinde Cezayir	20
Hükümler ve Özetleri	20
2.2. Tahvil (Nişan) kalemi ve defterlerinde Cezayir	42
Hükümler Ve Özetleri	42

2.3. Mühimme Defterlerinde Cezayir	102
Hükümler Ve Özetleri	102
2.4. Ruus Defterlerinde Cezayir	155
Hükümler ve Özetleri	155
3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	161
AHKAM, TAHVİL (NİŞAN) KALEMİ VE MÜHİMME DEFTERLERİNİN	
MUHTEVA ANALİZİ.....	161
SONUÇ.....	168
KAYNAKÇA	170
EKLER.....	174
İNDEKS	180

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Cezayir şehri ve Cezayir’de hüküm süren hanedanlar: Fas tarafı	6
Tablo 2. Cezayir şehri ve Cezayir’de hüküm süren hanedanlar: Tunus tarafı ...	6
Tablo 3 16. Yüzyıldaki padişahlar	11
Tablo 4 16. Yüzyıldaki Kapudan-ı deryalar	12
Tablo 5 16. Yüzyıldaki Cezayir’in Hükümdarları	13
Tablo 6. Cezayir-i Garb’a Gönderilen Hükümlerin Sayısı	163

KISALTMALAR LİSTESİ

BOA. A.DVN.MHM.d. Mühimme Defterleri

a.g.e.	adı geçen eser
A.NŞT.d	Tahvil (Nişan) Kalemi Defterleri
A.RSK.d	Ruus Defterleri
B	Receb
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
c.	Cilt
C	Cemaziyelahir
Ca	Cemaziyelevvel
h.	hüküm
H.	Hicri
KK.d	Kâmil Kepeci
L	Şevval
m.	Miladi
M	Muharrem
MAD.d	Maliyeden Müdevver Defterler
N	Ramazan
ö.	ölüm tarihi
R	Rebiülahır
Ra	Rebiülevvel
s.	Sayfa
S	Safer
Ş	Şaban
Z	Zilhicce
Za	Zilkade

EKLER LİSTESİ

EK 1. 30 [BOA. MAD.d. 2775 s. 150].	174
EK 2. 233 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 204].	175
EK 3. 168 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 87].	176
EK 4. 19 [BOA. KK.d. 67 s. 85].	176
EK 5. 85 [BOA. A.NŞT.d. 1074 s.05].	177
EK 6. 322 [BOA. A.DVN.MHM.d.42 s. 82 h. 344].	178
EK 7. 314 [BOA. A.DVN.MHM.d.40 s. 63 hüküm 142]	179
EK 8. 73 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 213]	179

GİRİŞ

Dünya üzerinde yaşayan tüm milletler, yaşadıkları önemli olayları ve konuları kaydettikleri belgeleri kendilerinden sonraki nesillere aktarmak istemişlerdir. Gelmiş geçmiş devletler içerisinde önemli bir yere sahip olan ve altı yüzyıl hüküm sürmüş olan Osmanlı İmparatorluğu'nun büyük ve önemli bir arşive sahip olduğu şüphesizdir¹. Osmanlı Devleti'nin yaşadığı dönemde dünya siyaseti üzerindeki büyük etkisi, yıkıldıktan sonra bile bazı şekillerde etkisini sürdürmüştür. Osmanlı Devleti'nden miras kalan ve sayısı yüz milyonlarla ifade edilen belge koleksiyonları, Osmanlı coğrafyası üzerinde kurulmuş kırkın üzerindeki ülke için hem tarihî hem de siyasî bakımdan önemli veriler içermektedir². Kaynak bakımından bu kadar zengin malzemeye sahip olan Osmanlı arşivi araştırma yapmak isteyen akademisyenlere büyük fırsatlar sunmaktadır. Osmanlı arşivinde yer alan kayıtlar arasında bulunan Divân-ı Hümâyûn defterleri sahip olduğu kıymetli bilgiler sebebiyle oldukça önemlidir. Osmanlı Devleti'nde Divân-ı Hümâyûn tam olarak II. Murad döneminde (1421-1451) kurumsal hale gelmiştir. Edirne'de kurulan bu divâna bazen padişah başkanlık ederdi ve belirli teşkilat kuralları uygulanırdı³. Divân-ı Hümâyûn tam gelişmiş halini ise Fatih Sultan Mehmet zamanında (1451-1480) almaya başlamıştır. Fatih Sultan Mehmet'e atfedilen ünlü kanunname bir çeşit anayasa düzeni kurmuş, devletin belli başlı makamlarını, bunun yanı sıra Divân-ı Hümâyûn'u da düzenlemiştir⁴. Fatih'in getirdiği en büyük yenilik ise divânda padişahın başkanlığının kaldırılması ve bu işin veziriazâma bırakılmış olmasıdır. Sıkı bir merkeziyetçilikle yönetilen Osmanlı Devleti'nde Divân-ı Hümâyûn, merkezdeki en önemli işleri gören makam sahiplerinden oluşmakta ve bunlar padişah adına karar vermektedir⁵. Osmanlı Devleti'nde Bab-ı Asafî, Bab-ı Defterî ve Divan-ı Hümâyûn adı altında devlet

¹ Rıfat Günelan, **Osmanlı İmparatorluğunda Defterdarlık Teşkilatı ve Bürokrasisi**, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 2010, s. 1-39.

² **Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz**, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 41, Ankara-1999, s. 1.

³ Gökhan Yılmaz, **Ahkâm Defterlerine Göre 18. Yüzyılda İstanbul'da Finansal Hayat**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s. 4.

⁴ Ahmet, Akgündüz, **Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri: 1. Kitap Osmanlı Hukukuna Giriş ve Fatih Devri Kanunnameleri**, İstanbul, Fey Vakfı, 1990.

⁵ A. Mumcu, **Divân-ı Hümâyûn**, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı, C.9, İstanbul, 1994, s. 430.

teşkilatının temelini oluşturan üç önemli kurum bulunmaktadır. Bunların içerisinde Divan-ı Hümayun; idarî, askerî, iktisadî ve adli meseleleri görüşerek karara bağlayan, her türlü dava ve şikayetlerle ilgilenen ve bir çok farklı görevi bulunan kuruluştur ⁶. Burada davalar konularına göre farklı defterlere yazılırdı. Bu defterler içerisinde en önemlileri mühimme, ahkâm, tahvil, ruûs, nâme, ahidnâme vb. dir⁷.

---

⁶ Yılmaz ,a.g.e., s. 11.

⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, Baskı, TTK, Ankara,1988, s. 76.

1. BİRİNCİ BÖLÜM

CEZÂYİR'İN TARİHÇESİ, AHKÂM, RUUS VE MÜHİMME DEFTERLERİ

1.1. CEZÂYİR'İN TARİHÇESİ

1.1.1. Osmanlı Hâkimiyeti Öncesi Cezâyir

Cezayir'in islamaşmasından önce Cezayir'e: Moritanya, Aslanlar krallığı, Berberi Krallığı, Yaşamın olduğu yer, Küçük Afrika, Berberiler ve Berberistan denildiği anlaşılmaktadır⁸.

Tarih sahnesinde Kuzey Afrika toprakları çeşitli kavimlere ev sahipliği etmiştir. Kuzey Afrika'nın bazı bölgelerinde kurulmuş olan küçük devletler, bu kavimlerin o bölgede uzun bir süre kaldığının ve sonradan devletleştiğini göstermektedir⁹. Kavimler, yaşadıkları bölgede huzur ortamı oluşturmak için, siyasi çatışmaların meydana gelmesine ve sorumlu idari kurumları sabote etmekle katkıda bulunmuştur.

Bununla birlikte bölgenin savaflara açık olması, savunma kapasitesini zafiyete uğratmıştır. Bu durum, halkın kendi içerisindeki rekabeti için hem bir sebep hem de cazip bir ortam oluşturabilmektedir. Ancak bu durumun devam etmesi sonucunda Cezayir'in savunması çökmüş ve 10. yüzyılda Maskeli Sanhaja kabilesinin kontrolü altına girmiştir¹⁰. On birinci yüzyılın ikinci yarısında Yusuf İbn-i Tâşefin tarafından burada Devletü'l-murâbitîn adlı yeni bir devlet kurulmuştur. Bu devletin buradaki hakimiyeti nerdeyse bir yüzyılı bulmuştur. 1059 tarihinde kurulan devlet 1146 tarihine

⁸ Cezayir hakkında yapılan çalışmaların başlıcaları şunlardır: Aziz Samih İter, **Şimali Afrikada Türkler**, c.I,Vakit Gazete Matbaa Kütüphane,İstanbul, 1936, s. 15; Sabri Hizmetli, **Osmanlı Yönetimi Döneminde Tunus ve Cezayir'in Eğitim ve Kültür Tarihine Genel bir Bakış**, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XXX / 1, Ankara, 1953, s. 2-3; Ahmet Kavas, **Kuzey Afrika'da Bir Osmanlı Nesli: Kuloğulları**, Osmanlı Araştırmaları, İstanbul, 2001, s. 31-32; **Relation d'un Sejour a Alger**, Chez Le Norment, Paris, 1907, s. 1-80; Ebü'l-Kâsım, Sa'dullah, **Tarihü'l-Cezairi's-sekafi: 1500-1830**, Beyrut, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1998. c.I, s. 529;Sander Rang, **Fondation de La Regance D'Alger**, Paris, Maulde et Renou, 1837,s. 1-25; El Mehdi El Buabdelli, **Es-sağru'l-cümânî Fî İbtisâm Es-sağr El Vahrâni**, Cezayir, Âlem El Marifa, 2013.

⁹ Aziz Samih İter, **Şimali Afrikada Türkler**, c.I,Vakit Gazete Matbaa Kütüphane,İstanbul 1936, s. 15-19.

¹⁰ El Mehdi El Buabdelli, **Es-sağru'l-cümânî Fî İbtisâm Es-sağr El Vahrâni**, Cezayir, Âlem El Marifa, 2013,s. 257-263.

kadar Mağrib (ya da Kuzey Afrika'nın batı kısmı) ve İspanya bölgesi üzerindeki hakimiyetini devam ettirmiştir. 1146'da Murabitin Devleti'nin son kralını, El Mehdî İbn-i Tumurut tarafından devrilerek yerine El-muvahhidler Devleti kurulmuş ve devletin başına da Brabem Hali geçmiştir. Bu devlette Murabitîn Devleti gibi yüzyıl kadar bu bölgede hükümranlık sürmüştür. 1121 tarihinde kurulan devlet 1212 tarihinde yıkılmıştır¹¹. Muvahhideler bu süre içerisinde, Trablusgab'tan başlayarak Fas'a tabi Agadir şehrine kadar Mağrib'in birçok bölgesini kontrol etmeyi başarmıştır¹². Hatta Murabitlerden sonra El-muvahhidler Mağrib bölgesini yıkım ve kıyımdan kurtarmaya çalışıp İspanyol sömürgecilerine karşı şiddetle bölgeyi savunmuşlardır. Ancak daha sonra Muvahhidler İmparatorluğunun idari sisteminde başgösteren zayıflık, Mağrib bölgesindeki bölünme ve iç çatışmalara sebebiyet vermiş ve imparatorluk öncesi savaş ve bölünme haline geri dönmüştür. Bu beklenmeyen durumun sonucu olarak bu bölgede Hafsîler (1229-1574), Merîniler (1217-1465) ve Benû Abdü'l-Vâdiler (1236-1550) şeklinde üç farklı devlet idaresi ortaya çıkmıştır¹³.

Benî Hafs ve Benî Abdü'l-Vâd, Tunus ve Tlemsen üzerine odaklanmıştır. Hafsîler ve Merîniler ise Tlemsen'i kontrol altına almaları ve topraklarına ilhak etmeye çalışırken, çatışmanın en önemli odak noktası haline gelmiştir. Benî Abdü'l-Vâd'in hükümdarları Tlemsen'da bir süre için bağımsızlık kazanmışlardır. Ancak bu bağımsızlığın devamını sağlamak için, yukarıda bahsedilen bu iki güçten birinin dostluğunun kazanılması gerektiği Benî Abdü'l-Vâd'in hükümdarları tarafından bilinmektedir¹⁴. Bu süre içinde güneyden gelen Benî Hilâl ve Salim kabileleri bu kargaşadan yararlanarak Mağrib bölgesindeki idari sistemi tamamen yoketmişlerdi.

On beşinci yüzyılın son çeyreğinde batı bölgelerinin, özellikle el-Mağribu'l-Aksâ denilen bölgenin batılılarca bilinen bu savunma ve idari zayıflığı, bölgeyi Portekizlilerin taarruzlarına maruz bırakmıştır. Ayrıca Portekizlilerin Mağrib topraklarına saldırması için İspanya'yı da teşvik ettiği görülmektedir. Bu taarruz genellikle Cezayir ve Tunus bölgelerine yönelik olmuştur. Bu süre zarfında Portekiz'in

---

¹¹ De Tassy Laugier, **Histoire Du Royaume D'alger**, s. 6-7.

¹² Hizmetli, **a.g.e.**, s. 2-3

¹³ İter, **a.g.e.**, s. 17.

¹⁴ Nâsirüddin Saîdûni, **El-Cezâyir Muntalakât ve Âfâk, et-tab'atu'l-ulâ, Dâru'l-garbi'l-İslâmî**, Beyrût 2000, s. 167; Tütüncü, **a.g.e.**, s. 15.

tarruzları El-Mağribu'l-Aksâ'ya yani şimdiki Fas bölgesine olmuştur¹⁵. Mağrib bölgelerine yapılan saldırıların amacı daha çok iktisadi olmayıp ana karakteri Müslümanlardan intikam almak olup 1504 yılında İspanya Kraliçesi Isabella'nın ölümüne kadar devam etmiştir¹⁶. Kraliçe Isabella'nın ölümünden önce yaptığı vasiyetler, Mağrib'e askeri seferlerin neden sürdüğünü de açıklamaktadır. İspanyolların göç eden Endülüslülere uyguladıkları zulümden dolayı, Endülüslüler Mağrib kıyılarına yerleşip daha sonra, İspanyol askeri karargah ve kalelerine karşı yapılan savaşta yerli halka katılmışlardır. Böylece Mağribliler ile İspanya arasındaki çatışmalar da yoğunlaşmıştır. İspanya kralı Ferdinand, Mağrib'e yapılacak sefer için Komutan Don Diego'yu tayin edip 1505 tarihinde Cezayir şehrini alt üst ederek ülkesine büyük bir zaferle dönmüştür¹⁷.

Böylece 15. Yüzyılın sonlarından itibaren, Mağrib'de bulunan Araplar, İspanya'ya karşı asırlar süren bir savaşı da başlatmışlardı. Mağrib direnişi sadece İspanyol istilasına karşı yapılan bir direniş değil, aynı zamanda Hristiyan dünyasının istilalarına da karşıydı. Yüzyıllar boyunca yaşadıkları bu keder ve direnişi Türkler de onlarla paylaşmıştır. Böylece Türkler, bölgenin sevgi ve saygısını kazanıp onları İslam din kardeşleri olarak benimsemişlerdir¹⁸.

İspanyolların temel amacı bütün Mağrib bölgesini kontrol altına alıp Avrupa ticaretinde önemli bir konuma gelmekti. Ayrıca Portekiz'in yaptığı keşif alanlarıyla rekabet etmek gayesini gütmektedirler. Ancak tam da bu dönemde Barbaros kardeşlerin ortaya çıkmaları İspanyolları büyük bir hayal kırıklığına uğratmıştır¹⁹.

İspanyollar, Barbaros kardeşlerin ortaya çıkmasıyla sadece kendi nüfuz alanlarını değil bütün Akdeniz havzasındaki yerlerini kaybetmiş ve bu bölgeler zamanla Osmanlı hakimiyetine girmiştir²⁰.

1.1.2. Cezayir şehri ve Cezayir çevresinde hüküm süren

¹⁵ Tütüncü, a.g.e., s. 15-20.

¹⁶ Anderw C. Hess, **The Forgotten Frontier: a History of the Sixteenth-Century İberian-African Frontier**, USA, The University of Chicago Press, 1973, s. 61.

¹⁷ Seyyid Murad Reis, **Barbaros Hayreddin Paşa'nın hatıraları = Gazavat-ı Hayreddin Paşa**; hazırlayan Yılmaz Öztuna, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1989, s. 22.

¹⁸ El Mehdi El Buabdelli, **Es-sağru'l-cümânî Fî İbtisâm Es-sağr El Vahrâni**, Cezayir, Âlem El Marifa, 2013, s. 257-263.

¹⁹ İter, a.g.e., s. 15-18.

²⁰ Tal Shuval, **The Ottoman Algerian Elite and Its Ideology**, Cambridge University Press, International Journal of Middle East Studies, Vol. 32, No. 3 (Aug., 2000), s. 323-344.

hanedanlar :

VIII. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar yani Osmanlı hakimiyetine kadar Tunus ve Fas arasında yer alan Cezayir’de birçok devletin kurulduğu görülmektedir. Yapılan tarih çalışmalarından kurulan bu devletlerin Cezayir’in tamamına hükmetmediği anlaşılmaktadır. Bundan dolayı Cezayir’de kurulan devletleri belirtmek için Cezayir; Fas ve Tunus olarak ikiye bölünüp aşağıdaki listelerde ayrı ayrı belirtilmiştir ²¹.

Fas Tarafı (Batıda) :

Devletin adı	Hicri yıl	Miladi yıl
İdrisîler	172-375	789-985
Murâbitlar	451-541	1059-1146
Muvahhidler	515-609	1121-1212
Merînîler	614-869	1217-1465
Abdülvâhidler	633-957	1236-1550

Tablo 1. Cezayir şehri ve Cezayir’de hüküm süren hanedanlar: Fas tarafı Tunus Tarafı (Doğuda)

Devletin adı	Hicri yıl	Miladi yıl
Rüstemîler	161-269	778-909
Zîrîler	361-543	972-1142
Fâtimiler	297-567	909-1171
Hammâdiler	405-547	1015-1152
Hafsîler	627-982	1229-1574

Tablo 2. Cezayir şehri ve Cezayir’de hüküm süren hanedanlar: Tunus tarafı

1.1.3. Akdeniz’de Barbaros Kardeşlerin Etkinlikleri

15 Yüzyılın sonlarında Barbaros Kardeşler hem Mağrib’in savunma sorumluluğunu üstlenmek hem de kendilerini Midilli adasında haps eden Rumlardan intikam almak için ve Mağriblilerin talebiyle bu topraklara gelip yerleşmişlerdir. Bu durumun zorunlu olarak getirdiği sonuçlardan en önemlisi İspanyolların Mağrib’lilerden aldığı toprakları bırakarak Mağriblilerin -Cezayirli- saldırılarına karşı savunma konumuna

²¹ Tütüncü, a.g.e., s. 15-20.

geçmeleri olmuştur. Hatta savunma konumundan da vaz geçerek deniz kıyılarını terkedip içerilere çekilmek zorunda kalmışlardır.²² Barbaros kardeşlerin faaliyetlerini, Kuzey Afrika'da ilerlemelerine göre iki aşamada ele almak gerekmektedir:

1.1.3.1. Barbaros Kardeşlerin Tunus hâkimi ile anlaşması:

Birinci aşamada Osmanlı öncesinde Tunus, Hafsî (1229-1574) ailesi tarafından yönetiliyordu. Hafsîler bölgenin güvenliği, savunması ve ekonomik sebeplerden dolayı Barbaros kardeşler ve diğer korsanlara yardım etmekteydiler. Bazen kendi askerlerinin giderlerini karşılamak için de korsanlarla işbirliği yapıp ganimetin önemli bir kısmını da elde etmekteydiler²³.

Barbaros kardeşler, öncelikle Yavuz Sultan Selim'e karşı Şehzade Korkut'u donanmayla ilgilenmesi sebebiyle destekliyorlardı ancak 1512'de Şehzade Korkut öldükten sonra Yavuz Sultan Selim'in bu destek sebebiyle bir sıkıntı yaşama ihtimaline karşı 1513'te Tunus'a gitmişlerdir²⁴. Bu tarihte Tunus sultanı 5. Muley Mohammed idi. Barbaros kardeşler Sultan'ın huzuruna çıkıp kendisine birçok değerli hediyeler vermişlerdir. Akabinde Muley Sultandan bu bölgede barınmak için yer istemişlerdi. Sultan bu isteğe olumlu yaklaşmış ve elde edilecek ganimetin beşte birini kendisine vermek ve bölge ahalisi ile sorun çıkartmamak şartıyla Halku'l-vad'daki Galta yerini kendilerine tahsis etmiştir. Barbaros kardeşler, kendilerine verilen bölgeyi askeri açıdan güçlü ve önemli bir konuma getirmek için birçok faaliyette bulunmuşlar ve ganimet için Akdeniz'de sürekli sefere çıkmışlardır. Tunus'un Akdeniz'e hakim yapısını ve önemi bu seferler esnasında daha iyi kavramışlardır²⁵.

16. yüzyılın ilk senelerinden itibaren Barbaros kardeşler, Akdeniz'de yaptıkları korsanlık faaliyetleriyle kısa sürede şöhrete ulaşmışlar ve itibarlarını yükseltmişlerdir. Bu faaliyetler neticesinde sayısız gemi ve binlerce esir ile birlikte önemli miktarda ganimet malı da elde etmişlerdir. Bu şöhretin bir sonucu olarak Cezayir yakınlarındaki Bicaya Hâkimi Abdurrahman kendi topraklarını İspanyollardan geri almak için Barbaros kardeşlerden yardım talep etmiştir. Oruç Reis bu yardım talebine kayıtsız

²² Reis, **a.g.e.**, s. 22-30.

²³ Sander Rang, **Fondation de La Regance D'Alger**, Paris, Maulde et Renou, 1837,s. 1-25.

²⁴ Anderw C. Hess, **a.g.e.**,s. 61.

²⁵ İlter, **a.g.e.** , s. 15-18.

kalmayarak dört gemi ile yardım için sefere çıkmıştır²⁶.

Bicaya Hakimi Abdurrahman da ordusu ile Oruç Reis'i bekliyordu. Oruç Reis yardıma giderken yolda İspanyol gemileriyle karşılaşmış onları mağlup edip Bicaya Hakimi ile buluşmuştur. İspanyollar tarafından işgal edilen Bicaya, Oruç Reis ve Abdurrahman'ın ordusu tarafından bir hafta kuşatma altına alınmıştır. Ancak kuşatma esnasında Oruç Reis yaralandığından kuşatma yarıda bırakılıp Tunus'a çekilmek zorunda kalmıştır²⁷. Oruç Reis'in yaralanması kolunu kaybetmesine sebep olmuştur.²⁸

İspanyollar, Endülüslüleri İspanya'dan sürüp çıkarırken, Hızır Reis emrindeki gemilerle İspanya kıyılarından Afrika kıyılarına binlerce Endülüslü'yü naklederek kurtarmıştır. Ayrıca İspanya'dan Müslümanlarla birlikte kaçan Yahudileri de kurtarıp Osmanlı Devleti'nin talebiyle belirlenen Osmanlı topraklarına getirmişlerdir²⁹.

1.1.3.2. Barbaros Kardeşlerin, Cikel şehrini İspanyollardan kurtarmaları

1513 yılında Bicaya liderleri Cezayir'in kıyı şehirlerini İspanyollardan kurtarmak için Oruç Reisi davet etmiştir. Bu davete Oruç Reis kardeşi Hızır ile birlikte 12 gemiyle icabet etmiştir. Bu iki kardeş İspanya hakimiyetindeki Cezayir kıyı şehirlerinden ilk olarak Cikel şehrini kuşatıp feth etmiştir. Fetih esnasında 100 adet Cenevizliyi de esir almıştır. Fetih, ilk olarak Cikel nehrinin denizle buluştuğu Soman vadisine, topçu ve donanmada yer alan askerlerden bir kısmını karaya indirilmesi ve ordunun geri kalanının Cikel iskelesi içerisine sokulmasıyla başlamıştır³⁰. Oruç Reis iskeleyi korumak için 50 asker bırakıp 20 bin kişilik yerli halkla birlikte Cikel Kalesi'ni kuşatmış ve 10 gün sonra kaleyi feth ederek 500 esir almıştır³¹.

Cikel kalesinin fethinden sonra Bicaya kalesini almak için harekete geçildi. Bicaya kalesi ise 24 günlük kuşatması sonrasında; barut sıkıntısı, Tunus hakiminden beklenen yardımın gelmemesi ve İspanyol gemilerinin yaptıkları taarruzlara daha

---

²⁶ Rang, **a.g.e.**, s. 50-55.

²⁷ Rang, **a.g.e.**, s. 33-36.

²⁸ Ali Rıza Seyfi, **Denizler Sultanı Barbaros Hayrettin Paşa**, Yediveren Yayınları, İstanbul, 2011, s. 28

²⁹ El Buabdelli, **a.g.e.**, s. 20.

³⁰ Reis, **a.g.e.**, s. 22-30.

³¹ Rang, **a.g.e.**, s. 50.

fazla dayanılmamış ve kuşatma kaldırılmak zorunda kalınmıştır³². Bu durumu tarihçiler, Tunus Sultanının, Cicel'in fethinden sonra Barbaros kardeşlerin bölgedeki nüfuzlarını arttırmaması için barut ve yardım göndermediğini iddia etmektedirler. Bunun dışında Tunus hakimi, Barbaros kardeşlerin Cezayir'i İspanyollardan kurtardıktan sonra Tunus'u da işgal etme niyetleri olduğundan şüphelenmekte olduğunu düşünmekteydiler³³. Bicaya 1513'te Oruç Reis tarafından kurtarıldı.

1.1.4. Osmanlı Hâkimiyetinde Cezâyir

On altıncı yüzyılın başlarında Yavuz Sultan Selim Han'a gönderilen bir mektupla Cezayir'in önce bir kısmı, daha sonra ise tamamı Osmanlı hâkimiyeti altına girmiş ve 1830 Fransız işgaline kadar da Osmanlı Devleti'nin bir eyaleti olarak kalmıştır.

Cezayir'in Osmanlı hakimiyetine girişi, aslında on altıncı yüzyılın başında İspanyollar'ın Cezayir sahillerini ele geçirmesi sebebiyle talep edilen yardım için Osmanlı denizcilerinin öncülerinden Barbaros Hayrettin Paşa ve kardeşlerinin Akdeniz'in batısına gelmeleriyle başlamıştır³⁴.

Hafsî Sultan'ı Ebu Abdullah Muhammed'in Barbaros ve kardeşlerine belli şartlar dahilinde verdiği Tunus limanları, donanma merkezi olarak kullanılmıştır. Böylece Akdeniz havzası boyunca ileri ve geri hareket imkanı sağlanmış olup Akdeniz'de yer alan Avrupa kıyı şehirlerine ve gemilerine büyük kayıplar verdirilmesi sağlanmıştır. Bu faaliyetler neticesinde Barbaros kardeşlerin ünü tüm islam alemine yayılmıştır. Cezayir hakimi Ebu'l-Abbas Ahmet b. El-kâdî öncülüğünde, İspanyol kuvvetlerinin Cezayir'in Cicel ve Bicaya şehirleri haricinde kalan Mağrib topraklarından geri çekilmelerini sağlamak için Barbaros kardeşlere mektup yazıp onlardan yardım talep ettiği bilinmektedir³⁵.

Cezayir hâkiminin mektubunda: 'Bizim ülkemiz ya size ya da Kurt'a kalır' şeklinde bir ifade kullanması, Barbaros kardeşlerin hoşuna gitmiş ve davete Oruç Reis gemisi ve adamlarıyla icabet etmiştir. Cezayir hakimine bağlı askerler ile Oruç Reis

³² Mübarek el-mili, **Târîhu'l-Cezair fi'li-kadîm ve'l-hadîs, Mektebetü Nahda El-cezairiyye**, Cezayir, 1940, s. 465

³³ Rang, **a.g.e.**, s. 53.

³⁴ El-mili, **a.g.e.**, s. 44.

³⁵ Tüttüncü, **a.g.e.**, s. 15-16.

İspanyollara karşı birlikte savaşmışlar³⁶ ve Barbaros kardeşler komutasındakiler Cezayir'e bağlı Cikel şehrinin arka karargahlarından olan Cezayir ve Tlemsen şehirlerine yerleşmeye başlamışlardır³⁷. Ancak düşmanın sanıldığından güçlü olması Cezayir halkını farklı bir yola sevk etmiş, Hızır Reis tavsiyesiyle Yavuz Sultan Selim'e Osmanlı yardımını talep eden bir mektup yazılmasını gerektirmiştir. Mektubun amacı, Cezayir'e Osmanlı müdahalesinin zorla değil hem İspanyol işgali altındaki toprakları kurtarmak, hem de ülkeyi savunmak için olduğunu belirtmektir³⁸.

Cezayir'den Yavuz Sultan Selim'e gelen elçileri, sultan oldukça iyi karşılamış ve onlara bir sancak verip göndermiştir. Ayrıca kendisine gönderilen mektubun kabul edildiğini bildiren, Cezayir halkıyla Barbaros Hayrettin'e de bir mektup göndermiştir. Sultan mektubunda, Cezayir'in artık Osmanlı imparatorluğuna bağlı bir eyalet olduğunu ve Barbaros Hayrettin'i de (1517-1520) Paşa³⁹ ünvanıyla beylerbeyi olarak tayin ettiğini ifade etmektedir⁴⁰.

Hayrettin Paşa'nın, Yavuz Sultan Selim Han'dan Cezayir'in idare ve savunması için talep ettiği kuvvet için iki bin asker gönderilmiştir. Ayrıca Cezayir ordusuna katılan Türkmenlere İstanbul'daki yeniçeriler gibi ayrıcalıklar tanınmıştır. Böylece Hayrettin Paşa, Mustaghanem, Tines ve Meliyana vb. stratejik yerlerde askeri birlikler oluşturulmuştur. Aslında Yavuz Sultan Selim Han'ın önceden, Cezayir'i Osmanlı hakimiyeti altına alma gibi bir fikri bulunmaktaydı. Ancak bu fikri hayata geçirmeden Barbaros kardeşlerin ve Cezayir hakiminin yardım talebi onun bu amacını farklı bir şekilde gerçekleştirmesini sağlamıştır⁴¹.

1.1.5. 16. Yüzyılda Cezâyir Hükümdarları

Cezayir'in 16 yüzyıldaki tarihi, siyasi, idari, askeri ve ekonomik olaylarını ve tarihi gerçekleri anlayabilmek için, Dönemin Osmanlı hükümdarları, Kapudân-ı deryaları ve Cezayir'e tayin olunan beylerbeyilerin hiyerarşik sıralarını bilmekte fayda

³⁶ Ammâr b. Harûf, **el-alakâtu's-siyâsiyye beyne'l-Cezâyir ve'l-Magrib fi'l-karni'l-âşiri'l-hicri/sâdis aşar el-milâdi, el-cüz'ü'l-evvel**, Dâru'l-Emel, el-Cezâyir 2006, s. 16-25.

³⁷ Abdülcelil Et-temîmî, **"Risâle min ahâlî medîneti'l-cezâir ile's-Sultân Selîm el-evvel"**, el-Mecelletü't-Târîhiyye el-Mağribiyye, sy.3, Tunus 1975, s. 119-120

³⁸ Et-temîmî, **"Risâle min ahâlî medîneti'l-cezâir ile's-Sultân Selîm el-evvel"**, el-Mecelletü't-Târîhiyye El-Mağribiyye, sy.3, Tunus 1975, s. 119-120.

³⁹ C. Hess, **a.g.e.**, s. 65.

⁴⁰ Reis, **a.g.e.**, s. 22-30.

⁴¹ El-mili, **a.g.e.**, s. 33-37.

görülmüştür. Bunlar birer liste halinde aşağıya şu şekilde çıkartılmıştır⁴².

a. 16. Yüzyıldaki padişahlar ⁴³

İsim	Başlama ve bitiş tarihler	
	Miladi	Hicri
II.Bâyezid	1481-1512	886-918
Yavuz Sultan Selim (I. Selim)	1512-1520	918-926
Kanunî S. Süleyman (I. Süleyman)	1520-1566	926-974
II. Selim	1566-1574	974-982
III. Murad	1574-1595	982-1003
III. Mehmet	1595-1603	1003-1012

Tablo 3 16. Yüzyıldaki padişahlar

b. 16. Yüzyıldaki kapudân-ı deryalar

İsim	Başlama ve bitiş tarihler	
	miladi	Hicri
Çıplak Mustafa Paşa	1519-1532	926-939
Kemankeş Ahmed Paşa	1532-1534	939-941
Barbaros Hayreddin Paşa	1534-1546	941-953
Tavil Mehmet Paşa	1546-1550	953-957
Sinan Paşa	1550-1553	957-961
Piyale Paşa	1553-1567	961-975
Müezzinzade Şehit Ali Paşa	1567-1571	975-979
Kılıç Ali Paşa	1571-1586	979-995

⁴² Mübarek el-mili İbnü'l-müfti Hüseyin ibn-i Receb Çavuş, **Takyidât ibni'l-müfti fi-târîh-i pâşavâti'l-Cezâyir ve ulemâiha**, Dirâse ve tahkik Faris Ka'van, Dar-ı Beytu'l-hikme, el-Cezâyir 2009, s. 39-40.

⁴³ Katib Çelebi, **Takvimü't-Tevarih**,1831.

İbrahim Paşa	1586-1587	995-996
Uluç Hasan Paşa	1587-1589	996-999
Cıgala Zade Sinan Paşa	1589-1594	999-1003
Halil Paşa	1594-1601	1003-1010

Tablo 4 16. Yüzyıldaki Kapudan-ı deryalar

c. 16. Yüzyıldaki Cezâyir Beylerbeyleri

İsim	Başlama ve bitiş tarihler	
	miladi	Hicri
Oruç Reis	1516-1518	922-924
Hayrettin Paşa	1519-1531	925-937
Hasan Ağa	1531-1545	937-952
Hasan Paşa (Hayrettin Paşa'nın oğlu)	1545-1551	952-958
Salih Paşa	1551-1556	958-963
Muhammed Paşa	1556	963
Hasan Paşa (ikinci defa)	1556-1561	963-968
Ahmet Paşa	1562	969
Hasan Paşa (üçüncü defa)	1562-1567	969-974
Mehmet Paşa	1567-1568	974-975
Kılıç Ali Paşa	1568-1571	975-979
Arap Ahmet Paşa	1571-1574	979-982
Ramazan Paşa	1574-1577	982-985
Fındıklı Hasan Paşa	1577-1581	985-989
Cafer Paşa	1581-1583	989-991
Ramazan Paşa (ikinci defa)	1583	991
Hasan Paşa (ikinci defa)	1583-1585	991-993
Mehmet Paşa	1585-1586	993-994
İstankullu Ahmet Paşa	1586-1588	994-996

Hızır Paşa	1588-1592	996-1000
Şaban Paşa	1592-1594	1000-1002
Mustafa Paşa(vekil)	1594	1002
Hızır Paşa	1594-1596	1002-1004
Mustafa Paşa	1596-1599	1004-1007
Hasan Paşa	1599-1600	1007-1008

Tablo 5 16. Yüzyıldaki Cezayir'in Hükümdarları

1.1.6. 16. Yüzyılda Cezayir'in Coğrafi Sınırları

Osmanlı'dan önce (13-16.yy) Trablusgarp, Tunus, Cezayir ve Fas, Afrika'nın kuzeyini oluşturmaktadır. Coğrafi olarak adı geçen bölge toprakları Afrika olarak isimlendirilmektedir. Arap fetihlerinden sonra bölge üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde; Meriniler, Mağrib'de (el-Mağribü'l-Aksâ), ikinci bölümde, Zeyyaniler, Cezayir'de (el-Mağribü'l-Evsat), Üçüncü bölüm ise, Hafsiler, Tunus'ta (el-Mağribü'l-Edna) hükümlerlik sürmüşlerdir. Bu bölümlenmeye rağmen o tarihlerde Kuzey Afrika'nın sınırları kesin olarak belirlenmemiştir⁴⁴.

Cezayir Osmanlı hâkimiyetine girince Garb Ocağı olarak tanımlanmıştır. Cezayir'de beylerbeylik dönemi sona erdiğinde (1574) Cezayir; Cezâyir Ocağı, Tunus Ocağı ve Trablusgarb Ocağı olarak üçe bölünmüştür. Ayrıca Fas ve Marankuş hâkimleri Osmanlı İmparatorluğuna bağlı olmalarına rağmen, Ocak sistemi dışında kalıp Osmanlı hâkimiyetine girmemişlerdir⁴⁵.

Afrika'nın kuzeyi, Salloum körfezinden (şimdiki Libya) Fas Krallığı'na kadar uzanan kıyı bölgesini oluşturmaktadır. 3900 kilometre uzunluğa sahip sahildeki yoğun köyler daha sonra Garb Ocakları için doğal bir liman haline getirilmiştir. Osmanlı devleti, erken dönemlerde bu bölgeyi sınırlı bir şekilde kontrol altına alırken sonraki tarihlerde (1520-1575) Cezâyir, Tunus ve Trablusgarb topraklarının çoğu fethedilerek bu alan genişletilmiştir⁴⁶.

⁴⁴ El Buabdelli, **a.g.e.**, s. 259-261.

⁴⁵ Aziz Samih İter, **Şimali Afrikada Türkler**, c.I,Vakit Gazete Matbaa Kütüphanesi,İstanbul 1936, s.s. 15-18.

⁴⁶ İter, **a.g.e.**, s. 17-20

Cezayir'in Osmanlı hakimiyetinde kaldığı döneme ait tarih kaynakları bugün yoğunluklu olarak İstanbul'da bulunan Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır. Bu arşivde genel itibarıyla Osmanlı hakimiyetinde kalmış olan bütün Afrika ve Arap ülkelerinin de tarih kaynakları da mevcuttur. Tez çalışmasında kullandığımız özellikle 16. Yüzyıl'da Cezayir'e dair tutulmuş olan; Divan-ı Hümayun kararları, Beylerbeyi ve sancakbeylerinin tayinlerini içeren Ruus ve Tahvil defterleri, Mali ve idari kararları içeren Defterdarlık kayıtları ülke tarihi açısından son derece kayda değer kaynaklardır. Bu kaynaklar ışığında Cezayir'in idari, askeri, mali ve sosyal tarihinin ortaya çıkması sağlanmış olacaktır. Bu kaynaklar aşağıda teker teker açıklanarak belgelerin analizlerine geçilmektedir.

1.2. DİVÂN-I HÜMÂYÛN'DA TUTULAN DEFTERLER VE AHKÂM DEFTERLERİ

Divan-ı Hümayundan çıkan defterler aşağıda belirtmektedir

1.2.1. Mühimme defterleri

Osmanlı Devleti'nin iç ve dış tüm meselelerle ilgili Dîvân-ı Hümâyûn'da aldığı kararlar ve bunlarla ilgili olarak yazılan fermanların kaydedildiği defterlere Mühimme Defteri adı verilmiştir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, H.961-1323 / M. 1553-1905 yılları arasındaki Mühimme kayıtlarına ait 419 adet defter bulunmaktadır⁴⁷. Topkapı Sarayı'nda Koğuşlar Kütüphanesi Nr. 888 tarihi: 1551-1553 ve Topkapı Sarayı Arşivi E.12321, 1544-1546 tarihli iki defter mühimme defteri bulunmuştur. Topkapı Sarayı'ndaki defterler Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki olanlardan daha eski tarihlidir⁴⁸. Defterler, hükümlerin sâdır oldukları divanlar bakımından 4 farklı grupta değerlendirilebilir:

1- Mühimme Defteri: Padişah'ın tahtta bulunduğu sırada, Sadrazam başkanlığındaki

⁴⁷ Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, **Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi**, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Başbakanlık Basımevi, 2010, s. 7; Uzunçarşılı, **a.g.e.**, s. 82

⁴⁸ Géza Dávid, **Xvi. Yüzyılda Osmanlı-Habsburg Mücadelesinin Bir Kaynağı Olarak Mühimme Defterleri**, Tarih Dergisi, Sayı 53 (2011 / 1), İstanbul 2012, s. 295-349

Divan toplantısından çıkan emirlerin kaydolunduğu defterler.

2- Rikâb Mühimmesi: Sadrazam'ın sefer veya başka bir nedenle tahttan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rikâb kaymakamı veya Sadâret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan Divan'da alınan kararların yazıldığı defterler.

3- Ordu Mühimmesi: Ordu ile birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında bir araya getirdiği Divan toplantılarında alınan kararların yazıldığı defterler.

4- Kaymakamlık Mühimmesi: Padişah ve sadrazamın aynı anda Dersaadet'ten ayrıldığında, devlet işlerini idare etmek üzere tayin edilen Sadaret kaymakamının bağımsız olarak akdettiği Divanlarda alınan önemli kararların yazıldığı defterlerdir⁴⁹.

1.2.2. Ruûs defterleri

Osmanlı bürokrasisinde 16. yüzyıl sonlarına kadar bazı resmî tayinlerin kayda geçirildiği defterleri ifade etmektedir⁵⁰. 17. yüzyıldan itibaren bazı tayinler için verilen tezkireler de bu isimle anılmış ve 17. yüzyılın sonlarına doğru tayinlerin bürokratik işlemlerinin yapıldığı kalemin adına dönüşmüştür⁵¹. Ruûs-ı Hümayûn Kalemî Defterleri denilen bu defterlere vezir, beylerbeyi ve timâr sipahileri hariç olmak üzere, devlet hizmetinde bulunan kimselerin tayin beratları ve görev tevcihlerine ait belgeler kaydedilmiştir⁵².

1.2.3. Tahvil defterleri

Tahvil, sefere katılmamak veya ölüm sebepleriyle mahlûl kalan timâr veya zeametlerin başka birine tevcihi için kullanılan bir terimdir⁵³. Tahvil kalemî merkezden tayin edilen büyük memurlar ile mahlûl timâr ve zeâmetlerin tevcihine dair olan kayıtları tutup tezkire ve vesikaları yazan kalemin de adıdır⁵⁴.

⁴⁹ Yusuf İhsan Genç ve diğeri, **Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi**, Başbakanlık Basımevi, İstanbul 2010, s. 7.

⁵⁰ Erhan Afyoncu, **“Defterhane”**, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. IX, İstanbul 1994, s. 100-103

⁵¹ Recep Ahıskalı, **Ruûs**, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.35, İstanbul s. 273

⁵² Yusuf Halaçoğlu, **Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı**, Türkler Ansiklopedisi, C.IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara,2002, s. 795-835

⁵³ Yusuf İhsan Genç ve diğeri, **a.g.e.**, s. 59-60

⁵⁴ Halaçoğlu, **a.g.e.**, s. 443.

1.2.4. Ahkâm defterleri

Herhangi bir iş veya görev için padişah tarafından verilen yazılı emre hükm-i hümayûn denilmektedir. Divân-ı Hümayûn'dan çıkan, hüküm, kanunnâme ve nizâm niteliğinde olan kararların⁵⁵ kayıtlı bulunduğu defterlere genel anlamda Ahkâm Defterleri denilmiştir⁵⁶. Oldukça titizlikle kayıt altına alınan bu defterler araştırmacılar için sürekli olarak başvurulabilecek birer kaynak olmasının yanında, araştırma yapılması düşünülen bölgenin sosyal, ekonomik, kültürel durumları hakkında başvurulabilecek birinci elden kaynaklar olarak varlığını sürdürmektedir. Şöyle ki, geçmişe yönelik bir uygulama ya da bir iş söz konusu olduğu durumlarda bu defterlere bakılır, ona göre mütalâa beyan yahut muamele ifa edilirdi⁵⁷. Başlangıçta Mühimme Defterleri içinde ve onlarla birlikte değerlendirilen Ahkâm defterleri, 1645 yılında Şikâyet Defterleri, 1742 yılından sonra da Ahkâm-ı Şikâyet Defterleri adını almış ve eyaletlere göre sınıflandırılmıştır⁵⁸. Diğer bir ifadeyle 1645-1650 yıllarına kadar bütün ferman, beraat ve diğer hükümler Mühimme Defterleri'ne kaydolunurken, bu tarihten sonra kişiye özel davalara ait hükümler şikâyet defterlerine kayıt edilmiştir. Şikâyet Defterleri'nin devamı özelliğinde ama onlardan ayrı olarak Ahkâm defterleri'nin tutulmaya başlanması 1742'den sonradır. Fakat, Ahkâm Defterleri'nin çıkışıyla Şikâyet Defterleri son bulmamış, kayıtlar tutulmaya devam etmiştir. 18. yüzyılda devlet otoritesinin zayıflaması ile orantılı olarak şikâyetler artmış ve bu da Divan-ı Hümayûn'daki iş yükünü artırmıştır. Bunu hafifletmek amacı ile dönemin Reisü'l-Küttabı Mehmed Ragıp Efendi (Koca Ragıp Paşa)⁵⁹ tarafından eyalet esasına göre şikâyetleri kaydetme usulünün getirilmesi öngörülmüş ve böylece Ahkâm Defterleri ortaya çıkmıştır Osmanlı Devleti'nde sadece padişahın değil onun yetki vermiş olduğu makam veya bu makama bağlı dairelerinde padişah adına hüküm verme yetkileri bulunmaktadır. Bu sebeple, hükümler sadâret makamından çıkmaktadır. Sadâret makamından çıkan hükümlere daha çok, defâtir-i umûr-ı mühimme, ahkâm-ı

⁵⁵ İlhan Şahin-Feridun Emecen, **II. Bayezid Dönemine Ait 906/1501 Tarihli Ahkâm Defteri**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yay., İstanbul, 1994, s. 15-20.

⁵⁶ Şimşer, **a.g.e.**, s. 358.

⁵⁷ Mehmet Zeki Pakalın, **Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C.I, MEB, İstanbul, 1993, s. 30.

⁵⁸ Günelan, **a.g.e.**, 2010, s. 10-35.

⁵⁹ Mesut Aydıner, **Ragıp Paşa**, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2007, C.34, s. 403-406

mühimme veya kısaca mühimme denilmiştir. Defterdârlıktan çıkan ahkâmın toplandığı defterlere ise ahkâm-ı maliye adı verilmiştir⁶⁰. Bu defterlerde ise başdefterdarlara verilen yetkilen neticesinde maliye ile ilgili konularda defterdarların, Padişah adına verdikleri hükümleri ihtiva etmektedir⁶¹.

Gerek şikâyet gerek Ahkâm Defterleri'nden önce Divân-ı Hümâyûn kararlarının tutulduğu Mühimme Defterlerine, bir dilekçe ile başvuru yapmak söz konusu olmaksızın, genelde devletin siyasî, askerî ve idarî konularıyla ilgili hükümler kaydedilirdi. Şikâyet defterlerine ise, kişisel anlaşmazlıklara, mülkî ve idarî amirlerden sorunlara ilişkin şahısların ve resmî makamlardaki üst düzey görevlilerin başvuruları doğrultusunda, şikâyetlere konu olan mesele ve bu meseleye dair hükümler kaydedilmiştir. Eşkıyalık olayları, mahkeme kararlarına itiraz, alacak-verecek davaları, toprak anlaşmazlıkları davaları, timârlı sipahinin vergiyi toplayamama şikâyetleri, esnaf şikâyetleri gibi dava konuları da bu defterlerde kayıt altına alınmıştır⁶².

1649 tarihine kadar tüm ferman ve hükümler Mühimme Defterlerine, bu tarihten sonra daha şahsî dava kayıtları ise Şikâyet Defterlerine kaydedilmiştir. Şikâyet Defterleri de Mühimme Defterleri gibi Beylikçi Kalemî tarafından hazırlandığı için defterin boyutu ve türü ile kaydedilen hükümlerin düzenlenme şekli Mühimme Defterlerine benzemektedir. Bu defterleri birbirinden ayırt edebilmek ve daha kesin bir saptama sağlamak için resmi kayıt ve içeriğe bakılması gerekmektedir. Şikâyet defterlerinde bulunan hükümler kronolojik sıraya göre yazılmakta ve imparatorluğun hepsini kapsamaktadır. 1649'da Mühimme Defterleri'nden Şikâyet Defterleri'ne geçişle başlayan bu değişim 1742 yılına kadar devam etmiş ve Şikâyet Defterleri bu tarihe kadar varlığını sürdürmüştür. H.1155/ M.1742 yılına gelindiğinde ise Şikâyet Defterleri kendi aralarında bölünerek Ahkâm Defterleri adında yeni bir defter serisi ortaya çıkmıştır. Şikâyet Defterleri ülkenin tamamını kapsadığı halde, Ahkâm Defterleri bölgelere göre sınıflandırılmıştır. Bu ayırım Şikâyet Defterleri ile Ahkâm Defterleri arasında gözle görülen en ayırt edici farktır⁶³.

⁶⁰ Halil Sahillioğlu, **Ahkâm Defterleri**, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı, C.1, İstanbul-1988, s. 551.

⁶¹ Rıfat Günalan, **a.g.e.**, s. 101.

⁶² Rıza Karagöz, **12 Nolu Sivas Ahkâm Defterine Göre Samsun ve Çevresi (1767-1775)**, Samsun Sempozyumu 2011(13-16 Ekim), Samsun, 2012, s. 2.

⁶³ Şimşer, **a.g.e.**, s. 360.

1.2.4.1. Ahkâm defterleri'nin tanımı ve kapsamı

Ahkâm defterlerinin ne manaya geldiğini ve menşeyini yukarıda değinmiştik. Bu sebeple bu bölümde daha çok Ahkâm defterlerinin kapsamı, şekil özellikleri, yazı stili ve ahkâm defterleri ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilecektir.

1.2.4.2. Ahkâm defterleri'nin fiziki özellikleri

1742 yılından itibaren tutulmaya başlanan Ahkâm Defterleri, Şikâyet Defterleri'nin devamı özelliğinde olmaları hasebiyle birçok ortak özelliğe sahip olmalarının yanında, bu iki defter türünü birbirinden ayıran bazı farklılıklar da bulunmaktadır. Bunlar; ilk olarak Şikâyet defterleri, kendisinden önceki yıllara ait Mühimme defterleri ile şekil olarak aynıdır⁶⁴, Ahkâm defterleri ise Şikâyet Defterleri'nden şekil olarak daha dar ve uzundur. Ahkâm Defterleri'nin dış kapakları ebru baskı tekniği ile yapılmıştır. Ayrıca Şikâyet Ahkâm defterlerinin kapak kısmında öncelikle defterin nereye ait olduğu yazılmıştır. Örneğin; “Hazâ defter-i kuyûd-ı şikâyet der eyâlet-i Sivas...”, “Hazâ kuyûd-ı ahkamu'ş-şikâyat li-eyâlet-i Haleb...”, şeklinde giriş cümleleriyle başlamaktadır. Ahkâm defterleri türünde kayıtların yazılmaya başlandığı bölgelerde bir sonraki defter Şikâyet Defteri adı ile kaydedilmiştir. Bundan dolayı Ahkâm defterleri olarak bilinen defterler, Ahkâm-ı şikâyet defterleri olarak da adlandırılmıştır. Yukarıda verilen örneklerden de anlaşılabilir gibi, Sivas Ahkâm defteri için, Kuyûd-ı Şikâyet, Haleb Ahkâm Defteri için Kuyûd-ı Ahkâmü'ş-şikâyet şeklinde kayıtlarla defter türünün değişik ifadelerle belirtildiği görülmektedir⁶⁵. Bundan başka Ahkâm defterlerinde tarihlerin yazılışında tam bir gün verilmeyerek evâil, evâsıt, evâhir gibi onar günlük tarih aralığında ve daha sonra ayı ve senesi kaydedilmiştir. Mühimme ve şikâyet defterlerinin bazıları da bu şekilde yazılmıştır. Örneğin 90 numaralı mühimme defteri de bu şekilde kaydedilen defterlerdendir. Ahkâm defterlerinde yer alan hükümlerden her bir hükmün ilk bölümü, şer'î ve örfî görevliye ayrı ayrı veya ikisine birden hitap ile başlamaktadır. Daha sonraki bölümde şikâyet konusu açıklanmaktadır. Son bölüm ise, getirilen çözümü ihtiva etmektedir. Hükmün

⁶⁴ Rıfat Günalan, **XVI. Yüzyılda Bâb-ı Defterî Teşkiatı ve Maliye Ahkâm Defterleri**, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2005, s. 1-35.

⁶⁵ Sibel, Pekdoğan, **19 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s. 1-60)**, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2014, s. 11.

sonunda “şer‘le görölmek için yazılmıştır”; “mahalinde şer‘le görölmek bâbında...” vb. ifadelere yer verilmektedir⁶⁶.

1.2.4.3. Ahkâm defterlerinin yazı türü

Ahkâm defterleri, Osmanlı Devleti’nin idâre sahasındaki en yüksek resmî dairelerin yani Divân-ı Hümâyûn’da görüşülen meselelerin tutulduğu kayıtlarda kullanılan bir yazı türü olan divânî yazı ile yazılmıştır⁶⁷. Kütükoğlu, Osmanlı belgeleri ile ilgili kaleme aldığı eserinde, arşiv belgelerindeki yazıların aslında tam olarak divânî olmadığını “kıрма”⁶⁸ ya da “hurda” denilen yazı türleriyle yazıldığını belirtmektedir. Yine “süratli yazma endişesi zaman zaman yazının noktalarının ihmal edilmesine sebep olmuş ve bu nedenle belgelerin okunmasının divânîye oranla çok daha zor” olduğunu belirtmiştir⁶⁹.

1.2.4.4. Ahkâm defterleri tutulan eyaletler

İçerik itibariyle Şikâyet Defterleri’nin devamı olan Ahkâm Defterleri eyaletlere göre tutulmuşlardır. Tarih olarak Şikâyet Defterleri’nden 104 yıl sonra (Mora Ahkâm Defteri hariç) hepsi 1155/ 1742 yıllarından başlamakta, II. Meşrutiyet dönemine kadar devam etmektedir⁷⁰. Çok özenli bir şekilde kayıt altına alınan Ahkâm Defterleri, on altı eyalet esas alınarak yazılmışlardır. Bu eyaletler: Adana, Anadolu, Bosna, Cezayir-i Bahr-i Sefîd/Adalar ve Rakka, Diyarbakır, Erzurum, Halep, İstanbul, Karaman, Maraş, Mora, Özi-Silistre, Rumeli, Sivas, Şam-ı Şerif ve Trabzon’dur. Cezayir’e dair ise bir ahkam defteri malesef günümüze ulaşmamıştır.

⁶⁶ S. Güldiken, **III. Numaralı Maraş Ahkâm Defterine Göre Ayıntab**, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2007, s. 19.

⁶⁷ Pakalın, **a.g.e.**, s. 466.

⁶⁸ Ramazan, Günay, **Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri; Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi**, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Isparta, 2013, s. 9-29.

⁶⁹ Mübahat S. Kütükoğlu, **Osmanlı Belgelerinin Dili**, Kubbealtı Akademisi Kültür ve San’at Vakfı, 2. Baskı, İstanbul, 1988, s. 63.

⁷⁰ Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, **Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi**, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Başbakanlık Basımevi, 2010, s. 22.

2. İKİNCİ BÖLÜM

AHKAM, TAHVİL (NİŞAN) KALEMİ VE MÜHİMME DEFTERLERİNDE CEZAYİR

2.1. Maliye Ahkam Defterlerinde Cezayir

Hükümler ve Özetleri

Cezayir'e ait kayıtları da içeren 1520-1600 tarih aralığına ait 8 adet Maliye Ahkam defteri incelenmiştir. İnceleme ve taramalar neticesinde Maliye Ahkam defterlerinde Cezayir eyaletiyle ilgili genelde mali konuları içeren 40 hüküm tespit edilmiştir. Tespit edilen bu hükümlerin özetleri çıkarılarak kaynak gösterilerek transkripsiyonları aşağıya çıkartılmıştır:

1 [BOA. KK.d. 62 s. 43] Anavarin kalesi için gerekli malzemenin donanma-i hümayun gemileriyle ulaştırılması

Cezâyir Beylerbeyisi Hayreddin Paşa'ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ Mora sancakbeyi Dergâh-ı mu'allâm'a arz gönderüp Anavarin kal'asında olan topların ba'zı mukîm olup amelden kaldığın bildirip ba'zı toplar ve ba'zı esbâb taleb eylemiş. İmdi, zikr olan kal'a iki kıt'a bacaluşka ve üç kıt'a kanon ve beş kıt'a kolomborna ve beş kıt'a büyük havan ve on kantar demir ve on kantar zift ve iki yüz adet cam gönderiverilmesin emr idüp ve donanma-i hümayûnum avdet olunup kal'a-yı mezbûreye geldikde zikr olunan toplar ve demir ve zift ve kendir donanma-i hümayûnum taleb olunmak için mûmâileyhe hükm-i şerîfim dahî irsâl olunmuşdur, buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda donanma-i hümayûnumda avdet idüp Anavrin kal'asına geldiğin müşârunileyh sancakbeyi zikr olunan topları ve esbâbı taleb eyledikde donanma-i hümayûnum gemilerinden iki kıt'a bacaluşka ve üç kıt'a kanon ve beş kolomborna ve beş kıt'a büyük havan ve on kantar demir ve on kantar zift ve iki yüz adet cam kendiri virüp kal'a-yı mezbûre dizdârına teslim itdiresiz ve ne mikdâr nesne verildiğin defter itdirip defteri mühürleyip Dergâh-ı mu'allâm'a gönderesiz ve yazıp bildiresiz ve toplardan ve sâ'ir esbâbdan ne mikdâr nesne verilir ise sicillâta dahî

kayd itdiresiz ve zikr olunan kal'ada olan toplardan harab olup âmelden kalmış kaç kıt'a top var ise anları gemilere tahmîl itdirip İstanbul'a getirip Tophâne-i âmire'm emînine teslîm itdiresiz ve ne mikdâr nesne getirip teslîm olunduğın dahî yazıp bildiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 15 Muharremü'l-harâm sene 951.

2 [BOA. KK.d. 62 s. 296] İnebahtı'ya tabi Bergaz-ı Cedid kalesi muhafazası için bazı silah ve esbab tedariki

Cezâyir Beylerbeyisi ve kapudânım olan Hayreddin -dâmet me'aliyhû-ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ İnebahtı sancakbeyi Dergâh-ı mu'allâm'a arz gönderüp İnebahtı'ya tâbi' Burgâz-ı cedîd muhâfazası için ba'zı yarak ve esbâb taleb eylemiş. İmdi donanma-i hümâyûnum gemilerinde olan toplardan beş kıt'a kolomborna ve iki kıt'a bacaluşka ve üç kıt'a şayka topların ve kifâyet kadarı demir taş ve üç yüz kîse barut-ı siyâh ve onbeş kantar kurşun ve otuz kantar zift ve on beş kantar fitil ve iki yüz debri? kalkanı verilmesin emr idüp ve olvecihle müşârunileyhe hükm-i şerîfim verilmiştir. Buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda donanma-i hümâyûnumla avdet idüp kal'a-yı mezbûre muhâfazası için zikr olan yarak ve esbâbı müşârunileyh cânibinden taleb olundukda te'hîr itmeyip emr olunan beş kıt'a kolomborna ve iki kıt'a bacaluşka ve üç kıt'a şayka topları ve kifâyet kadarı demir taş ve üç yüz kîse barut-ı siyâh ve onbeş kantar kurşun ve otuz kantar zift ve on beş kantar katran ve iki yüz debri kalkanı viridirip kal'a-yı mezbûre dizdârına teslîm itdirip ve ne mikdâr nesne verilir ise anda sicillâta kayd itdikden sonra bir sûreti dizdâra teslîm idüp ve bir sûreti dahî Dergâh-ı mu'allâm'a getüresiz şöyle bilesiz deyu .

Tahrîren fî gurre-i Rebî'ü'l-evvel sene 951.

3 [BOA. KK.d. 62 s. 297] İnebahtı'ya tabi Bergaz-ı Cedid kalesi ihtiyaçlarının Hayreddin Paşa tarafından donanma-i hümayun'la tedarik ettirilmesi

İnebahtı sancakbeyine ve İnebahtı kadısına hüküm yazıla ki:

Sen ki sancakbeyisin hâliyâ Dergâh-ı mu'allâm'a arz gönderüp İnebahtı'ya tâbi' Bergaz-ı cedîd kal'ası muhâfazası için yarak ve esbâb taleb eylemişsin. İmdi Cezâyir beylerbeyisi ve kapudânım olan Hayreddin -dâmet me'âliyhû- donanma-i

hümâyûnla avdet idüp kal'a-yı mezbûre geldikde taleb olunan yarâkdan ve esbâbdan beş kıt'a kolomborna ve üç kıt'a şayka ve iki kıt'a bacaluşka ve kifâyet kadarı demir taş ve üç yüz kîse barut-ı siyâh ve onbeş kantar kurşun ve otuz kantar zift ve on beş kantar katran ve iki yüz debri kalkanı viresiz deyu hükm-i şerîfim verilmiştir buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda müşârunileyhe donanma-i hümâyûnuma avdet idüp kal'a-yı mezbûreye geldikde zikr olan beş kıt'a kolomborna ve on üç kıt'a şayka ve iki kıt'a bacaluşka ve kifâyet kadarı demir taş ve üç yüz kîse barut-ı siyâh ve onbeş kantar kurşun ve otuz kantar zift ve onbeş kantar katran ve iki yüz debri kalkanı mûmâileyh taleb idüp alıp zikr olan topları kal'a-yı mezbûrenin lâzım olan mahallerine kodurdup kal'ayı gereği gibi hıfz ve hırâset itdiresiz ve sâ'ir esbâbı kal'a dizdârına teslim itdirip kal'ada hıfz itdiresiz ve alınan topların ve sâ'ir esbâbın ecnâs ve adedin müfredâtlı defter itdirip defterin bir sûretini ânda sicillâta kayd idüp ve bir sûreti dahî mezkûr dizdâra teslim idüp ve bir sûreti dahî mühürleyip yarar âdemleriniz ile Dergâh-ı mu'allâm'a gönderesiz ve yazıp bildiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî gurre-i Rebi'ü'l-evvel sene 951.

4 [BOA. KK.d. 62 s. 464] İstanbul iskelesi pencik emininin donanma-i hümayundaki esirlerden pencik tahsili

İftihârü'l-emâsil ve'l-akrân emîrû'l-ümerâ'i'l-kirâm Cezâyir Beylerbeyisi Hayreddin Paşa -dâmet me'âliyahû- kethüdâsı Şücâ' -zîde kadruhû- tezkire varıcak ma'lûm ola ki:

Bi'l-fi'il İstanbul iskelesi pencigine ber vech-i iltizâm emîn olan Ali gelüp hâliyâ donanma-i hümâyûndan gelen gemilerde hayli esirler vardır beni dahl itdirmezler deyu bildirdi. İmdi emîn-i mezbûr Ali ile zikr olan gemilerin ve minbâ'd gelecek donanma gemileri geldiklerinde üzerlerine varıp göresiz her gemide kaç esir bulunur ise esirlerin sâhiblerinin isimleri ile senin ma'rifetinle pencik emînlerine müfredâtlı defter itdiresiz hâric-i defter mezbûrları kodurmayasız sonra pencikleri husûsunda ne vecihle emr olunursa âna göre âmel oluna.

Tahrîren fî 13 Cemâziye'l-âhir sene 951.

5 [BOA. KK.d. 62 s. 487] Zeamete mutasarrıfken ölen İsmal'e ait köylerin

Hayreddin Paşa'ya verilmesi

Andin kadısına ve mukâta'at nazırı Muhyiddin'e hüküm yazıla ki:

Kazâ-i mezbûrede elli bin akçelik ze'âmet tasarruf idüp fevt olan İsmail'in tasarrufunda olan Vircanos ve ana tâbi' karyeler mütevaffâ-yı mezbûr fevt olduktan sonra sene 951 Cemâziye'l-âhiri'nin yedisinde Cezâyir Beylerbeyisi Hayreddin -dâmet me'âliyahû-ya verilip öyle olsa mezkûrun fevti târihinden mûmâileyhe verildiği târihe gelince mâbeynde vâki' olan mahsulât yerli yerinden teftîş olunup zâhir olanı mîri için zabt olunması lâzım ve mühîm olduğu sebebden buyurdum ki, hükm-i şerîfim ile kulum vardıkda bir ân ve bir sa'at te'hîr ve terâhi eylemeyüp kendi nefsiniz ile zikr olan karyelerin üzerine varıp müteveffâ-i mezbûrun fevti târihinden müşârunileyhe verildiği târihe gelince mâbeynde vâki' olan mahsulât onat vecihle dikkat ve ihtimâm üzere yerli yerinden teftîş idüp göresiz nakdiyeden ve gallâtdan ve sâ'ir rusûmden bi-hasebi'ş-şer' ve'l- kânûn ne mikdâr nesne zâhir olur ise müfredâtlı defter itdirip ve defter mûcibince zâhir olan nakdiyeyi ve gallâtı bî-kusûr cem' idüp ve cem' olunan gallâtı nârh-ı rûzî üzere satılıp nakid itdirip cem' olunan akçesiyle der kîse idüp ve mühürleyip ve defteri imzâlayıp ve mühürleyip ve defteri mezbûr kulomla ve yarâr adamlarınız ve kifâyet kadarı mu'temed hisar erenleri ile Dergâh-ı mu'allâm'a gönderüp teslîm etdiresiz ve yazıp bildiresiz ve cem' olunan nakdiye ve gallâtın mikdârın âdedi ve nice satılıp cümle ne mikdâr akçe olduğun yazıp bildiresiz sâ'y u ikdâm ve cedd-i ihtimâm idüp mâbeynde vâki' olan mahsulâtından kimesne zimmetinde bir akçe bâkî kodurmayasız şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 28 cemâziye'l-âhir sene 951.

6 [BOA. KK.d. 62 s. 575] Donanma-i hümayundaki görevlerine gelmeyen Gelibolu, Agriboz, İnebahtı ve Karlı İli sancakları sipahileri isim ve timârlarının mahlulat defterinden çıkarılıp İstanbul'a gönderilmesi

Cezâyir Beylerbeyisi ve kapudânım olan Hayreddin Paşa -dâmet me'âliyahû-ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ bu def'a vâki' olan donanma-i hümayûnuma hizmet emr olunup yoklamada mevcûd bulunmayan Gelibolu ve Eğriboz ve İnebahtı ve Karlılı sancakları sipâhilerin

isimleri ve timârları mahlûlât defterinden ihrâc olunup Dergâh-ı mu‘allâm’a gelmesi lâzım ve mühîm olduğu sebebdan buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bir ân ve bir sa‘at te‘hîr ve terâhi eylemeyip zikr olan sancaklar sipâhîlerinden yoklamada mevcûd bulunmayan sipâhîlerin isimleri ve mutassarıf oldukları timârları ile mahlûl defterlerinden ihrâç itdirip ve mühürleyip ta‘cîl ale‘t-ta‘cîl Dergâh-ı mu‘allâm’a gönderesiz ve yazıp bidiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fi 8 Şa‘bâni‘l-mu‘azzam sene 951.

7 [BOA. KK.d. 62 s. 651] Livadiye kazasına tabi Hayreddin Paşa haslarına ber-vech-i emanet emin olanın bakinin tahsili

Estefe Kadısı Mevlâna Taceddin ve Mukâta‘at Nâzırı Muhyiddin’e hüküm yazılı ki:

Bundan akdem sene 939 Rebî‘ü'l-evveli’nin yirmi dördünde Livadye kazâsına tâbi‘ Hayreddin Paşa haslarına ber vecih-i emânet emîn olan emînin Dergâh-ı mu‘allâm’a gelen muhâsebesinde sâbıkâ havâliye varan İbrahim b. Hüsrev nâm kuluma hızâne-i âmireye teslîm eylemek için yirmi iki bin akçe teslîm kayd olunmuş mezkûr kul zikr olan haslar mahsûlünden emîn-i mezbûr tahvîlinden on iki bin akçe getirip sene 950 Muharremi’nin onuncu gününde hızâne-i âmireye teslîm etmiş bulundu hâliyâ bâki kalan on bin akçe mezkûr emînden talep bulundukda mezbûr kula yirmi iki bin akçe teslîm eylemiş idim elimde hüccet-i şer‘iyye dahî vardır deyu bildirildi imdi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda emîn-i mezbûrun elinde olan hüccet-i şer‘iyyesine nazar idüp göresiz fi‘l-vâki‘ mezkûr emîn-i mezbûr İbrahim’e yirmi iki bin akçe teslîm eylediği sâbit ve zâhir olursa vukû‘ı üzre yazıp Dergâh-ı mu‘allâm’a arz eyleyesiz ve hücceti dahî bile gönderesiz ve illâ zikr olunan on bin akçeyi bî-kusûr mezkûr emînden talep idüp alıp der-kîse idüp mühürleyip anda olan havâle kulları ve yarâr âdemleriniz ve hisar erenleri ile Dergâh-ı mu‘allâm’a gönderüp hazîne-i âmireme teslîm etdiresiz ve yazıp bildiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fi 14 Ramazanü'l-mübârek sene 951.

8 [BOA. KK.d. 62 s. 659] Hayreddin Paşa’nın Berkofça’daki timârından feragat edip Agriboz sancağındaki Andin nahiyesindeki zeamete mutasarrıf olması

Andin kadısına hüküm yazıla ki:

Hâliyâ Dergâh-ı mu'allâm'a arz gönderüp hükm-i şerîf vâcibü'l-kabûl vârid olup mazmûn-ı münîfnde Cezâyir Beylerbeyisi Hayreddin Paşa -dâmet me'âliyahû-Berkofca nâhiyesinde kırk altı bin seksen sekiz akçelik timârından ferâgat olup Eğriboz sancağında Andin nâhiyesinde altı bin akçelik ze'âmete mutassarıf olup deryâ seferinde fevt olan İsmail tahvîlinden mahlûl olmağın âna bedel ze'âmet-i mezbûre bin kırk altı bin seksen sekiz akçeliği iş bu sene 951 Cemâziye'l-âhiri'nin yedinci gününde ta'yîn olunup âdemlerinin tassaruf itdiresiz deyû fermân olunmuş imtisâlen li'emr-i'l-âli müşârunileyhin âdemleri gelüp mutassarıf olup resm-i agnâmdan iki bin altı yüz seksen beş akçe mirîye müteveccih olmağın mevkûvat emîni Mehmed'e teslîm olunup ve sene-i mezbûrede vâcib olan ispençesini müteveffâ-i mezkûr İsmail'in oğulları babamızın fevti Mart'ın yirmi altısında vâki' olmuşdur ispençesi bizimdür deyu taleb ederler ve kırk altı bin seksen sekiz akçeden bâkî kalan üç bin dokuz yüz on üç akçenin kabzına ve mâbeyininde olan gallâtı mirîye mi âiddir ve ilâ Cemâziye'l-âhir'in yedinci gününe dek ta'sîr olunan mirîye âit olup yedinci gününden sonra müşârunileyhe mi âiddir deyu bildirmişsiz imdi hâsıl olan gallâtın öşrünü evvel kim zabt eylemiş ise bâkîsi dahî ol zabt eylemek kânûn olagelmişdür buyurdum ki hükm-i şerîfim ile kulum vardıkda mûmâileyhin âdemlerinin ellerinde sahîh ve nişanlı olan defter sûretinde mukayyed olandan mâ'adâ bâkî kalan üç bin dokuz yüz on üç akçelik hisseyi ve ta'sîr olunan gallâtı ve cem' olunan nakdiyeyi bi'l-külliyeye mîrî için mezbûr kuluma zabt itdirip ve mevkufât emîne müfredatlı defter itdirip hâric-i defter nesne kodurmayasız ve cem' olunan gallâtı narh-ı rûzî üzre satdırıp nakd itdirip nakdiyeden ve gallâtdan hâsıl olan akçeyi der-kîse olup ve mühürleyüp mezkûr kulum ve yarâr âdemlerinle Dergâh-ı mu'allâm'a gönderüp hızâne-i âmireye teslîm itdiresin ve cem' olunan gallâtın mikdârın ve nice satıldığı ve cümle bahâsı ne olduğun mufassal yazıp bildiresiz müşârunileyhin âdemlerinin ellerinde olan defterden ziyâde bâkî kalandan üç bin üç yüz on üç akçelik hisseye kimesne dahl itdirmeyesiz ve vâki' olan ispençeyi dahî göresiz bi-hasebi's-şer' ve'l-kânûn mîrîye müteveccih olur ise mîrî için zabt itdiresiz ve illâ müteveffâ-i mezbûrun tahviline âid olmuş ise vâriselerine zabt itdiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 18 Ramazânî'l-mübârek sene 951.

9 [BOA. KK.d. 62 s. 688] Gelibolu'daki kalafatçılar için fevkani odalar yapılması
Cezâyir beylerbeyisi ve kapudânım olan Hayreddin -dâmet me'âliyhû-ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ Gelibolu kadısı Dergâh-ı mu'allâm'a arz gönderüp mahrûse-i Geliboluda vâki' olan kalafatçılar gelüp sâkin olduğumuz evlerde kifâyet olduğumuz odalar kifâyet itmeyip hayli kalafatçılar olup fevkanî odalar lâzımdır deyu dediklerin bildirmis.İmdî buyurdum ki hükm-i hümâyûnum vardıkda göresiz fi'l-vâki' kaziyye arz olunduğu gibi olup zikr olan kalafatçılara odalar binâ olunması lâzım mıdır ve ne vecihle yapılmak münâsibdir ve münâsib görüldüğü üzere yapıldığı tâkdirce ne mikdâr akçe ile olacağını tahmîn itdirip yazıp Dergâh-ı mu'allâm'a arz eylesiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fi 29 Ramazan sene 951.

10 [BOA. KK.d. 62 s. 773] Cezayir ve tabi sancaklardaki sancakbeyleri, zuema, sipahi ve kila erenlerinin rusum tezkirelerinden ve suret-i defterlerinden hasıl olan akçelerin hazine-i amireye gönderilmesi

Cezâyir Beylerbeyisi Hayreddin Paşa -dâmet me'âliyhû- ve defterdârına hüküm yazıla ki:

Cezâyir'e tâbi' sancaklarda vâki' olan sancakbeylerinin ve zü'emâ ve sipâhî ve kıl'a erenlerinin rusûm tezkirelerinin bir sûreti defterine sene 947 Ramazan'ın ikisinden sene 951 Şevvâl'i gâyetine gelince ne mikdâr nesne hâsıl olmuşsa muhâsebesi görölüp ve hâsıl olan akçesi der-kîse olunup hazîne-i âmireye gelmesi lâzım ve mühîm olduğu ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfîm vardıkda te'hîr eylemeyüp zikr olunan târihten Cezâyir ve ana tâbi' sancaklarda vâki' olan sancakbeylerinin ve zü'emâ ve sipâhî ve kıl'a erenlerinin rusûm tezkirelerinden bir sûreti defterleyüp ne mikdâr nesne vâki' olmuş ise muhâsebesi ihrâc itdirip muhâsebede zâhir olan akçesi der-kîse idüp ve mühürleyip ve muhâsebe defterlerinin bî-kusûr defter itdirip ve yarar âdemlerin ile Dergâh-ı mu'allâm'a gönderüp hazîne-i âmireme teslîm etdiresiz ve yazıp bildiresiz bu bâbda ol vâki' olan deryâ seferinde ne mikdâr mahsûlât vâki' olmuş ise ol dahî sûreti lâzım olmuşdur, imdî te'hîr itmeyip ânın dahî olagelen âdet üzere defter itdirip

ve mühürleyip gönderesiz zabt olunması için kullar irsâl oluna.

Tahrîren fi sâlisi Zi'lkâ' de sene 951.

11 [BOA. KK.d. 63 s. 52] Donanma-i hümayunda bulunmayan sipahilerin timârlarına ait defterin İstanbul'a gönderilmesi

Cezâyir Beylerbeyisi ve Kapudânım Sinan -dâme ikbâluhû-ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ donanma-i hümayûnum seferine varmayan sipâhîlerin mahlûl olan timârları isimleri ve resimleri ile defter olup defter Dergâh-ı mu'allâm'a gelmek lâzım olmağın buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda donanma-i hümayûnum'da bulunmayan sipâhîleri isimleri ve timârları ile defter itdirip defteri mühürleyip Dergâh-ı mu'allâm'a gönderesiz ve yazıp bildiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fi 29 Muharrem sene 960.

12 [KK.d 63 s. 172] Donanma-i hümayunda bulunmayan sipahilerin timârlarına ait defterin İstanbul'a gönderilmesi

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim Cezâyir Defterdârı Halil -zîde mecduhû- tezkire varılacak ma'lûm ola ki sene seb'a ve hamsîn ve tis'a-mi'e de donanma-i hümayûnumda bulunmayan vilâyet-i Anadolu sipâhîlerinin mahlûlâtı defterinin sûretini yazdırıp mühürleyip Dergâh-ı mu'allâm'a gönderesiz ve yazıp bildiresiz.

Tahrîren fi 21 şehri Rebî'ü'l-evvel sene 960.

13 [BOA. KK.d. 63 s. 286] Memurgo adasının cizyelerinin mukataaya verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine ve kadısına hüküm ki:

Mamurgo nâm cezîre keferesinin cizyelerini sene 959 Rebî'ü'l-evvelî'nin yirmi üçüncü gününde vâki' olan Mart evvelinden bir yıla üç bin akçeye Yani Deyako nâm zimmîye mukâta'aya verilmiş idi hâliyâ cezîre-i mezbûre keferesi Dergâh-ı mu'allâm'a âdem gönderüp sene 960 Rebî'ül-âhir'in dördünde vâki' olan Mart evvelinden zikr olan cizyeleri iki yüz akçe ziyâde ile bir yıla üç bin iki yüz akçeye mukâta'aya kabûl ederiz şol şartlaki kimesne bizi rencîde eylemeye deyu iltizâm eyledikleri ecilden vech-i meşrûh üzere hızâne-i âmirem defterdârlarına kayd olundu

buyurdum ki hükm-i hümayûnum vardıkda mezkûr cezîrenin keferesi mâdem ki iltizâm eyledikleri üç bin iki yüz akçe vâciblerin sâl-be-sâl hıżâne-i âmireye teslîm eyleyeler kimesne mezbûr kefereyi rencîde eylemeye ve itdirmeyesiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fi 21 Rebî'ü'l-âhir sene 960.

14 [BOA. KK.d. 64 s. 166] Abdurrahman'a, Ali'nin mahlûlünden timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisi kapudân paşa'ya hüküm ki:

Dârende Abdurrahman gelüp hâlâ Cezâyir timârları defterdârı olan Bali -dâme mecduhû-nun oğlu olup müşârunileyh babası sâbıkâ Andin sancağında ze'âmete mutassarıf iken kânûn üzre timâra emr verilir timâra müyesser olmadığın ve Suğla sancağında Ayasulu nâhiyesinde Ağrıgazlı nâm karyeden dört bin akçe timâra mutassarıf olan Ali fevt olup timârı mahlûl idüğün bildirmeğün ve mezîd-i inâyetimden mezbûr Abdurrahman'ın timârı yedi bin akçe olmasın emr idüp sâbıkâ virilen hüküm alınıp buyurdum ki mütevaffâ Ali'nin mahlûl olan timârı üç bin akçe noksânı düşenden tekmi'l olunmak üzre [üzere] tevcîh idüp tezkiresin viresin.

15 [BOA. KK.d. 65 s13] Müfid oğlu Ali'ye muharebedeki yararlılığından dolayı timâr verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lum ola ki Müfidoğlu dârende-i hümayûn Ali gelüp bu def'a ma'zûl üçüncü sefer idüp Cabbar Bey_ askerinden olup vâki' olan muharebede gereği gibi yoldaşlık idüp yaralanıp ve kal'a-yı Sakız kethüdâlığından ma'zûl olan gönüllü seferleyip dirlik olmak bâbında inâyet ricâ itmeğün mezîd-i inâyetimden ibtidâdan üç bin akçe emr idüp buyurdum ki mezbûra emrim üzre düşenden üç bin akçelik timâr tevcîh idüp tezkiresin viresin ki berât-ı şerîfim virile şöyle bilesin.

16 [BOA. KK.d. 65 s13] Derviş'e, Mustafa tahvîlinden timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olacak ma'lum ola ki dârende-i fermân-ı hümayûn

Derviş gelüp Kocaili sancağında dört bin dokuz yüz doksan dokuz akçe timârdan ma'zûl olduğun bildirip ve livâ'-i mezbûrda Sittî nâhiyesinde üç bin akçe timâr Boğalar nâm karyede hâliyâ muhârebede fevt olan Mustafa tahvîlinden mahlûldür ve kendiye verilmesin ricâ itmeğın buyurdum ki göresiz mezbûr livâ'-i mezkûrda ol mikdâr timâra mutassarıf sahîh sipâhî ve ibrâz idtiğî berât kendünün olup minba'd dirliğî olmayanlardan değıl ise ve mezbûr fevt olup timârı mahlûl ise noksânı tekmîl olunmak üzre tevcîh idüp tezkiresin viresin ki berât-ı şerîfim virile şöyle bilesin.

17 [BOA. KK.d. 65 s. 13] Cezâyir çavuşlarından Abdurrahman'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Tevkî'-i refî'-i hümâyûnla vâsıl olacak ma'lûm ola ki Cezâyir çavuşlarından Eğriboz sancağında Ezdin nâhiyesinde sekiz bin akçe timârı olan dârende-i fermân-ı hümâyûn Abdurrahman gelüp iki bin akçe cülûs-ı hümâyûn terakkîsiçün elinde emr-i şerîf olduğunı bildirip Eğriboz sancağında Ezdin nâhiyesinde Kostalaki nâm karyede dokuz bin akçe timârı olan müteveffâ Geyvan tahvîlinden mahlûldür ifrâzından zıkr olunan terakkîsi tekmil olunmak ricâ itmeğın bu def'a vâki' olan muhârebede idtiğî yoldaşlığî mukâbelesinde mezîd-i inâyetimden iki bin akçe ziyâdesi ile emr idüp ve ol hüküm alınıp buyurdum ki göresiz mezbûr fevt olup timârı mahlûl oldukda kılıcı dahî verilip dört bin akçeliğî ifrâz olup mahlûl kalmış ise zıkr olunan terakkîsi bedelinden idtiğî hizmeti ve yoldaşlığî mukâbelesinde iki bin akçe ziyâdesi ile tevcîh idüp tezkiresin viresin ki berât-ı şerîf virile şöyle bilesin.

29 Cemâziye'l-evvel sene 979.

Derkenâr: Bir dahi mukarrer virildi Ahmed.

Fî 28 Şevval sene 979.

18 [BOA. KK.d. 67 s. 61] Donanma-i hümâyûn gemileriyle sefere çıkan askerlere ulufelerinin verilmesi

Cezâyir beylerbeyisi kapudân paşaya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ donanma-i hümâyûnum gemileri ile deryâyâ müteveccih olan asâkir-i nusret-me'âsirim halkından Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve sipâhî oğlanlarım cemâ'ati ve silâhdârlarım ve ulûfeci ve gurebâ-i yesâr ve topcu ve cebeci kullarım ve tershâne-i

âmirem halkının mevâcibleri ve donanma-i hümâyûnum kürekçilerin ulûfeleri ma‘rifetinle ki yerli yerine âdet ve kânun üzere verilmek için iftihârü'l-emâsil ve'l-akrân hızâne-i âmirem kâtiblerinden Üveys -zîde mecduhû- emîn ta‘yîn olunup irsâl olundu imdî buyurdum ki hükm-i şerîfim ile vardıkda bu bâbda hızâne-i âmiremin hıfz u hırâsetinde tevzi‘ ve taksîminde ihtimâm üzere olup bâb-ı ikdâmda dakîka fevt eylemeyüp vakti ve zamanı ile fermân-ı şerîfim mûcibince zıkr olunan yeniçeri ve ebnâ-i sipâhiyân ve silâhdârlarım ve ulûfeci ve gurebâ-i yesâr ve sâ‘ir kullarımın mevâcibleri ma‘rifetinle ki yevmî mûmâileyh emîne virilecek serdârları ma‘rifetleri ile bildirip ve tershâne-i âmirem halkına ve donanma-i hümâyûnum kürekçilerine ve gönüllülerine dahî müstehak oldukları mevâcibleri dahî ma‘rifetinle emîn-i mezbûra ve tershâne-i âmirem kâtib olan mefharü'l-emâsil kulum Lütfü -zîde kadruhû- ma‘an tershâne-i âmirem halkına ve donanma-i hümâyûnum gemilerinin kürekçilerine müstehak oldukları ulûfelerin virüp teslîm itdiresin bi'l-cümle donanma-i hümâyûnuma mûte‘allık olan umûrdan hizmetlerine masraf ki zuhûr ide emîn-i mezbûr ma‘rifetinle gördürüp gafletle malım bâbında israf ve itlâf olunmalı itdirmeyip gereği gibi mukayyed olup donanma-i hümâyûnum gemilerinde küllî beytü'l-mâl vâki‘ oldukda bizzât ma‘rifetinle emîn-i mezbûre donanma-i hümâyûnum için ta‘yîn olunan beytü'l-mâl emîni olan kulum ma‘rifeti ile ma‘an gördürüp kânûn üzere hâssa beytü'lmâle ve hızâne-i âmireme âid ve râci‘ olan emvâlin cem‘ ve tahsîli ve kabz ve tekmîli husûsunda müşârunileyh emîne ma‘rifetinle tahsîl itdirip ve lâzım ve mühîm olan masrafın mecd u sa‘î olup dakîka fevt itdirmeyip ve inşâallâhu Te‘âlâ vâki‘ olan pencik mahsûlü dahî emîn-i mezbûre ma‘rifetin ile zabt ve defter itdirip hâsıl olan akçeleri der-kîse idüp ve vâki‘ olan muhâsebeleri mühürleyip Dergâh-ı mu‘allâm’a gönderüp hızâne-i âmireme teslîm itdiresin şöyle bilesin.

Tahrîren fî 20 Muharrem sene 980.

19 [BOA. KK.d. 67 s. 85] Donanma-i hümayun gemilerine peksimet tedariki

Cezâyir Beylerbeyisi Kapudân Ali Paşa'ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim silâhdârlarım cemâ‘at ağası -zîde mecduhû-silâhdâr ve ba‘zı kullarım donanma-i hümâyûnum gemileri ile deryâ yüzüne seninle bile irsâl olundu imdi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda donanma-i hümâyûnum

gemilerinde olan silâhdâr ve gayrı kullarım için peksimet lâzım olup taleb eylediklerinde akçe ile donanma-i hümâyûnum gemileri için tedârik ve îsâl olunan peksimetlerin kifâyet kadarı peksimet veresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 28 Muharrem sene 980.

20 [BOA. KK.d. 67 s. 98] Pirevadi kadılığında ihraç olunan kürekçilere Mustafa'nın alemdar olduğu

Sebeb-i tahrîr yazıla ki:

Hâliyâ Cezâyir beylerbeyisi olan Kapudân Ali Paşa arz gönderüp Pravadi kadılığında ihrâc olunan kürekçilere Mustafa alemdâr olup bu sene-i mübâreke vâki' olan kürekçilerin cem' tahsîlinde menâzilde ve merâhlide zabt ve siyânetde dikkat ve ihtimâm idüp re'âyâ ve berâyâyı rencide itdirmeyip bundan evvel hıdemât-ı pâdişâhî de her vecihle mu'âvenet idüp gardîn-i maslahat-güzâr ve mukallem-i kara re'îslük uhdesinde gelür yarâr mahall-i merhamet kullarıdır deyu kazâ-ı mezbûre kadısı i'lâm itmeğîn merkûm bendelerine tevcîh olunup berât-ı şerîf-i hümâyûnum buyurulmak ricâsına arz olundu deyu bildirmiş idi mezkûr Mustafa'yı kara re'îs ta'yîn idüp bu berât-ı cedîd-i hümâyûnu viridim ve buyurdum ki mahall-i mezbûre kara re'îs olup olagelen âdet ve kânûn üzre kara re'îslük hizmetin edâ' idüp mâdem ki kusûru olmaya emsâli kara re'îsler ne cevihle olagelmışse ol dahî kânûn üzre olvecihle ola kimesne ma'ni ve müzâhim olmaya şöyle bileler deyu.

Tahrîren 24 Muharrem sene 980.

21 [BOA. KK.d. 67 s. 109] Vefat eden Hüseyin Beğ'in Bojuğa kazasındaki arazilerinin satılıp akçelerinin hazine-i amireye irsali

Pojega Sancağı beyine ve müfettiş-i Pojega kadısı mevlânâ (boş) hüküm yazıla ki:

Bundan akdem Cezâyir defterdârı olup donanma-i hümâyûnumda fevt olan Hüseyin Bey'in Pojega kazasına tâbi' Pavlokca ve (...?) nâm karyelerde ba'zı çiftlikleri ve bahçeleri ve bağları ve sâ'ir muhallefâtı ve çiftliklerinde ba'zı esbâb ve sığırları olup değer bahâsı ile tâlib olanlara fûruht olunup muhallefâtı defteriyle der-i devlete gelmesi lâzım olduğu i'lâm olmağın buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda göresiz müteveffâ-i mezbûrun anda zâhir ve ma'lûm vârisi yoğise vâki' olan çiftliklerini ve

sığırlarını ve muhallafâtını anda olan hâssa beytül-mâl emînleri ma'rifeti ile tâlib olanlara değer bahâsı ile satıp nakid itdirip hâsıl olan akçeyi muhallafâtı defteri ile mühürleyip Dergâh-ı mu'allâm'a gönderesiz ve yazıp bildiresiz ammâ satılan esbâbını ve gayrıyı değer bahâsı ile fûruht itdirip aynı fâhiş ile değeri değmez fûruht olunmalı itdirmeyesiz her birini değer bahâsı ile fûruht etdiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 2 Safer sene 980.

22 [BOA. KK.d. 67 s. 180] Mehmed bin Abdullah'a yelkenci gediği verilmesi

Cezâyir beylerbeyisi kapudân paşa'ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ Kıbrıs Beylerbeyisi Sinan Paşa Dergâh-ı mu'allâm'a arz gönderüp mahmiyye-i Galata'da kalyon bölümünde altı akçe ile ser-oda olan Mehmed b. Abdullah Kıbrıs muhâfazasında olup bir vecihle yarâr ve yelkencilik i'lminde mâhir olduğunu i'lâm itmeğin düşenden yedi akçe ile bir yelkenci gediği verilmek emr-i şerîfim oldukda ve hızâne-i âmirem defterlerine nazar olundukda mezkûr Mehmed gâ'ib olmuşdur deyu tezkiren mûcibince sene 979 Ramazan'ın onbirinde Mehmed nâm kimesneye verilip ba'dehû mezbûr Mehmed âhar gediğin alıp imdi sene 980 Muharremi'nin onbeşinde Hüseyin b. Abdi nâm kimesneye verilip iki yüz on sekizinci bölüğe odabaşı ta'yîn olunduğu mukayyed bulunmağın mezbûr Mehmed'in gediği girü mukarrer olmak fermân olunup buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda mezbûrun gediği mukarrer idüp bir yelkenci gediği düşdükde tevcîh idüp eline berât viresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 21 safer sene 980.

23 [BOA. KK.d. 67 s. 191] Vefat ettiği söylenip timârı İbrahim'e verilen Süleyman'ın timârının geri verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisi kapudân paşa'ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ Kıbrıs Beylerbeyisi Sinan Paşa Dergâh-ı mu'allâm'a arz gönderüp on akçe ile re'îs olan Mustafa, Kıbrıs muhâfazasında olup enva'î hizmeti zuhûra gelüp her vecihle mahalle-i inâyet olduğun i'lâm itmeğin hızâne-i âmirem defterlerine nazar olundukda mezkûr Mustafa vefât eylemişdir deyu gediği senin tezkiren mûcibince sene 979 Ramazan'ının beşinde İbrahim nâm kimesneye mukayyed bulunmağın girü mukarrer olması emr-i şerîfim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda mezbûr Mustafa gediği mukarrer idüp düşenden bir akçe terakkî virüp eline tezkire viresin ki berât-ı

hümâyûnum virile.

Tahrîren fi 18 Safer sene 980.

24 [BOA. KK.d. 67 s. 445] Cezayir seferi mühimmatı için Birecik'te gemi inşası

Maraş beylerbeyisine ve Maraş kadısına hüküm yazıla ki:

Sâbıkâ Şâm Beylerbeyisi Ahmed Paşa ve hâliyâ Kilis sancakbeyi Canpolat Bey mektûb gönderüp Cezâyir sefer-i hümâyûnu için nefsi Birecik'de bir (...?) binâsı fermân olunan gemiler umûrunda cânib-i mîrîden sarf olunan emvâl husûsunda Zülkadiriye çavuşları kethüdâsı Mansure bir kimesne yedinden eğer kalîl ve eğer kesîr kereste için mâl teslim olunmamış idi beyân olunan kereste bahâsından sende mâl-ı mîrî bâkî kalmışdur deyu hâlen mâl taleb olunur mukeddemâ keyfiyyet-i hâl ne vecihle olmuş ise vukû'ı üzre arz idiver deyu mezbûr Mansûr iltimâsı ile arz olundu deyu bildirmişler imdi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda göresiz kazıyye arz olunduğu gibi ise mâl-ı mîrîden bi-hasebi'ş-şer' üzerinde nesne sâbit ve zâhir olmamış ise mezkûr kimesneye şer'-i şerîfe muhâlif bir vech rencîde idüp incitdirmeyesin şöyle bilesin.

Tahrîren fi 28 Rebî'ü'l-âhir sene 980.

25 [BOA. KK.d. 67 s. 950] Cezayir beğlerbeğisi ve Kapudan Kılıç Ali Paşa tahvilinden hızane-i amireye akçe teslimi

Nişân-ı hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ Cezâyir beylerbeyisi kapudânım Kılıç Ali Paşa tahvîlinden sene 980'de Dergâh-ı mu'allâ mülâzımân-ı sâni mevâcibinden ve rü'esâ ve azebân Galatada donanma-i hümâyûn âlâtçıları ve kürekçileri mevâcibinden hızâne-i âmireye sene 980 Recebi'nin onaltıncı gününde Galata emîni Halîl -zîde mecduhû- ve Şikk-ı sâni kılâ'ı tezkirecisi donanma-i hümâyûn mevâcibi ve âlâtları Hasan Ağa b. Üveys ve Galata hâssa harc-ı kâtibi Lütfi -zîde kadruhû- ellerinden mevâcib-i âlâtçıyândan ve kürekçiyândan yirmi bin sikke-i filori ve girü sene-i mezbûre Şa'bânı'nın on beşinde mûmâileyh tezkireci Uveyis ve kâtibi Lütfi ellerinden mevâcib-i âlâtçıyân ve kürekçiyândan otuz üç kere yüz bin ve doksan beş bin üç yüz yirmi altı akçe ve girü sene-i mezbûre Ramazanı'nın yirmi üçünde mezbûrîn Üveys ve Lütfi nâm kullarım elinden mâtekaddemden altmış sekiz bin altı yüz on üç akçe ve (...?) kîseden otuz bir

bin altı yüz seksen yedi akçe ki yüz bin akçeye cem'an kırk altı kere yüz bin ve doksan beş bin üç yüz yirmi altı akçe hızâne-i âmireye teslîm olunup ve sene 980'de Rebî'ü'l-âhir ve Cümâdeyn aylarında vâcib olan kullarımın ve gayrının mevâcibi donanma-i hümâyûnum için irsâl olunup tevzi' olunmayan mevâcibden mezkûr kulum Üveys – zîde kadruhû- elinden Dergâh-ı mu'allâ yeniçerileri mevâcibinden onar kere yüz bin ve kırk iki bin üç yüz yetmiş altı akçe ve sipâhî oğlanları mevâcibinden iki def'ada yirmi bir kere yüz bin ve yirmi dokuz bin yedi yüz altmış üç akçe ve silâhdârlar mevâcibinden on beş kere yüz bin ve doksan dokuz bin altı yüz yetmiş beş akçe ve ulûfeciyân-ı yemîn mevâcibinden üç yüz kırk dokuz bin yüz on iki akçe ve ulûfeciyân-ı yesâr mevâcibinden üç yüz on bir bin kırk iki akçe ve gurebâ-i yesâr cemâ'ati mevâcibinden yüz altmış sekiz bin beş yüz altı akçe ve cebeciyân mevâcibinden yüz otuz dört bin yedi yüz otuz akçe ve topçuyân mevâcibinden dahî dört yüz otuz iki bin otuz yedi akçe (...) elli iki kere yüz bin ve on dört bin beş yüz altmış yedi akçe sene 980 Recebi'nin selhinde on kere yüz bin ve dört bin altı yüz yetmiş dört akçe sene-i mezbûre Şa'bânı'nın onuncu gününde ki cem'an altmış iki kere yüz bin ve on dokuz bin altı yüz kırk bir akçe mevâcib akçesinin teslîm olunmuşdur.

Derkenâr: İşbu hükm-ı şerîfim verildi şöyle bileler Tahrîren fi 18 Şevvâl sene 980.

Derkenâr: An yed-i tezkiref Üveys Bey.

26 [BOA. KK.d. 67 s. 1287] Mora'daki kalelerin levazımlarını görülmesi

Emîrül-ümerâ'i'l-kirâm ilâ âhirihi Cezâyir Beylerbeyisi Kapudân Ali Paşa'ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ Mora sancakbeyi Dergâh-ı mu'allâm'a arz gönderüp bundan akdem Dergâh-ı âli çavuşlarından Bekir Çavuş yedinde emr-i şerîf vârid olup mazmûnunda livâ'-i mezbûrede vâki' olan kılâ' levâzımı görülüp ve kangı kıl'aya lâzımdır ma'lûm edinip vukû'ı üzre arz olunmak fermân olunmağın ber mûcib-i emr-i şerîf livâ'-i mezbûreye tâbi' kal'a-yı Burgâz-ı Cedîd levâzımı yoklanıp görüldükde on beş kıt'a top ve barut-ı siyâh ile demir yuvalığa ziyâde ihtiyaçları olmağın arz olundu deyu bildirmiş buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda donanma-i hümâyûn gemileri avdet olundukda kal'a-yı mezbûre için donanma-i hümâyûnum gemilerinde olan âlât esbâbindan kifâyet kadarı top ve barut-ı siyâh ve top yuvalıkları virüp teslîm etdiresiz şöyle bilesiz.

Tahrîren fî 9 Zilhicce sene 980.

27 [BOA. KK.d. 67 s. 207] İstanbul'daki Hayreddin Paşa evkafının bir yıllık muhasebesinin teftişi ve bakilerin tahsili

İstanbul kadısına hüküm yazıla ki:

Hâliyâ mahmiyye-i İstanbul'da vâki' olan merhûm Hayreddin Paşa evkâfını sene 978 Muharremi guresinden sene-i mezbûre Zilhicce gâyetine gelince evkâf-ı mezbûra müfettişi Mevlânâ Muhyiddin imzası ile Dergâh-ı mu'allâm'a gelen yıllık muhâsebede mütevellîyân-ı sâbık zamanlarından (siyakat) akçe bekâyâ olup tahsîli için vech-i meşrûh yazıla.

28 [BOA. KK.d. 67 s. 1015] Hayreddin Paşa'nın Midilli Kalesi'ndeki imaretinin sabıka vekil-i harcı olup ölen Hacı Hüseyin'in zimmetindeki mal-ı vakfın tahsili

Midillü kadısına hüküm yazıla ki:

Sâbıkâ Midillü sancakbeyi kapuma mektûb gönderüp merhûm Hayreddin Paşa'nın kal'a-yı Midillü'de vâki' olan imâretinin sâbıkâ vekîl-i harcı olup fevt olan Hacı Hüseyin'in zimmetinde mâl-ı vakıfdan gârret masrafı için virilen akçeden on bir bin altı yüz yetmiş üç akçe olup fevt oldukda cümle muhallafâtı ber vech-i iltizâm beytül-mâl emîni olan Ramazan kabz idüp vakfa olan deyni vermekde te'allül eder deyu imâret-i mezbûrenin şeyhi ve vekîl-i harcı olan Mehmed i'lâm eylemeğin mebleğ-i mezbûr alıvermek için mezbûr Mehmed elinden hükmi şerîf vârid olmağın mezbûr Ramazan meclis-i şer'a getirilip su'âl olundukda mütevaffâ-ı mezbûrun muhallafâtın zabt idüp hızâne-i âmireye teslim eyledim deyu cevâb virmeğin arz olundu deyu bildirip ve mezkûr Mehmed hâliyâ Dergâh-ı mu'allâm'a gelüp bu bâbda imdi fetvâ-yı şerîf dahî vardır deyu bildirdi imdî hızâne-i âmiremde olan mukâta'at defterlerine nazar olunup görüldükde mukâta'at nâzırı (boş) kadısı olan Mevlânâ Süleymân irsâliyesi mûcibince Midillü mukâta'atına mültezim olan Ramazan ma'rifeti ile Hacı Hasan beytül'mâlinden sene erba'a ve seb'în ve tis'a-mi'e Şa'bânı'nın altıncı gününde hızâne-i âmireme elli bin akçe teslim olunup mezbûr Ramazan'ın mîriye olan deyne mahsûb olduğu mukayyed olmağın husûs-ı mezbûr vekîl-i şer'îm olan Yusuf Halîfe ma'rifeti ile görülmesin taleb itmeğin buyurdum ki hükmi şerîfim ile Midillü'de hâssa beytül'mâl emîni olan kulum Şaban? -zîde kadruhû- vardıkda te'hîr ve tevakkuf

itmeyip mezkûr Ramazan'ı Midillü'ye getirip mütevaffâ-ı mezbûr Hüseyin'in cümle ne mikdâr muhallafâtın zabt idüp ve yerinden ne mikdâr akçe fûruht etmişdir cem'an ve ne mikdâr akçe hâsıl olup kabz eylemişdir ehl-i vukûf ma'rifeti ile onat vecihle yerli yerinden teftîş idüp ve müfredâtlı defter eyleyüp tamâm olduktan sonra âdet üzere muhâsesini yazıp imzalayıp ber müceb-i muhâsebe bi-hasebi'ş-şer' ne mikdâr makbûzu sâbit ve zâhir olursa tamâm ma'lûm itdikden sonra göresin mütevaffâ-ı mezbûrun Hayreddin Paşa vakfına bu mikdâr akçe deyni olduğu şer'le şer'le sâbit olursa ve zabt olunan muhallafâtı deyni mikdârı ile emîn-i mezbûrun hızâne-i âmireme teslîm olunup kendünün mîrî deynine mahsûb olunan altı bin akçe için hızâne-i âmireye teslîm eyledim dedikde amel itmeyip mütevaffâ vakfa olan deyni bi't-tamâm merkûm Ramazan'dan çavuşuma bî-kusûr tahsîl itdirip vakf için mütevellîsine zabt itdiresiz vermekde te'allül ederse emlâk ve esbâbından tahsîl itdirip zimmetinde bir akçe ve bir habbe bâkî kodurmayasız ve görülen muhâsebe-i der-kîse idüp mühürleyip Dergâh-ı mu'allâm'a gönderesiz vakfa deyne (...) olursa arz idesiz sâ'y ü ikdâm idüp bir def'a dahî alâka idüp tekrar görülmeğe muhtâc itdirmeyesiz şöyle bilesiz deyu. Tahrîren fi 18 Şevvâlül-mükerrem sene 980.

29 [BOA. KK.d. 67 s. 1146] Hayreddin Paşa Evkafı'na borcu olan Sakızlı Nikola'dan borcun tahsili

Sakız sancakbeyine ve Sakız kadısına hüküm yazıla ki:

Sâbıkâ merhûm Hayreddin Paşa evkâfı mütevellîsine Hasan -zîde kadruhû- Dergâh-ı mu'allâm'a gelüp bundan akdem evkâf-ı mezbûreye mütevellî olanlar zamânından Sakız'ın Nikola v. Maçaço nâm zimmînin evkâf-ı mezbûreye âit vakfın akçesinden teslîmâtından mâ'adâ üzerinde yirmi iki bin üç yüz akçe deyni olup zarâr-ı mâla Nikole v. Dimitri ve Pandaliyo Tercümcân ve Lonaga v. el-mezbûr ve Aleksandra v. Dimitri ve diğêr Aleksandra v. Dimitri nâm zimmîler kefil-i bi'l-mâl olup mezkûr Nikola v. Maçaço nâm zimmî mebleğ-ı mezbûru kendinin zimmetinde kaldığını ve vekâletim olan Nomaga nâm zimmî muvâcehesinde ikrâr idüp ikrârı mûcibince Sakız kadısı ma'rifeti ile hüccet olunup ve iki senelik mukâbelesinde dört bin dört yüz akçe ki cem'an yirmi altı bin yedi yüz akçe olur mebleğ-ı mezbûru mezkûrlardan tahsîl olunup vekîl-i şer'îm olan (boş) nâm kimesneye şer'le vakf için alıverilmesin taleb ederim

deyu bildirdikde sene 978 Saferi'nde hükm-i şerîfîm verilip bu bâbda virilen hükm-i şerîf zâyi' olmağla mebleğ-ı mezbûr tahsîl olunmayıp bi'l-fi'l bâkî kalmışdur emr-i şerîf ricâsına i'lâm eylemeğın buyurdum ki hükm-i şerîfîm vardıkda mezbûr Nikola v. Maçaço nâm zimmîyi şer'le buldurmasın lâzım olanlara her kande ise buldurup getürdüp merkûm mütevellî cânibinden varan vekîli şer'îsi ile muvâcehe idüp ve bu bâbda elinde olan hüccete nazar idüp evkâf-ı mezbûrdan bu mikdâr deyni olup mezkûr zimmînin ikrârı mûcibince tahsîl olunmayıp üzerinde bâkî kalmış ise ve elinde olan hüccetin mazmûnu alâ-vechi'l-hasım sâbit ve zâhir olursa ol takdîrce mebleğ-ı mezbûr muktezâ-yı şer' üzre bî-kusûr taleb ve tahsîl itdirip alıp ve vakf için mûmâileyh mütevellîsinin vekîl-i şer'îsine alıvirüp mühürleyip vakfi için mütevellîsine gönderüp teslîm itdiresiz vermekte te'allül ederse rızkından ve esbâbından satdırıp kifâyet etmeyen akçeyi kezâlik kefil-i bi'l-mâllarından tahsîli itdirip mâl-ı vakfında üzerinde bir akçe ve bir habbe bâkî kodurmayasız inâd ederlerse Dergâh-ı mu'allâma gönderesiz ki evkâf-ı mezbûra mütevellîsi ile muvâcehe olup bunda alâkaların kat' edeler.

Tahrîren fi 23 Şevvâl sene 980.

30 [BOA. MAD.d. 2775 s. 150] Cezâyir Beylerbeyisi Kapudân Piyâle Paşa'nın evine İstanbul'a gelen Kağıdhane suyundan bir karnış su verilmesi

Nişân-ı hümâyûn yazıla ki:

Hâliyâ emîrû'l-ümerâ'i'l-kirâm kebîrû'l-küberâ'i'l-fihâm Cezâyir Beylerbeyisi ve Kapudânım Piyâle Paşa -dâme ulüvvuhû-ya avâtıf-ı aliyye-i husrevânem zuhûra getirip müşârunileyhin evlerine mahrûse-i İstanbul'a gelen Kağıthâne suyundan bir karnış su verilmesini emr idüp buyurdum ki mûmâileyhe zikr olunan sudan bir karnış suyu evlerine gitirdüp mutasarrıf olup devâm-ı devletim du'âsına iştigâl göstere bu bâbda kimesne mâni' ve muzâhim olmaya şöyle bileler deyu.

Tahrîren fi 22 Muharrem sene 973.

31 [BOA. MAD.d. 2775 s. 642] Basra'daki donanma gemileri için lazım olan edevatın tedariki

Cezâyir beylerbeyisi kapudân paşa'ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ vilâyet-i Basra'da vâki' olan donanma gemileri maslahatı için bir nefer varil işler usta-kâr? ve gemi ahvâlini bilir bir neccâra lâzım olduğunu Basra beylerbeyisi i'lâm eylemeğin bu maslahâta münâsib olan esîr kâfirlerden bir nefer usta-kâr varilci ve bir nefer neccâr verilmek emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu maslahatı münâsib kâfirlerden bir nefer varilci ve bir nefer neccâr tâ'yîn idüp Basra beylerbeyisi cânibinden gelen kethüdâ'ya virüp teslîm idesiz ve defterine kayd etdiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 21 cemâziye'l-evvel 973.

32 [BOA. MAD.d. 2775 s. 939] Cezayir muhafazası için tayin olunan iki kıta hassa kadırgalarda kürek çeken mücrimlerin nafakaları

Menteşe sancakbeyine hüküm yazıla ki:

Haliyâ Cezâyir muhâfazası için ta'yîn olunan iki kıt'a hâssa kadırgalarda kürek çeken mücrimler nafakası için Dergâh-ı mu'allâm'a gönderdiğin esâmî defterinde hîn-i mukâbelede 29 nefer mücrimlere kerîhte esâreti olduğu mukayyed bulunup bâ'is ne idiği ve kerîhteliklerine kimler sebep olduğu ve ma'lum olmak ehemmi mühimmâtından olmuşdur imdi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda onat vecihle teftîş idüp göresiz mezkûr mücrimler ne zamanda ve ne sebebde kerîhte olmuşlardır ve ne mahâlde kerîhte olmuşlardır ve ne tarikle kerîhteliklerine kimler sebep olmuşdur ve her biri ne vilâyetdendir asıl ve hakîkati ile ma'lûm itdikden sonra vukû'ı üzre mufassal ve meşrûh yazıp Südde-i sa'âdeti'ne arz eyleyesiz şöyle bilesiz deyu.

Fî 22 Receb sene 973.

33 [BOA. MAD.d. 2775 s. 46] Hayreddin Paşa'nın evkafından İstanbul'daki hamamın tamiri

İstanbul hâsları kadısına hüküm yazıla ki:

Hâliyâ merhûm Hayreddin Paşa'nın evkâfı mütevellisi -kıdvetü'l-emâsil- Mustafa -zîde kadruhû- Dergâh-ı mu'allâm'a gelüp evkâfı mezbûreden İstanbul'da olan hamamın ba'zı yerleri marammâta muhtâc olmuşdur ve Mahmud Paşa 'imâreti kurbunda ihrâk olan odalar dahî ta'mîra muhtâcdır deyu bildirdi imdi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda mezbûr hamamın ve odaların ta'mire ve tarmîme muhtaç olan yerlerini yarar mühâmmînler ma'rifetiyle gördürüp bunun gibi yerleri muhtâcdır

ve ne mikdâr akçe ile meremmât ve ıslâh oluncağın tahmin-i sahih ile tahmin idüp vukû'ü üzre yazıp kapuma arz eylesiz sonra emrim ne vecihle oulrsa öyle ola şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 5 Muharrem sene 973.

34 [BOA. MAD.d. 2775 s. 46] Hayreddin Paşa'nın Beşiktaş ve gayrideki evkafına mütevellî olan Mustafa'nın muhasebesinin görülmesi

İstanbul hâsları kadısına hüküm yazıla ki:

Hâliyâ merhûm Hayreddin Paşa'nın Beşiktaş'da ve gayrida olan evkâfı mütevellîsi Mustafa -zîde kadruhû-nun görülmeyen eyyâmın muhâsebesi görülmek lâzım ve mühim olmuştur imdi buyurdum ki hükmi-şerîfim vardıkda evkâf-ı mezbûre mütevellîsini getirdip görülmeyen eyyâmın muhâsebesin âdet ve kânûn üzre vâki' olan müfredât defterinden ve şüphe olan mevâddı yerli yerinden görüp ber mûcib-i muhâsebe lâzım gelecek mâl-ı vakf bî-kusûr tahsîl itdirip alıp vakf için zabt itdiresiz ve görülmeyen muhâsebelerin imzalayıp müfredâtlı defterleri ile kapuma gönderesiz ve yazıp bildiresiz şöyle bilesiz.

Fî 5 Muharrem sene 973.

35 [BOA. MAD.d. 7534 s. 92] Donanma gemileriyle Delvine sancağındaki Kargılıç kalesine mühimmat taşınması

Cezâyir beylerbeyisi kapudân -dâme ulüvvuhû-ya hükmi-şerîf yazıla ki:

Hâliyâ Delvine sancakbeyi kapuma arz gönderüp Delvine sancağı'nda Ferez Ağa nâhiyesinde Büyükşekleni? nâm mahalde ber mûceb-i emri-şerîf müceddeden ahdes olunan Kargılıç kal'asının nân ve yarağı olmadığın i'lâm eylemeğin yüz kabza tüfenk ve bir kaç kıt'a prangı ve bir kantar barut verilip donanma ile gitmek emrim olmuştur buyurdum ki hükmi-şerîfim vardıkda bu bâbda olan emrim mûcibince amel idüp zikr olunan tüfenkleri ve prangaları ve barutu alıp ve donanma gemilerine tahmîl idüp inşaallah ânda vardıkda mîr-i müşârunileyhe teslim idesiz ki kal'a-yı mezbûrede isti'mâl ide şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fî 26 Muharrem sene 984.

36 [BOA. MAD.d. 7534 s. 115] Delvine sancağındaki Kargılıç kalesinin mühimmatının tedariki

Cezâyir beylerbeyisi kapudâna hüküm:

Hâliyâ Delvine sancakbeyi arz gönderüp Delvine sancağında ihdâs olunan Kargılıç kal'asının nân u yarağı olmadığı i'lâm eylemeğin yüz kabza tüfenk ve bir kaç kıt'a pranga ve elli kantar barut verilip donanma-i hümâyûnla irsâl olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda zikr olunan esbâbı emrim mûcibince alıp donanma gemilerine vaz' idüp inşaallah ol cânibe donanma ile vardıkda mîr-i mûmâileyheteslîm idesiz şöyle bilesiz.

Tahrîren fî selh-i Muharrem sene 984.

37 [BOA. MAD.d. 7534 s. 326] Donanma-i hümâyun'da görevli olanların mevacibleri ve donanma kürekçilerinin ulufelerinin verilmesi

Cezâyir beylerbeyisi kapudân paşa'ya hüküm yazıla ki:

Hâliyâ donanma-i hümâyûnum gemileri ile deryâyeye müteveccih olan askerim halkından Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve ba'zı bölük halkı ve topçu kullarım ve tershâne-i âmirem halkının mevacibleri ve donanma-i hümâyûnum kürekçilerinin ulûfeleri ma'rifetinle olagelen âdet ve kânûn üzre üzre verilmek için tershâne-i âmireme irsâl olunup buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu bâbda irsâl olunan hızâne-i âmiremîn tevzî' ve taksîminde fermân-ı şerîf mûcibince zikr olunan kullarımın ve tershâne-i âmirem halkına ve donanma-i hümâyûnum gemilerinin kürekçilerine müstehak oldukları mevaciblerinin ma'rifetinle mûmâileyh emîne viresiz ve bi'l-cümle donanma-i hümâyûnuma müte'allik olan mesâlih-i mühimme her ne ma'ruf ki zuhûr ide emîn-i müşârunileyhe gördüresiz ve donanma-yı hümâyûnum gemilerine beytü'l-mâl vâki' oldukda emîn ta'yîn olunan kuluma tershâne-i âmirem emîni ma'rifeti ile zabt ve tasarruf itdiresiz inşaallah vardıkda vâki' oldukda emîn ta'yîn olunan kulum ile mûmaileyh tershâne-i âmirem emînine ma'an zabt ve kabz itdiresiz ve bi'l-cümle donanma-i hümâyûnumda hızâne-i âmirem cânibine âyid ve râci' olan emvâlin ve sâ'ir mühimmâtın cem' ve tahsîline ve kabz u tekâmîli husûsunda müşârunileyh emîn ma'rifeti ile tahsîl itdirip ve lâzım ve mühim olan husûslarda mecd ü sâ'î olup dakîka fevt etdirilmeyip mu'âvenet ve müzâheret idesiz ve hâsıl olan

akçenin vâki' olan mesârifinin muhâsebesi ile Dergâh-ı mu'allâm'a getüresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fi 25Safer sene 984.

38 [BOA. MAD.d. 7534 s. 398] Rodos muhafazasında olanlara peksimet gönderilmesi

Cezâyir beylerbeyisine ve Kapudân Ali Paşa'ya ve donanma-i hümâyûnumdan olan Galata hâssa harcı emîni Hüseyin'e hüküm yazıla ki:

Hâliyâ Rodos sancakbeyi ve Rodos kadısı Mevlâna Mühiyiddin Dâru's- sa'âdet'e arz gönderüp sâbıkâ Rodos sancakbeyi Kaya'nın Rodos'da olduğu zamanda ânda muhâfaza için ta'yîn olunan hâsa kadırgalarda kürek çeken mücrimler ile mîrî esirler için sene 984 Rebî'ül-âhiri'nin guresinden beru lâzım olan nafakalar için yüz kantar peksimet kadırga reîslerine teslim idüp ve bahâsı mîr-i müşârunileyhe verilmesi i'lâm eylemeğin buyurdum ki hüküm-i şerîfim vardıkda donanma-i hümâyûnum gemilerinde olan peksimetlerden iki yüz kantar peksimeti mezbûr Kaya Bey'e virüp muhâsebeye kayd eylesiz deyu.

Tahrîren fi 15 Za sene 984.

39 [BOA. MAD.d. 7534 s. 1484] İstanbul'daki Şehzade Sultan Mehmed Han Evkafına ait arazi, çayır veya tarlalar için mütevellî ve cabiler tarafından hüccet verilmesi

Rumeli va Anadolu ve Cezâyir beylerbeyliklerinde vâki' olan kadılara hüküm yazıla ki:

Hâliyâ mahmiyye-i İstanbul'da vâki' olan merhûm ve mağfürun-leh Şehzâde Sultân Mehmed Han evkâfı mütevellîsi kapuma arz gönderüp evkâf-ı mezbûreden zikr olunan kadıklarda vâki' olan arâzî eğer çayır yerleridir ve eğer tarlalardır tapuya müstehak oldukda re'âyâ biri birlerine tasarrufun ferâgat eylediklerinde mütevellî ve câbiler ma'rifeti olmadan kuzzât ile nüvvâb hüccet vermekle vakfa racî' olacak tapu zayi' olmak lâzım gelür minba'd bu makûleler mütevellî ve câbiler ma'rifeti ile hüccet

olunmak için emr-i şerîfim ricâsına arz olundu deyu bildirmişsin imdi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu husûsda mukayyed olup göresiz şöyle ki kazziye i'lâm olunduğu gibi ise evkâf-ı mezbûra re'âyâsına tenbîh idesiz ki minba'd tasarruflarında olan yerlerin tasarrufunu biri birine ferâgat eylediklerinde mütevellî veya câbî-i vakf ile ferâgat ideler mâdem ki mütevellî veya câbî ma'rifeti ile ferâgat olunup resm-i tapusun virdikde mütevellîsinden veya câbîden temessük ibrâz itmeyeler ferâgatların sicil ve tasarruflarına hüccet vermeyesiz ki bu sebeble vakfa raci' resm-i tapu zâyi' olup mal-ı vakfa gadr olmak lâzım gelmeye ve muhtâc-ı kazziyeler var ise yazıp kapuma arz edesiz deyu.

Tahrîren fi 24 Şevval sene 984.

40 [BOA. MAD.d. 7534 s. 1768] Rumeli zuemasından Halil'in zimmetindeki mal-ı mirinin tahsili

İstanbul kadısına hüküm yazıla ki:

Bundan akdem Cezâyir beylerbeyliğine müte'allik rüsûm tezkire emîni Rumeli zu'emâsında Halil'in zimmetinde sene 980 Recebi'nin yirmi beşinden sene 982 Muharremi'nin on beşine değin Cezâyir timârları defterdârı edâ-yı muhâsebesi mûcibince yirmi bin dört yüz doksan beş akçe bâkî olup fevt oldukda metrûkâtını babası zabt idüp ekserîsini telef idüp evlerini dahî mücerred deyninden kaçırıp vakf idüp lâkin deyni edâ' itmezse vakfiyeti câ'iz olmayıp satılması lâzım olduğuna fetevâ-yı şerîf olduğu i'lâm olunmağın buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda mütevaflâ-yı mezbûrun metrûkâtını her kim zabt itmiş ise getirdip mütevaflâ-i mezbûrun zimmetinde olan mâlını vârislerine intikal eden muhallefâtından şer'-i şerîf muktezâsınca tahsîl itdirip zimmetinde bir akçe kodurmayasız mezbûrla gönderüp hızâne-i âmireme teslim itdiresiz şöyle bilesiz deyu.

Tahrîren fi 28 Z sene 984.

2.2. Tahvil (Nişan) kalemi ve defterlerinde Cezayir

Hükümler Ve Özetleri

Tahvil, sefere katılmamak veya ölüm sebepleriyle mahlûl kalan timâr veya zeametleri

başka birine tevcih etmektedir. Bu defterlerde Merkezden tayin edilen büyük memurlar ile mahlûl timâr ve zeâmetlerin tevcihine dair olan kayıtlar bulunmaktadır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan ve 1520-1600 tarih aralığına ait 99 adet Tahvil (Nişan) defter/defter parçası incelenmiştir, Divan-ı Hümayun'dan Cezâyir eyaletine muhtelif timâr tevcih ve tayinleri içeren konularda 205 hüküm belirlenmiştir. Bu belgeler Maliye Ahkam defterlerindeki belgelere ek olarak aşağıda transkripsiyon ve özetleri verilmiştir:

41 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 62] Emin oğlu Hamza'ya timâr tevcih edilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Emîn oğlu [dârende] Hamza gelüp bundan akdem donanma-i hümayûnla? () varıp yarar kâfir başını kesip yoldaşlık itmeğin üç bin timâra hüküm verilip Cezâyir'e tebdîl ricâ itmeğin hükm-ı sâbık üzre buyurdum ki düşenden üç bin timâr tevcih edesin.

Fî 23 Ca sene 979.

42 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 63] Cezâyir defter-i emîni Mehmed'e ze'âmet tevcih edilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine:

Cezâyir defter-i emîni dârende Mehmed gelüp Rumeli'nde Dukakin sancağında yedi bin iki yüz yetmiş üç akçe timârdan ma'zûl olup terakkîleriyle 25651 akçe ze'âmete müstehak olup hâlâ Cezâyir'e tebdîl ricâ itmeğin terakkîlerin hükümleri alınıp buyurdum ki kaydı gönderdikden sonra bedeli bir ze'âmet tevcih eyleyesiz.

43 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 63] Süleyman'a timâr tevcih edilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb çavuşlarından dârende Süleyman'ın yararlığın bildirip Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarında ilhâk olunmasını arz eylediği ecilden on beş bin timârın ilhâk olunmasını emr idüp buyurdum ki Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından olmak üzere on beş bin timâr tevcih eyleyesiz.

Fî gurre-i Şa‘bân sene 980.

44 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 63] Cezâyir-i Garb'da Şark alaybeyi olan Davud'a zeamet verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâliyâ mektûb gönderüp bi'l-fi'l Cezâyir-i Garb'da şark alaybeyisi olan dârende Davud için kadîmü'l-eyyâmdan bu zamana dek alaybeyleri nice tassaruf eder ise bu dahî ol vecihle tassaruf etmek bâbında hükm-i şerîf verilmesini ricâ itmeğin buyurdum ki arz olduğu üzere kadîmden alaybeyleri ne vecihle tassaruf ide gelmişlerse buna dahî ol vecihle tassaruf itdiresiz.

45 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 66] Muharrem'in eşyalarını Cezâyir'den getirmesine izin verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine

Hâliyâ sipâhî oğlanlarım zümresinden olup sâbıkâ Cezâyir'de yeniçeriler kethüdâsı olan dârende Muharrem gelüp Cezâyir'de esbâbı olup bu cânibe getirilmesi için emr-i hümâyûnum taleb itmeğin buyurdum ki mezkûr varıp esbâbın bu cânibe getirmek istedikde kimesne mâni' olmaya.

46 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 66] Sipahi oğlanlarından Murad'ın donanma-i hümayundaki beytü'l-mâl emniğine tayin edilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Murad gelüp sipâhî olanları zümresinden yevmî yirmi yedi akçe ulûfeye mutassarıf olduğun bildirip bu def'a vâki' olan donanma-i hümâyûnda beytü'l-mâl emâneti hizmeti kendisine verilmesin ricâ itmeğin buyurdum ki mûmâileyhi kemâl-i emânet ve istikâmetle hizmet-i mezbûrede istihdâm eyleyesiz.

47 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 92] Dergâh-ı Mualla çavuşlarından Hüseyin'in ze'âmetindeki noksanın tamamlanması

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hüseyin gelüp Eğriboz Sancağında mutassarıf olduğu yirmi dört bin beş yüz yirmi iki akçe ze'âmetinin iki bin dört yüz elli akçe noksânı olup ve Kıbrıs seferine üç bin akçe terakkî hükm verildiğın Sığacık sancağında üç yıla Dökerpa? nâm karyeden dört bin beş yüz akçe hisse timâra mutassarıf olan Mahmud fevt olup timârı mahlûl olduğın bildirip sancağın için ricâ etmeğın nazar idüp göresiz olmikdârı noksânı var ise mezbûr Hüseyin alup? mahlûlesi muttasıl kılıç hissesi ve noksânına verilmesin tevcîh eylesesiz

Derkenâr: Fî 24 Za sene 979.

Fî 24 Zilka'de sene 979.

48 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 92] Dergâh-ı mualla çavuşlarından Uzun Çavuşa baki timâr gelirinin verilmesi

Cezâyir beylerbeyine hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından dârende Uzun Çavuş gelüp Gelibolu Sancağında Harale? nâhiyesinde Köse nâm karye ve gayriden sekiz bin dokuz yüz akçe timâr müteveffâ Ferhat tahvîlinden yedi bin yüz doksan yedi akçesi timâra verilip bâkîsi mahlûl idüğın bildirip (...?) gallâtı olmakla ber vech-i terakkî verilmesin ricâ itmeğın buyurdum ki göresiz mezkûr fevt olup timârın olmikdârı âhara verilip bâkîsi mahlûl ise ber vech-i şer' tevcîh eylesesiz.

49 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 93] Sipâhî oğlanlarından Mesih'in Rodos mukâta'atına emîn olması

Cezâyir Beylerbeyisi Ali Paşa'ya hüküm ki:

Sipâhî oğlanlarından Rodos mukâta'atına emîn olup hâlâ Sakız mukâta'atına nâzır olan Yakub Dergâh-ı mu'allâma gelüp Rodos sancağında ve nâhiyesinde üç bin akçelik timâra mutassarıf olan dârende Mesih için Rodos mukâta'atında istihdâm olunup sa'y ü kifâyesi zâhir olmağın Sakız mukâta'atının emvâli tahsîlinde istihdâm olunmasını emr idüp buyurdum ki emrim mezbûre ol hizmete ta'yîn idüp sancağı sipahiyânlarıyla hizmetde bulunmadı deyu bu def'a timârına kimesneyi dahl itdirmeyesiz.

50 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 98] Kalafatçılar kethüdâlık görevinin eski usule göre

devam etmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Mustafa gelüp bi'l-fi'l kalafatçılar kethüdâsı olup kadîmden kalafatçıların bucakların kethüdâların tevcîh idüp bu bâbda kendinden mukaddem kethüdâ olana hüküm verilip bu sene dahî verilmesin ricâ itmeğin göresin arz ittiği gibi ise min ba'd kadîmden olageldiği üzere hizmetimde kâim olup istihkâk olmağın bucakların kethüdâları tevcîh idüp kadîmden olagelene mugâyir kimesneyi iş itdirmeyesiz.

Fî gurre-i Zilhicce sene 979.

51 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 99] İnebahtı beyi akrabasından Halil'e Anamavra Seferi sebebiyle terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

İnebahtı beyi mektûb gönderüp akrabâsından olup Karlılı sancağında on bin timâra müstehak olan dârende Halil için Anamavra üzerine gelüp münhezim olan küffâr muhârebesinde yoldaşlıkta bulunmağın bin beş yüz terakkî emr idüp.

52 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 99] Cezâyir'de esîr tutulan Fransızların salıverilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine hüküm ki:

França elçisi âdem gönderüp pâdişâhının çaşnigirlerinden Valedis? Beyi Çakez nâm beyzâdeyi vilâyet-i Cezâyir'de esîr olan Françaluların halâsı için ol cânibe irsâl eylediğini ve vilâyet-i mezkûreden Kavalir Dö Gavmar nâm kapudân ve Franko Dö Kalavezmin nâm kavalirleri ile Malta gemilerinde bulunup kapudânım Ali -dâme ikbâluhû-nun esîrlerinden olmağın mâbeynde vâki' olan dostluk mûcibince itlâk olunup mezkûr beyzâdeye teslîm olunmasını ve mezbûrları ve gayr-ı halâsî olan esîrleri vilâyetlerine alıp gitmek için çektiri gemi verilmesin ricâ itmeğin buyurdum ki mezkûr beyzâdeler vardıkda zikr olunan kavalirleri emrim mûcibince itlâk eyleyüp mezkûr beyzâdeye teslîm eyleyüp münâsib gördüğün üzere vilâyetlerine irsâl ve îsâl eylesin.

53 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 126] Abdullah oğlu Mehmed'e Ayamavra muhârebesinden dolayı timâr tevcihi

Cezâyir Beylerbeyisi kapudân paşa'ya hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed -dâme ikbâluhû- mektûb gönderüp Cezâyir yeniçerilerinin odabaşlarından Abdullah oğlu dârende Mehmed için (...?) Mustafa -dâme izzuhû- ile gelüp Ayamavra muhârebesinde yoldaşlıkta bulunmuşdur deyu bildirmeğin ibtidâdan yedi bin timâr emr idüp buyurdum ki mezkûre yedi bin timâr tevcîh edesin.

Derkenâr: Fî 9 Muharrem sene 980.

54 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 127] Abidin oğlu Hamza'ya timâr tevcihi

Cezâyir Beylerbeyisine:

Abidin oğlu dârende Hamza gelüp Cezâyir beylerbeyi iken vefât eden Yahya Bey'in ulûfecibaşı olup Anadolu muhâsebesi üzre altı bin timâra hüküm verilip müyesser olmadığı bildirip Cezâyir'e tebdîl olmasın ricâ itmeğin ol hükm alınıp buyurdum ki: mezbûra düşenden altı bine bir timâr tevcîh edesin.

[Fî selhi Zilhicce sene 979].

55 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 150] Abdullah oğlu Cafer'e timâr tevcihi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi iken vefât eden Yahya Bey'in oğlu olup Dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından Şaban mektûb gönderüp mütevaffâ-yı mezbûr babasının kullarından bulunup kethüdâsı olup Abdullah oğlu dârende Cafer babasının vefâtında Cezâyir'de kalup (...?) on bin akçe timâra sene 979 Zilkadesi'nin evâsıtında hüküm verilip müyesser olmadan zâyî' olduğunu bildirip tekrâr verilmesin ricâ itmeğin şart-ı ma'hûd üzre düşenden on bin akçe timâra hüküm verilmişdir.

Fî 25 L sene 980.

56 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 150] Yusuf'a Kocaili sancağındaki timârının verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Yusuf gelüp Kocaili sancağında mutassarıf olduğu 11734 timârının içinde dört yüz akçe hisse mahlûldür deyu ber vech-i terakkî kendiye verilmek ricâ itmeğin buyurdum ki göresiz mahlûl olup müstakil kılıç değil ise ber vech-i terakkî tevcih idüp

tezkiresin viresiz.

57 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 166] Ahmed'e donanma-i hümâyûnda yaptığı hizmetten dolayı timâr tevcih edilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb beylerbeyisi mektûb gönderüp kadîmi âdemlerinden olup Cezâyir-i Garb'da yirmi bin akçe ze'âmete mutassarıf olan dârende Ahmed için her vecihle yarar olup berde ve bahrda ve bu def'a vâki' olan donanma-i hümâyûn hizmetinde edâ-yı dilâverliği müşâhede olunmuşdur deyu arz ittiği ecilden on beş bin akçe timâr verilmesin emr idüp buyurdum ki mezkûre emrim mûcibince düşenden on beş bin timâr tevcih edesin.

58 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 166] Pîri Mehmed'e seferdeki hizmetinden dolayı terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Karlılı Beyi Ali mektûb gönderüp Eğriboz sancağında 20000 akçe ze'âmete mutassarıf olan dârende Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Pîri Mehmed için (...?) nâm nâhiyesinde çıkan keferre muhârebesinde hizmetde bulunmağın iki bin akçe terakkîye hüküm yazılmışdır.

Fî 3 Safer sene 981.

59 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 166] Hüseyin'e Biga sancağından mütevaffâ İsa tahvîlinden timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Hüseyin gelüp Biga sancağında Eyne? nâhiyesinde Maromat nâm karye ve gayrıdan beş bin akçe timâra mütevaffâ İsa tahvîlinden buna tevcih olunup girü mütevaffâ-ı mezbûr tahvîlinden zikr olunan timâr Mustafa nâm kimesneye dahî tevcih olunmağla makeddem bana verilmişdir deyu dahl eylediğın bildirmeğın kangısını makeddem ise zabt itdiresiz deyu hüküm yazıldı.

60 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 184] Solak Reis'in Korsika yakınlarında esir aldığı

Fransızları bırakması

Cezâyir-i Garb beylerbeyine hüküm ki:

França elçisi gelüp bundan akdem França pâdişahı beyi Baron Samlunkart nâm kapudânın bir kıt'a parçasını cümle âdemleri ve esbâb ve yarağı ile Korsika cezîresi kurbunda Cezâyir reîslerinden Solak nâm re'is alıp uhde-i muhtâr te'addî ittiğini bildirmeğin reîs-i mezkûru ihzar eyleyüp bu husûsu teftîş idüp zikr olunan kadırğa França kadırgası olup emn ü emân üzre yalnız kendi hâlinde giderken ahde muhâlif almışsa ve içinde olan âdemleri Françalı oldukları zâhir ve ma'lûm oldukdan sonra cümle esbâb ve âdemleri ve yarağı ile kapudâna teslîm eyleyüp vilâyetlerine gönderesiz ahidnâ'me-i hümâyûnuma mugâyir kimesneye iş itdirmeyesiz deyu merhûm babam hüdâvendigâr -tâbe serâhû- hükm virdiğini hâliyâ tecdîd olunmasını bildirmeğin buyurdum ki olbâbda sâbıkâ verilen hükm-i hümâyûnum mûcibince amel idüp âna mugâyir ve şer'-i kadîme muhâlif kimesneye iş itdirmeyip muhtâc-ı arz olanı yazıp arz eylesiz.

61 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 85 Mehmed'in timârının Cezâyir'le değiştirilmesi

Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Hamid-ili sancağında üç bin beş yüz akçe timârdan ma'zûl altı bin beş yüz akçeye müstehak olan dârende Mehmed'in timârı Cezâyir'e tebdîl ricâ itmeğin şart-ı mevkûfa? tebdîli.

Fî Gurre-i Ramazan sene 980.

62 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 186] Cezâyir'den gelen on beş nefere timâr verilmesi

Kapudân Kılıç Ali Paşa'ya hüküm ki:

Defter gönderüp bu zikr olunan on beş nefer bu def'a Cezâyir-i Garb'dan bile gelüp her vecihle yarar yiğitlerdir deyu inâyet ricâsına arz itmeğin Cezâyir'de her birine yedişer bin timâra ahkâm-ı şerîf yazıldı.

63 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 186] Abdullah oğlu Hasan Cezâyir'de hizmet ve yoldaşlıkta bulunduğu için timâr tevcihi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Kastamonu sancağında Devrekânî nâhiyesinde altı bin beş yüz akçe

timârdan ma'zûl olup Söğütözü'nde üç bin akçe terakkîye emr-i şerîf virilen Abdullah oğlu dârende Hasan için âdemlerinden olup seninle Cezâyir'de hizmet ve yoldaşlıkda bulunup berât-ı timâr emri muhârebelerde zayı' olduğun bildirip Cezâyir'e tebdîl olunmasın ricâ itmeğin buyurdum ki kande ibrâz itdikden sonra (...) düşenden timâr ve terakkîsine bedel dokuz bin beş yüz akçelik bir timârî tevcîh idüp.

Fî 18 Ş? sene 980.

64 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 187] Cezâyir'de görev yapan on dört nefere timâr verilmesi

Kapudân Kılıç Ali Paşa'ya hüküm ki:

Defter gönderüp mezbûrdan on dört nefer için bu def'a Cezâyir-i Garb'dan gemiler ile gelüp her vecihle yararlıdır deyu inâyet ricâsına arz itmeğin birine yedi bin ve beşine altmış bin ve sekiz neferine ibtidâdan beşer bin akçe timâra cümlesine Cezâyir'de ahkâm-ı şerîfe yazıldı.

Fî 2 Rebî'ü'l-evvel sene 980.

65 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 187] İnebahtı sancakbeyi Mustafa Bey oğlu Mahmud'a ibtidâdan timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki:

İnebahtı sancakbeyi Mustafa Bey mektûb gönderüp oğlu dârende Mahmud'un dirliği olmadığını bildirmeğin ibtidâdan kânûn üzere timâr verilmesin emr idüp buyurdum ki bu makûle sancakbeyi oğullarına ne mikdâr timâr verilmek sâbit ise mezbûre dahî kânûn üzere düşenden olmikdâr timâr tevcîh emr-i tezkiresi virile.

Fî on üç Rebî'ü'l-evvel sene 984.

66 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 195] Boğazkesen'de dizdarlık yapan Ali'ye timâr tevcîh edilmesi

Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki:

Boğazkesen dizdârı mektûb gönderüp Kocaili sancağından Gelibolu nâhiyesinde Davudlu nâm karyeden bin sekiz yüz akçe timâr ile kal'a-yı mezbûrede dizdarlık gediğine mutassarif Sehrap Ahmed gediğe tâlib ve râgıb akrabâsından dârende Ali'ye arz itmeğin tevcîh idesiz deyu hükm-i şerîf verildi.

67 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 195] Dergâh-ı Mualla çavuşlarından Süleymân'a terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından olup Cezâyir'de on beş bin akçe timâr elinde emr-i şerîf olan dârende Süleymân için hâliyâ Kalita ile Bosna'ya varup gelüp gereği gibi hizmetde bulunmuşdur deyu bildirdiğin ecilden mezîd-i inâyetimden beş bin akçe terakkî emr idüp.

Fî 22 Şevvâl sene 981.

68 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 195] Cezâyir-i Garb çavuşlarından Ali'ye timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb çavuşlarından dârende Ali için hâlâ Lavos'dan gelen gemiler ile bile gelüp defâ'atle yoldaşlık zâhir olmuşdur deyu inâyet ricâsına arz eylediğin ecilden mezîd-i inâyetimden ibtidâdan Cezâyir'de yedi bin akçe timâr emr idüp.

Derkenâr: Alınıp birisine mahsûb olunmak için hüküm verildi.

Fî 18 Rebî'ü'l-evvel sene 981.

69 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 195] Cezâyir-i Garb çavuşlarından Ali'ye timâr verilmesi

Bir sûreti müşârunileyhin mektûbu mûcibince Cezâyir-i Garb çavuşlarından dârende Hasan için Cezâyir'de yedi bin akçe timâr.

Fî 11 Muharrem sene 984.

70 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 195] Cezâyir-i Garb çavuşlarından Ali'ye timâr verilmesi

Bir sûreti müşârunileyhin mektûbu mûcibince Cezâyir-i Garb çavuşlarından dârende Cafer'e Cezâyir'de yedi bin timâr için.

Fî 12 Şevvâl 981.

71 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 212] Dergâh-ı mu'allâ çavuşlarından Zahir'e timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Mehmed Dergâh-ı mu'allâma gelüp Südde-i sa'âdetim çavuşlarından Zâhir'in oğlu olup mukeddemâ kânûnları üzre altı bin timâra emir verilip müyesser olmamağın Suğla sancağında Çene nâhiyesinde Haspanayir nâm karye ve gayrıdan 25000 akçelik ze'âmeti olan Can Ağa fevt olup 20000 akçeliği âhara verilip 5000 akçe mahlûldür deyu tâlib olmağın emr-i sâbık alınıp buyurdum ki göresin mezbûr fevt olup ze'âmeti mahlûl ise buna tevcih idüp noksanı tekmil olmak üzre tezkiresin viresiz.

72 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 213] Cezâyir'deki ehl-i örf taifesinin kul ve cariyelere zorla iş yaptırılmaları

Cezâyir Beylerbeyisine ve kadısına hüküm ki:

Dârende Ali b. Ömer Mesih âdem gönderüp Cezâyir'de mütemekkin olup ehl-i örf tâ'ifesinden ve gayrıdan ba'zı kimesneler dâ'imâ işde buldukları kul ve câriye virdirip (...?) alıp hizmet itdirirlermiş buyurdum ki göresiz arz olunduğu gibi ise hilâf-ı şer' kimesne iş itdirmeyesiz.

73 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 213] Seyyid Mehmed'e vakıf görevi verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine ve kadısına hüküm ki:

Mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'da müftî olup Seyyid Mehmed mukeddemâ evkâfdan yirmi beş akçe vazîfesin olup berât-ı mûcibince vazîfesin verildiği bildirmişsin buyurdum ki göresiz arz olunduğu gibi ise berât-ı mûcibince vazîfesin zabt-ı vukûf itdiresiz.

74 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 246] Çeşme kalesi mustahfızlarından Hasan oğlu İlyas'a gedik tevcihi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Sofyacık sancağbeyinin kâ'im-makâmı Mahmud Südde-i sa'âdetime mektûb

gönderüp Sofyacık sancağında Çeşme kal'ası mustahfızlarından Recep ilhâk ve gayrı Karyelerden yedi yüz elli akçe ile gedüğine mutassarıf iken ihtiyâri ile gedüğinden ferâgat idüp yeri hâlîdir deyu Hasan oğlu dârende İlyas için mahlûldür deyu dizdârı arz eylediğın bildirmeğın zıkr olunan gedüğü mezbûra emr idüp buyurdum ki göresin ki arz olunduğu ise zıkr olunan gedüğü mezbûra tevcîh itdiresiz.

75 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 246] Sofyacık kalesi mustahfızlarından Ali oğlu Mehmed'e gedik tevcîhi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Sofıyacık sancağibeyinin kâ'im-makâmı Mahmud Südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Sofyacık kal'ası mustahfızlarından Recep ilhâk ve gayrı karyelerden bin iki yüz akçeye hisseye mutassarıf olan Mehmed b. Hasan için ihtiyâri ile ferâgat idüp yeri hâlîdir deyu Ali oğlu dârende-i fermân-ı hümâyûn Mehmed'e mahlûldür deyu dizdârı i'lâm eylediğın bildirmeğın buyurdum ki göresin ki arz olunduğu gibi ise zıkr olunan gedüğü mezbûra tevcîh eyleyüp berâtın viresiz şöyle bilesin.

76 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 247] Cezâyir-i Garb eski çavuşlarından Ali'ye timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisi kapudâna hüküm ki:

Mukeddemâ Cezâyir-i Garb çavuşlarından olup yedi bin akçe timâra emr-i şerîf virilen dârende Ali ibtidâ donanma-i hümâyûn haberi ile gelüp hizmetde bulunmağın mezîd-i inâyetimden üç bin terakkî emr idüp ol hükm alınıp buyurdum ki timâr ve terakkîsine bedel düşenden on bin akçe timâr tevcîh idesiz.

77 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 250] Cezâyir çavuşlarından Cafer'e gedik tevcîh edilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Mukeddemâ yedi bin akçe timâra emr-i şerîf virilen dârende Cafer'in yararlığı arz olunmağın Cezâyir çavuşlarına ilhâk olunmasın emr idüp buyurdum ki düşenden Cezâyir çavuşlarında bir gedik tevcîh idüp arz eylesin.

78 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 251] Halil'e fevt olan Mahmud tahvilinden timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Halil gelüp İnebahtı sancağında beş bin timârdan ma'zûl olup ve Eğriboz sancağından İstefe nâhiyesinde Mervanka nâm karye ve gayrıdan beş bin beş yüz timâra fevt olan kâtib Mahmud tahvîlinden mahlûldür deyu verilmesin ricâ itmeğın göresiz mahlûl ise tevcîh idüp tezkiresin viresin.

Fî 18 Şevvâl sene 980.

79 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 251] Abdullah oğlu Murad'a Kıbrıs seferindeki yararlıktan dolayı timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Murad makeddemâ Kıbrıs seferinde donanma-i hümâyûnum ile bile olup hizmetli bulunmağın timâra emr-i şerîf verilip müyesser olmadan zâyî' eylediğın bildirip tekrâr ricâ eyledikde buyurdum ki göresiz müyesser olmadan zâyî' olmuş ise düşenden dört bin tevcîh edesin.

Fî 27 Şevvâl sene 981.

80 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 251] Mehmed'e ibtidâdan timâr verilmesi

Bir sûreti dârende Mehmed'e ibtidâdan dört bin timâra karîb emir verilmiş zâyî' itmeğın düşenden tevcîh olunmak hükm-i şerîf.

Cezâyir beylerbeyisine (...?) âdemleridir.

81 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 251] Hürrem'e ibtidâdan timâr verilmesi

Bir sûreti dârende Hürrem Mağo'dan çıkan kâfir muharebesinden yoldaşlık itmiş ibtidâdan dört bin timâra emir verilmiş zâyî' itmeğın tekrâr yazıldı.

Cezâyir beylerbeyisine bu dahî.

82 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 251] Ali'ye Zeamet tevcih edilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine oğlum Murad -tâle bekâhu- mektûb gönderüp Suğla

sancağında Safed nâhiyesinde Başıkara nâm karye ve gayrıdan 24000 ze'âmete mütevaffâ Mahmud tahvîlinden mahlûldür deyu Menteşe sancağından 24382 ze'âmetden ma'zûl olup 25000 ze'âmete müstehak dârende Ali'ye olmasın ricâ itmeğın buyurdum ki şart-ı ma'rûfla beylerbeyisinden kaydı buyurduktan sonra bin akçe noksanı düşenden tekmîl olunmak üzere tevcîh idüp.

83 [BOA. A.NŞT.d. 1063 s. 303] Ramazan'ın Tunus Sancakbeyi olarak tayini

Nişân-ı hümayûn hükmü oldur,

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ali -dâme ikbâluhû- Dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp râfi'-i tevkî'-i refi'-i hümayûn kıdvetü'l-ümerâi'l-kirâm ilâ âhirihî Ramazan -dâme izzuhû-nun yararlığın i'lâm itmeğın hakkında mezîd-i merâhim zuhûra getirüp işbu sene seb'a ve tis'in ve tis'a-mie Zilka'desi'nin üçüncü gününden dört yüz bin akçe dirlikle Tunus Sancağı inâyet eyleyüp bu berât-ı sa'âdet âyâtı virdüm ve buyurdum ki ba'de'l-yevm vilâyet-i mezbûrede sancakbeği olup şöyle ki vezâif-i hidemât-ı mebrûre-i mevfûre ve mesâ'î-i meşkûre-i (...?) mezbûre muhâfazasıdır emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi mûmâileyh vech ve münâsib gördüğü üzere bî-kusûr mer'î ve mü'eddî kıla ve ta'yîn olunan dört yüz bin akçe dirliğin ber-vech-i şer'î Cezâyir-i Garb hazînesinden alup mutasarrıf ola ilâ âhirihî.

84 [BOA. A.NŞT.d. 1074 s. 04] Kayıt Mehmed'in Şerşel sancakbeyi olarak tayin edilmesi

Nişân-ı hümayûn oldur ki :

Cezâyir-i Garb'a tâbi' Şerşel sancakbeyi olan Cafer -dâme mecduhû- makeddemâ Dergâh-ı mu'allâma geldikde hâssa re'îsleri zümresine ilhâk olunmağla sancağı mahlûl olmağın hâlâ Cezâyir-i Garb'dan haber ile gelüp hizmetde bulunan râfi'-i kıdvetü'l-ümerâi'l-kirâm ilâ âhirihî Kâyid Mehmed -dâme izzuhû-nun hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra getirip sene 981 Zilhiccesi'nin on üçüncü gününden iki yüz bin akçe dirlik ile tevcîh ve inâyet idüp bu berât-ı sa'âdet-âyât-ı virdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm varıp livâ'-i mezbûra mutasarrıf olup şöyle ki vezâ'if-i hidemât muhâfaza-ı vilâyetdir emîrû'l-ümerâi'l-kirâm Cezâyir-i Garb beylerbeyisi -dâme

ikbâluhû-ya vech ve münâsib gördüğü üzre ve mü'eddî kılâ' ve livâ'-i mezbûrun hizmetini ve meşâyih-ı arabanı ve sâ'ir ekâbir ve a'yânı ve bi'l-cümle halkın vazî' ve refî', sagîr ve kebîri müşârunileyhimi sancakbeyi bilüp sancak beyliğine müte'allik umûrda mûmâileyhime mürâca'at idüp ta'zîm ve ikrâm ve tevkîr-i ihtirâmında dakika fevt itmeyeler ve ta'yîn olunan iki yüz bin akçe dirliğin bundan akdem sancakbeyi olanlar ne vecihle tassaruf ide gelmişler ise müşârunileyh ol vecihle mutassarif ola olbâbda.

[Yev]mü'l-ahad fî 17 Zilhicce sene 981. Kostantiniyye.

85 [BOA. A.NŞT.d. 1074 s. 05] Mehmed oğlu Hüseyin'in Cezâyir-i Garb'a tabi Kostantin'e alaybeyi olarak tayin edilmesi

Nişân-ı hümâyûn oldur ki :

Cezâyir-i Garb a'yânından Mehmed oğlu râfi' Hüseyin -zîde mecduhû- Cezâyir-i Garb'a tâbi' Kostantin sancağında kadîmden mutassarif olduğu dirliği ile livâ-i mezbûr alaybeyisi olup zikr olunan alaybeyliği için berât-ı hümâyûn verilmek bâbında emîrû'l-ümerâ'i'l-kirâm Cezâyir-i Garb beylerbeyisi kapudânım Kılıç Ali -dâme ikbâluhû- inâyet ricâ itmeğin kemâ-kân livâ-i mezbûre ala-beyisi olmak için bu berât-ı sa'âdet-âyât-ı viridim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm varıp tassarufunda olan dirlik ile livâ-i mezbûr alaybeyisi olup şöyle ki vezâ'if-i hıdemât alaybeyliğidir emîrû'l-ümerâ'i'l-kirâm Cezâyir-i Garb beylerbeyisi -dâme ikbâluhû- vech ve münâsib gördüğü üzre bî-kusûr mer'î ve mü'eddî kıla ve livâ-i mezbûrun zu'emâ ve sipahîlerin müşârunileyhimi alaybeyi bilüp alaybeyliğine müte'allik umûrda mürâca'at ideler.

Fî [yev]mi'l-hâmis 23 Zilhicce sene 981. Be-mahmiyye-i Kostantiniyye.

86 [BOA. A.NŞT.d. 1074 s. 05] Trablusgarb Sancağı'na tabi Zliten nahiyesindeki köylerin Kayid Hüdayi'ye zeamet olarak tayini

Nişân-ı hümâyûn oldur ki:

Trablusgarb sancağında Zliten nâhiyesinde Hüccâce ve Sammâmin ve Mukaddem ve Carut ve Kosibe ve Kazuş nâm karyelere sâbıkâ Karakadı ve Hancı Hasan ber vecih-i ze'âmet mutassarıflar iken mezbûr Hasan fevt ve Karakadı tershâne-i âmiremde hâssa

rü'esâ zümresine ilhâk olunmağın zikr olunan karyeler kâyid-i für-nihâde ber vecih-i ze'âmet tevcîh olunup mutassarıfken hâlâ ihtiyârıyla ferâgat itmişdir deyu Cezâyir-i Garb'da Tunus'a tâbi' nefsi Kayravân'dan sâbıkâ altmış bin akçe ze'âmete mutassarıf olan râfi' Kâyid Hüdayi -zîde mecduhû-ya ol bâbda Cezâyir beylerbeyisi kapudânım Kılıç Ali -dâme ikbâluhû- inâyet ricâ itmeğın hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra getirip iş bu sene semânîn ve tis'a-mi'e Zilhiccetü'ş-şerîfesi'nin altıncı gününden zikr olunan karyeleri on bin akçe terakkî ile yetmiş bin akçelik üzere ber vech-i ze'âmet mûmâileyhe tevcîh idüp bu berât-ı hümayûnu virdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm taht-ı yedinde olup tassaruf kılıp şöyle ki vezâ'if-i hıdemât-ı mebrûre-i mevfûre ve mesâ'i-i meşkûre asâkir-i mansûredir emîrül-ümerâ'ül-kirâm Trablusgarb Beylerbeyisi Mustafa -dâme ikbâluhû- vech ve münâsib gördüğü üzere bî-kusûr mü'eddî kıla ve ze'âmeti halkı mûmâileyhimi subaşı ilâ âhirihi bu bâbda mezkûr Hüdayi'e yazılan hükm-i şerîf ile kapudân paşa hazretlerinin mühürlü tezkiresin hükm içinde hıfz olunup battâl kîsesine verilmişdir.

Fî 10 Muharremü'l-harâm sene 982.

87 [BOA. A.NŞT.d. 1077 s. 240] Cezâyir-i Garb Beylerbeyliğine, Tunus Beylerbeyi Haydar Paşa'nın tayin edildiği

Tunus Beylerbeyisi Haydar Paşa'ya hüküm ki:

Hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra getirip iş bu sene isnâ ve semânîn ve tis'a-mi'e Şa'bân'nın yirmi sekizinci gününden Cezâyir-i Garb beylerbeyliğini sana inâyet idüp i'lâm için Dergâh-ı mu'allâm çaşnigîrlerinden Hasan -zîde mecduhû- ta'yîn olunup buyurdum ki te'hîr itmeyüp varıp vilâyet-i mezbûrede beylerbeyi olup zabt-ı hirâset-i memleket ve zabt-ı siyânet-i ra'ıyyet bâbında dakîka fevt itmeyip âdemin gönderüp berâtın ihrâc itdiresin.

88 [BOA. A.NŞT.d. 1077 s. 295] Hızır oğlu Ramazan'a, Tunus'un fethi ve Pastiyon savaşında yararlık gösterdiği için timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine:

Hızır oğlu dârende Ramazan gelüp Tunus fethinde ve Pastiyon muhârebesinde hizmet ve yoldaşlıkta bulunmuşdur deyu Tunus Beylerbeyisi Haydar -dâme ikbâluhû- mühürlü defter gönderüp i'lâm itdikte ânda on üç bin timâr tevcîh idüp defter-i

merkûm babam zamanında hüküm verilip müyesser olmadığı bildirip tecdîd olmasın ricâ eylemeğin ol hükm alınıp buyurdum ki düşenden tevcîh idesiz.

89 [BOA. A.NŞT.d. 1077 s. 302] Şeyh Ebu'n-nûr'un mezarının tamir edilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine ve kadısına hüküm ki:

Köstendîn Beyi Ferhad mektûb gönderüp Trablus hâkimlerinden dârende Derviş Ömer gelüp akrabâsından olup vilâyetlerinde medfûn olup Şeyh Ebu'n-nûr mezârının deryâ cânibinde küffâr kurbunda muhâfaza olmağın mezâr-ı şerîfi için ta'mîr ricâ ve emri şerîf taleb itmeğın buyurdum ki arz olunduğu gibi ise ol vakit kimesneye dahl itdirmeyesin.

Fî 4 Şevvâl sene 982.

90 [BOA. A.NŞT.d. 1077 s. 369] Murâbit Hüseyin'e Halku'l-vâd seferindeki yararlıktan dolayı Biskre sancakbeyliğinin verilmesi

Nişân-ı hümâyûn oldur ki:

Mukeddemâ Cezâyir-i Garb beylerbeyisi olan Ahmed -dâme ikbâluhû- mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'a tâbi' sâbıkâ Beled-i Annâba beyi olan râfi' Murâbit Hüseyin -dâme izzuhû-nun için Halku'l-vâd seferinde hizmet ve yoldaşlıkta bulunmuşdur deyû Cezâyir-i Garb'a tâbi' Biskre sancağı müşârunileyhe olmak bâbında inâyet ricâsına arz eylemeğın hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra getirip sene 982 Zilka'desi'nin onuncu gününden Biskre sancağını Halku'l-vâd terakkîsi mahsûb olmak üzere iki yüz otuz bin akçe dirlik ile inâyet idüp bu berât-ı hümâyûn virdim ve buyurdum ki

Fî 28 Zilhicce sene 982.

Mahmiyye Kostantiniyye.

91 [BOA. A.NŞT.d. 1078 s. 52] Murâbit Hüseyin Bey'in Biskre'ye sancakbeyi olarak tayini

Sâbıkâ Belde-i Annâba beyi olan Murâbit Hüseyin Bey'e mukeddemâ Cezâyir-i Garb beylerbeyisi olan Ahmed -dâme ikbâluhû- mektûb gönderüp senin için Halku'l-vâd

seferinde gereği gibi hizmet ve yoldaşlıkta bulunmuşdur deyu Biskre sancağı sana olmak bâbında inâyet ricâsına arz eylemeğın hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra getirip sene 982 Zilka'desi'nin onuncu gününden Biskre sancağı sana tevcîh ve inâyet olunduğı i'lâmı için Südde-i sa'âdetim çavuşlarından (boş) -zîde kadruhû- ta'yîn olunup buyurdum ki varıp sanacak beyi sancağın hıfz ve hırâset olup âdemin gönderüp berâtın ihrâc itdiresin .

Fî 15 Zilka'de 982.

Kostantiniyye.

92 [BOA. A.NŞT.d. 1080 s. 6] Abdullah oğlu Kasım'a Cezâyir-i Garb'ta bir çavuşluk gediğı verilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Kasım gelüp bundan akdem sancak-ı hümâyûnumdan gelen sekbanlardan olmağın Dergâh-ı mu'allâm topcularına ilhâk olunup hâliyâ çavuşluk gediğı ricâ itmeğın buyurdum ki mezbûra Cezâyir-i Garb'da bir çavuşluk gediğın tevcîh idüp i'lâm eylesin.

93 [BOA. A.NŞT.d. 1080 s. 7] Abdullah oğlu Mustafa'ya Cezâyir'de timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Mustafa gelüp makeddemâ Galata azâbları odabaşısı iken Halku'l-vâd seferinde hizmetde bulunmağın ulûfesi bedelinden iki bin ziyâde ile Erzurum'da sekiz bin akçe timâra emr verilip ba'dehû alınıp Trabzon sancağından sekiz bin akçe mahlûlüne hüküm verilip müyesser olmadığın bildirip düşenden Cezâyir'de timâr verilmek bâbında inâyet ricâ itmeğın ol hükmü dahî alınıp mahlûlünün bedeli Cezâyir'de altı bin akçe timâr verilmesin emr idüp buyurdum ki düşenden tevcîh edesin.

Fî 21 Zilka'de sene 985.

Derkenâr:Alınıp Erzurum'a tebdîl olundu fî 21 L. sene 985.

94 [BOA. A.NŞT.d. 1080 s. 246] Receb'e deryâ seferlerine katıldığı için hâssa reislik gediği tevcihi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Receb gelüp bundan akdem Cezâyir'in gönüllü re'îslerinden olup vâki' olan deryâ seferlerinde defâ'atle dilâverlikleri müşâhede bulunup her vecihle yarâr ve nâmdâr olduğun i'lâm eylediğin ecilden düşenden otuz akçe ile re'îslik tevcih olunması merhûm ve mağfûrun leh babam hüdâvendiğâr -tâbe serâhû- zamânında emir verilip tecdîdin ricâ itmeğin ol hükm alınıp buyurdum ki mezbûra fermân olunduğu üzere düşenden yevmî otuz akçe ulûfelü bir hâssa re'îslik gediği tevcih edesiniz arz eylesiniz.

Fî evâsıt-ı Rebî'ü'l-evvel sene 981.

Derkenâr: Alınıp sekiz bin timâr buyuruldu.

Fî 29 Şevval sene 984.

95 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 07] İnebahtı sancağında timârı olan Ramazan'a terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb beylerbeyisi olan Ramazan mektûb gönderüp İnebahtı sancağında 5417 timârı olan dârende Ramazan için yarardır deyu bildirmeğin buyurdum ki düşenden bin akçe terakkî tevcih idesiz.

96 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s.08] Bali oğlu İvaz için ibtidadan timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Bali oğlu dârende İvaz gelüp Halku'l-vâd kal'asında hizmetde bulunduğun sâbıkâ Cezâyir-i Garb beylerbeyisi olan Ahmed -dâme ikbâluhû- arz eyledikde merhûm babam -tâbe serâhû- zamanında ibtidâdan üç bin timâra hükm verilip alınıp tecdîd olunup.

Derkenâr: Alınıp ref' ile tebdîl olunması.

Fî 17 R sene 984.

97 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 11] Kayid Mehmed'in İstanbul'a taşınmasına yardım edilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine:

Dârende Kâyid Mehmed için Südde-i sa'âdetime gelmek murâd idüp ve Yakub Hoca'da bin beş yüz sikke filori hakkı olup alıvermek bâbında inâyet ricâ itmeğin buyurdum ki bu def'a akçesi sâbit olan hakkını kadı ma'rifetiyle alınıp ve esbâb ve emvâli ve mülk gemisi ve mülk kâfirleri ile bu cânibe gönderüp ta'allül itdirmeyesiz.

98 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 46] Ali'nin timârının Cezâyir'le değiştirilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Ali gelüp Manisa sancağında 4999 akçe timârdan ma'zül olduğun bildirip imdi Cezâyir'e tebdîl olunmak ricâ itmeğin buyurdum ki göresiz livâ-i mezkûrede ol mikdâr timârdan ma'zül sahîh sipâhî ve ibraz ittiği berât kendinin olup min ba'd dirlik olmak men' olunanlardan değil ise düşenden bedeli bir timâr tevcîh idesiz.

Fî 25 S sene 988.

99 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 47] Abdülkerîm oğlu Ali'ye Tunus, Trablus ve Cezâyir-i Garb'ın yazılması hizmetinde bulunduğu için timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Abdülkerîm oğlu dârende Ali gelüp Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb tahrîr olunup itmâma erişinceye değin anda muhâfazasında kalmak üzere merhûm babam -tâbe serâhû- zamanında ibtidâdan altı bin akçe timâra emr-i şerîf verildiğin bildirip tahrîri itmâma erişinceye değin ânda muhâfazada kalıp edâ-i hizmet eylediğine beylerbeyi İzzet ve defterdârdan mühürlü temessük ibrâz itmeğin ol hükmü alınıp altı bin akçelik üzere tecdîd olunup buyurdum ki mezbûra düşenden altı bin akçelik bir timâr tevcîh idesiz.

100 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 62] Bahşayış oğlu Yusuf'a terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Diyârbekir Beylerbeyi Derviş mektûb gönderüp Cezâyir'de on bin altı yüz altmış altı timâra emri olan Bahşâyış oğlu dârende Yusuf için yarardır deyû bildirmeğin buyurdum ki düşenden bin akçe terakkî tevcîh idesiz.

Derkenâr: Alınıp Cezâyir'e tebdîl olunsun.

Fî 16 R sene 986.

101 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 66] Yunus oğlu Şadi'ye Tunus ve Pastiyon savaşındaki yararlılığından dolayı timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Yunus oğlu dârende Şâdi gelüp Tunus ve Pastiyon muhârebesinde ve (...) mecrûh olup hizmet ittiği Tunus beylerbeyisi olan İbrahim Bey'in defteriyle i'lâm olundukda babam zamanında ibtidâdan üç bin timâr emir verilip alınıp tecdîd itdiresiz.

Fî 23 Z sene 986.

102 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 66] Abdullah oğlu Hasan'a Halku'l-vâd seferinden dolayı timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Hasan gelüp Halku'l-vâd'da hizmet etmekle babam zamânında ibtidâdan üç bin timâra emir verilip alınıp tecdîd itdiresiz.

Fî 22 R sene 986.

103 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 66] İsa oğlu Yusuf'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyine:

Tımaşvar beylerbeyisi olan Ferruh mektûb gönderüp Cezâyir'de on bin altı yüz altmış akçe timâra müstehak olup İsa oğlu dârende Yusuf için yarardır deyû inâyet ricâsında iken bin iki yüz akçe terakkî emr idüp buyurdum ki düşenden bin altı yüz akçe terakkîsin tevcîh eylesiz.

Derkenâr: yazılmışdır, alınıp Cezâyir'e tebdîl olunsun.

Fi gurre-i R sene-i 986.

104 [BOA. A.NŞT.d. 1084 s. 113] Rüstem oğlu Bali'nin Rumeli'nde alacağı timârının Cezâyir'le değiştirilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Rüstem oğlu dârende Bali gelüp bundan akdem Halku'l-vâd kal'ası feth olundukda Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb vilâyetleri tahrîr olunup itmâma erişince muhâfazada olmak üzere Rumeli'nde altı bin timâra emir verilip ve beylerbeyinden ve

defterdârından hizmet-i mezbûra edâ' itdiğüne mühürlü temessük ibrâz itmeğın alınıp tecdîd olunup henüz müyesser olmayıp emri Cezâyir'e tebdîl ricâ itmeğın ol emr-i şerîf alınıp buyurdum ki mezbûra emrim üzre düşenden Cezâyir'de altı bin akçelik bir timâr tevcîh idesiz.

Fî 12 N sene 986.

105 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 12] Cezâyir'deki bazı sâdâtın beylerbeyi ve sancakbeyi adamlarından şikâyeti

Cezâyir-i Garb kadısına hüküm ki:

Dârende-gân Şerîf Abdolvâhid oğlu Ebu'l-'ayş ve Ebû Bekir ve Ali ve Mehmed ve Ebu'l-Hasan ve Salah ve Osman nâm kimesneler gelüp arz eylediler ki mezbûrân sa'dâtdan olup beylerbeyi ve sancakbeyi âdemleri ve gayrılar hilâf-ı şer'î şerîf rencide ederlermiş buyurdum ki varduklarında [hüküm eksik].

Derkenâr: yazılmışdır.

Fî 23 Z sene 986.

106 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 54] Abdullah oğlu Mahmud'a terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Mizistre beyi mektûb gönderüp Mizistre'de 5000 akçe timârı olan Abdullah oğlu dârende Mahmud için yararlı deyiş bin akçe terakkî verilmesin emr idüp buyurdum ki düşenden bin akçe terakkî tevcîh idesiz.

107 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 55] Tunus, Cezayir ve Trablusgarb tahririnde görevli İskender'in timârının Cezâyir'le değiştirilmesi

Cezâyir beylerbeyisine:

İlyas oğlu dârende İskender gelüp Tunus ve Cezâyir ve Trablusgarb tahrîri tamâm olunmaya muhâfazada olmak üzre ibtidâdan Anadolu'da altı bin timâra emr verilmiş ba'dehû alınıp ihrâz-ı hizmet etdiğüne mühürlü tezkire temessük ibrâz itmeğın tecdîd olunması ol dahî alınıp Cezâyir'e tebdîl olunması.

Derkenâr: Fî 1 Z sene 986.

108 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 121] Tunus, Cezayir ve Trablusgarb tahririnde görevli Memi'nin timâr hükmünün Cezâyir'le değiştirilmesi

Cezâyir beylerbeyisine:

Abdullah oğlu dârende Memi gelüp Halku'l-vâd feth olundukda Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb tahrîri tamâm olunca muhâfazada olmak üzere merhûm babam zamânında ibtidâdan Rumeli'nde altı bin timâr emr verilip ba'dehû ihrâz-ı hizmet etdiğüne beylerbeyinden ve defterdârından mühürlü temessük ibrâz idüp emri alınıp tecdîd edilmesi ol dahî alınıp Cezâyir'e tebdîl itdiresiz.

Evâhir-i Rebî'ü'l-evvel [sene 9]86.

Derkenâr: Fî 26 Muharrem sene 988, Karlıli.

109 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 144] Halku'l-vâd kalesi muharebesinde yoldaşlık eden Şaban'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine:

Dârende Şaban gelüp Halku'l-vâd kal'ası muhârebesinde yoldaşlık eylediğin sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyi Ahmed mektûb gönderüp i'lâm eyledikde ibtidâdan üç bin akçe timâra Hüdâvendiğâr zamânında emir verilip tecdîd itmeğin ol hükm alınıp buyurdum ki düşenden üç bin akçe timâr tevcîh eylesiz.

Derkenâr: (...?) Ruus'da hurrîre.

110 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 144] Mustafa oğlu Hüseyin'e Manye asilerle savaşından dolayı terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Mustafa oğlu dârende Hüseyin gelüp Mizistre sancağında üç bin altı yüz otuz altı akçe timâra mutasarrıf olup Manye âsîleri muhârebesinde hizmetde bulunduğın sancakbeyi Mahmud i'lâm eyledikde bin beş yüz terakkîye merhûm Hüdâvendiğâr zamânında emir verilip müyesser olmayıp tecdîd olunması ricâ itmeğin alınıp buyurdum ki düşenden emr olunan terakkîsin tevcîh eyleyüp tezkirsin viresin.

111 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 144] Mehmed Girayhan'ın akrabası Abdullah oğlu

Ahmed'e timâr vermesi

Cezâyir beylerbeyisine:

Mehmed Girayhân mektûb gönderdüp akrabâsından Abdullah oğlu dârende Ahmed için yarardır deyû bildirmeğin buyurdum ki düşenden üç bin timâr viresiz.

112 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 145] Tunus ve Trablus'un tahririnde görevli olan Beyâzıt'ın timârının Cezâyir'le değiştirilmesi

Cezâyir beylerbeyisine:

Beyâzıt oğlu dârende Derviş gelüp Halku'l-vâd feth olundukda Tunus ve Trablus tahrîri tamâm olunca muhâfazada olmak üzere ibtidâdan altı bin timâr emir verilmiş ba'dehû mühürlü temessük ibrâz etmekle alınıp tecdîd olunması ol dahî alınıp Cezâyir'e tebdîl olunması.

Evâsıt Receb sene 986.

Derkenâr: Fî 19 Receb sene 986.

Yazılmışdır.

113 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 145] Trablus, Tunus ve Cezâyir-i Garb tahririnde görevli Mehmed'in timârının Cezâyir'le değiştirilmesi

Müşârunileyh Yunus oğlu dârende Mehmed gelüp Trablus, Tunus ve Cezâyir-i Garb tahrîri tamâm olunca muhâfazasında olmak üzere Rumeli'nde ibtidâdan altı bin akçe emr verilmiş ba'dehû mühürlü temessük ibrâz emri zâyî' olmağla zâyî' sûretinden verilmiş alınıp Cezâyir'e tebdîl olunması.

Evâsıt S sene 986.

Derkenâr: 27 M sene 988 Kocaili.

114 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 200] Mustafa oğlu Sinan'a timâr tevcihi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Mustafa oğlu dârende Sinan mukeddemâ Ezdin memlahası ile iskelesin (silik) ba'zı şurûtle kendiye ibtidâdan bin akçe timâr olmak şartıyla buyurdum ki bin akçe ziyâde ile (silik) üç bin akçeye kabûl ve iltizâm itmeğin hazîne-i âmirem defterdârı Ahmed - dâme uluvvuhû- (silik) mûcibince ibtidâdan bin akçe timâr verilmesin emr idüp buyurdum ki mezbûrun şartı (silik) üzere bin akçelik timâr tevcih idesiz.

3 Muharrem sene 987.

Derkenâr: Fî 24 Ra sene 988.

115 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 201 Mustafa oğlu Ali'ye ibtidâdan timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Mukeddemâ Sinan b. Mustafa Ezdin memlahası ile iskelesini beş yüz bin akçe ile ziyâde ile ba'zı şurûtle Mustafa oğlu dârende Ali'ye ibtidâdan bin akçe timâr olmak şartıyla üç yıla yirmi yük ve seksen üç bin akçeye kabûl ve iltizâm itmeğin hazîne-i âmirem defterdârı Ahmed -dâme uluvvuhû- kendisi tezkiresi mûcibince ibtidâdan bin akçe timâr emr idüp buyurdum ki mezbûrun şart-ı iltizâmı mûcibince merkûm Ali'ye düşenden bin akçe timâr tevcîh idesiz.

Derkenâr: Fî 24 C sene 987 Karlılı.

116 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 201] Mustafa oğlu Sinan b. Mustafa'nın kefli bi'l-mâlı olan Abdurrahman'a terakkî verilmesi

Müşârunileyhe hüküm ki:

Mukeddemâ Sinan b. Mustafa Ezdin memlahası ile iskelesini ve ba'zı şurûtle ve İnebahtı sancağında üç bin altı yüz elli timârı olup kefli bi'l-mâlı olan dârende Abdurrahman'a üç bin akçe terakkî olmak şartıyla beş yüz bin akçe ziyâde ile üç yıla yirmi yük ve seksen üç bin akçeye kabûl ve iltizâm itmeğin hazîne-i âmirem defterdârı Ahmed -dâme uluvvuhû- tezkiresi mûcibince bin akçe terakkî emr idüp buyurdum ki mezbûrun şart-ı iltizâmı mûcibince merkûm Abdurrahman'a düşenden bin akçe terakkî tevcîh idesiz.

117 [BOA. A.NŞT.d. 1087 s. 343] Fahreddin oğlu Kubat'a, Tunus ve Cezâyir tahririnde hizmet ettiği için terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Eski Musul beyi Maksud Bey mektûb gönderüp mukaddemâ Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb tahriri tamâm oluncaya muhâfazada olmak üzere ibtidâdan altı bin timâra emr virilen Fahreddin oğlu dârende Kubat livâ-i hizmet etdiğüne beylerbeyi ve defterdârdan mühürlü temessük ibrâz etmekle ibtidâ altı bin üzere Cezâyir'e tecdîd olunup zâyi' olmağın bildirmeğın buyurdum ki mezbûra düşenden altı bin akçe terakkî

viresiz zâyi' şartıyla.

Derkenâr: Fî 21 Z sene [98]8.

118 [BOA. A.NŞT.d. 1090 s. 20] Tâcir Osil'in gemileri, adamları ve mallarına karışılmaması

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb ve Tunus beylerbeyliklerinde vâki' olan kadılara hüküm ki:

Deryâda bulunan levent kapudânları ve levent re'îsleri emr-i şerîfde varıp dârende Osil nâm zimmî gelüp şöyle arz itdi ki kendi () ticâret iden gemileri_Frengistan'a ve Cezâyir'e ve Tunus'a ve sâ'ir murâd olunan iskelelere varıp geldiği gemilerine ve âdemlerine ve metâ'larına dahl olmamak bâbında emr-i şerîf ricâ itmeğin buyurdum ki arz-ı mezbûr Osil haraç-güzâr ile siz ki beylerbeyi ve kadıarsız mezbûrlar her kangınızın taht-ı hükûmetine dâhil olurlar ise kadîmden men' (...?) eylediklerinde sandallar, ve âdemlerine ve esbâb ve metâ'larına Venedik kapudânları ve reîslerine (...) deryâda rast geldüklerinde dahl olunmaya.

Derkenâr: Kocaili.

Yazıldı fi 26 N sene 987.

119 [BOA. A.NŞT.d. 1090 s. 21] Eğriboz dizdârlığına Osman'ın tayini

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Osman gelüp Eğriboz sancağında Saraflomp nâm karye ve gayrıdan üç bin timâr ve Eğriboz'da Zincirlü kal'a dizdârı olup kal'a-yı Eğriboz dizdârlığı kendiye arz olunup müyesser olmayıp zikr olunan kal'a dizdârlığı üzerinde olduğun bildirip inâyet ricâ itmeğin buyurdum ki göresiz kal'a-yı Eğriboz ve Eğriboz dizdârlığı kendiye müyesser olmayıp zikre olunan dizdârlık defter üzerinde ise dizdârlığın kemâ-kân tassaruf itdiresiz.

120 [BOA. A.NŞT.d. 1090 s. 24] Abdullah oğlu Ridvan'a Şark Seferinde bulunmayan Ferruh'un tahvilinin verilmesi

Cezâyir-i Garb kadısına hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Ridvân gelüp Cezâyir-i Garb nahiyesinde Karabosnar? nâm karye ve gayrı 3010 timâr Şark seferine varmayan Ferruh tahvîlinden sene 978

Cumâde'l-âhire'sinin on yedisinde serdâr tarafından kendiye virilüp lâkin ol hükmün kaydı gelmemekle berât itdirmek müyesser olmadığın bildirmeğin buyurdum ki mezbûr sefere me'mûr iken varmayup uhrâya kalmış değil ise berât itdirdüğü tahrîr üzre mûcibince zabt itdiresiz.

121 [BOA. A.NŞT.d. 1090 s. 24] Abdullah oğlu Cafer'e timâr verilmesi

Bir sureti Niğbolu sancağında ve nâhiyesinde Pirinç nâm karye ve gayrı 5999 timâr sefer-i mezbûra varmayan Süleyman tahvîlinden sene 987 C yirminci gününde serdâr tarafından Abdullah oğlu dârende Cafer'e yazılmışdır Lofça kadısına zabtı için tahrîr itdiresiz.

122 [BOA. A.NŞT.d. 1090 s. 24] İnebahtı alaybeyi Hüseyin'e timârı verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

İnebahtı alaybeyisi dârende Hüseyin gelüp livâ-i mezbûrede olan timârının berât mûcibince 4342 noksânı olup 6644 timâra mutasarrıfının binde iki yüz Deryâ terakkîsine virilen (...?) olmağla zâyî' sûretinden verilip timârı 9158 akçe iken binde yüz akçe cülûs-ı hümayûnum terakkîsine ve bu def'a Karadenize giden donanma seferinde ve nehr-i Kânise'de? hizmet etmekle bin akçe terakkîye ahkâm-ı şerîf verildiğin ve yine livâ-i mezbûr (...?) nâhiyesinde Zirine? nâm karye ve gayride 17000 timâr mutasarrıfı Mehmed tahvîlinden mahlûl olup kılıcı sefere verilip hissesi mahlûl olduğun bildirip noksanı ve terakkîsi için ricâ itmeğin üç kıt'a terakkî olan berâtını buyurdum ki mezbûrun berât-ı mûcibince ol mikdâr noksânı var ise ve merkûm katlı olunup timârının kılıcı sefere verilüp bâkîsi mahlûl olup kılıcı (...?) noksan ve terakkîleri yerine viresiz zâyî'-i şer'îsiyle.

123 [BOA. A.NŞT.d. 1090 s. 25] Cafer oğlu Mustafa'ya kalede hizmet ettiği için timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Cafer oğlu dârende Mustafa için bu def'a nehr-i Kânide binâ olunan kal'ada hizmet itmişdir deyu timâr ricâsına bildirdiğin ecilden ibtidâdan üç bin akçe timâr emr idüp buyurdum ki mezkûre emrim üzre düşenden üç bin timâr tevcîh idesiz. Derkenar: Yazıldı fî 15 Za sene 987.

İnebahtı.

124 [BOA. A.NŞT.d. 1092 s. 36] Abdullah oğlu Hasan'a Arab muhârebesinde hizmet ettiği için ze'âmet verilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'da elli akçe ile müteferrika olan Abdullah oğlu dârende Hasan yararır deyu âsî Arab muhârebesinde hizmet itmişdür deyu bildirdiğın ecilden sülüsân üzre ze'âmet emr idüp buyurdum ki düşenden 33333 akçe bir ze'âmet viresiz.

Derkenar: (...?) Cezâyir'e tebdîl olundu.

Fî 13 L sene 988.

125 [BOA. A.NŞT.d. 1092 s. 52] Cezâyir-i Garb'da sancağa mutasarrıf olan Hacı Murad Bey'in görevden alınması

Cezâyir-i Garb'da sancağa mutasarrıf olan Hacı Murad Bey'in livâ-i mezbûradan ref'i için Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Cafer Paşa'ya hüküm yazılmışdır.

Derkenar: Fî 4 Rebî'ül-evvel sene 988.

126 [BOA. A.NŞT.d. 1092 s. 53] Biga sancağında Bali'nin adamına terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine, mahrûse-i Mısır İskenderiyesi Beyi Receb Bey mektûb gönderüp Biga sancağında dört bin dokuz yüz doksan akçe timârına mutassarıf olan dârende Bali'nin âdemî için yararır deyu bildirmeğın düşenden bin akçe terakkî emr idüp buyurdum ki emr olunan terakkîsin düşenden tevcîh idesin.

Derkenar: Yazılmışdır.

127 [BOA. A.NŞT.d. 1095 s. 19] Kâtib Osman oğlu Mehmed'e timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb beylerbeyi Cafer mektûb gönderüp İnebahtı sancağında ze'âmeti olan kâtib Osman'ın oğlu dârende Mehmed için bu def'a yararır deyu bildirdi dört bin

akçe timâr verilmesini emr idüp buyurdum ki göresiz mezbûrun oğlu olup mâlıma yarar ise düşenden dört bin [akçe] timâr tevcîh idesiz.

Derkenar: Reîs Mahmud'a verildi.

İnebahtı.

Fî 20 Ra sene 988.

128 [BOA. A.NŞT.d. 1095 s. 33] Süleymân'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb beylerbeyisi olan Hasan mektûb gönderüp Suğla sancağında Çene nâhiyesinde Kenos nâm karyeden ve gayrıdan on üç bin akçe timârı olan dârende Süleymân için yararlı deyu inâyet ricâsına arz eylemeğin bin akçe terakkîye emr-i şerîf verilmiştir.

Derkenar: Fî 18 Za sene 951.

129 [BOA. A.NŞT.d. 1095 s. 65] Vefât eden Ahmed'in haslarından Ali'ye timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem erbâb-ı timârdan Cumapazarı sâkinlerinden Abdulbari nâm kimesne müteveffâ Ahmed haslarından havâs-ı hümâyûna ilhâk olunan Alasonya Aknar nâhiyelerinde vâki' olan karyelerin üç yıllık vilâyet defteri yazısı yetmiş yedi bin iki yüz on dört akçeye Abdülkerim nâm mültezim uhdesinde iken otuz bin akçe ziyâde eyleyüp ricâ ve hâlâ çavuş olan Ferkaç ve Florina ve tevâbi' kazâlarda vâki' olan bâc-ı hamr mukâta'asi dahî üç yüz elli bin akçeye mültezim ve mezkûr uhdesinde olup ana dahî yetmiş bin akçe ziyâde eyleyüp cem'an iki mukâta'aya yüz bin akçeye ziyâde eyleyüp mukâbelesinde Yunus oğlu dârende Ali'ye hâlâ ibtidâdan bin akçe timâr emr-i şerîf verilmek üzere şart eylediği pâye-i serîr-i a'lâya arz olundukda mezkûr Ali'ye ibtidâdan bin akçe timâr verilmek fermânım olduğuna defterdârım Mehmed memhûr tezkire vermesin buyurdum ki mezbûra şart-ı iltizâm üzere düşenden bin akçelik timâr tevcîh idüp tezkiresin [viresin].

Derkenar; Defterdâr tezkiresi mücebince buyurulmuştur.

Şehri Şa'bân mu'azzam sene 983.

130 [BOA. A.NŞT.d. 1095 s. 65] Cezâyir'in defterlü çavuşlarından Mehmed'e terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir'in defterlü çavuşlarından dârende Mehmed gelüp Suğla sancağında on bin dört yüz yetmiş altı akçe timâra mutassarıf olduğunu bildirip verilmesin ricâ itmeğin bin akçe terakkî emr idüp buyurdum ki mezbûre düşenden bin akçe terakkîsin tevcîh eylesiz.

131 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 2] Ridvan'ın timârın Cezâyir'den verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Ridvan gelüp sâbıkâ yararlığı arz olundukda ibtidâdan Trablusgarb'da üç bin akçe timâr emr-i şerîf virüp müyesser olmayıp Cezâyir'e tebdîl ricâ itmeğin emr-i sâbık alınıp buyurdum ki mezbûre Cezâyir'de düşenden üç bin akçelik bir timâr tevcîh idesiz.

Derkenar: Fî 19 Ca sene 989.

132 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 34] Mahmud oğlu Hasan'a ibtidâdan timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ İnebahtı Beyi Mustafa mektûb gönderüp Mahmud oğlu dârende Hasan için yararadır deyu bildirmeğin ibtidâdan üç bin timâr emr-i şerîf verilmiştir.

Derkenar: Fî 10 Ra sene 990.

İnebahtı.

133 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 34] Mustafa oğlu Mehmed'e verilen zeâmetin Cezâyir'le değiştirilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Mustafa oğlu Mehmed gelüp sâbıkâ Cezâyir-i Garb'a tâbi' Tilimsân sancağında otuz akçe ile Garibler ağası iken sâbık Cezâyir-i Garb Beylerbeyi Hasan yararadır deyu arz itdikde sülûsân üzre yirmi bin akçe ze'âmete emr-i şerîf verilip müyesser olmamış Cezâyir'e tebdîl olunmak ricâsına arz olunmak bâbında inâyet ricâ itmeğin bedel-i emr alınıp karyesi düşenden hisâb üzre sülûsân üzre yirmi bin akçe ze'âmet viresiz deyu hüküm verilmiştir.

134 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 34] Abdullah oğlu Behram'a terakkî verilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisi Cafer mektûb gönderüp Alacahisar sancağında beş bin üç yüz akçe timâra mutassarıf Abdullah oğlu dârende Behram için (...?) canibe arz itmeğın bin akçe terakkîye verilmesin emr idüp buyurdum ki şartıyla bin akçe terakkî için hüküm verilmişdir.

135 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 34] Trablusgarb beylerbeyisi Abdi'ye bin akçe terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisi Ali'ye Trablusgarb beylerbeyisi Abdi mektûb gönderüp sekiz bin akçe timâra mutasarrıf olup Cezâyir çavuşlarında dârende Memiş'e (...) ricâ itmeğın (...) bin akçe terakkî için hüküm verilmişdir.

136 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 35] Perviz'e ibtidâdan Trablus'ta timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Perviz gelüp yararlık arz olundukda ibtidâdan Trablus'da üç bin timâr emr verilip Cezâyir'e tebdil olunmasın ricâ itmeğın ol emri alıp buyurdum ki düşenden üç bin terakkî viresiz.

Fî evâ'il-i Safer sene 989.

137 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 35] Receb'e Rumeli'nde ze'âmet verilmesi

Rumeli beylerbeyine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb beylerbeyisi Cafer mektûb gönderüp vilâyet-i Rumeli'nde yirmi beş bin akçe ze'âmete müstehak olan dârende Receb için yarardır deyu bildirilmeğın şartıyla bin akçe terakkîye hüküm verilmişdir.

Derkenar: Alınıp emir yazılmışdır.

138 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 36] Durmuş'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Rodos Beyi Hüsam Bey arzıyla gurebâ? yiğitlerden dârende Durmuş için yarardır deyu üç bin timâra emir yazılmışdır

Derkenar: Fî gurre-i Ra sene 990 Suğla.

Yazıldı 14 N sene 990.

139 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 36] Durmuş'a terakkî hüküm verilmesi

Cezâyir beylerbeyine hüküm ki:

İnebahtı beyi mektûb gönderüp Karlılı sancağında sekiz bin iki yüz doksan sekiz akçe timâra mutassarıf olan dârende Durmuş için yararadır deyu bildirmeğin şartıyla bin akçe terakkîye hükm-i şerîf verilmiştir.

140 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 36] Mahmud'a terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisi kapudân paşaya hüküm ki:

Cezâyir-i Garb beylerbeyisi mektûb gönderüp Mizistre sancağında olan Mehmed oğlu dârende Mahmud için yararadır deyu bildirmeğin bin akçe terakkîye şart-ı kâmile ile yazılmışdır.

141 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 37] Kara Memi'ye terakkî emir verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Rodos Beyi Hasan Bey arzıyla Biga'da on altı bin beş yüz yetmiş iki akçe timâra mutasarrıf olup Cezâyir'in çavuşlar kethüdâsı dârende Kara Memi için yararadır bin akçe terakkîye emir yazılmışdır.

Derkenar: Fî 6 Ra sene 992.

142 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 40] Hüseyin oğlu Bali'ye akçe verilmesi

Cezâyir beylerbeyisi Hüseyin oğlu dârende Bali gelüp Suğla sancağında 6298 timâra mutassarıf olduğun bu def'a Cezâyir-i Garb beylerbeyisi arz itdikde bin akçesine hükm-i şerîf verilip yine livâ-i mezbûrede nâm [karyede] ve gayrıdan bin akçe timârı olan Mehmed ferâgat eder deyu bildirdiğin yedi yüz doksan dokuz akçe ziyâdesiyle kendiye verilmesin ricâ itmeğin terakkî emri alınıp buyurdum ki mezbûr olmikdâr timâra mutassarıf olup ve mezkûr Ahmed tahvîlinden merkûm paşaya yedi yüz doksan dokuz akçe ziyâde inâyet.

143 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 41] Abdullah oğlu Mustafa'ya terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Mustafa gelüp makeddemâ Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb tahrîr olunup itmâma irişince muhâfazada olmak üzere merhûm babam zamanında ibtidâdan altı bin timâr Anadolu'ya emr-i şerîf verilip hâlâ hizmet-i mezbûreyi edâ' itdiğın bildirmekle beylerbeyi ve defterdârdan mührlü temessük ibrâz idüp emri Cezâyir'e tebdîl ricâ itmeğın alınıp buyurdum ki düşenden altı bin akçe terakkî tevcîh idesiz.

Derkenar: Yazıldı.

Fî 13 Za sene 989.

144 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 122] Abdullah oğlu Cafer'e terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Cafer gelüp Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb tahrîri tamâm olunca muhâfazada kalmak üzere merhûm babam zamanında ibtidâdan altı bin akçe timâr emr idüp hâlâ edâ-i hizmet eylediğine beylerbeyi ve defterdârdan mektûb ve mührlü temessük ibrâz idüp hükmü tecdîd olunması taleb itmeğın emr-i sâbık alınıp buyurdum ki düşenden altı bin akçe timâr tevcîh idesiz.

145 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 130] Süleyman oğlu Hüseyin'in timârını Cezâyir'le değıştirilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Süleyman oğlu dârende Hüseyin gelüp makeddemâ yarardır deyu arz olundukda düşenden üç bin timâra Bosna'da emir verilip müyesser olmadığın bildirip Cezâyir'e tebdîl olunmasın ricâ itmeğın alınıp tebdîl olunması.

Fî Evâsıt Rebî'ü'l-evvel sene 989.

Derkenar: 8 Ra sene 989.

Derkenar: Alınıp mahlûle verilmişdir.

146 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 131] Abdullah oğlu Murad'a ze'âmet verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Murad gelüp yevmî kırk beş akçe ile Cezâyir-i Garb müteferrikalarından iken vilâyet-i mezbûre beylerbeyisi Hasan arz itmeğın vilâyet-i

mezbûrede sülûsân üzre mezbûre yüz bin akçe ze'âmete emr verilip kayd olmadığın ve hükm-i Cezâyir'e tebdîl olmasın ricâ itmeğin ol hükm alınıp vilâyet-i Cezâyir'de düşenden sülûsân üzre hükm-i şerîf yazıldı.

147 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 131] Murad oğlu Mehmed'e timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Rodos Beyi Hüsam Bey mektûb gönderüp Murad oğlu dârende Mehmed için yararlır deyu timâr ricâsına arz itmeğin üç bin timâra emr-i şerîf yazılmışdır.

148 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 131] Ali oğlu Hızır'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

İnebahtı Beyi Mehmed Bey mektûb gönderüp Ali oğlu dârende Hızır için yararlır deyu timâr ricâsına [arz] itmeğin ibtidâdan üç bin timâr buyurulup hükm-i şerîf yazılmışdır.

Derkenâr: Alınıp Eğriboz'a mahlûle verilmişdir.

Fî 4 Ra sene 989.

149 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 142] Abdullah oğlu Recep'e terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Rodos beyi mektûb gönderüp Karlili sancağından timârı olan Abdullah oğlu dârende Receb için yararlır deyu i'lâm itmeğin bin akçe terakkîye hüküm verildi.

150 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 142] Cezâyir'de hizmette olan Süleymân'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Süleymân gelüp makeddemâ Emirhan muhârebesinde yoldaşlıkda bulunmuşdur deyu i'lâm olundukda ibtidâdan üç bin timâra Rumeli'nde emr-i şerîf verilip müyesser olmayıp emri Cezâyir'e tebdîl ricâ itmeğin ol emr-i şerîf alınıp buyurdum ki mezbûra Cezâyir'de hizmetden düşenden üç bin timâr yazılmışdır.

Fî 27 R 990.

151 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 142] Süleymân oğlu Ali'ye timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Süleymân oğlu dârende Ali gelüp Suğla sancağında 5030 akçe timâra [timâra] mutassarıf olduğun bildirip inâyet ricâ itmeğın bin akçe terakkî emr idüp buyurdum ki [buyurdum ki] düşenden bin akçe timâr tevcîh olunmasın.

152 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 143] Cafer'e ze'âmet verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'da elli bin akçe ze'âmeti olan Cafer için yarardır deyu sülüsân üzre Cezâyir'e tebdîl olunmak bâbında inâyet arz itmeğın buyurdum ki mezbûre düşenden emrim üzre sülüsân hesâbınca 33333 akçe [ze'âmet] tevcîh idüp tezkiresi yazıla.

Derkenar: Eğriboz 14 N sene [9]89.

153 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 143] Mahmud oğlu Yusuf'un kethüdâlık hizmetinde görevlendirilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine hüküm ki:

Mektûb gönderüp Trablusgarb'da Atlu kethüdâlı olan Nazar fevt olup kethüdâlığı mahlûldür deyu Trablusgarb müteferrikalarından yirmi beş akçe ulûfeye mutassarıf olan Mahmud oğlu dârende Yusuf için kethüdâlık uhdesinden gelir mezbûr ricâ itmeğın mezbûr Trablusgarb'da Atlusun kethüdâlığın emr idüp buyurdum ki mezbûr kethüdâlık hizmetinde istihdâm itdiresiz.

154 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 143] Muharrem oğlu Mehmed'in Midillü sancağındaki timârlarının başkalarına verilmemesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Muharrem oğlu dârende Mehmed gelüp Midillü sancağında Musak nâhiyesinde üç bin dokuz yüz akçe timâra mutassarıf olup mîri şerîf hizmetinde olduğun bildirip sene 989 târihinde vâki' olan donanma-i hümâyûn seferine gitmedin deyu timârına dahl olunmamak bâbında inâyet ricâ itmeğın buyurdum ki mezbûr mâdemki hizmeti mezbûrde olup terettüb îcab eder husûsları olmaya donanma-i hümâyûn seferine gelmedin deyu timârından âhara berât itmeyesiz (...?) dahî emr-i mahsûs hizmeti dahî viresiz.

Derkenar: Yazılmışdır.

155 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 162] İskender oğlu Süleyman'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyi kapudân paşa'ya hüküm ki:

İnebahtı Beyi mektup gönderüp İskender oğlu dârende Süleyman için yararlı deyu bildirmeğin mezîd-i inâyetimden anda on üç bin akçe timâr tevcih idüp tezkiresin viresiz.

Derkenar: Fî 18 R 989 Suğla.

156 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 163] Abdullah oğlu Hürrem'e ze'âmet verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine makeddemâ Cezâyir-i Garb'da olan Hasan -dâme ikbâluhû-mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'a tâbi Media sancağında berât-ı hümâyûnum mûcibince yetmiş beş bin akçe ze'âmeti olan Abdullah oğlu dârende Hürrem'in alâkası Cezâyir'dedir deyu ze'âmeti Cezâyir'e tebdîl olunmak ricâsına arz itmeğin sülûs üzre yirmi beş bin akçe ze'âmeti verilmek emr idüp buyurdum ki göresiz mezkûr berât-ı hümâyûnum mûcibince livâ'-i mezbûrda olmikdâr ze'âmetden ma'zûl ise Cezâyir'de sülûs hesâbınca düşenden yirmi beş bin akçelik bir ze'âmet tevcih idesiz.

157 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 172] Mehmed'e timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Bekir -dâme mecduhû- gelüp emekdâr olup uğur-ı hümâyûnda bezl-i makdûr itmeğin hizmeti mukâbelede mahlûl sancaklardan biri kendiye tevcih olunmak için elinde emri hümâyûn olduğun ve bu def'a donanma-i hümâyûnum seferine bile gelüp evvel ki oğlu olup elinden dirliği olmağın dârende Mehmed hakkında mezîd-i inâyetim ricâ eylemeğin mezîd-i inâyetimden ibtidâdan yedi bin akçe timâr emr idüp buyurdum ki göresiz kılıç oğlu olup kılıça yarar ise düşenden yedi bin tevcih idesiz.

158 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 172] Mustafa'ya timâr verilmesi

Bir sûreti

Haraçcı? vech-i meşrûh üzre ikinci oğlu dârende Mustafa'ya ibtidâdan altı bin akçe timâra emri-i şerîf verilmiştir.

159 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 172] Yeniçeri ağası Bekir'e bir sancak verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Bekir -dâme mecduhû- gelüp makeddemâ Cezâyir-i Garb'da yeniçeri ağası olup ba'dehû (...?) vâki' oldukda Rumeli yiğitlerinden hayli gönüllüleri cem' idüp zikr yukarı cânibe müteveccih oldukda zikr olunan gönüllülere Südde-i sa'âdet'imden ağa ta'yîn olunup hizmeti mukâbelesinde mahlûl düşen sancaklardan kendiye bir sancak tevcîh olunmak için emr-i şerîfim verilmekle ve Kars kal'ası binâsında Tiflis'e ve âhara ve Harput'a iledüp ve Tiflis muhâfazalığında kalıp küllî hizmetde bulunmağla serdâr-ı sâbık tarafından üç yüz bin akçe hesâbları ile Ketüci sancağı tevcîh olunup mirlivâ-i sâbıkımız olmağla müyesser olmayıp hâlâ donanma-i hümayûn seferine gelüp istid'â-i inâyet itmeğın buyurdum ki müşârunileyhe düşen mahlûl sancaklardan bir sancak tevcîh idüp arz eylesiniz.

160 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 173] Torak b. Abdurrahman'a terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan evvel erbâb-ı timârdan Torak b. Abdurrahman nâm sipahî Mora ve Mizistre nezâreti on yük akçe ziyâde ile bel'ıyyâtı (...?) akçeye de cümle on yedi yük akçe ziyâde ile tevârih-i muhtelifle ile üç yıla 3275611 akçe sâfi teslîmâta kabûl eder şol şartla ki ve Karlılı sancağından 10498 akçe timâr ile serasker olan dârende Ferhad oğlu Mehmed'e hâla on bin akçe terakkî şart itmeğın şartı üzre on bin akçe terakkîye emir yazılmışdır.

Derkenâr: Defterdâr Sinan Efendi tezkiresi ile.

161 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 194] Mizistre sancağından Ali oğlu Yusuf'a terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisi kapudân paşaya hüküm ki:

Cezâyir-i Garb beylerbeyisi Cafer mektûb gönderüp Mizistre sancağında ve nâhiyesinde yirmi beş bin beş yüz akçe ze'âmeti olan Ali oğlu dârende Yusuf için yarardır deyu bin akçe terakkîye emr-i şerîf buyurulmuşdur.

162 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 194] Mehmed'e terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyi Mizistre Beyi Kaya mektûb gönderüp livâ'-i mezbûrede 8000

timârı olan dârende Mehmed için yaradır deyu bildirmeğin bin dört yüz terrakkî emr idüp buyurdum ki düşenden bin dört yüz terakkî tevcîh eylesiz.

163 [BOA. A.NŞT.d. 1100 s. 194] Mustafa oğlu Hasan'a terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyi Mizistre Beyi Kaya mektûb gönderüp livâ'-i mezbûrede 4999 timârı olan Mustafa oğlu dârende Hasan için yaradır deyu bildirmeğin bin iki yüz terakkî emr idüp buyurdum ki düşenden bin iki yüz terakkîsin tevcîh idesiz.

164 [BOA. A.NŞT.d. 1101 s. 75] Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki,

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Memi Çavuş gelüp Eğriboz sancağında vâki' olan haslarından sene 971 Recebi'nin yirmi altı[sında] vâki' olan üç yıla (belge eksik).

165 [BOA. A.NŞT.d. 1101 s. 75] Bali oğlu Mahmud'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Bali oğlu dârende Mahmud gelüp Halku'l-vâd feth olundukda Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb tahrîri itmâma irişinceye muhafazada kalmak üzere merhûm babam zamânında ânda on altı bin timâra hüküm verilip hâlâ hizmet eylediğine beylerbeyi ve defterdâr mühürleriyle tezkiresin idüp tecdîd olunmasın taleb itmeğin ol hüküm alınıp buyurdum ki düşenden (on) altı bin akçelik bir timâr tevcîh idesiz.

166 [BOA. A.NŞT.d. 1103 s.07] Ali oğlu Üveys'e ze'âmet verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Hasan mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yevmî doksan akçesi olan Ali oğlu dârende Üveys -zîde kadruhû- için yaradır deyu timâr ricâsına arz itmeğin mezîd-i inâyetimden kırk bin akçe ze'âmet verilmesin emr idüp buyurdum ki mezbûre emrim üzere düşenden kırk bin akçelik bir ze'âmet tevcîh idüp tezkiresin viresiz.

Derkenâr: Alınıp Anadolu'ya tebdîl olunmuşdur.

Fî 4 Ca sene 989.

167 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s.01] Pervâne oğlu Mehmed timâr verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Pervâne oğlu dârende Mehmed için yarardır deyu timâr ricâsına arz eylediğin ecilden anda on üç bin akçe timâr emr idüp buyurdum ki orta boylu açık kaşlıdır.

168 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 87] Msile Sancakbeyi Cafer'in Hacca gitmesi

Nişân-ı hümâyûn oldur ki

Cezâyir beylerbeyisi Ali -dâme ikbâluhû- mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'a tâbi' Msile Sancakbeyi Cafer tavâf-ı Beytullâh ve ziyâret-i Ravza-i Mutahhara ziyâreti için izn-i hümâyûn ricâsına arz itmeğin bu nişânı viridim ki müşârunileyh varıp edâ idüp gelince yolda ve izde kendiye ve esbâbına hilâf-ı şer' kimesne dahl eylemeye şöyle bileler.

Fî evâsıt Zilka'de sene 989.

169 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 87] Tunus Beylerbeyi olan Ramazan'a salyâne verilmesi

Nişân-ı hümâyûn oldur ki:

Şâbıkâ Tunus Beylerbeyisi olan Ramazan -dâme ikbâluhû- âdem gönderüp Cezâyir-i Garb Beylerbeyliğinde dokuz yüz seksen dokuz Şevvâli'nin sekizinci gününde yirmi kere yüz bin akçe salyâne ile tevcîh olunduğun bildirip berât verilmek ricâ itmeğin buyurdum ki ba'de's-sicil vilâyet-i mezbûrede beylerbeyi olup ilâ âhîrihî ta'yîn olunan yirmi kere yüz bin akçe salyânesin Cezâyir-i Garb hazînesinden tarih-i mezbûrda alıp mutassarıf ola.

170 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 104] Hasan'a ibtidâdan timâr verilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine hüküm ki:

Şâbıkâ Cezâyir-i Garb beylerbeyisi Cafer mektûb gönderüp Mehmed oğlu dârende Hasan için yarardır deyu timâr ricâsın arz itmeğin mezîd-i inâyetimden ibtidâdan üç bin timâr emr-i şerîf verilmiştir.

Derkenar: Mezkûr orta boylu kara yüzlüdür.

Derkenar: Fî 10 Ra sene 991.

171 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 115] Hasan'a ibtidâdan terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbık Cezâyir-i Beylerbeyi Cafer mektûb gönderüp Suğla sancağında on üç bin akçe timârı olan dârende Süleyman için yarardır deyu bildirmeğın bin akçe terakkîye şart ile emr-i şerîf yazılmışdır.

Derkenâr: Alınıp kendüye mahlûlden verildi.

Fî 28 N sene 981.

172 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 226] Pervâne oğlu Kasım'a timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Pervane oğlu dârende Kasım gelüp mukaddemâ Halku'l-vâd feth olundukda Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb tahrîr oluncaya muhâfazada olmak üzere merhûm babam zamanında ibtidâdan altı bin akçe timâr emr verilip ba'dehû alınıp tecdîd olunup müyesser olmadığın bildirip Cezâyir'e tebdîl olmak ricâ itmeğın ol hükm dahî alınıp şer'le Cezâyir'e tebdîl olunmuşdur.

Derkenar: Bâ-hat.

173 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 227] Yusuf oğlu Ali'ye terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Yenişehir Müftisi olan Mevlâna Mustafa mektûb gönderüp Eğriboz Sancağında 8000 akçe timâra mutassarıf olan Yusuf oğlu dârende Kâtib Ali için mal-ı mîrî tahsîlinde hizmet itmişdir deyu bildirmeğın mezîd-i inayetimden bin akçe terakkîye hüküm-i şerîf yazılmışdır.

Derkenar: Alınıp Eğriboz'dan mahlûle verildi.

Derkenar: Fî 2 C sene 988.

174 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 350] Mehmed oğlu İbrahim'e timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Rodos Beyi Hüsâm Bey mektûb gönderüp Mehmed oğlu dârende İbrahim için yarardır deyu ibtidâdan üç bin akçe timâra emr-i şerîf yazıldı.

175 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 350] Za'ım Hüseyin'e terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Haydar Bey mektûb gönderüp Mizistre sancağında ze'âmet tassaruf eden Za'îm Hüseyin için yararadır deyu arz itmeğın bin akçe terakkîye hüküm verildi.

176 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 350] Kale dizdârı Bali'nin görevine iadesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Karlılı sancakbeyi ve Ekser kadısı mektûb gönderüp livâ-i mezbûrede Kosdar nâm karyeden üç bin iki yüz yetmiş iki akçe timâr ile kazâ-i mezbûrede Viche kal'ası dizdârı olan Bali ve kal'a-yı mezbûre hizmeti uhdesinden gelir müstakîm ve sâlih olduğundan mâ'adâ kal'a-yı mezbûre neferâtı ile ve ahâlî-i vilâyeti ile hüsn-ı zindegânesi olup ve kal'a-yı mezbûrenin hizmetinde kâyim olup îcâb-ı asl eder husûsu yoğ iken sâbıkâ Yanya Kadısı Muslihiddin hilâf-ı arz etmekle dizdârlığı bilâ sebep Mahmud nâm kimesneye verilip ve mezbûr Mahmud Şirret ve şekâ[v]jetle meşhûr olmuşdur deyu dizdârlığı mukarrer olmak ricâsına arz eyledikleri ecilden mukarrer olmak idüp buyurdum ki göresiz dizdârlığı bilâ sebep alınmış ise girü mukarrer idüp (viresiz).

177 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 351] Derviş'e terakkî verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Derviş Südde-i sa'âdeti'me gelüp mukaddemâ Karlılı sancağında altı bin dokuz yüz doksan dokuz akçe timâra mutassarrıfken Halku'l-vâd muhârebesinde yoldaşlık itdüğın defterdârı i'lâm itmeğın merhûm babam zamânında bin beş yüz akçe terakkîye emr-i şerîf verilip müyesser olmadığın bildirip tecdîd olunmak ricâ itmeğın ol emr alınıp buyurdum ki mezbûrun düşenden bin beş yüz akçe terakkîsi tevcîh idesiz.

Derkenar: Alınıp mahlûle verildi.

Fî 18 R sene 990.

178 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 351 Abdullah oğlu Geyvan'a timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Mizistre Beyi Receb Bey mektûb gönderüp Abdullah oğlu dârende Geyvan için yararadır deyu ibtidâdan üç bin timâra emr-i şerîf verilmiştir.

Derkenâr: Eğriboz yazıldı.

Fî 18 Ra sene 990.

179 [BOA. A.NŞT.d. 1119 s. 20] Cafer oğlu Mehmed'e timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Trablusgarb Beylerbeyisi Hasan mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yetmiş akçesi olan Cafer oğlu dârende Mehmed -zîde kadruhû- için yararadır deyu bildirmeğin sülüs üzre yirmi üç bin üç yüz otuz üç akçeye emr-i şerîf yazılmışdır.

Derkenar: Mehmed.

180 [A.NŞT.d, 1122 s. 75] Ahmed oğlu Mehmed'e terakkî verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed mektûb gönderüp Mizistre sancağında timârı olan Ahmed oğlu dârende Mehmed için yararadır deyu terakkî ricâsına arz itmeğin mezîd-i inâyetimden bin dört yüz akçe terakkî verilmek emr idüp buyurdum ki mezbûre emrim üzre düşenden bin dört yüz akçe terakkî tevcîh idesiz.

181 [A.NŞT.d, 1122 s. 74] Mehmed oğlu Kâtib Mustafa'ya timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ defter-i hâkânî kâtiblerinden dârende Mehmed oğlu Kâtib Mustafa'ya mezîd-i inâyetimden ibtidâdan altı bin akçe timâr emr idüp buyurdum ki düşenden tevcîh idesiz.

Derkenar: Fî 25 Ra sene 995.

182 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 74] Mustafa'ya terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Karlılı Beyi Behram mektûb gönderüp livâ'-i mezbûrede üç bin timârı olan dârende Mustafa için yarardır deyu bildirmeğin bin iki yüz akçe terakkîye emr-i şerîf yazılmışdır.

183 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 77] Şehsuvâr ve Ridvân'ın çalınan mallarının geri verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Şam Beylerbeyisi olup hâlâ başdefterdâr olan Üveys âdemler gönderüp bir kara sakallu Çerkesü'l-asl Şehsuvâr nâm bir sakalsız Rûsiyu'l-asl Rıdvân nâm abd mîrî nukûd ve esbâbdan küllî mâlın sırka idüp seninle bile gelen gemiler ile gitmişlerdir buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda çavuşlarından Osman Çavuş ile mûmâileyhin âdemi vardıkda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olup eğer Cezâyir-i Garb ve eğer Trablusgarb ve eğer Tunus kulları gemilerinden cümlesini başka kemâl-i emânet ihtimâmla arayıp mezkûrlar her kimin emânetinde bulunur ise tutup muhkem kayd u bend idüp bile alıp getirdikleri nukûd ve esbâbları müşârunileyh çavuşuma ve âdemisine teslîm idüp bu cânibe getüresiz bu bâbda aslâ bir ferdi te'allül ve inâd itdirmeyip ve mezkûrları alıp gelen kimler ise yazıp arz eyleyesiz ki haklarından geline.

184 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 101] Mahmud oğlu Ali'ye terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed mektûb gönderüp Karlılı sancağından on bir bin beş yüz akçe timârı olan Mahmud oğlu dârende Ali için yarardır deyu bildirmeğin bin akçe terakkîye emr-i şerîf verilmişdir.

185 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 101] Ahmed'e terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Ahmed gelüp Karlılı sancağında timâra mutassarıf olup bin iki yüz akçe terakkîye emir yazılmışdır.

186 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 101] Hasan'a terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

İnebahtı sancakbeyi mektûb gönderüp Eğriboz sancağında yirmi bin akçeye mutassarıf dârende Hasan için yararadır deyu bin üç yüz terakkîye emir yazılmışdır.

187 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 110] Nebi'nin eksik akçeliği tamamlanması

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Defter-i hâkânî kâtiblerinden dârende Nebi Kâtib Aydın'da ve gayrı sancaklarda mutassarıf olduğu ze'âmetini iki bin akçe noksanı olduğunu ve Biga sancağında Sâlbergoz? nâhiyesinde Kotik nâm-ı diğer Derviş Mehmed nâm karye ve gayrıdan iki bin beş yüz on üç akçe timâr berâtın virüp ferâgat eden Geyvan tahvîlinden kendiyeye verilmek ricâsına buyurdum ki şol şart ile kılıç akçesi lâzım gelmezse mezbûr için tevcîh idesiz deyu hüküm yazılmışdır.

188 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 110] İbrahim Efendinin timârına kimsenin karıştırılmaması

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Nârda kadısı Yanya mukâta'atı mukâbili müfettişi Mevlâna Tâceddin Südde-i sa'âdet'ime mektûb gönderüp Yanya ve Karlılı ve İnebahtı sancaklarında vâki' olan mukâta'atın tahvîl-i cedîdleri tevârih-i muhtelifi ile beş yük akçe ziyâde ile üç yıla yüz yirmi bir yük ve elli sekiz bin beş yüz altmış dört akçeye erbâb-ı timârdan Hasan nâm kimesne iltizâm idüp Karlılı sancağında Valtos nâhiyesinde Lorine nâm karye ve gayrıdan timârı olan İskender oğlu dârende Kurd kefâleti hasebi ile tahvîli âhar olunca

sefer-i hümâyûn için mâl-ı mîrîde istihdâm oluna deyu ba'zı şurûtle dokuz yüz doksan dört Rebî'ül-âhiri'nin on ikisinde arz olundukda vech-i meşrûh üzre fermânım olduğuna sene-i mezbûre Cumâde'l-ûlâsı'nın yirmi sekizinde tezkiresi verilip ol tezkire zâyi' olmağın dokuz yüz doksan beş Rebî'ül-evveli'nin yirmi altıncı gününde tekrar tezkire verilmeğın buyurdum ki mezbûr tahvîli âharına vekîli mâl-ı mîrîde istihdâm olunup sancağı sipâhîleri ile tezkire gelmedi deyu timârına kimesneye dahl itdirmeyesiz defterde dahî ol vecihle işâret itdiresiz.

Derkenâr: Bâ hatt-ı defterdârı.

189 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 111] Hürrem'e terakkî verilmesi

Cezâyir'e hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed -dâme ikbâluhû- mektûb gönderüp Kocaili sancağında dört bin akçe timârı olan dârende Hürrem yarar olmağın bin dört yüz akçe terakkîye emir yazılmışdır.

190 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 111] Hüseyin'e terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Hüseyin gelüp Mora sancağında yirmi bin üç yüz elli akçe ze'âmete mutasarrıfken Mora Beyi Revan kal'ası binâsında hizmeti bulunduğın defterdârı ricâ eyledikde iki bin akçe terakkîye emr verilip hizmeti Cezâyir'e tebdîl olunmağın tezkiresin alıp Cezâyir'e tebdîl eylesesiz.

191 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 111] Ali'ye terakkî verilmesi

Müşârunileyhe hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed -dâme ikbâluhû- mektûb gönderüp Kocaili'de dört bin akçe timârı olan dârende Ali'ye bin dört yüz akçe terakkî emri yazılmışdır

Derkenar: Hattı Mehmed.

192 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 142] Abdullah oğlu Mercan'ın timârının başkasına verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Mehmed gelüp Suğla sancağında dokuz yüz doksan dokuz akçe timârdan ma'zûl olup ve Rodos sancağında ve nâhiyesinde Esriyos nâm karye ve gayrıdan beş bin timâra mutassarıf olan Abdullah oğlu Mercan berâtın virüp ferâgat eylediğın bildirmeğın buyurdum ki göresiz ol mikdâr minba'd ma'zûl olup timâr-ı mezbûr üzerinde olan ferâgat ederse birine tevcîh idesiz.

Derkenar: Bâ-hat.

193 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 143] Ömer Çavuş'a terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed mektûb gönderüp Suğla sancağında 8999 timârı olan dârende Ömer Çavuş için yararlı deyu bildirmeğın bin beş yüz akçe terakkîye hüküm yazılmışdır.

194 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 143] Sevindik oğlu Hızır'a timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Sevindik oğlu dârende Hızır gelüp Karlılı Beyi yarar için arz eylediğın ibtidâdan üç bin timâr emir verilip müyesser olmadığın ve Suğla sancağında Ermir nâhiyesinde Derbas nâm karyede iki bin akçe timâra mutassarıf olan Nasrullah'a berât virüp ferâgat eder deyu kendiyeye verilmesin ricâ itmeğın hükm-ı sâbık alınıp şurût-ı kâmile iki hüküm yazılmışdır.

Derkenar: Bâ hatt-ı Mahmud Çelebi.

195 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 143] Abdullah oğlu Hızır'a timâr verilmesi

Cezâyir beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Hızır gelüp Hama Bey'i bildirdiği Trablus'da ibtidâdan virilen emr alınıp Cezâyir'e tebdîl olunup müyesser olmadığın ve Biga sancağında Faki nâhiyesinde Çavuş nâm karye ve gayrıdan iki bin timâra mutasarrıf Musa oğlu Mehmed berâtını virüp ferâgat eder deyu ricâ eylemeğin elinden emri alınıp ferâgat ederse tevcîh idesiz deyu şartla yazılmışdır.

196 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 156] Ahmed'e terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed mektûb gönderüp Karlili sancağında timârı olan dârende Ahmed için yararlıdır deyu bildirmeğin bin akçe terakkîye emir yazılmışdır.

197 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 156] Davud oğlu Hasan'a terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Davud oğlu dârende Hasan gelüp İnebahtı sancağında yedi bin üç yüz kırk dokuz akçe timâra mutassarıf olup ve bu def'a İnebahtı Beyi yararlığın arz eylediğin 994 Ramazan'ın evâ'ilinde bin dört yüz akçe inâyet ricâ itmeğin ve bu def'a gelen inâyet ricâ itmeğin 995 Muharrem'in evâhirinde bin dört yüz akçe terakkîye ahkâm-ı şerîf verilip müyesser olmadığın bildirilmek bâbında inâyet ricâ itmeğin iki kıt'a terakkîleri emirleri alınıp buyurdum ki mezbûrun fermân olunan terakkîleri düşenden tevcîh idesiz deyu hüküm-i şerîf yazılmışdır..

198 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 166] Hüsameddin oğlu Mehmed'in Yehud tâifesinin cizyesini almak üzere görevlendirilmesi

Nişân-ı hümayûn oldur ki:

Sâbıkâ Cezâyir Garb Beylerbeyisi Mehmed -dâme ikbâluhû- mektûb gönderüp nefsi Cezâyir'de sâkin Hüsameddin oğlu dârende Mehmed -zîde takvâhu-- için her vecihle sâlih ve mütedeyyin ve ehl-i ilimdir deyu mahmiyye-i mezbûrada sâkin olan Yehud tâifesinin cizyesinden yevmî yirmi akçe vazîfeye mutassarıf olan Seyyid Talib? fevt

olup vazîfesi mahlûldür deyu verilmek ricâsına arz eylediği bu berât-ı hümâyûnu virdim buyurdum ki ba‘de’l-yevm taht-ı yedinde olup sâbıkâ mutassarıf olan ne vecihle olagelmiş ise ol vecihle olup olbâbda kimesne mâni olmaya şöyle bilesiz.

Fî evâil Rebî‘ü'l-evvel sene 995.

199 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 166] Ramazan’a Beled-i Annâba sancağından dirlik verilmesi

Nişân-ı hümâyûn oldur ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yevmî yetmiş akçe ulûfeye mutassarıf olan râfi‘-i tevkî‘-i mezîd-i hâl-i tâcdârî kıdvetü'l-ümerâ’i'l-kirâm Ramazan -dâme izzuhû- için yararadır ve Cezâyir-i Garb’a tâbi‘ Beled-i Annâb sancağı mahlûl olup inâyet olunmasın arz eylediği ecilden hakkımda mezîd-i inâyetimden zuhûra getirip iş bu sene dokuz yüz doksan beş Rebî‘ü'l-evvel'inin on ikinci gününden iki yüz bin akçe dirlik ile livâ‘-i mezbûre emr-i şerîf ve âlî şânım ile verilip ve hâlâ Südde-i sa‘âdet’ime âdemîsin gönderüp berât verilmek ricâ etmekde vechi meşrû‘ üzre tarihi mezbûrede iki yüz bin akçe dirlik ile bu berât virdim ve buyurdum ki ba‘de’l-yevm tassaruf ola.

200 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 166] Eski Beled-i Annâba Beyi Ali’ye dirlik verilmesi

Nişân-ı hümâyûn oldur ki:

Cezâyir-i Garb beylerbeyisi Mehmed mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'a tâbi‘ Şark sancağı mahlûl oldukda yine Cezâyir-i Garb’a tâbi‘ iki yüz bin akçe dirlik ile sâbıkâ Beled-i Annâba beyi olan kıdvetü'l-ümerâ’i'l-kirâm Ali -dâme izzuhû- için yarar olduğun ve zikr olunan sancağı elli bin akçe terakkî ile inâyet olunması bâbında arz idüğü ecilden hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra getirip iş bu [sene] dokuz yüz doksan beş Rebî‘ü'l-evveli’nin altıncı gününden ve defter-i meşrûh üzre elli bin akçe ile zikr olunan Şark sancağı kendiye verilip ve halâ âdem gönderüp berât-ı hümâyûnum verilmesi ricâ eyledikde iş bu berât-ı sa‘âdet âyatı virdim ve buyurdum ki ba‘de’l-yevm taht-ı tassarufunda olup iki yüz elli bin akçe dirlik ile târih-i mezbûreden mutassarıf ola olbâbda kimesne mâni‘ olmaya.

201 [BOA. A.NŞT.d. 1123 s. 2] Abdullah oğlu Mehmed'e timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed Bey mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb yeniçerileri odabaşlarından yevmî on beş akçesi olan Abdullah oğlu dârende Mehmed için yararadır deyu arz etmekle sülüs üzre beş bin akçe timâra emir verilmiştir.

202 [BOA. A.NŞT.d. 1123 s. 2] Abdullah oğlu Mustafa'ya ze'âmet verilmesi

Trablusgarb Beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Hasan mektûb gönderüp yevmî altmış akçe ile Trablusgarb müteferrikalarında olan Abdullah oğlu dârende Mustafa -zîde kadruhû- için yararadır deyu timâr ricâsına arz itmeğin sülüsân üzre ze'âmet verilmesi emr idüp buyurdum ki mezbûre emrim üzre sülüsân hesâbınca kırk bin akçe ze'âmete emir verilmiştir.

203 [BOA. A.NŞT.d. 1123 s. 2] Bünyad oğlu Veli'ye timâr verilmesi

Zülkadiriye Beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine Mehmed mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'da yirmi beş akçe ile atlü ağası olan Bünyad oğlu dârende Veli için vâki' olan deryâ seferlerinde defâ'atle yoldaşlık zâhir olmuştur deyu timâr ricâsına arz etmekle sülüs üzre sekiz bin üç yüz otuz üç akçe timâra emir yazılmışdır.

204 [BOA. A.NŞT.d. 1123 s. 2] Timur oğlu Mehmed'e timâr verilmesi

Erzurum Beylerbeyisine hüküm ki:

Trablusgarb Beylerbeyisine Mehmed mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb müteferrikalarından [yevmî] yirmi akçesi olan Timur oğlu dârende Mehmed için yararadır deyu timâr ricâsına arz etmekle sülüs üzre verilmesin emr idüp buyurdum ki mezbûre emrim üzre sülüs hesâbınca düşenden elli bin altı yüz altmış altı akçe timâra emir yazılmışdır.

Derkenar: Fî 20 R sene 996.

205 [BOA. A.NŞT.d. 1123 s. 6] Hasan’a timâr verilmesi

Budun Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Hasan gelüp bundan akdem Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yevmî elli akçesi var iken yararlığı arz olundukda vilâyet-i mezbûrede sülûsân üzre otuz üç bin üç yüz otuz üç akçe timâra verilen emr alınıp sülûsân üzre Rumeli’ne tebdil olunup ol dahî müyesser olmayıp Budun’a tebdil olmasın emr idüp buyurdum ki mezbûre emrim üzre düşenden sülûsân üzre otuz üç bin üç yüz otuz akçe timâra verilen emri alınıp Budun’a sülûsân üzre tebdil olmuşdur.

Derkenar: Evâhir-i Şehr-i Muharrem sene 989.

Derkenar: Sâbıkâ tâbi’-i onbaşı Yunus Ağa.

Derkenâr: Budin serhad olmağla yine sülûsân üzere yazılmışdır.

Selh-i Ş sene 992.

206 [BOA. A.NŞT.d. 1126 s. 2] Hasan oğlu İbrahim’e timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisi kapudâna hüküm ki:

Hasan oğlu dârende İbrahim gelüp makeddemâ Halku'l-vâd kal’ası feth olundukda Tunus ve Trablus ve Cezâyir-i Garb vilâyetleri tahrîr olunup itmâma irişinceye muhâfazada olmağla ibtidâdan altı bin timâra hüküm verilip müyesser olmadığın bildirip Suğla sancağında Balat nâhiyesinde Tokorlu nâm karye ve gayrıdan altı bin akçe timâr mütevaffâ Abdürrezzak tahvîlinden mahlûldür deyu kendiye ricâ itmeğin ol hükm alınıp buyurdum ki göresiz mezkûr fevt olup timârı mahlûl ise mezbûre tevcih idesiz deyu hükm-i şerîf yazılmışdır.

207 [BOA. A.NŞT.d. 1126 s. 2] Çavuş’a terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki:

Karlili Beyi mektûb gönderüp Eğriboz sancağında ze’âmeti olup Dergâh-ı mu’allâm çavuşlarından dârende Mehmed Çavuş için yararadır deyu bidirmeğin mezîd-i inâyetimden bin dört yüz akçe terakkîye emir verilmişdir.

208 [BOA. A.NŞT.d. 1126 s. 2] Ali Hac’da iken ze’âmetinin başkasına verilmemesi

Cezâyir Beylerbeyisi kapudâna hüküm ki:

Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından dârende Ali gelüp İnebahtı sancağında Döğme nâhiyesinde Çelikler nâm karye ve gayrıda yirmi dört bin beş yüz doksan dokuz akçe timârı olup inâyet-i pâdişâhî ve pîr hâli ve sirâyet-i semadânî zemîn-i lâl(?) olup tavâf-ı Beytüllah için ve ziyâreti Ravza-ı seyyidü'l-enâm aleyhi's-salâtü ve's-selâma niyet ve azîmet idüp olbâbda izn-i hümâyûnum ricâ itmeğın buyurdum ki Hacc-ı mebrûre-i edâ' idüp virüp gelinceye ze'âmete âharı dahl itdirmeyesiz.

209 [BOA. A.NŞT.d. 1126 s. 3] Midillü Tophânesi'nde Marko'nun görevlendirilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Midillü kal'asının topcubaşısı mektûb gönderüp kal'a ve mezbûre topcularından olup Gelmiye nâhiyesinde Asânda nâm karye ve gayrıdan bin altı yüz akçe timârı olan Ahmed oğlu Ali fevt olup gedüğü mahlûl olup ve kal'a-yı mezbûre tophânesinin meremmâtıcısı olup topların kundakları ve artuvanların? meremmâta muhtâc olmağın kal'a-yı mezbûre sakinlerinden dârende Marko nâm zimmî top san'atında mâhir vecihle hizmet-i mezbûrenin uhdesinden gelmeğe kâdir deyu mutassarıf mütevaiffâ-ı mezbûrun gedüğü mezbûra verilmek ricâsına arz itdiğü ecilden buyurdum ki arz olunduğu üzere zikr olunan gedüğü mezbûra tevcîh idüp berâtın viresiz deyu hükm-i şerîf yazılmışdır.

210 [BOA. A.NŞT.d. 1126 s. 14] Ali'ye terakkî verilmesi

Kapudân paşaya hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ahmed Paşa mektûb gönderüp İnebahtı sancağında timârı olan dârende Ali için yararadır deyu bildirmeğın bin akçe terakkî verilmesin emr idüp buyurdum ki düşenden bin akçe terakkîye emr-i şerîf yazıldı.

211 [A.NŞT.d 1126 s. 15] Abdullah oğlu Şaban'a timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Şaban gelüp İnebahtı sancağında Delsipin? nâhiyesinde Uğurlar nâm karye ve gayrıdan yedi bin timâra mutassarıf Mehmed Çavuş fevt olup timârı mahlûl olmağın doksan altı Rebî'ü'l-evveli'nin dokuzuncu günü bey tarafından kendiyeye tevcîh olunmuşken (boş) nâm kimesne bana dahî verilmişdir deyu dahl idüp

lâkin kendinin târihi mukaddem olduğun bildirip mukaddem mukarrer olmak bâbında inâyet ricâ itmeğın buyurdum ki göresin fi'l-vâki' timârı mezbûra tevcîh oldukdan sonra timârı buna tevcîh olunup bunu târihi mezbûrde mukaddem ise mukaddemin mukarrer idüp âhara dahl itdirmeyesin.

212 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 99] Durmuş'a timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Durmuş gelüp Cezâyir-i Garb beylerbeyisi emri ile ibtidâdan 3000 akçe timâra emir verilip ve Suğla sancağında Çene nâhiyesinde nefsi-i Çene'den üç bin akçe timâra müteferrika Ali tahvîlinden ricâ eylediği hüküm-ı sâbık alınıp şurûtle emir yazılmışdır.

213 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 99] Mehmed'e Biga sancağında timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Mehmed gelüp Biga sancağında Malta nâhiyesinde Torbalı nâm ve gayrıdan dört bin dokuz yüz doksan dokuz akçe tiâra olduğın 6990 akçelik üzre karındaşı Ahmed ile mutassarıflar iken 1999 akçe hissesi müstakil mîmirân berâtı ile mezbûr Ahmed'e verilip mezkûr dahî berâtın virüp ol mikdâr deyu ricâ itmeğın şurûtle müstehak olduğü bedeli tevcîh için hüküm yazılmışdır.

214 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 142] Süleymân'a timâr devri

Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki:

Dârende Üveys gelüp Cezâyir-i Garb bölükbaşlarından yevmî on sekiz akçesi var iken yararlığın Cezâyir Beylerbeyi bildirdikde Cezâyir'de sülüs üzre altı bin timâra virilen emir alınıp İnebahtı sancağında Solak nâhiyesinde nefsi-i Solak'da üç bin emir Süleymân'a tahvîl emri yazılmışdır.

215 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 142] Osman oğlu Yusuf'a timâr verilmesi

Müşârunileyhe hüküm ki:

Osman oğlu dârende Yusuf gelüp yararlığın Eğriboz Beyi bildirdüğü ibtidâdan üç bin timâr virilen emir alınıp zikr olunan mahlûl üç bin akçelik buna tevcîh olunmak Derkenar: Bu dahî.

216 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 143] Cezâyir-i Garb'ın eski yeniçeri ağası olan Cafer'e ze'âmet verilmesi

Rumeli'ne hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Cafer gelüp mukaddemâ Cezâyir-i Garb Yeniçerileri ağası olup ba'dehû elli akçe ile müteferrika olup sâbıkâ yararlığın arz itdikde sülüsân üzre otuz üç bin üç yüz otuz üç akçe ze'âmete emr verildi ba'dehû Selânik icmallü hâslarından mirlivânın olmağla (...?) kalmışdır şurûtuyla hükmü alınup sülüsân üzre müstehak olunduğı üzre tevcîh eylesiz deyu yazılmışdır.

217 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 164] Mustafa'ya timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki:

Dârende Mustafa gelüp Silistre'de 5999 ma'zûl olup İnebahtı sancağında Dökme nâhiyesinde Abayir nâm karyeden üç bin akçe timâra mutassarıf olan Ali ihtiyârî ile berâtın virüp ferâgat idüp ferâgat ederse şart ile yazıldı.

218 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 164] Kasım oğlu Cafer'e ze'âmet verilmesi

Müşârunileyhe hüküm ki:

Eğriboz Beyi mektûb gönderüp Cezâyir'de ze'âmete müstehak olan Kasım oğlu dârende Hasan için yarardır deyu bildirmeğın bin iki yüz akçe terakkîye emr-i şerîf yazıldı.

219 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 165] Sinan Çavuş'un ikinci oğluna timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki:

Dârende Süleymân gelüp Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Karlılı sancağında ze'âmeti olan Sinan Çavuş'un ikinci oğlu olup Karahisâr-ı sâhib Beyi arz eyledikde Anadolu'da kânûn üzre (...) altı bin timâra verilmesin emir alınup Cezâyir'e tebdil olundu ve İnebahtı sancağında Solak nâhiyesinden nefsi-i Solak'dan dokuz bin yazan Mustafa tahvîlinden ricâ itmeğın ol emr dahi alınup ferâgat iderse şartıyla bedelin tevcîh idesiz.

229 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 165] Ahmed'e terakkî verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Karlılı Beyi mektûb gönderüp Eğriboz sancağında 11000 timârı olan Dergâh-ı mu'allâm çavuşları oğullarından dârende Ahmed'e bin akçe terakkî şartıyla emir yazılmışdır.

221 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 165] Piri oğlu Ali'ye timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Pîrî oğlu dârende Ali gelüp yararlığın Dimyat Beyi arz itdikde ibtidâdan üç bin timâr emr verilip ve İnebahtı sancağından Solak nâhiyesinden nefsi-i Solak'da üç bin timâr fâriğ Mehmed tahvîlinden ricâ itmeğin hükm-ı sâbık alınıp ferâgat ederse şartıyla berâtın tevcîh idesiz.

222 [BOA. A.NŞT.d. 1134 s. 165] Derviş oğlu Yusuf'a timâr verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Derviş oğlu dârende Yusuf gelüp yararlığın Mizistre Beyi arz idüğü ibtidâdan üç bin timâr emir virilen ve İnebahtı sancağından Solak nâhiyesinde nefsi-i Solak'dan üç bin timâr fâriğ Mehmed tahvîlinden ricâ itmeğin hükm-ı sâbık alınıp şartıyla tevcîh olunmuşdur.

Derkenar: Bu dahî.

223 [BOA. A.NŞT.d. 1140 s. 42] Sinan Paşa'nın Kapudan Paşa olarak tayini

Livâ-i Midiye tâbi'-i Cezâyir-i Garb

Bundan akdem yüz elli bin akçe salyâne ile livâ-i mezbûre sana inâyet olunmağla hâliyâ rikâb-ı hümâyûnuma arzuhâl sunup mukaddemâ Âsitâne-i sa'âdetime bir buyuruldu getürüp ve hayliden berû emekdâr olduğun bildirüp sâbıkâ beyler ta'yîn idüğü üzere iki yüz yirmi bin akçe salyâne ile inâyet olunmak ricâ itdikde min ba'd sâbık üzere ola deyû hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı âlîşânım sâdır olup ve bize deryâ ahvâlinde haberdâr ve her vecihle yarar ve şecâ'at-şi'âr olmağla vezâret ile kapudânım Sinan Paşa ile ma'an ordu-yı hümâyûna tevcîh itdüğün ecilden hakkında mezîd-i inâyetim zuhûr itdirüp işbu sene isnâ ve elf Şevvali'nin onuncu gününde livâ-

i mezbûrda iki yüz yirmi bin akçe salyâne ile inâyet olunup i'lâmiçün emr-i şerîf yazılmışdır.

224 [BOA. A.NŞT.d. 1140 s. 102] Ridvan'a akçe verilmesi

Livâ'-i Tines ve Cezâyir-i Garb

Seksen bin akçe ze'âmeti olup Cezâyir-i Garb'da beylerbeyi olan Hızır Paşa'nın kethüdâsı olan Ridvân'a yazılmışdır.

Fî 23 L sene 1003.

225 [BOA. A.NŞT.d. 1140 s. 145] Mustafa Paşa'nın Cezâyir-i Garb beylerbeyliğine tayini

Mîrmîrân-ı Cezâyir-i Garb sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyi olan Mustafa Paşa'ya girü Cezâyir-i Garb beylerbeyliği tevcîh olunmuşdur.

Fî 13 N sene 1004.

226 [BOA. A.NŞT.d. 1141 s. 41] Livâ'-i Midiye beyine salyâne verilmesi

Livâ'-i Midiye tâbi'-i Cezâyir-i Garb:

Bundan akdem yüz elli bin akçe salyâne ile livâ'-i mezbûre sana inâyet olmağla hâliyâ rikâb-ı hümâyûnuma arz-ı hâl sunup Âstâne-i sa'âdeti'me beş yüz neferât getirip hayliden emekdâr olduğun bildirip ma'an beylerin itdüği üzre iki yüz yirmi bin akçe salyâne ile inâyet olmak ricâ itdüğinden üslûb-ı sâbık üzre ola deyu hatt-ı hümâyûnumla fermân-ı âlîşânım sâdır olup ve bize deryâ ahvâlinden haberdâr ve her vecihle ibrâz olmağla vezâretle kapudânım Sinan Paşa ile ma'an donanma-i hümâyûna tevcîh itdüğün ecilden sonra mezîdi inâyetim zuhûra getirip iş bu sene isneyn ve elf Şevvâli'nin onuncu gününden livâ'-i iki yüz yirmi bin akçe sâliyâne ile sana inâyet olunmuşdur.

227 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 87] Cezâyir-i Garb Tersânesi'nde Memi Reise bir görev verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyine hüküm ki:

Tunus Beylerbeyi Hasan Paşa mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb'da reîs olan dârende Memi Reis için yarâr olup deryâ ilminde mâhirdir deyu Cezâyir-i Garb'da tershâne bölüğüne ilhâk olunup yevmî elli akçe ile verilmek ricâsına arz itmeğin düşenden verilmek emr idüp buyurdum ki düşenden yevmî elli akçe ile bir reîslik tevcîh idüp deftere kayd idüp istihdâm idesiz.

228 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 94] Abdullah oğlu Ali'ye ze'âmet verilmesi

Kapudân paşaya hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Ali gelüp Cezâyir-i Garb müteferrikalarından olup yevmî yüz akçesi var iken yararlığın Cezâyir-i Garb beylerbeyisi mezbûrun Cezâyir'de sülûs üzre otuz üç bin üç yüz otuz üç akçe ze'âmete virilen emr-i şerîf alınıp tecdîd olunmuşdur.

229 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 95] Hasan'ın timâr gelirinin tamamlanması

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Dârende Hasan gelüp mukaddemâ Şhrizol'ün cedîd gönüllülerinden dördüncü bölükde on iki akçesi var iken yararlıdır deyu arz olundukda sülûsân üzre düşenden Şhrizol'de sekiz bin timâra hüküm verilip Kocaili sancağında Kandırı nâhiyesinde Ekserioğlu nâm karye ve gayrıdan beş bin üç yüz akçe timâr farîğ Abdullah oğlu Ahmed tahvîlinden noxsânı tekmîl olunmak üzre hâlâ senin tarafından tevcîh olunup hükmü Şhrizol'de olmağla berâtı olmadığın bildirmeğin buyurdum ki ferâgat ederse tarih-i mazbûrden tevcîh idüp berâtın viresiz.

230 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 106] Hürrem oğlu Mustafa'ya timâr verilmesi

Cezâyir'e hüküm ki:

Hürrem oğlu dârende Mustafa gelüp mukaddemâ Amaniye kal'asında yevmî on beş akçe ile doğancıbaşı iken yararlığın Mizistre Beyi Hüseyin mektûbû ile i'lâm eyledikde sülûsân üzre on bin timâra emir verilip tecdîd olunmasın ricâ itmeğin ol hükm alınıp sülûsân hesâbınca düşenden tevcîh idüp viresiz deyu hükm-i şerîf yazılmışdır.

231 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 107] Abdullah oğlu Ridvan'a akçe verilmesi

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Abdullah oğlu dârende Rıdvan gelüp Trablusgarb müteferrikalarından olup yevmî altmış beş akçe ulûfesi var iken Trablusgarb'da Mihri nâmlı zuhûr eden Arab muhârebesinde yoldaşlığı bulunduğu sâbıkâ Cezâyir beylerbeyisi defteri ile bildirdikde Cezâyir'de sülüsân üzre ze'âmetleri verilip müyesser olmayıp hâlâ tecdîd ricâ itmeğin hükmü sâbık alınıp buyurdum ki mezbûre emrim üzre düşenden sülüsân üzre yirmi bir bin üç yüz otuz üç akçelik tevcîh idesiz deyu hükm-i şerîf yazılmışdır

Derkenar: Fî 8 C sene 994.

232 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 138] Ahmed oğlu Hasan'a ze'âmet verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Ahmed oğlu dârende Hasan gelüp Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yevmî yüz on akçesi mukarrer iken mukaddemâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi arz eyledikde sülüs hesâbınca doksan yedi Ramazan'ın evâ'ilinde otuz altı bin altı yüz altmış altı akçe ze'âmete mukaddemâ emir verilip tecdîd ricâ itmeğin ol kükm alınıp tecdîd olunmuşdur.

233 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 204] Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Cafer'e itaat edilmesi

Nişân-ı şerîf oldur ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi olan râfî'i ilâ âhîrîhî Cafer -dâme ikbâluhû-nun hakkında mekârîmi aliyye-i pâdişahânım zuhûra getirip iş bu sene selâse ve elf Şevvâli'nin guresinden Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi inâyet olunup emr-i şerîfim virüp hâlâ mûmâileyh Südde-i sa'âdeti'me âdem gönderüp berât olmak bâbında ricâ itmeğin ol emr alınıp bu berât-ı sa'âdet âyatı virdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm ol diyâr-ı celîli i'tibârda beylerbeyi olup kıstı vecbe iktidâri isâbet yerlerine makbûzu olup cümle (...) Ve erbâb-ı tığ u kalem mûmâileyh beylerbeyi ahvâli hüsn-ı kabûl ile mesmû' bilüp beylerbeyliğe müte'allik cumhûr-ı umûrda mürâca'at idüp zabt u hirâset

idüp ve hıfz-ı siyâneti bezl-i makdûr ve sa'y-ı mevfü'r zuhûra getirip rafî'-i mezâlîme adl ve ifrâz göstermeyüp sâlik-i mesâlik-i adâlet ve sıfâtın ve ehl-i şecâ'at-i şehâmet olup şöyle ki muhâfaza olan nevâhi inkiyâd (...) ahvâl-i ibâdı zabt-ı memâlik (...?) idüp şöyle ki vezâyif-i hidamât-ı mebrûre ve mevfüre ve mesâ'i-i meşkûre vilâyet-i mezbûre beylerbeyidir kıstâsı şer'-i kavîm ve müte'ayyini kanûn-ı müstakîmdir bî-kusûr alâ mâ hüve'l-umûrû (...) kılâ' ol vilâyet sancaklarından ve kibâr-ı ashâbı dîvânı ve eşrâf ve kirâm ve kuzât ve ulemâ ve e'imme ve sulehâ hutebâsı ve a'yân ve mustahfızân-ı kılâ' ve erbâb-ı vezâifi mûmâileyh beylerbeyi bilüp sözüne muhâlif ve adına mugâyirinden hazer eyleyeler vesâ'ir beylerbeyi olanlar ne mıkdar sâliyâneye mutassarıf olmuşlar ise bu dahî âna mutasarıf olup ol bâbda hiç âhad mâni' olmaya şöyle bileler.

234 [BOA. A.NŞT.d. 1144 s. 204] Cezâyir-i Garb'a tâbi' Tines sancağı beyi Rıdvan'ın eksik salyânesini tamamlanması

Nişân-ı hümâyûn oldur ki:

Cezâyir-i Garb'a tâbi' olan Tines sancağı beyi olan dârende Rıdvan âdem gönderüp zikr olunan Tines sancağı sene selâse ve elf Şevvâli'nin yirmi üçüncü gününden kendiyevcîh olunup sâliyânesi ta'yîn olunup berâtı verilmek ricâ itmeğın iki yüz bin akçe sâliyâne ile livâ-i mezbûra şımdıye değın ta'yîn oluna altı yüz akçe sâliyânesi livâ-i mezbûra noksânlı mutassarıf olunmamış olup müşârunileyhe dahî târih-i mazbûrda mutasarıf ola deyû şurûtle yazılmışdır.

Fî evâil-i L sene selâse ve elf.

235 [BOA. A.NŞT.d. 1148 s. 41] İbrahim oğlu Mustafa'ya ze'âmet verilmesi

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yevmî altmış akçesi ulûfesi olan İbrahim oğlu dârende Mustafa için yarardır deyu ze'âmet ricâsına arz itmeğın sülüsân üzre ze'âmeti verilmek emr idüp buyurdum ki mezbûre emrim üzre sülüsân hesabınca kırk bin akçelik bir ze'âmet

düşenden tevcîh idesiz deyu yazılmışdır.

236 [BOA. A.NŞT.d. 1148 s. 66] Ferrûh oğlu Ahmed'e ze'âmet verilmesi

Cezâyir'e hüküm ki:

Ferrûh oğlu dârende Ahmed gelüp mukaddemâ Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yevmî altmış akçesi olan yararlığın Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi bildirmeğın yirmi bin ze'âmete emir verilip kağıt elinde zâyi' olup hâlâ zâyi' den sülüsân üzre kırk bin akçe ze'âmete emir verilmişdir.

237 [BOA. A.NŞT.d. 1148 s. 68] Ali Çavuş'a ze'âmeti verilemsi

Cezâyir'e hüküm ki:

Dârende Ali gelüp yevmî yirmi altı akçe ile Cezâyir hazînesinde olan hesâbınca üstâd olup südde-i sa'âdet'ime hâssa bostancıları başı arz itdikde (...) dördüncü gününden Dergâh-ı mu'allâm çavuşlarına ilhâk olunup Behram tahvîlinden alınacak eline hükm verilip müyesser olmayup hükmü Cezâyir'e tağyîr sâbık yirmi iki bin akçe ze'âmeti (...).

238 [BOA. A.NŞT.d. 1148 s. 82] Hüseyin oğlu Mahmud'un ismini sehven Mehmed yazıldığı için kendisine ulûfesi verilmesi

Cezâyir'e hüküm ki:

Hüseyin oğlu dârende Mahmud gelüp Cezâyir-i Garb'da atlu bölüğünde on beş akçe ulûfesi var iken yararlığı arz olundukda vilâyet-i mezbûrada sülüs üzre timâra emr-i şerîf verilip müyesser olmamağın alınıp Cezâyir'e tebdîl olunup lâkin mukaddemâ bulundukda ismi Mahmud iken sehven Mehmed arz olunmağla ismi tashîh ve akrabu tecvîd olan bakâyâ ol hükm dahî alınıp şurûtle yazılmışdır.

239 [BOA. A.NŞT.d. 1148 s. 83] Abdullah oğlu Haydar'a ze'âmet verilmesi

Gence Beylerbeyisine hüküm ki,

Abdullah oğlu dârende Haydar mektûb bundan akdem Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yevmî kırk akçe ulûfesi var iken yararlıkda sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi mektûbu ile bildirdükde sülûsân üzere ze'âmete mukaddemâ emr-i şerîf verildiğin bildirüp hâlâ tecdîd olunmasın ricâ itmeğin hükm-1 sâbık alınıp buyurdum ki mezbûra sülûsân hesâbınca düşenden yirmi altı bin altı yüz altmış altı akçelir bir ze'âmet tevcîh idesiz.

Derkenar: hükm-1 sâbık.

240 [BOA. A.NŞT.d. 1148 s. 83] Kaytas'a ze'âmet verilmesi

Müşârunileyhe hüküm ki,

Dârende Kaytas gelüp bundan akdem Cezâyir-i Garb müteferrikalarından yevmî kırk akçe ulûfesi vâir iken yararlığın sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi mektûbuyla bildirdükde sülûsân üzere ze'âmete mukaddemâ emr-i şerîf verilip hâlâ tecdîd olunmasın ricâ itmeğin hükm-1 sâbık alınıp buyurdum ki mezbûra düşenden hesâbınca yirmi altı bin altı yüz altmış altı akçelik bir ze'âmet tevcîh idesiz.

Derkenar: Hükm-1 sâbık.

241 [BOA. A.NŞT.d. 1148 s. 83] Kasım oğlu Mustafa'ya ze'âmet verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Kasım oğlu dârende Mustafa gelüp bundan akdem Trablusgarb müteferrikalarından yevmî altmış akçesi var iken Trablusgarb'da kara fermân zuhûr eden Arâb muhârebesinde yoldaşlıkda bulunmuşdur deyu defter ile i'lâm olundukda sülûs üzere virilen (...) tecdîd için yirmi [bin] akçe ze'âmete emir yazılmışdır.

242 [BOA. A.NŞT.d. 1150 s. 318] Cafer'e terakkî akçesi verilmesi

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Biga Beyi mektûb gönderüp Karlili sancağında timârı olup Cezâyir'e ricâ-yı tebdil düşenden Cafer için yararlığın bildirmeğın bin altı yüz akçe terakkî yazılmışdır.

243 [BOA. A.NŞT.d. 1150 s. 318] Cafer'e terakkî verilmesi

Kapudân'a hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Mehmed mektûb gönderüp Cezâyir'in defteri çavuşlarından olup Karlili sancağında mühimmâta timâra mutassarıf olan timâra Cafer için yararlıdır deyu bildirmeğın bin dört yüz akçe terakkîye hükm-ı şerîf yazılmışdır.

244 [BOA. A.NŞT.d. 1158 s. 17] Memi'ye timâr verilmesi

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Dârende Memi gelüp mukaddemâ Cezâyir-i Garb müteferrikalarından otuz akçesi var iken Cezâyir-i Garb sülûsân üzre virilen emr alınıp Cezâyir'de sülûs üzre emir verilmekle Rodos sancağında (boş) nâhiyesinde Elrem nâm karye ve gayrıdan üç bin timâr müteferrika Ahmed tahvîlinden mahlûl (eksik hüküm).

245 [BOA. A.NŞT.d. 1158 s. 17] Seyyid Mehmed'e Yahudi Cizyesinin tahsilinde görev verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Sulehâdan dârende Seyyid Mehmed gelüp vilâyet-i Cezâyir'de Yahûdi cizyesinden ayda on beş salmaya vazîfeye mutassarıf olan babası feth-i Muhammedîden olup zıkr olunan vazîfe mahlûldür deyu kendiye ricâ itmeğın hüküm yazılmışdır.

2.3. Mühimme Defterlerinde Cezayir

Hükümler Ve Özetleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinde bulunan Mühimme Defterlerinden 16. Yüzyıla ait 23 adet defter incelenmiştir. Divan-ı Hümayun'dan çıkan bu defterlerde Cezayir eyaletine muhtelif konuları (Donanma seferleri, donanma hazırlanması, Kale tamiri, Avrupalı ülkelerle ilişkiler vb.) kapsayan 95 hüküm tespit edilmiştir. Bu hükümlere

ait transkripsiyon ve özetler de bu bölümde verilmiştir.

246 [BOA. A.DVN.MHM.d. 27 s. 164 hüküm 348] Donanma-i hümayûn sefere çıkacağından beylerin gerekli hazırlıkları yapmaları

Kapudân'a hüküm ki:

Evvel bahar huçeste âsârda deryâyâ donanma-i hümayûnum çıkmağa tasmîm ve niyet oldukda olbâbda beylerbeyliğe tâbi' olan sancak beylerine şimdiden sancakları askeri ile hâzır ve müheyyâ olup semtlerine karîb iskelelerinden nevrûz-ı mübarekede gemilere dâhil olmak için ahkâm-ı şerîfe yazılıp mezkûrlere îsâl için sana îsâl olunup ve sen dahî Gelibolu sancağının alaybeyi ve zu'emâ ve erbâb-ı timârı ve tershâne-i âmirem reîsleri ve mukarrirleri ile şimdiden hâzır ve müheyyâ olup donanma-i hümayûnuma müte'allik kusûr ve noksân var ise tekmîl olunmak emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda zikr olunan ahkâm-ı şerîfeyi Cezâyir çavuşları ile müşârunileyhim beyler kullarıma irsâl ve îsâl idüp ve kendi tarafından mektûbler yazdığında eylesin ki eğer beyler ve eğer za'îm ve sipahî âlet ve esbâbları ve kanûnleri cebelüleri tüfengleri bi'l-cümle düşman yarağı ile hâzır ve âmede olup bundan sonra tekrâr hükm-i hümayûnum vardıkda fermân olunan mahalde hâzır bulunup gemilere girip uğur-ı hümayûnumda bezl-i maktûr eyleyeler sen dahî Gelibolu sancağının zu'emâ ve erbâb-ı timâr ve tershâne-i âmirem reîsleri mukarrirleri ile yâr u yarağın ve tüfengleriniz ve cebelüleriniz ile hâzır ve müheyyâ olup ve kadırgaların âlet ve esbâbını da ve askerın zahîresin de ve sâ'ir tershâneye müte'allik vâki' olan mühimmât kusûr ve noksân var ise şimdiden tertîb ve tekmîl idüp bir vecihle hâzır ve müheyyâ eylesin ki bundan sonra hükm-ı hümayûnum varıp deryâyâ çıkılmak fermânım oldukda bir ân tevakkuf lâzım gelmeye husûs-ı mezbûr ne vecihle tedârik olunup ve bu hükm-i hümayûnum mahallerine ne vecihle irsâl ve îsâl olunduğun yazıp bildiresiz.

Derkenâr: Kapudânın Mahmud kethüdâsına verildi. Beylerin hükümleri dahi bile.

Fî 15 Ramazan sene (boş).

247 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 23 h. 55] Hassa Topçulardan bazı görevlilerin ulûfelerinin Cezayir-i Garb hazînesinden verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine ve defterdârına hüküm ki:

Hâssa topcularından bu def'â kalitalar ile bile koşulup Südde-i sa'âdeti'mden irsâl olunan on dokuzuncu bölükde dört akçesi olan Abdullah oğlu Hasan ve üçüncü bölükde üç buçuk akçesi olan Hüseyin oğlu Mehmed ve kırk üçüncü bölükde dört akçesi olan Tırnovalı Mezîd ve dokuzuncu bölükde üç buçuk ulûfeye mutassarıf olan Cafer oğlu Mehmed'in aşmış mevâcibleri ândan hazîneden verilmek emr idüp buyurdum ki vardıkda emrim mûcibince mezkûrların ulûfeleri ânda hazîneden kendilere viresiz ve bu cânibe müteveccih olduklarında ne mikdâr mevâcibleri verildiğın yazıp bildiresiz.

Derkenâr: Topcular çavuşuna verildi.

Fî 13 Rebî'ü'l-âhir sene 984.

248 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 23 h. 57] Hasan Reis'in istediği adam ve zahirenin verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Hasan Reis gemi ile ve ba'zı esbâb ve zahîre alıp gider ânun gibi varıp vusûl buldukda lâzım olursa kifâyet mikdârı âdem ile zahîre tedârik idüp ma'an göndermek emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olup ânun gibi müşârunileyh reis zikr olunan zahîre ve esbâb ile vardıkda vilâyetine îsâl için kifâyet kadar zahîre lâzım olursa bile irsâl eyleyesiz.

Derkenâr: Dârende Mahmud Kethüdâya verildi.

Fî 12 Rebî'ü'l-âhir sene 984.

249 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 49 h. 118] Cezayir-i Garb'taki Havâs-ı hümâyûnun kimseye timâr olarak verilmemesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb'da vâki' olan havâs-ı hümâyûnumdan ba'zı kimesnelere timâr arz olunmağla haslara zarar ve noksân müterettib olduğu î'lâm olunmağın buyurdum ki

vardıkda minba'd beylerbeylikde olan havâs-ı hümâyûnumdan kimesneye tevcîh ve arz itmeyesiz.

Bir sûreti Trablusgarb Beylerbeyi'ne.

Bir sûreti Tunus Beylerbeyi'ne.

Derkenâr: Fî 13 Rebî'ü'l-evvel sene 984.

250 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 59 h. 139] Yalıların düşmana karşı korunması için gerekli hazırlıkların yapılması

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem deryâya donanma-i hümâyûn tevcîh idüp hâlâ Kasım zamanı karîb olup inşaallah u te'âlâ rûz-ı Kasım'dan sonra yanında olan donanma-i nusret-âsârımla memleha-i âmirem cânibine gitmek mürâca'at etmek emr idüp buyurdum ki varıcak yalılarda olan beyler ve kılâ' mustahfizlarına muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyüp a'dâ tarafından gaflet üzre olmayıp leyl ü nehâr yalılarda görüp gözetip hıfz u hırâsetde dakîka fevt itmeyeler sen dahî fermân-ı şerîfim mûcibince inşaallah Kasım gününden sonra Dergâh-ı mu'allâm'a avdet eylesesiz.

Derkenâr: Mihri Çavuş'a verildi.

Fî 3 C sene 984.

251 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 329 h. 538] Eski Tunus beylerbeyi olan Receb'in halka zulüm ettiği

Trablusgarb ve Tunus Beylerbeyisi Hayda[r] -dâme ikbâluhû-ya ve hazîne-i âmirenin Cezâyir ve Tunus ve Trablus Mağrib cânibleri defterdârı olan Mehmed -dâme ulüvvuhû-ya ve Tunus ve Kayravân kadılarına hüküm ki:

Hâliyâ Kayravân Sancakbeyi Ebû Tayyib mektûb gönderüp mukaddemâ Tunus Beylerbeyisi olan Receb dâ'imâ re'âyânın üzerine asker gönderüp mâlların ve rızkların ve davârların gârret itdirip zûlm ve te'addî eyledikleri ecilden ekseri perâkende olup ve nice re'âyânın hakda sürecek öküzlerin bile satdırıp fukarâyı soyup esir etmekden

perûş? eylemişdir ve kasabat ve kurrâda müna'im ve mâldâr nâmına olan kimesnelerin günâhı yok iken mücerred mâlını almak için bir töhmet istinâd eyleyüp tutup habs idüp vâfir mâlın almayınca ıtlâk itmeyip ve ânun üzerine çıktukda re'âyânın müfid atların ve davarların ve zeytûn bağının batmanı kırkar akçeye iken kendinin öşür yağını ehl-i dükkâna altmış ikişer akçeye satup cebren akçesin alıp ve re'âyâdan cebren kul olup ve kâyin satup ve akçe beş çekirdek üzerine kestirip ve bakır katlımış gümüşe mezbûr Muslı müşâveresi ile damga olup ve ba'zı müzeyyen evleri ve bahçeleri satup akçesin kendi kabz idüp beytûlmâla gadr eyleyüp ve Halku'l-vâd ve Piston ve Varol ile mâl bulup çıkarmış iken hazîneye teslîm itmeyip ve sâbıkâ Tunus'u zabt eden Emir Ahmed kâfire kaçtığı zamânında sahrâ arablarında emânet koduğu mâlî kethüdâsın gönderüp arablardan alıp hazîneye teslîm itmeyip ve câmilere ve kur'ân-ı azîm tilâvet edenlere vakf olmuş zeytinlik ve bahçeler olup mahsûlu satılıp ânlarla verilirken hâliyâ müşârunileyh kabz idüp nice fukarânın hakkın ketm eyleyüp ve Tunus'a kâfir gelüp memleket halkı dağılıp perâkende oldukda Ali b. Ebû Zeyd nâm Arab kâh kâfire ve kâh Müslümânlara tâbi' olup Müslümânlardan nice kimesnelerin mâlların cebren alıp kâfire virüp ve nicesin esîr itdirip Kayravân'dan Tunus'a yardım itmeğe gelen Müslümânlar ile dövüşüp kâfire yardım ederdî ve donanma-i hümayûnum geldikde Ali b. Ebû Zeyd oğlu ile Halku'l-vâd'a kaçıp Müslümanlar ile cenk eder iken oğlu helâk olup kendisi yine taşra Arablara kaçmıştı Receb Paşa Tunus'a geldikde mezbûr Muslı'ya ve Receb Paşa'ya mâl vermekle bi'l-fi'l Tunus'da sâkin olup cebren mâlların alıp kâfire viridiği kimesneler hâliyâ mezkûr Ali b. Ebû Zeyd'den hakların taleb eylediklerinde Receb Paşa mu'âvenet eyleyüp kadıya göndermeyüp hakların almazlar ve Hücrese nâm Zeyd, Ali b. Ebû zeyd ile câsusluk eyleyüp biri birine mektûb ve haber gönderüp Müslümanlardan kâfire ve kâfirden Müslümanlara haber virüp haber alırlar deyu bildirip ve Tunus a'yânı dahî muhızır gönderüp müşârunileyh re'âyâ ve fukarâ hadden bîrun zülm ve te'addîsi olup olagelen âdetden ziyâde envâ'ı tekâlîf göstermekle ve ekserimiz ol bid'atlarına tâkat getiremeyüp perâkende ve âsî Arab'a gidüp ve Tunus vilâyetinde zirâ'at ederken müşârunileyhin bu sebab-i zülmünden asla zirâ'at itmeyip ve yirmi bin kantar peksimede emr-i şerîf vârid olmuşdur deyu fukarâda kudret yok iken her kantara dörder altun hisâbı üzre seksen bin altun alıp ve Dergâh-ı mu'allâya gönderirim deyu on iki bin deste bağımız alıp esîrlerime yardım ederim deyu yüz bin nevâsir altunumuz alıp hayf eylemişdir deyu i'lâm eyledikleri ecilden

ahvâli teftîş olunmasını emr idüp buyurdum ki vardıkda te'hîr itmeyip müşârunileyh ve mezbûr Muslı'ya ve kethüdâsına ve sâ'ir âdemlerinden huzûrı lâzım olanları meclis-i şer'a ihzâr idüp ahvâllerin hak üzre teftîş ve tefahhus idüp göresiz ol müşârunileyhin ve âdemlerinin zimmetlerinde mîrîye müte'allik ne mikdâr mâl sâbit ve zâhir olursa bî-kusûr alıp ve Halku'l-vâd ve Piston ve Varol ile mâl bulduğu ve Arablarda emânet konulan malı almadığı vâki' ise muktezâ-yı şer'-i kavîm üzre zuhûra getirip bî-kusûr cem' ve tahsîl idüp dâhili hazîne itdikden sonra müşârunileyhden ve âdemlerinden hakk-ı taleb edenlerin bu def'a şer'le fasl olunmayanlarında görüp ashâb-ı hukûk şer'le müteveccih olan haklarına hükm idüp bî-kusûr alıvirüp şer'le [şer'-i] şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesiz ve sâ'ir müşârunileyh Ebû Tayyib Bey mektûbunda ve mahzarda olan husûsları dahî her ne ise görüp arz ve i'lâm olduğu üzre re'âyâya ve gayra zülm ve te'addîsi olduğu şer'le sâbit ve zâhir olursa bî-kusûr yazıp südde-i sa'âdet'ime arz eylesesiz ammâ hîn-i teftîşde hakk-ı sarîha tabi' olup tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-ı zordan ve hilâf-ı vâki' kazziye arz olunmaktan ziyâde hazer idesiz.

Derkenâr: Tunus Defterdârına verilmiş.

Fî 18 Receb sen 984.

252 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 331 h. 543] Defterdarın yanında görevlendirilen askerlerin ulufelelerinin ödenmesi

Tunus ve Vilâyet-i Trablusgarb Beylerbeyisi Hayda[r] -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki:

Hazîne-i âmiremin Tunus ve Cezâyir-i Mağrib ve Trablus cânibleri defterdârı olan Muhammed bundan akdem mühürlü defter gönderüp kendi yanında istihdâm için kul tâ'ifesine seksen nefer kimesne ta'yîn olunup sâbıkâ ulûfeleri Tunus hazînesinden verilmek için emr-i şerîf verilmekle taleb olundukda verilmediği ecilden senden yüz elli bin akçe karz alınıp seksen dört bin akçesi üçer aylık mevâciblerine Cerbe kadısı ma'rifeti ile yetmiş altı bin akçesi mahallîler seferinde zikr olunan neferâtın me'kûlat ve levâzımlarına sarf olunup bu mikdar karz alınan akçe Tunus hazînesinden edâ olunmak lâzım deyu bildirdikde müşârunileyhle istihdâma kaç nefer ta'yîn olunmuş ise müstehak oldukda ulûfelerin bî-kusûr edâ eyleyüp güzeşte ulûfeleri dahî var ise

viresiz deyu mukaddemâ Tunus Beylerbeyisi olan Receb -dâme ikbâluhû-ya emr-i şerîf verilmiş iken müşârunileyh vermediğın bildirip olbâbda emr-i hümâyûnum taleb itmeğın buyurdum ki göresiz ol emr-i şerîfim mûcibince mûmâileyhe ulûfelerin vermemiş ise mûmâileyh defterdârıyla istihdâma ta'yîn olunup bi'l-fi'l yanında hizmetde olanların oldukları [aldıkları] ulûfeleriden mukaddemâ verilen hükm-i hümâyûnum mûcibince güzeştesi ile bî-kusûr viresiz.

Derkenâr: Tunus Defterdârına verildi.

Fî 18 Receb sene 984.

253 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 333 h. 545] Defterdâr Mehmed'e Tunus hazînesinden salyâne verilmesi

Tunus ve Vilâyet-i Garb Beylerbeyisi Haydar -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki:

Defterdâr Mehmed mühürlü defter gönderüp dokuz yüz seksen iki Cemâziye'l-âhiresi'nin gurrelerinden kendiye ta'yîn olunan yüz elli bin salyânesi Tunus hazînesinden verilmek için emr-i şerîf verilmeğın 984 Saferi'nin evâhirinde bir yıl dokuz ayda vâcib olan iki yüz altmış iki bin beş yüz akçe salyânesi verilmemiş Osmânî hesâbınca zikr olunan salyânesin müstehak olduğu üzre bî-kusûr kendiye teslim eylesiz deyu mukaddemâ Tunus Beylerbeyisi olan Receb -dâme izzuhû-ya emr-i şerîf verilmiş iken teslim itmediğın bildirip olbâbda emr-i hümâyûnum taleb itmeğın buyurdum ki mûmâileyh defterdârım -dâme ulüvvuhû-nun ol mikdâr zamân mutassarıf olduğu sâliyânesi ol hükm-i şerîfim mûcibince bi't-tamâm verilmemiş ise Osmânî hesâbınca zikr olunan sâliyânesini müstehak olduğu üzre bî-kusûr kendiye teslim eylesiz.

Derkenâr: Tunus defterdârına verildi (Terkin edilmiş).

Fî 8 Receb sene 984 (Terkin edilmiş).

Derkenar: Kaydı geçti.

254 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 333 h. 546] Yedrızd ve Toylebe'deki kalelerin

tamiri

Trablus ve Tunus Beylerbeyisine ve hızzâne-i âmiremin Tunus ve Cezâyir-i Garb ve Trablus-ı Mağrib cânibleri defterdârı Mehmed'e hüküm ki:

Yedrîzd ve Toylebe nâm kal'âların ta'mîri lâzım olduğu i'lâm olunmağın buyurdum ki zikr olunan kal'âları vech ve münâsib gördüğünüz üzere ta'mîr ve termîm itdirip dahî gördüğün üzere ta'mîr ve tarmîm itdirip dahî Toylebe kal'asına kifâyet mikdârı neferâtı ta'yîn eylesesiz ve Kazan Beyi Mahmud da nefsi-i Trablus'a tevcîh olunmuşdur min ba'd Kazan'ı sancak tarîki ile kimesneye arz itmeğın havâss-ı hümâyûnuma ilhâk eyleyüp vâki' olan mahsûlunu mîrî cânibinden zabt ve kabz idüp dâhil-i hazîne eylesesiz.

Derkenâr: Tunus defterdârına verildi.

Fî 8 Receb sene 984.

255 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 333 h. 547] Kayravan'da bulunan mal-ı mirinin hazineye teslimi

Müşârun-ileyh defterdâr ve Kayravân kadısına hüküm ki:

Kayravân kâtibi Mehmed (...) vesâ'ir (...?) olan Abdullah oğlu Hüseyin'in zimmetlerinde mâl-ı mîrî olduğu i'lâm olunmağın teftîş olunmasın emr idüp buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyüp mezkûrları meclis-i şer'a ihzâr idüp ahvâllerin dikkat ve ihtimâmla yerlü yerinden hak üzere teftîş ve tefahhus idüp göresiz zimmetlerinde ne mikdâr mâl-ı mîrî zuhûr iderse cem' ve tahsîl eyleyüp dâhil-i hazîne eylesesiz. dâhili hazîneyi eylesesiz.

Derkenar: Bu dahî.

256 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 333 h. 548] Kayravân Sancakbeyi Ebû Tayyib'in gemi ile Trablusgarb'a götürülmesi

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Kayravân Sancakbeyi Ebû Tayyib Südde-i sa'âdeti'mden Trablusgarb cânibine müteveccih olmağın buyurdum ki müşârunileyh hükm-i şerîfim ile vusûl buldukda

eğer Sinan Reis'in gemisi ânda hâzır ise ânunla hâzır değil ise bir âhar eyü gemi ile müşârunileyhi Trablusgarb'a ulaşırdınız.

Derkenar: Bu dahî.

257 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 334 h. 549] Gümrük Mukataacısı Hoca Muslı'daki mal-ı mirinin tahsil edilip hazineye teslim edilmesi

Cezâyir-i Garb ve Trablusgarb ve Tunus defterdarına ve Tunus kadısına hüküm ki:

Sen ki defterdârsın mektûb gönderüp bi'l-fi'l Tunus ve tevâbi'inde vâki' olan sığır derileri ve revgan-ı lahm ve şem'-i asel ve sof ve vârid olan bâzırgan gemilerinin ve fırkataların gümrükleri mukâta'ası hâlâ Hoca Muslı nâm kimesnenin uhdesinde bir yıla varıncaya on altı bin nevâsiri altun dahî ziyâde idüp sene be-sene haklaşmak şartıyla yirmi bin nevâsiri altuna kabûl ve iltizâm idüp ve bundan mâ'adâ vilâyet-i mezbûrede kadîmi tercümân olan Kâyid Ali Kethüdâ ve şehir muhtesibi Berkât Fârih bu mezkûr kimesnelerin mâl-ı mîrîden ve gayrıdan alıp bel' ve ketm eyledikleri mâlı dahî yirmi bin nevâsiri altuna dikkat ve ihtimâmla teftîş olunmak şartı ile kabûl ve iltizâm eylemişdir deyu bildirdiğin ecilden mezkûrların ahvâli teftîş olunmasın emr idüp buyurdum ki göresiz zimmetlerinde ne mikdâr mâl-ı mîrîden sâbit ve zâhir olursa bî-kusûr cem' ve tahsîl eyleyüp dâhil-i hazîne eylesiniz.

Derkenâr: Tunus defterdârına verildi.

Fî 8 Receb sene 984.

258 [BOA. A.DVN.MHM.d. 28 s. 367 h. 624] Eski Cezayir Beylerbeyisi Ahmet'in mallarının verilmesi

Tunus Beylerbeyisine ve Cezâyir-i Garb defterdârına hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi olan Ahmed Dergâh-ı mu'allâm'a mühürlü tezkire gönderüp bundan akdem Cezâyir'den munfasıl oldukda bi'l-fi'l Cezâyir Beylerbeyisi olan Ramazan -dâme ikbâluhû-ya kendi mâlımdan yirmişer flori kıymetlü bin iki yüz re's at ve yirmişer flori bahalı iki yüz katır beş filori kıymetlü beş yüz re's deve ve yirmişer flori bahalı yüz elli çadır ve iki mahalle akçesi ki bir mahallenin on beş bin

riyâlî altun ve bir mahallenin otuz bin sapma altun ve bir def'a dahî on beş bin altun virüp Kostantine Kâyidi olan Ramazan'ın zimmetinde dahî on beş bin altun olup zikr olan akçe mîrîye zabt olunmağı-içün vermeğin meblağ-ı mezbûr müşârunileyh Ramazan'da ve Kâyid Ramazan'dan bî-kusûr alınıp mîrî için zabt olunmasın buyurdum ki vardıkda emrim mûcibince zikr olunan altunları müşârunileyhden ve Kâyid Ramazan'dan aslâ te'allül ve nizâ' itdirmeyip bî-kusûr tahsîl idüp üzerlerinde bir akçe bâkî komayup bi't-tamâm alıp mîrî için kabz eyleyüp fermân-ı şerîfime mugâyir te'allül ve nizâ' itdirmeyesiz eğer meblağ-ı mezbûru vermekde te'allül ve nizâ' ederler ise vukû'ı üzre yazıp arz eyleyesiz

Derkenâr: Tunus Tercümânı Receb' verildi.

Fî 17 Receb sene 983.

259 [BOA. A.DVN.MHM.d. 29 s. 64] Donanma seferine erbab-ı timâr yerine sipâhilerin götürülmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Hayfacık Sancakbeyi Mustafa mektûb gönderüp livâ-i mazbûrda vâki' olan erbâb-ı timâr gelüp mâ-tekaddemden donanma-i hümâyûnum seferleri vâki' oldukça bir mikdârı sefer-i hümâyûna gelüp bir mikdârı dahî yalılar muhâfazasında kala gelmişler iken hâliyâ her yıl donanma-i hümâyûnum vâki' oldukça sefere varılmak teklîf olunmağla bize muzâyaka virirler biz hem muhâfaza hizmetine ve hem sefer itmeğe kâdir değılüz deyu bildirdikleri i'lâm idüp büyütda fermân olunmak ricâsına arz itmeğin deryâ seferi emr olundukda büyütda itmelerin emr idüp buyurdum ki vardıkda livâ-i mezkûrun sipâhîleri deryâ seferine emr olundukda ba'zını deryâ muhâfazası için gemisi ile alıp gidüp ba'zısını yalı muhâfazasına ta'yîn idüp büyütda istihdâm eyleyesiz

Derkenâr: Hayfacık Bey'in âdemîsi Mehmed'e verildi.

Fî 15 Za sene 984.

260 [BOA. A.DVN.MHM.d. 29 s. 107] Sipahi Ejder'i öldüren katil sipahilerin buldurulup davanın görülmesi

Cezâyir Beylerbeyisine ve Ayamavra ve Preveze kadılarına hüküm ki:

Hüsni nâm hâtûn cânibinden Mehmed nâm kimesne rikâb-ı hümâyûnuma ruk'a sunup mukaddemâ merkûme hâtûnun oğlu Ejder nâm sipâhiyi Karlili sancağında Engil kasrı kazasına tâbi' Zapand nâm karye sâkinlerinde Şah ve Ridvân nâm sipahîler katl idüp altı def'a emr-i şerîf ihrâc idüp teftîş olunmak sadedinde iken mezbûrlar dahî İnebahtı Beyi ile kadısına emr-i şerîf ihrâc itmeğın bir yere gelmek lâzım olduğu ecilden mezbûrlar kefile verilüp ba'dehû teftîş olunmak için kefillerden taleb olundukda bulmadıkları sebebden kefilleri sâbıkâ Engil kasrı dizdârı olan Mehmed nâm dizdâr habse verilmişken mezbûr dizdâr kefilleri hilâf-ı emr-i şerîf itlâk idüp hâlâ kâtiler ve kefilleri gaybet üzere olmağla teftîş olunmak mümkün olmadığı bildirmeğın donanma-i hümâyûnum ol câniblere vardıkda görölmek emr idüp buyurdum ki vardıkda mezbûrların kefillerin itlâk eden dizdârı bulup dahî kefillerine şer'le buldurması lâzım olanlara mezbûran kâtileri buldurup getirdip dahî bu husûsda bundan akdem bir def'a şer'le fasl olmayıp on beş yıl terk olunmuş değil ise üzerinde (...?) vardır deyû te'âllül itdirmeyip hasımları muvâcehesinde şer'le dikkat ve ihtimâmla teftîş idüp göresiz fi'l-vâki' arz olunduğu üzere mezbûrenin oğlu Ejderi mezbûran Şah ve Rıdvan nâm kimesneler katl itdikleri bi-hasebi's-şer' sâbit ve zâhir olursa kâtiler sipahîler ise habs idüp arz eylesesiz değiller ise şer'le lâzım geleni edâ' idüp yerine getüresiz ammâ hîn-i teftîşde tamâm hak üzere olup tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-ı zûrdan ahz u celb olunmağla bir cânibe meyl ve muhâbâdan hazer eylesesiz.

Derkenâr: Kâtilin akrabâsından Mehmed'e verildi.

Fî 25 Za sene 984.

261 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 129 h. 314] Kavala ve Praveşte ma'denlerinden gümüş ve cüruh getirilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Tophâne-i âmirem'de olan kandekâr hânesi mühimmi için Kavala ve Praveşte ma'denlerinde olan gümüş ve (...?) cürûh getirmek için Südde-i sa'âdet'm topcuları bölükbaşlarından Mustafa (boş) nefer topcu ile irsâl olunup buyurdum ki vardıkda sen dahî bu husûsda gereği gibi mukayyed olup Kavala ve Praveşte kadılarına ve Kavala kapudânına ve ma'den nâzırına âdemin gönderüp zikr olunan cürûhun gâyet a'lâsından

mezbûr bölükbaşı murâd itdiği kadar cürûhu Kavala iskelesine getirdip gönderesiz ve ne vecihle tedârik olunduğun yazıp arz eyeleyesiz husûs-ı mezbûru sâ'ir umûra kıyâs itmeyip envâ'-ı mesâ'i meşkûrun zuhûra getüresiz.

Derkenâr: Murad bölükbaşına verildi.

Fî 12 Safer sene 985.

262 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 145 h. 344] Kal'a-yı cedid'e seksen yedi nefer askerin tayini

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Koron mustahfızlarından Kalamata'ya tâbi' Küçük nâm karyeden yirmi dört nefer ve yine Kalamata'ya tâbi' Loç'dan ve gayrıdan otuz nefer ve nefsi-i Kalamata'dan otuz nefer ve Arkadiye'ye tâbi' (...?) nâm karyeden üç nefer ki cümle seksen yedi nefer hisâr mustahfızları Mora sancağında kal'a-yı cedideye ihrâc olunmak fermânım olmuşdur buyurdum ki vardıkda zikr olunan seksen yedi nefer mustahfızları ale'l-esâmî mufassal defter itdirip Koron kal'asından ihrâc idüp Kal'a-yı cedide ilhâk olunmağı için sûret-i defterler mühürleyip emr ile varan kimesneye teslîm eyleyesiz

Derkenâr: Moton kal'ası mustahfızlarından Mehmed'e verildi.

Fî 8 M sene 985.

263 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 179 h. 419] Ramazan Paşa'nın Fas'a tâbi Fikek'ten aldığı parayı iade etmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Receb Paşa'ya hüküm ki:

Vilâyet-i Fas'a tâbi' Fikek nâm vatandan mukaddemâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi olan Ramazan Paşa asker gönderüp on dört bin flori aldığı i'lâm olunmağın buyurdum ki vardıkda te'hîr itmeyüp zikr olunan florine müşârunileyhden taleb idüp bî-kusûr alıp derkîse idüp mühürleyip Südde-i sa'âdeti' me gönderesiz ihmâl ve müsâhelden hazer edesiz.

Derkenâr: Kapudân Kethüdâsı Mehmed'e kethüdânın âdemin Ahmed'e verildi.

Fî 5 Ra sene 985.

264 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 179 h. 420] Cezâyir Beylerbeyi Ali'nin, Tunus'daki mallarının kendine teslim edilmesi

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine va kadısına hüküm ki:

Cezâyir Beylerbeyisi Kapudânım Ali âdem gönderüp vilâyet-i Tunus feth olundukda zabt ve siyâneti için Ramazan Paşa'yı kâйд iken kendi cânibinden ta'yîn itmekle müşârunileyhin der mahzen olmuş ba'zı tereke ve sâ'ir emânet koduğum esbâbın cümlesin müşârunileyh Ramazan Paşa zabt itmişdir yerli yerinden görölmesi için emri hümâyûnum taleb itmeğın buyurdum ki hükm-i şerîfim ile vekîl-i şer'îsi vardıkda ihzâr-ı husemâ kılıp bir def'a şer'le fasl olunmayıp üzerinden on beş yıl geçmemiş ise yerlü yerinden hak üzre teftîş idüp göresiz arz olunduğu gibi ise şer'le sâbit ve müteveccih olan hakkını hükm idüp bî-kusûr vekîl-i şer'îsine alıvirüp kimesneye hilâf-ı şer'-i şerîf iş itdirmeyesiz.

Derkenar: Bu dahî.

265 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 180 h. 421] Fas Emiri Abdülmelik'e her türlü yardımın yapılması

Cezâyir-i Garb beylerbeyisine hüküm ki:

Cenâb-ı Emâret Fas Hâkimi Abdülmelik -dâme sa'duhû- atabe-i ulyâma sadâket ve ihlâsla istîcan ve ihtisâs itmeğın her vecihle avâtıf-ı aliyye-i husrevâneme mazhar olmuşdur buyurdum ki vardıkda müşârunileyhin memleket ve re'âyâsına Cezâyir asâkirinden ve gayrıdan bir ferdi dahl ve ta'arruz itdirmeyip ânun gibi mûmâileyhimin aduvvusı zuhûr idüp isti'ânet ederlerse kifâyet mikdârı asker virüp a'dâsının def'-i mazarratı bâbında gereği gibi mu'âvenet ve müzâheret eylesesiz

Derkenar: Bu dahî.

266 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 180 h. 422] Cezayir Garb'ta fesad çıkaranların yakalanıp İstanbul'a gönderilmeleri

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine va kadısına hüküm ki:

Cezâyir-i Garb'da ba'zı müfsidler olup ahkâm-ı şer'iyenin edâsına ma'ni olduklarından gayrı munfasıl askeri idlâl itdikleri i'lâm olunmağın buyurdum ki vardıkda te'hîr itmeyip ol makûle müfsidler eğer ehl-i dîvândandır ve eğer gayrı tâ'ifedendir her kim olursa olsun ele getirip vech-i meşrûh üzre ifsâd ve idlâlleri sâbit olursa mukayyed ve mahbus gönderesiz.

Derkenar: Bu dahî.

267 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 180 h. 423] Cezayir Garb'ta miriye ait yerlerin satılmaması, satılanların geri alınması

Cezâyir-i Garb kadısına hüküm ki:

Mahrûse-i Cezâyir'de ba'zı yerler mîriye müte'allik mühimmât için lâzım ve mühim olmağın şimdiye değin beylerbeyi olmağla zabt ve tassaruf idegelmişler iken mukaddemâ beylerbeyisi olan Ramazan Paşa zikr olunan yerleri âhara bey' itdüğü i'lâm itmeğın buyurdum ki vardıkda bu husûs üzre teftîş ve tefahhus idüp göresiz fi'l-vâki' zikr olunan yerleri vech-i meşrûh üzre şimdiye değin beylerbeyi olanlar zabt ve tassaruf idegelmişler iken müşârunileyh âhara bey' itmiş ise ol yerler bi'l-fi'l kimlerin tassaruflarında ise alıp hâlâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi olan Hasan -dâme ikbâluhû-ya hüküm idesiz ki olıgeldiği üzre müşârunileyhe dahî zabt ve tassaruf eyleyüp ve ol yeri satun alan kimesnelerin akçelerin dahî müşârunileyh Ramazan Paşa'dan şer'le alıvirüp kimesneye zûlm ve te'addî olmakdan ziyâde ihtiyât eyleyesiz.

Derkenar: Bu dahî.

268 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 181 h. 424] Fas ve Marânkuş'a ait her türlü bilginin merkeze bildirilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyi Ramazan Paşa'ya hüküm ki:

Mektüb gönderüp sâbıka gönderilen emr-i şerîfim mûcibince Mevlâna Abdülmelik -dâme ulüvvuhû-nun cümle mesâlihi görüldükden sonra Marânkuş cânibine vardıkda hareket olunmayıp Cezâyir'in dahî deryâdan havfi olmağın serhâtdede gelindikde dört yüz yarâr tüfeng endâz ile serdâr-ı Tines ve Tilimsân kâyidine ve askerine Müstegânım kâyidine ve askerine gaflet eylemeyüp basîret üzre olunmağı için tenbîh olunduğın ve Cezâyir'e gelindikde re'âyâ ve berâyâ âsûde olup ammâ Marânkuş cânibinden hâkim-

i kadîm asâkir cem' idüp Mevlânâ Abdülmelik üzerine varmaları istimâ' olunmağın Cezâyir gemilerin donadıp ale't-ta'cîl varıp Sebte boğazından içerü girip Esle nâm kal'a limânında asâkir çıkarup mu'âvenet ideler deyu irsâl olunup iki asker bir birine mükâbil olacak zamanda bunlar dahî yetişüp muhkem cenk olup düşman mağlub ve Marânkuş'a dâhil oldukları ve hâkim-i kadîm mağlub Dezen Duran nâm dâğda Seyd-i Sa'îd Zâviyesi'ne varıp emân dileyüp küçük oğlu Marânkuş'da tutulup büyük oğlu Sûs'da ele gelüp bi'l-fi'l Mevlânâ Abdülmelik yanında oldukların i'lâm eylemişsin olbâbda her ne demiş isek mufassalan pâye-i serîr-i a'lâma arz olunup ilm-i şerîfim muhîr ve şâmil olmuşdur minba'd dahî düşmandan gaflet câyiz değildir buyurdum vusûl buldukda bu bâbda tamâm basîret ve intibâh üzre olup düşmanın ahvâl ü etvârın tettebbu' ve tecessüs eylemekden hâlî olmayıp fikr-i fâsid ve hayâl-i kâsidlerin ne olduğun ma'lûm idinüp âna göre vech ve münâsib olduğu üzre hüsn-ı tedârikle def'-i mazarrat bâbında mecd -ı sâ'î olup ve müheyâyâ iken düşman ile medârlar? eyleyüp memleket ve vilâyetin emn ü emânı ve âbâdan olması ve re'âyâ ve berâ[yâ]nun refâhiyyet ü itmi'nânında envâ'-ı mesâ'i-i cemîlin zuhûra getirip ve a'dâ taraflarına dâimâ göz ve kulak tutup vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîh ile ol diyârın sâ'ir lâzımü'l-arz olan her ahvâlî i'lâmındân hâlî olmayasız.

Derkenâr: Verildi, Bu dahî.

269 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 182 h. 426] Fas ve Marânkuş Hâkimi Abdülmelik tarafından Mekke ve Medine'ye gönderilen sadakaların yine kendi adamları eliyle dağıtılması

Mekke-i Mükerrreme Şerîfi'ne Nâ'me-i hümâyûn ki:

Cenâb-ı emâret-me'âb Fas ve Marânkuş Hâkimi Abdülmelik -dâme sa'duhû- Ka'be-i Mu'azzama ve Medîne-i Münevvere'ye irsâl eylediği sadakâtı kendi âdemleri taksîm idüp kimesneye dahl ve te'arruz itdirmemek bâbında size nâ'me-i hümâyûnum irsâl olunmasın ricâ itmeğın gerekdir ki nâ'me-i hümâyûnu müşârunileyhin irsâl eylediği sadakâtı kendi âdemîsi mahal ve münâsib gördüğü fakirlere taksîm ve tevzî' eyleye olbâbda kimesneye dahl itdirmeyip âdemîsi marziyyü'l-hâtir avdet etdirilmesi bâbında sa'y ü cemîlinüz vücûha getirile.

Derkenâr: Atlas kîse içine konulup gümüş kozadânlık ile bağlanup mezkûra

verilmiştir.

270 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 182 h. 427] Fas'a ticaret için gelen yabancı gemilere, re'islerin engel olmaması

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Cenâb-ı emâret-me'âb Fas Hâkimi Abdülmelik –dâme sa'duhû- Südde-i sa'âdeti'me âdem gönderüp kefil ve emânet virdiği kâfir gemileri ticârete giderken yollarda re'isler rencîde itmemek bâbında emr-i hümayûnum talep itmeğin buyurdum ki vardıkda ol cânibde olan rü'esâyâ muhkem tenbîh ve te'kîd eylesesiz ki müşârunileyhin emân kağıdı ile ticârete gelüp kâfir gemileri rencîde itmeyeler şöyle ki emr-i şerîfime mugâyir gemilerin alıp kendilerin esîr idüp Cezâyir'e getirirler ise esîrlikden ıtlâk idüp ve esbâbların gemileri ile girü ashâbına bî-kusûr teslîm eylesesiz ticâret üzere olalar ve bu makûle fesâd eden re'isleri habs idüp arz eylesesiz ve Fas ve Marânkuş Vilâyeti'nden ticâret için Cezâyir-i Garb'a gelen tüccâra dahî kimesneden zarâr ve ziyân irişdirilmeyip rencîde itdirmeyesiz ve müşârunileyh -dâme sa'duhû-nun Cezâyir'de olan emlâk-ı şer'isine ve emvâl-i esbâbına hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye dahl ve ta'arruz itdirmeyesiz.

Derkenar: Bu dahî.

271 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 183 h. 430] Cezayir yeniçeri ağalarının sık sık değiştirilmemesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Ol cânibden Südde-i sa'âdeti'me gelen Cezâyir-i Garb yeniçerileri bölükbaşları ve oda başları ve sâ'ir yeniçeriler üç dört ayda bir ağaların tebdîl olunmağla ahvâlleri muhtel olduğun i'lâm eyledikleri ecilden buyurdum ki ağaları mâdem ki âdâb üzere olup azl icâb eder hâli olmaya beş on yıl dahî ağa olup tebdîl itmeyip vech ve münâsib gördüğünüz üzere ağalık hizmetin edâ itdiresiz ve içlerinden ba'zılarının fesâd ve şenâ'ati sâbit ve zâhir olmağla ulûfesi kat' olundukda Dergâh-ı mu'allâm'a gelüp girü ve bir tarîkle ulûfesi mukarrer olmak için emr-i şerîf alıp varırlarmış ol makûle emr-i şerîfime varanların ulûfesin mukarrer itmeğin yeniçeriler zümresine ilhâk itmeyesiz ve umûr-ı mu'azzamadan bir husûs vâki' oldukda her biri başka tedbîr eylemeyüp

ağalarının ve ağalarından umûr-ı harbde ve hüsn-ı tedbîr ve tedârike kâdir ihtiyârlarının sözlerin isgâ' idüp her biri dîvânda ileri gelüp nâ-sezâ kelimât eylemeyüp kemâl-i mertebe âdâb üzre olalar ve sen ki beylerbeyisin Cezâyir-i Garb'a dâhil olduğunda ânun gibi yeniçeri kullarımdan ba'zıları gelüp terakkî taleb ederler ise ağaları getirdip inşaallâh u te'âlâ inâyet-i zilî bir vilâyetin fethi müyesser olursa ol zamanda uğur-ı hümâyûnu zuhûra gelsin hizmetleri ve yoldaşlıkları mukâbelesinde müstehak olanları vech ve münâsib üzre terakkîler verilir deyu cevâb virüp kul tâ'ifesine tenbîh idesiz.

Derkenar: Bu dahî.

272 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 184 h. 431] Cezayir-i Garb'da ortaya çıkan mülhid ve yandaşlarının ber taraf edilmesi ve buradaki kalelerin tamiri

Tunus Beylerbeyisi Haydar Paşa'ya hüküm ki:

Mektüb gönderüp Diyâr-ı Garb'da Kafsa nâm kal'ada sâkin olan Zenzek nâm mülhid mezâhib-i erba'adan hâriç mezheb îcâd idüp fitne ve delâlet ve fesâd ve şenâ'atden hâlî olmayıp eşkiyâ-yı Arabânı idlâl ve memleket ve vilâyete idlâl virüp nâ-meşrûh ef'âl ve akvâle tâbi' olup her vecihle izâlesi lâzım olmakla sâbıkâ gönderilen emr-i şerîfim mûcibince Trablus'da muhâfazaya kalan asâkir-i nusret-me'âsirden mâ'adâ iki bin nefer yaraklu asâkir zafer-peyker ile Fas cânibinden dört pâre kalıtaya top ve sâ'ir yarak tahmîl olunup Manâstır Beyi Ferhat serdâr ta'yîn eyleyüp deryâ cânibinden gönderilip ve sâbıkâ Tunus Beylerbeyisi olan Receb -dâme ikbâluhû- bin beş yüzden ziyâde atlu ve asker ile iki taraftan Kafsa kal'asının üzerine varıldukda ashâb-ı dâllesinden bir kaç neferi ile firâr idüp on iki konak beriyyede sâbıkâ sâkin olduğu Tafasta nâm kal'aya varıp ve Kafsa kal'ası bi-inâyeti'llâh feth ve teshîr olunup ba'dehû bin nefer atlu ile Kazan Beyi Mahmud irsâl olunup Tafasta kal'asın muhâsara idüp bir kaç nefer Mitarka? dağlarına gittikde ve Tafasda kal'asından mâ'adâ beş kıt'a kal'a ve on bir beledin fethi müyesser olduğun ve kılâ' içinde on iki bin mikdârı askerden bin neferi kılıçdan geçip mâ'adâsı Trablus'a ve Tunus'a ve Cerbe'ye sürüldükde ve kal'aları ta'mîr olunup yer yer top ve harbezen konulup ve muhâfaza için beş kâid ve üç yüz mikdârı asâkir alıkonılduğın bildirmişsin olbâbda her ne demiş isek alâ-vechi't- tafsîl pâye-i âlem-i serîr-i âlem-[masîr-i] husrevâneme arz u takrîr olunup ilm-i şerîfim

muhît ve şâmil olmuşdur deyu tedârik eylemişsiz yüzün ağ ola hemen feth-i müyesser olan kılâ'ın ta'mîr ve termîmine mukayyed olmak emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre feth-i müyesser olan kılâ' ve bilâdın ta'mîr ve tarmîmine mukayyed olup lâzım olan top ve harbezenlerin ve sâ'ir levâzımların tedârik idüp muhâfaza için vech ve münâsib görüldüğü üzre kifâyet mikdârı âdem ta'yîn eyleyüp gereği gibi hıfz u hırâset ve zabt u siyânet eyleyüp vilâyet ve memleketin emn ü emânı ve mâ'mûr ve âbâdan olması ve re'âyâ ve berâyânın refâhiyyet ve itmi'nânı bâbında bezl-i makdûr eyleyüp uhdende olan yirmi bin flori dahî ma'a ziyâde irsâli husûsunda envâ'ı mesâ'i-i cemîlin zuhûra getirip ol diyâr ahvâli sâ'ir lâzımü'l-arz olan husûsların i'lâmından hâlî olmayasız

Derkenar: Bu dahî

273 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 185 h. 432] Cezayir Garb'ta bulunup üstün hizmet gören yeniçerilere gerekli haklarının verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisi Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir Beylerbeyisi olan Ramazan mektûb gönderüp hâlâ Cezâyir-i Garb'da olan yeniçerii uğur-ı hümâyûnda cân u baş oynadıp kendi hâllerinde yarâr ve müstakîm olup her ne vâki' olursa inâd ve muhâlâfet itmeyip deryâda ve karada tûfengleri omuzlarında aslâ hizmetden olmayıp sa'y ve ictihâd üzre olduklarından gayrı bu def'a Fas muhârebesinde envâ'-ı dilâverlikler ve yoldaşlıklar idüp müstehakk-ı inâyet oldukların arz etmekte ânun gibi yoldaşlıkları zuhûra gelen yeniçeriler istihkâklarına göre Cezâyir'de re'âyet olunmak emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre ânun gibi muhârebelerde ve gayrı hıdemât-ı mîrîde hizmetleri ve yoldaşlıkları zuhûra gelen yeniçerilere girü Cezâyir'de müstehak olduklarına göre re'âyet idüp taslît itdiresiz.

Derkenar: Bu dahî.

274 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 197 h. 466] Fas ve Marankuş ahâlisinin örf ve adetlerine karışılmaması

Fas ve Marânkuş Hâkimine nâ'me-i hümâyûn ki:

Himmet-i aliyye-i şâhânemiz ile memleket ve vilâyete mâlik olup a'yân ve ahâlisi dahî

istihkâklarına re'âyet olunmak lâzım olunmağın gerekdir ki Nâ'me-i hümâyûn vusûl buldukda ol diyârın a'yân ve ahâlîsinin ve evlâdların ve Arab askerinin ebâ' ve ecdâdınız zamâanlarında yolları nice olugelmiş ise siz dahî ol âdeti edâ' idüp istihkâklarına göre ri'âyet eyleyesiz.

Derkenâr: Mahmud Kethüdâ âdemisi Ahmed'e verilmiş.

275 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 197 h. 467] Fas ve Marânkuş ahalisine karışılmaması

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Fas ve Marânkuş hâkimi olan cenâb-ı emâret-me'âb Abdülmelik âdem gönderüp memleket ve vilâyetine bu cânibinden kimesne dahl olmayıp re'âyâsın rencîde itmemek bâbında emr-i hümâyûnum talep etmektedir buyurdum ki vardıkda Cezâyir-i Garb'ın a'yân ve ahâlîsine ol diyârda olan asâkir-i mansûreme muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyesiz ki Fas ve Marânkuş vilâyetlerinin sınırdan içeriye emr-i şerîfime mugâyir dâhil olmayasız re'âyâ ve berâyâsından bir ferde dahl ve te'addî ve rencîde ve remîde itmeyeler ba'de't-tenbîh eslemeyenlerin istihkâklarına göre cezâların viresiz ânın gibi mu'âvenet ve lâzım olup müşârunileyh asker talep ederse ol zamanda varıp mu'âvenet ve muzâheret eyleyüp varan ve gelmiş? kimesneyi rencîde itmeyeler vilâyeti mezbûreye tâbi' Fekik ve etrâfında olan vatanlara dahî eğer mahalledir ve eğer asâkirdir dâhil olmayıp te'addî itmeyeler ve bi'l-cümle müşârunileyhin şükr u şikâyeti müsemmir ve mü'essirdir âna göre mukayyed olasın.

Derkenar: Bu dahî.

276 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 198 h. 469] Eski Cezayir Garb Beylerbeyisi Ramazan ile ilgili davası olanların İstanbul'a gelmeleri

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Ramazan Südde-i sa'âdet'ime gelmek fermânım olup ba'zı kimesne mücerred celb ve ahz için da'vâ ve husûmet idüp hakkımız vardır deyu dahl ve ta'arruz etmek isterler ise ol makûlelerin da'vâların ânda istimâ olmayıp Südde-i sa'âdeti'ime gelüp hakların alıverilmesin emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda ânun gibi müşârunileyhden ol makûle da'vâ ve hüsn-ı talep eder kimesneler var ise ânda görülmeye kâbil olanların da'vâları ânda görüp kâbil olmayanı Dergâh-ı

mu'allâm'a gönderesiz ki gelüp Südde-i sa'âdeti'mde görölüp hakk-ı müstehakkına vâsıl ola.

Derkenâr: Tercümân Arab'a verildi.

Fî 05 Ra sene 985.

277 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 199 h. 470] Cezayir Beylerbeyi Ali Paşa komutasında sefer hazırlıklarına yardım edilmesi

Selânik Beyi'ne hüküm ki:

Cezâyir Beylerbeyisi Kapudânım Ali Paşa ile âdemlerin hisar erenleri ile bu sene-i mübârekede donanma-i hümâyûnum seferine gitmek emr idüp buyurdum ki vardıkda te'hîr itmeyip sancağının hıfz u hirâseti için yarâr kimesneler ta'yîn eyleyüp dahî emrim mûcibince sen âdemlerin ve hisar erenleri ile kadırgaya girip müşârunileyhe vech ve münâsib görölmesi üzre sefer idüp uğur-ı hümâyûnuma müte'allik hizmetlerde bulunasız.

Derkenâr: Mahmud Kethüdâsı âdemi Ahmed'e verilmiş.

Fî 30 S sene 985.

278 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 199 h. 471] Cezâyir-i Garb'daki yeniçeri ağalarının sık sık değıştirilmemesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ ol cânibden gelen Cezâyir-i Garb yeniçerileri bölükbaşları ve oda başları ve sâ'ir yeniçerileri üç dört ayda bir ağa tebdîl olunmağla ahvâlleri muhtel olduğun i'lâm eyledikleri ecilden buyurdum ki ağaları mâdemki âdab üzre olup azilleri olmaya beş on yıl dahî ağa olursa tebdîl itmeyip vech-i münâsib gördüğün üzre ağalık hizmetini edâ' itdiresiz ve içlerinden ba'zıların şenâ'ati sâbit ve zâhir olmağla ulûfesi kat' olundukda Dergâh-ı mu'allâm'a gelüp girü bi tarikle ulûfesi mukarrer olmak için emr-i şerîf alıp varırlarmış ol makûle emr-i şerîf ile varanların ulûfesin mukarrer itmeyip yeniçeriler zümresine ilhâk itmeyesiz.

Derkenâr: Müşârunileyhin kethüdâsı âdemi Ahmed'e verildi.

Fî 07 Ra sene 985.

279 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 227 h. 517] Cezâyir'deki yeniçeri ağalarına

askerlerin gerekli saygıyı göstermeleri

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Ol cânibde umûr-ı mu‘azzamadan bir husûs vâki‘ oldukda yeniçeri tâ’ifesinden ba‘zıları ağalarının ve ihtiyârlarının sözlerin isgâ’ itmeyip edebden hâric kelimât eyledikleri i‘lâm olmağın buyurdum ki vusûl buldukda ânun gibi ol cânibde umûr-ı mu‘azzamadan bir husûs vâki‘ oldukda her biri başka tedbîr ve tedârîke kâdir ihtiyârlarının sözlerin isgâ’ idüp her biri dîvânda ileri gelüp nâ-sezâ kelimât eylemeyüp kemâl-i mertebe âdâb üzre olalar.

Derkenâr: Müşârunileyhin kethüdâsı âdemi Ahmed’e verildi.

280 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 228 h. 521] Yeniçerilere istihkâklarına göre terakkîler verilmesi

Müşârun-ileyhe hüküm ki:

Ol diyâr-ı celîlü’l-ed‘iyâdan yeniçeri kullarım umûr-ı hümâyûnda yoldaşlıkta buldukları nice avâtıf-ı aliyye-i husrevânemden istihkâklarına göre terakkî inâyet oluna gelmişdür buyurdum ki Cezâyir-i Garb’a dâhil oldukda ânun gibi yeniçeri kullarımdan ba‘zıları gelüp terakkî taleb ederler ise ağaların getirdip inşaallah inâyet-i hak celle ve alâ ile birer vilâyetin fethi müyesser olursa ol zamânda uğûr-ı hümâyûnda nusret-makrûnumda zuhûra gelen hizmetleri ve yoldaşlıkları mukâbelesinde müstehak olanlara vech ve münâsib gördüğü üzre terkkîleri verilir deyu cevâb virüp kul tâ’ifesini taslît eyleyesiz.

281 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 228 h. 521] Cezayir’de yerlerinden ayrılan reayanın eski yerlerine gönderilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine va kadısına hüküm ki:

Etrâfda olan re‘âyâdan ba‘zıları kadîmi sâkin olduklar yerlerinden kalkıp kimi şehirde ve kimi âhar yerlerde mütemekkin olmağla vâki‘ olan avârızların vermekde te‘allül ve nizâ‘ eyledikleri i‘lâm olunmağın buyurdum ki hükm-i şerîfim vusûl buldukda ol makûle re‘âyânın ahvâlleri hak üzre teftîş itdirip göresiz arz olunduğu gibi ise on yıldan berüde göçenlerin girü kadîmi yerlerine göçürüp temekkün itdirip vâki‘ olan avârızların ol yerde cârî olan âdet ve kanûn üzre edâ’ itdiresiz on yıldan ziyâde sâkin olanların göçürmek olmaz eğer şehirdedir ve eğer âhar yerdedir vâki‘ olan avârızların

hâlâ oturdukları yerde edâ itdiresiz.

Derkneâr: Mahmud Kethüdâ âdemî Ahmed'e verilmiş.

282 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 228 h. 522] Yeniçeriler ile reayanın aralarındaki problemlerin kanuna göre halledilmesi

Cezâyir-i Garb Beyisi'ne va kadısına hüküm ki:

Şehirlü ve gönüllü tâ'ifesi birbirine şetm idüp ve yâhûd yolda giderken birbirine dokundukda yeniçeri tâ'ifesi ileri gelüp elbetde katl ederiz ve yâhûd elini kat' ederiz deyu hilâf-1 şer'-i şerîf evzâ' u etvâr zuhûr idüp ve bu tarikle şimdiye değin nice kimesneleri ocağa yakup ve nicesin nâ-hak yere katl eyledikleri istimâ' olundu imdi ehl-i İslâmdan olanlar Hak celle ve alâ'nın emrine ve Risâlet-penâhın şerî'atına ve ulu'l-emre itâ'at ve itmi'nân eylemek vâcib ve lâzım bi'l-farz-1 ayndir bir kimesne bi-hasebi'ş-şer'i'ş-şerîf salb ü siyâsete ve kat'-1 uzva müstehak olmayınca ânı katl etmek ve elin kesmek ve bunun emsâli ukûbet ve işkence eylemek hilâf-1 şer'-i şerîfdür eyyâm-1 adâlet-encâmımda bir ferde hilâf-1 şer' ve'l-kânûn zulm ve te'addî olunduğuna rizâ-1 şerîfim yokdur buyurdum ki vardıkda bu husûsa dâ'imâ mukayyed olup ânun gibi bu makûle bir husûs vâki' olup şer' ve siyâsete ve kat'-1 uzv lâzım gelmez iken yeniçeri kullarım hüçüm idüp gelüp elbetde biz bunu katl ederiz deyu hengâm iderler ise ağalarının ve ihtiyârların getirdip yeniçeri kullarının muvâcehelerinde bu hükm-i hümayûnum okutdurup her birini emr-i şer'-i şerîfe itâ'at ve inkiyâd itdirdip ol hüçüm itdikleri kimesneye şer'le ne lâzım gelirse ânı icrâ itdirip hilâf-1 şer' ve'l-kânûn kimesneye iş itdirmeyesiz.

Derkenar: Bu dahî.

283 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 276 h. 644] Trablusgarb'a Beylerbeyi tayin olunan Hâssa çakırcılarbaşı Hasan'ın dört kıt'a kadirga ile Trablusgarb'a gönderilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Trablusgarb Beylerbeyliğın hâssa çakırcıların başı olan Hasan -dâme ikbâluhû-ya tevcîh olunup ol cânibe teveccüh etmek üzre olmağın müşârunileyhi Trablusgarb'a îsâl için dört pâre kadirga irsâl eylemek buyurdum ki vusûl buldukda Diyâr-1 Garb'a

varıp gelmiş bir ehl-i vukûf re'îs baş ve buğ ta'yîn idüp dahî dört kıt'a mükemmel kadirge ile İstanbul'a gönderesin ki müşârunileyhi vilâyet-i mezbûreye alıp gidip emîn ü sâlim îsâl eyleyeler.

Derkenâr: Dîvânımda çavuşbaşına verildi dört kıt'a yazar deyu çavuşbaşı haber getirip.

Bu hüküm sûreti tekrar yazılmak fermân olunmağın tekrar yazılıp Tunus beylerbeyliğinin hocasına yazıldı.

Fî gurre-i Rebî'ül-âhir sene 985.

284 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 317 h. 736] Voyvoda Fransisko'nun eşkiya ile birlikte halka zülüm etmesinin önlenmesi

Cezâyir Beylerbeyisi Kılıç Ali Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Nakşe re'âyâsı âdem gönderüp vilâyet-i mezbûrede Dukasi cânibinden Voyvoda nasb olunan Fransisko nâm zimmînin ba'zı eşkiyâ yanına varıp dâ'imâ tahrîk ve idlâl idüp re'âyâya ve fukarâya envâ'-ı zulm ve te'addî olunmaya sebep olup ânun gibi ehl-i şîrret ve şekâ olanlar vech-i meşrûh üzre mezbûrlara te'addî itmemek bâbında hükm-i hümayûnum taleb itdikleri ecilden buyurdum ki vardıkda mezbûrların ahvâlin tamâm hak üzre teftîş ve tefahhus idüp göresiz fesâd ve şenâ'atleri sâbit olanların şer'le haklarından gelüp ânun gibi re'âyâyâ ittifâk ile kabûl itmeyüp ref'i lâzım gelenleri ref' idüp küreğe konulmak iktizâ edenleri küreğe koyup re'âyâyâ hilâf-i şer'-i kavîm zulm ve te'addî olunmaktan hazer idesiz.

Derkenâr: Abraham nâm yahûdiye verilmiş.

Fî sekiz Rebî'ül-âhir sene 985.

285 [BOA. A.DVN.MHM.d. 31 s. 60 h. 153] Voyvoda Fransisko'nun eşkiya ile birlikte halka zülüm etmesinin önlenmesi

Cezâyir Beylerbeyisi Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Nakşe re'âyâsı âdem gönderüp vilâyet-i mezbûre Dukasi cânibinde Voyvoda nasb olunan Fransisko nâm zimmînin ba'zı eşkiyâ yanına varıp dâ'imâ tahrîk ve idlâl idüp re'âyâ ve fukarâya vech-i meşrûh üzre te'addî itmemek bâbında hükm-i hümayûn taleb itdikleri ecilden buyurdum ki vardıkda mezbûrların ahvâlin tamâm hak

üzre teftîş idüp göresiz fesâd ve şenâ'atleri sâbit olanların haklarından gelüp ânun gibi re'âyâya ittifâk ile kabûl itmeyüp red' ve nefy lâzım gelenleri ref' idüp küreğe konulmak iktizâ edenleri küreğe koyup re'âyâya ve berâyâyâ hilâf-i şer' te'addî olunmakdan hazer idesiz.

Derkenâr: Abraham nâm yahûdiye yazılmışdır.

Fî 17 Ra sene 985.

286 [BOA. A.DVN.MHM.d. 31 s. 226 h. 500] Esîrlerin yabancı ticaret gemilerine kılık değiştirerek girip kaçmalarının önlenmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Galata Voyvodası Hasan mektûb gönderüp ba'zı esîr kâfirler gemici ve yolcu şeklinde tağyîr-i libâs idüp Girid ve Venedik ve Dobrovnik ve sâ'ir vilâyetlere giden kâfir gemilerine girip gaybet idüp ol hîle ile haylî esîr halâs olduğın bildirip ânun gibi gemiler vilâyetlerine gitmek murâd itdiklerinde hüküm-ı hümâyûnum taleb etmeğin buyurdum ki, vardıkda bu bâbda onat mukayyed olup ânun gibi ticâret niyetiyle gelen kâfir gemileri gider olduklarında penç-yek emînleri varıp yoklamalar oldukda sen dahî bir âdemin gönderüp gemileri yokladasın ki vech-i meşrûh üzre esîr tâ'ifesi tağyîr-i şekl ve tebdîl-i libâs etmekle halâs olmak ihtimâli olmaya bu husûsa onat mukayyed olup esîr firâr [itmek] isterse itdirmeyesiz.

Derkenâr: Tershâne-i âmire çavuşlarından Mehmed'e verildi.

Fî 22 C sene 985

287 [BOA. A.DVN.MHM.d. 34 s. 73 h. 164] Kilidbahir kalesinde nöbet usulüne riayet olunması

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Kilîdü'l-bahr kal'ası erenleri nöbetleri vâki' oldukda dizdâr himâyet etmekle bizzat beklemeyüp yerlerine bedel gönderüp bekledirler deyû i'lâm olunmağın buyurdum ki vardıkda kal'a-yı mezbûre kethüdâsına muhkem tenbîh ve te'kîd itdirip hisar erenleri nöbetleri vâki' oldukda bizzat kendileri bekleyüp yerlerine bedel deyû oğlan uşak göndermeyeler şöyle ki nöbetlerinde ihmâl idüp bir dahî bedel göndereler kethüdâları i'lâm eylemeye kendinden bilinir gereği gibi mukayyed olup kethüdâları her gece yoklayıp gaflet üzre olmayalar ânun gibi memnû' olmayıp yerlerine emre muhâlif bilâ-

ömr bedel gönderenlerin isimleriyle arz oluna ki gedikleri âhara verilir âna göre te'kîd oluna.

Derkenâr: Rodos Beyi kapı kethüdâsı Pir Kethüdâ'ya verildi.

288 [BOA. A.DVN.MHM.d. 34 s. 92 h. 209] Yomra kalesinde mustahfızlık yapmayanların gediklerinin başkalarına verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Yomra? cezâresinde vâki' olan kal'a-yı Yomra mustahfızları kal'a-yı mezbûre hıfzında olmayıp kendi hevâlarında oldukları i'lâm olundu öyle olsa kal'a-yı mezbûrenin neferâtı yoklamasını emr idüp buyurdum ki vardıkda bu husûs dikkat ve ihtimâmla hak üzre teftîş idüp göresiz kal'a-yı mezbûrede hizmetimde olmayıp ve memâlik hıfzında ihmâl üzre olup kendi hevâlarında olanların gedikleri âhara tevcîh eyleyesiz.

Derkenâr: Mahmud Kethüdâya âdemi Ahmed'e verilmiş.

Fî 4 Sa sene 986.

289 [BOA. A.DVN.MHM.d. 34 s. 112 h. 246] Hâssa kadirge reîslerinden Murad'ın ve Murad'ın zimmetindeki bedel akçelerinin İstanbul'a gönderilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem hâssa kadirge reîslerinden Murad Bey sâbika donanma-i hümayûn vâki' oldukda gemisine seksen nefer kadirgalı mîrî kâfir alıp ve aldığı kâfirler için bedel akçesi dahî alıp o zamandan berü bedel akçesi veren kâfirler mezkûr re'îse kalmışdur Dergâh-ı mu'allâm'a gönderilmesi emr idüp buyurdum ki vardıkda emrim mûcibince re'îs-i mazbûrdâ mîrî kâfirleri ve meblağ-ı merkûmu bî-kusûr tahsîl idüp dahî bu cânibe gelen kadirgalarla irsâl eyleyesiz husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâlden hazer eyleyesiz.

Derkenâr: Mahmud Kethüdâya verildi.

290 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 123 h. 314] Markariz adlı bölgede Fransızların

mercan avlamalarına izin verildiği

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ França keferesi arz-ı hâl gönderüp Cezâyir-i Garb ile Tunus mâbeyninde Markariz nâm mevzi'de sâbıkâ Ceneviz keferesi mercân avladıkları mahalde kendiler mercân avlamak için icâzet-i hümâyûn taleb eyledikleri ecilden buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrlara zikre olunan mahalde kal'a yaptırmayup ve bir vecihle alâka itdirmeyip aldıkları mercânın mîrîye öşrûn França keferesi mahall-i mezbûrda mercan avlamak istediklerinde kimesne ma'ni olmayıp dahl itdirmeyesiz.

Derkenâr: Dîvân'da tershâne-i emînine virilmişdür.

291 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 189 h. 475] Portokal kralı, Papa ve Fransa Dükü ile İspanya'nın asker toplayıp Fas ve Cezayir üzerine gidip savaşması

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp üç ay mikdârı vardır ki Portakal valî[si] asâkir cem' etmek üzere olup ve papa ve Duka-i França dört beş pâre bârice cenkci ve (...?) tahmîl idüp Portakal'a mu'âvenet için göndermişlerdir ve Portakal Kralı İspanya Kralı'nın serhâtine varıp birbirine mülâkî olup ve tedârik ve meşveretleri ne idüğü ma'lûm olmayıp ve ol ittifâk İspanya Kralı, Portakal Kralı'na kızın virdiği mukarrer olup ve Portakal Kral'ına mu'âvenet için on bin mikdâr-ı asker cem' idivirüp ve Garb yakasına geçirmek için altmış kıt'a kadırğa verecek deyû istmâ' olundu zîrâ Portakal Kralı'nın sekiz kıt'a kadırgasından gayrı gemisi yokdur ammâ fikr-i fâsidleri ne cânibe olduğu ma'lûm değildir ve bu kaydın cevâbları böyledir ki İspanya Kralı bu kış Flonret? üzerine gitmek [ihtimâli] vardır zîrâ geçen yıldan beri kendisine isyân üzredir lâkin kendisü Kalobenden cânibinde giderse bu cânibde kendi vilâyeti hâlî kalır kendi memleketi havfından Südde-i sa'âdeti'mle yazışmak tedârikin olduğun ve Portakal Kralı, Mevlâna Abdülmelik üzerine gitmek ihtimâli vardır zîrâ karındaşı oğlu Mevlânâ Mehmed küffâr elinde olan Sebte nâm kal'aya varıp Portakal Kralı ile haberleşüp bir kaç def'a mektûbuyla âdemleri varıp geldikten sonra fikr-i fâsidleri neyse zuhûra getirmek için Portakal Kralı'na üç yarâ gemilerin gönderüp deryâda giderken Mevlânâ

Abdülmelik fırkatası rastgelüp mezbûrları tutup ahvâlleri ma'lûm olduktan sonra ikisini katl idüp ve birisini habs eyleyüp ve kendisi dahî sefer tedârikinde olup karındaşı Mevlânâ Ahmed'i on bin mikdârı asker ile mukaddemâ irsâl eylediğın ve kendisi dahî kırk elli bin asker ile taşra çıkıp vilâyetin atrâfi ve eknâfına göz kulak tutup külli tedârik üzre olduğun ve hâla Cezâyir askerinden bin beş yüz nefer âdeme iki yarâr bey ta'yîn olunup serhâd cânibine geldikde ve sen dahî yirmi pâre gemi donadıp deryâ yüzüne çıkmak üzere olduğun ve ol cânibde olan asâkir kendü hâllerinde olup her biri yâr u yaraklarıyla gazâ ve cihâda hâzır olup hemen dîn ü devlete müte'allik deyû cân ve başların fedâ itmeye müterettib oldukların bildirmişsin yüzler ağ olsun ânların dahî olan bu vecihle sadâkat idi imdi Dârü'l-cihâd vilâyet-i Cezâyir-i Garb'da olan asâkir-i nusret-me'âsirim serâyiri gâzî kullarımdır dâ'imâ uğur-ı hümayûnda candan ve başdan fedâ idüp şecâ'atleri zuhûra gelmiş gâzilerdir buyurdum ki vusûl buldukda cümle sefer yerine cem' idüp gereği gibi istimâlet virüp her biri kemâ-kân yâr u yaraklarıyla müheyâ ve etrâfi a'dâya nâzır olup bir vecihle gâzâ ve cihâda azîmet eyeleyesin ve sen dahî gaflet üzre olmayıp etrâfa yarar câsuslar gönderüp küffârın etvâr-ı avzâ'ın tecessüsten hâlî olmayıp bir cânibe hareket idüp dîn u devlete müte'allik umûrda bezl-i makdûr eyeleyesin.

Derkenâr: Cezâyir çavuşlarından Mehmed çavuşa verildi.

292 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 332 h. 846] Boğazda işleyen pazar kayıklarına fazla yolcu alınıp yelken açmaması

Cezâyir Beylerbeyine hüküm ki:

Boğaz'da işleyen pazar kayıkları sâhibleri mücerred hâm-ı tamâ'larından kayıklarına tahamüllerinden ziyâde âdem koyup ve yelken istimâl itmekle gark olup nice nüfûsün telefîne sebep oldukları i'lâm olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olup Boğaz'da işleyen pazar kayıklarına ve gemilerine tahamüllerinden ziyâde âdem kodurmayup ve yelken istîmâl itdirmeyip men' ve def' eyleyesiniz memnû' olmayıp inâd ve muhâlâfet eyleyenler sipâhî ve yeniçeri ile yazıp bildiresiz ki dirlikleri alına şehirlü ile te'dîb eyleyesiz.

Derkenâr: Fî 02 Ramazanü'l-mübârek sene 986.

293 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 389 h. 988] Bica'ya tâbi' Cezâyir Beyi'nin sınırlardaki anlaşmazlığı ve halkın arasındaki fitnenin izale edilmesi

Basra Beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Basra Beylerbeyisi olan Rıdvan mektûb gönderüp Bica'ya tâbi' Cezâyir Beyi Emir Ali sâbıkâ ahd ettiği üzere bu zamâna gelince sulh u salâh üzere iken hâlâ mâ-beyninde ta'ahhüd ettiği sınırdan tahallûf idüp Cezâyir-i atîk'de olan livâ-i Mehdine? mukâbelesinde ittibâ' ve ta'allukâtıyla gelüp cem' olup ba'zı kal'alar binâsına mübâşeret idüp hilâf-ı mu'tâd evzâ' üzere olduğu mukarrer olmağın Cezâyir halkı dahî birbirine düşüp leyl u nehâr darb u kitâlden hâlî olmağın mâbeynlerinde külli fesâd olmuşdur arz etmeğın buyurdum ki Mehmed Çavuş vardıkda gereği gibi mukayyed olup mezbûrların sulh u salâha muhâlif evzâ'ları olup re'âyâ ve berâyâ ve memâlik mahrûseye nev'a te'addileri var ise ahsen vecihle tedârik idüp vâki' olan fesâdların def' eylesesiz şöyle ki mezbûrların sulh u salâha mugâyir fesâdları âsân vecihle def' olmayup bir külli fesâda mübâşeret ederlerse def' ve ref' bâbında dakîka fevt itmeyesiz.

294 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 68 h. 205] Fransız toprağına girip esir alınan Müslümanların serbest bırakılması

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Musul vilâyetinde olan ahâlî-i İslâm tarafından Âsitâne-i sa'âdeti'me arz-ı hâl sunup ahâlî-i İslâmdan küffâr-ı hâksâra esir olanların ba'zı dârü'l-harbden diyâr-ı İslâm'a gelmelü olup alıp (...?) esir idüp küreğe konuldukların i'lâm eyledikleri ecilden buyurdum ki varıp bu husûs kal'a-yı mezbûre (...?) söyleşüp vech-i münâsib üzere kal'a-yı mezbûre beyi dahî vech-i meşrûh üzere dârü'l-harbden firâr edenleri Françalı'ya tâbi' olan zikr olunan şehre uğrayan müslümanları mâbeyninde vâki' olan ahd ü emâna mugâyir küreğe koymaya sebep nedir ol makûle müslimânları mâlları ile halâs itdirip ve min ba'd mâ-beyninde vâki' olan ahd ü emân mûcibince dârü'l-harbden gelen müslimânları diyâr-ı İslâm'a mâl u menâlleriyle emn ü sâlim üzere gönderesiz

şöyle ki ahd ü emâna muhâlif vaz' ederlerse atebe-i ulyâma arz eyleyesiz.

295 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 108 h. 313] Beytülmal'den alınan yerlerin öşür ve resminin tahsil edilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine ve Cezâyir-i Garb ve Tunus ve Trablus-ı Mağrib cânibleri defterdârına ve Cezâyir kadısına hüküm ki:

Sen ki beylerbeyisin mektûb gönderüp Türk ve Arab tâ'ifesinden ba'zı kimesne re'âyâ yerlerin beytü'l-mâlden satun alıp hüccet itdirip ekip biçüp mâ-tekaddemden re'âyâyâ vire geldikleri a'şâr ve rusûm-ı mezkûrların dahî taleb olundukda beytü'l-mâlden satun alduk mâlımızdır elimizde temessüklerimiz vardır deyu vermeziz deyu inâd eylediklerinden mâ'adâ re'âyâyı yanlarına alıp ânların ma'an ekip biçüp mîrîye âyid olan hukûk ve rusûmu vermeyüp ta'allül etmekle mâl-ı mîrîye külli gadr olur deyu arz eylediğin ecilden buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr itmeyip ol makûle yer tassaruf edenleri ihzâr idüp her biriniz ellerinde olan temessüklerine nazar idüp göresiz şöyle ki nizâ olunan yerlerde mâ-tekaddemden mülkiyyet üzre tassaruf olunagelmekle mezkûrların dahî mülk-i meşrû'ları olmayıp kadîmü'l-eyyâmdan re'âyâ tasarrufunda olup â'şâr ve rusûmu şimdiye değin mîrî için alınmış ise ve hâlâ mezkûrlar mücerred beytü'l-mâlden satun alduk deyu öşür ve resmin vermekde hilâf-i şer' ol vecihle nizâ' ederlerse te'allül itdirmeyip bi-hasebi'sş-şer' mîrîye râci' olan hukûk ve rusûmun alınugeldiği üzre mîrî için alıp zabt u kabz eyleyesiz.

Derkenâr: Mahmud Kethüdâsı Ahmed'e verilmiş.

296 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 228 h. 605] Kaptan Kılıç Ali Paşa Cami'ine Üsküp'ten kurşun tedariki

Sofîya kadısına hüküm ki:

Cezâyir Beylerbeyisi kapudânım Ali -dâme ikbâluhû-nun hâlâ müceddeden binâ olunan câmine kurşun lâzım olmağın Üsküb müfettişine ve nâzırına kifâyet mikdârı kurşun tedârik idüviresiz deyu emr-i hümâyûnum gönderilmişdir sen dahî mu'âvenet eylemek emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda mûmâileyhin cânibine akçesi ile

kurşun tedârikinde sen dahî mu‘âvenet eyleyesiz.

297 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 272 h. 714] Cezayirin hali hazırdaki durumunun devam ettirilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyine hüküm ki:

Mektûb gönderüp ol diyârın ahvâli intizâm üzre olup cümle re‘âyâ ve berâyâ emn ü emân üzre oldukların i‘lâm itmeğin imdi minba‘d dahî hüsn-ı tedbîr ve tedârik üzre olup ol câniblerdeki memâlikin refâhiyyet ve itmînânı husûsunda mesâ‘î-i cemîle vucûda getirmek emr idüp buyurdum ki vardıkda beylerbeyliğine tâbi‘ olan ümarâ ve sâ‘ir a‘yân-ı vilâyet ile yek dil ve yek cihet olup dahî memâlik-i mahrûseye a‘dâ-yı (...?) tarafından zarar ve gezend irişdürmeyüp hıfz-ı hırâset bâbında külli sa‘y ü ikdâm zuhûra getüresiz bu bâbda vucûda gelen ikdâmın mükâbelesinde külli re‘âyet olunmak mukarrerdir âna göre mukayyed olup eğer hıfz u hırâsete ve memâlik-i mahrûsedir eğer zabt u siyânetde re‘âyâ ve berâyâdır gereği gibi dikkat ve ihtimam eyleyesiz.

Derkenâr: Fî 23 Ra sene 987.

298 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 274 h. 722] Levent reîslerin aldıkları esirlerin salıverilmesi

Mısır İskenderiye sancağı kadılarına hüküm ki:

Rumeli’nde olan İskenderiye Beyi mektûb gönderüp bundan akdem levent re’îslerinden Fuçioğlu ve Karamustafa ve Karaca Bali ve Aksak Hoca nâm kimesneleri ba‘zı kayıklar ile kâzâ-i mezbûr yalılarında Beç ve Mankol nâm karyeleri gârret idüp ve re‘âyânın kendileri ve oğulların alıp taht-ı kâzânızda olduğu istimâ‘ olunmağla yine kâzâ-i mezbûre zimmîlerinden Periha nâm zimmî varıp kâzâ-i mezbûre re‘âyâsından bulunanları alıp girü yerlerine getirmek murâd itdikden sonra bildirip olbâbda emr-i şerîf ricâsına arz itmeğin buyurdum ki vardıkda göresiz şöyle ki mezbûrun re’îsler İskenderiye’de olan esîrleri emr ile gârret itmiş olmayıp hilâf-i emr-i şerîf urup re‘âyânın evlâd ve iyâllerin esîr itdikleri vâki‘ ise ol vecihle alınan eğer re‘âyâdır ve eğer oğulları ve kızlarıdır vech-i meşrûh üzre aldıkları sâbit oldukdan sonr hükm-i

şerîfim ile varan mezbûr zimmiye teslîm idüp kendi vilâyetlerine irsâl eyleyesiz.

Derkenâr: Karye ahâlisine verilmişdir.

**299 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 306 h. 796] Kaptan Kılıç Ali Paşa Camisi için
lazım olan kurşunu akçesiyle tedarik ettirilmesi**

Müfettiş-i Üsküb kadısına ve nâzırına hüküm ki:

Cezâyir beylerbeyine kapudânım Kılıc Ali -dâme ikbâluhû- hâlâ müceddeden binâ olunan câmine kurşun lâzım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr itmeyip ol cânibde vâki' olan ma'âdinden mûmâileyhin emr-i hümâyûnmla varan âdemîsine akçesi ile kifâyet mikdâr-ı kurşun alıvirüp emînlere te'allül itdirmeyesiz

Derkenar: Kapudân kethüdâsı Mahmud çavuşa verilmiş.

300 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 306 h. 796] Bir sûreti

Trablusgarb'da olan kadılara yazılmışdır.

Derkenar: Bu dahi.

301 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 306 h. 796] Bir sûreti

Tunus'da vâki' olan kadılara yazılmışdır.

Derkenar: bu dahi.

302 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 306 h. 796] Bir sûreti

Cezâyir-i Garb'da olan kadılara yazılmışdır.

Derkenar: Bu dahi.

303 [BOA. A.DVN.MHM.d. 36 s. 306 h. 797] Kaptan-ı deryâ Kılıç Ali Paşa'nın

yaptırıldığı camiye kurşun tedariki

Sofiya kadısına hüküm ki:

Cezâyir Beylerbeyisi kapudânım Ali -dâme ikbâluhû-nun hâlâ müceddeden binâ olunan câmine kurşun lâzım olmağın Üsküb müfettişine ve nâzırına kifâyet mikdârı kurşun tedârik idüviresiz deyu emr-i hümayûnum gönderilmiş sen dahî mu'âvenet eylemek emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda mûmâileyhin cânibine akçesi ile kurşun tedârikinde sen dahî mu'âvenet ve muzâheret eyleyesiz.

Derkenar: Bu dahî.

304 [BOA. A.DVN.MHM.d. 37 s. 40 h. 429] Hüseyin'e timâr verilmesi

Kapudân Paşa mektûb gönderüp İnebahtı sancağında on iki bin akçe timârı ile Cezâyir'in defterlü çavuşlarından Çerkes Ali Çavuş ferâgat idüp Gelibolu sancağında 5949 akçe timâra mutassarıf Hüseyin'e arz itmeğın buyuruldu.

305 [BOA. A.DVN.MHM.d. 37 s. 50 h. 550] Sinan'ın, Cezayir'e kethüdâ olmadığı için Kıbrıs'ta görevlendirilmesi

Piyâle gelüp Trablus beyi iken fevt olan Sinan Bey'in kethüdâsı olmağla kânûn üzre Cezâyir'de timâra hükm verilüp ba'dehû zâyi' etmekle Kıbrıs'da buyurulan hükmünün girü Cezâyir'e tebdîl ricâ itmeğın buyuruldu.

Derkenâr: Fî 23 Z sene 986.

306 [BOA. A.DVN.MHM.d. 39 s. 212 h. 432] Eski Tunus Beylerbeyisi Haydar'ın zimmetindeki mal-ı mirinin tahsili

Tunus Beylerbeyine ve Tunus'da vâki' olan kadılara hüküm ki:

Mâl defterdârı Mustafa Südde-i sa'âdeti'me kâzâyâ defterin gönderüp vilâyet-i Tunus Halku'l-vâd fethinden sonra îrâd ve masrafı mâ'lûm olmak için Mehmed nâm kimesne tahrîr fermân olup ahkâm-ı şerîf verilmiş iken tahrîr ve tashîh eylemeyüp sâbıka

Tunus Beylerbeyisi olan Haydar -dâme ikbâluhû- ile ittifâk idüp nice mâl ekl itdiklerinden gayrı Halku'l-vâd fethinden sonra mîrî tarafından alıkonulan zahîre ve küffâr-ı hâkisardan Pastiyon'da kalan zahîre ve keresteden ve Kalpoğundan Ebû Tayyib metrûkâtından ve Tunus'da tâ'ûn olup mîrîden fûruht olunan emlâk ve muhallafâtından vilâyet-i Cerbeden hilâf-i emr esîr idüp fûruht eyledikleri re'âyâdan ve donanma için Salokun itdikleri akçeden ve Tunus'da hâsıl olan revgan-ı zeyt ve zâğferândan ve itdikleri muhârebelerin (...) ve sâ'ir tekâlîf ve cerâyimden (...?) (...?) (...?) ve buğday mahsûlundan cüz'î ve külli yerlü yerinden tefîş olunup cem' ve tahsîl mesârif salyâneleri başka varıldıkdan sonra zimmetlerinde zuhûr eden emvâl-i mîrî hazîne-i âmireme zabt olunmak lâzım idüğün i'lâm eylemiş imdi müşârunileyhimâda zuhûr idüp emvâl-i mîrînin tahsîl için mûmâileyhe hüküm verilmişdir dahî zikr olunan emvâlin cem' ve tahsîli bâbında mu'âvenet eylemek mühimmâtdan olmağın buyurdum ki vardıkda ânun gibi müşârunileyh arz eylediği üzre zikr olunan emvâlin cem' ve tahsîline mübâşeret eyleyüp sizden mu'âvenet taleb eyledikde her ne vecihle mümkün ise sa'y u ikdâmınız zuhûra getiresiz

Derkenâr: Defterdâr müşârunileyh âdemi Kâyid Yusuf'a verilmişdir.

Fî 12 Z sene 988.

Bu dahî bir sûreti Cezâyir-i Mağrib Beylerbeyisine.

Bu dahî bir sûreti Trablusgarb Beylerbeyisine.

Bu dahî bir sûreti Tunus Beylerbeyisine.

307 [BOA. A.DVN.MHM.d. 39 s. 213 h. 433] Halku'l-vâd fethinden sonra Cezâyir-i Garb Beylerbeyleri ve mâl-ı mîrîde mübâşir olan Hoca Muslı, Kâtib Mehmed, Yeni Hoca, Kâyid Mahmud ve Kâtib Derviş'in zimmetlerindeki mal-ı mirinin tahsili

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Garb'ın mâl defterdârı olan Mustafa -dâme izzuhû- Südde-i sa'âdeti'me kâzâya defterin sunup Halku'l-vâd seferinden berû beylerbeyleri ve mâl-ı mîrîde mübâşir olan Hoca Muslı ve Kâtib Mehmed ve Yeni Hoca ve Kâyid Mahmud ve Kâtib

Derviş ve sâ'irleri zahîre ve beytü'l-mâl ve sâ'ir umûra mübâşeret idüp vâki' olan husûsları mezbûrlardan su'âl olunup ma'lûm itdirilmek mühimmâtdan olduğın i'lâm eylemeğin buyurdum ki vusûl buldukda mezkûrları ve sâ'ir mübâşirleri ihzâr eyleyüp dahî müfredâtlı defter getirdip bu husûsları onat vecihle teftîş eyleyüp göresiz fi'l-vâki' arz olunduğu üzre zimmetlerinde zahîreler ve mâl-ı mîrîden ne mikdâr nesne subût bulursa mecâl vermeyüp bî-kusûr cem' ve tahsîl itdirdüp mîrî için müşârunileyh defterdârıma zabt ve kabz itdiresiz.

Derkenâr: Defterdâr müşârunileyh âdemi Kâyid Yusuf'a verilmiştir.

Fî 12 M sene 988.

308 [BOA. A.DVN.MHM.d. 39 s. 214 h. 434] Vergi vermek istemeyen Araplardan verginin tahsili

Trablusgarb Beylerbeyisine hüküm ki:

Südde-i sa'âdeti'me kâzâya defterin gönderüp vilâyet-i Garb'ın re'âyâsından ve berriye-i Arâbından ba'zıları isyân idüp üzerlerine emvâl? vermekde ta'allül eyleyüp beylerbeyleri asker cem' idüp cümle askerın levâzımı mîrîden verilmiş iken üzerlerine varıp gârret itdiklerinde aldıkları koyun ve deve ve sâ'ir esbâbın beşer altun değerini on beşer ve yirmişer altuna hâh u nâ-hâh re'âyâya fûruht idüp beylerbeyler kılıcımız ile aldık deyu kabz idüp mîrî için bir akçe vermeyüp ânun gibi gârret olunan emvâl ve esbâbın narh-ı cârî üzre fûruht olunup bir hissesi beylerbeylere ve askere ve iki hissesi mîrîye alınmak bâbında hükm-i şerîfim verilmesin bildirmişsin imdi buyurdum ki vusûl buldukda ânun gibi husûs vâki' olup asâkirin harc ve levâzımı mîrîden görüldükden sonra vâki' olan inayetimin bir hissesi asâkir ile beylerbeylere ve iki hissesi olugelen âdet ve kânûn üzre mîrî için alıp kabz eyleyesiz.

Derkenâr: Cezâyir-i Garb defterdârı âdemi Kâyid Yusuf'a verildi.

Fî 12 M sene 988.

Derkenar: Bu dahî bir sûreti Cezâyir-i Garb beylerbeyine.

Derkenar: Bu dahî bir sûreti hızzâne-i âmiremin Trablusgarb defterdârına.

309 [BOA. A.DVN.MHM.d. 39 s. 215 h. 436] Trablusgarb Beylerbeyinin salyânesinin hazineden ödenmesi

Trablusgarb Beylerbeyine hüküm ki:

Hâlâ vilâyet-i Garb'ın defterdârı Mustafa Südde-i sa'âdeti'me kâzâyâ defterin gönderüp vilâyet-i mezbûre cümlesi havâs-sı hümâyûnumdan olup külliye mahsûlâtı mîrî için zabt olunu gelmişken sen ki beylerbeyisin sana tâbi' olan âdemlerin mücerred eyâdî götürmek için bir kıstı sancak tarîki ile tevcih ve arz idüp mahsûlun kendiler alıp mîrî için zabt idüp sancak nâmına olan kimesneler at ve âdem beslemeyüp yarâr beyleriyle hizmet idüp âdemleri olanlar dahî ulûfeleri ve gayrıları mîrîden alıp ve ba'zı zu'emâ dahî bu minvâl üzre oldukların i'lâm eylemeğin ânun gibilerin berâtları mûcibince sâliyâneleri ber vech-i nakd hazînedan alıp ta'allül olunan sancak ve ze'âmetleri mîrî için zabt olunmak emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda emrim mûcibince ânun gibilerin berâtları mûcibince vâki' olan sâliyâneleri ne ise hazînedan ber vech-i nakd virüp sancak ve ze'âmetleri mîrî için zabt itdiresiz

Derkenâr: Mezbûr defterdârın âdemî Kâyid Yusuf'a verilmiştir.

Fî 12 M sene 988.

Derkenar: Bu dahî bir sûreti Tunus Beylerbeyine.

Derkenar: Bu dahî bir sûreti Cezâyir-i Garb Beylerbeyine.

310 [BOA. A.DVN.MHM.d. 39 s. 216 h. 438] Ümera ve beylerbeyi adamlarının halktan kanunsuz mal ve para toplamalarının önlenmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Vilâyet-i Garb'ın defterdârı Mustafa Südde-i sa'âdeti'me kâzâyâ defterin gönderüp vilâyet havâs-sı hümâyûnumdan iken senin âdemlerin deftere dâhil değildir başka zabt olunu gelmişdür deyu cerîmeler ve ba'zı avâyid ve îdiye ve âdet-i sünûh ve kassâme alıp emvâl-i mîrîye ve re'âyâyâ gadr eylediklerin ve ol yerlerde vâki' olan mukâta'at ve sâ'ir evtân zabtı için senin tarafından kâyid ve kâtib gönderilü hâlde ekl idüp

müşârunileyh defterdârı mürâca‘at eylemediklerin ve her mukâta‘a ve yâhûd vatan beş bin altun iltizâmde iken kendi âdemlerin üç dört bin altuna virüp mâla gadr olunduğun bildirip buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda dâ‘imâ mukayyed olup minba‘d kendi âdemlerine cerîme ve sâ‘ir avâyid ve îdiye ve gayrı sünûh-ı kassâme aldirmayüp mîrî için defterdâra zabt itdirip ve kendi cânibinden mukâta‘at ve evtâna kâtib ve kâyid göndermeyüp ve mukâta‘at ve evtân kadîmden ne mikdâr altuna iltizâmda ise fürü-nihâde eylemeyüp ve âdemlerine virdirmeyüp vech-i meşrûh üzre emvâl-i mîrîye gadr ve re‘âyâyı ta‘cîz eylemekden ihtiyât eyleyüp re‘âyâya ve emvâl-i mîrîye enfa‘ı olanı ile amel eyleyüp emr-i şerîfe muhâlif ve kadîmden olugelene mugâyir iş itdirmeyesiz.

Derkenâr: Mezbûr defterdârın âdemî Kâyid Yusuf‘a verilmiştir.

Fî 12 M sene 988.

Derkenar: Bu dahî bir sûreti Trablusgarb Beylerbeyine.

Derkenar: Bir sûreti Tunus Beylerbeyine.

311 [BOA. A.DVN.MHM.d. 39 s. 218 h. 439] Tunus, Cezayir-i Garb ve Trablusgarb‘da tahsil olunan mal-ı mirinin harcanmaması ve hazineye teslim edilmesi hususları

Trablusgarb Beylerbeyisine hüküm ki:

Vilâyet-i Garb‘ın defterdârı Mustafa Südde-i sa‘âdeti‘me kâzâyâ defterin gönderüp vilâyet-i Tunus ve Cezâyir ve Trablusgarb‘da şimdiye değin varan beylerbeyler mücerred beytü‘l-mâl tamâ‘ eylemekle gâh kul tâifesi isyân idüp ve gâh vilâyet-i halkı tuğyân idüp mâl-ı mîrî ekl eyleyüp zikr olunan vilâyetlerde külli ve cüz‘î ne tahsîl olunursa kul tâifesine kifâyet kadar sarf olunup mâ‘adâsı telef olunmayıp başka hazîne olunup lâzım geldikde yine kul tâ‘ifesine kifâyet kadar sarf olunmak lâzım idüğün i‘lâm eylemeğün vilâyet-i mezbûre külli ve cüz‘î ne hâsıl olursa kul tâ‘ifesine kifâyet kadar sarf olunduktan sonra bâkî kalan emvâl-i mîrî başka hazîne olmak için müşârunileyhe hükm-i şerîfim îsâl olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda sen dahî bu bâbda mukayyed olup vilâyet-i mezbûreden hâsıl olan mahsûl ve sâ‘ir emvâl-i mîrînin külli ve cüz‘î ne tahsîl olunursa kul tâ‘ifesine kifâyet kadar sarf olunduktan

sonra mâ'adâsı müşârunileyh ma'rifetiyle başka hazîne idüp hıfz itdiresiz ki lâzım geldikde kul tâ'ifesine vesâyir lâzım olan mesârifime sarf oluna ve hazîne tahsîli husûsı için kul tâ'ifesinden kifâyet kadar âdem koşup emvâl-i mîrî tahsîlinde istihdâm itdiresiz.

Derkenâr: Defterdârı mezbûr âdemi Kâyid Yusuf'a verilmiştir.

Fî 12 M sene 988.

Derkenar: Bir sûreti bu dahî Cezâyir-i Garb Beylerbeyine.

Derkenar: Bir sûreti bu dahî Tunus Beylerbeyine.

Derkenar: Bir sûreti Vilâyet-i Garb'ın defterdârı olan Mustafa'ya.

312 [BOA. A.DVN.MHM.d. 39 s. 291 h. 560] Trablusgarb'ın tahriri ve Halku'l-vâd seferindeki irad ve masrafın tedkiki

Trablusgarb Beylerbeyisine ve kadısına hüküm ki:

Hâliyâ Diyâr-ı Garb defterdâr-ı olan Mustafa Diyâr-ı Garb'ın tahrîr ve tashîhine vâki' olan husûsların teftîşine ve Halku'l-vâd seferinden berü Diyâr-ı Garb'da vâki' olan emvâl-i mîrînin tefahhusuna mübâşir ta'yîn olup dahî ahkâm-ı şerîf verilir gönderilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda müşârunileyhin elinde olan ahkâm-ı şerîf mûcibince zikr olunan husûsları her biriniz gereği gibi mü'în ve zahîr olup hak üzre görülmesinde sa'y u hamiyet ve ihtimâm eyleyesiz şöyle ki zikr olunan husûslarda ihmâliniz i'lâm eyleye mes'ûl olursunuz âna göre mukayyed olup memleket ve re'âyâyâ lâzım olan husûslara ihtimâm ve dikkat eyleysiz.

Derkenar: Müşârunileyh defterdâra verilmiştir.

Derkenar: Bu dahî bana verilmiştir. Bir sûreti Tunus Beylerbeyisi ve kadısına.

Derkenar: Bu dahî bana verilmiştir. Bir sûreti Cezâyir Beylerbeyisi ve kadısına.

313 [BOA. A.DVN.MHM.d.40 s. 63 h. 141] Tunus beylerbeyisi ve Tilimsân sancakbeyine yardım edilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi hüküm ki:

Mukaddemâ Tunus Beylerbeyisi olup Tilimsân sancağı virilen Ramazan -dâme uluvvuhû-ya Fas vilâyetine müte'allik ba'zı husûs sipariş olunmuşdur ânun gibi müşârunileyh fermân-ı şerîfim mûcibince kendiye fermân olunan husûsa mübâşeret idüp dahî senin cânibinde mu'âvenet taleb eyledikde sen dahî mu'âvenet etmek emr idüp buyurdum ki varıcak bu bâbda onat mukayyed olup müşârunileyh Ramazan fermân olunan emr-i şerîfim mûcibince me'mûr olduğu husûsa mübâşeret idüp sen dahî mu'âvenet lâzım olacak aslâ te'hîr ve tevakkuf itmeyip her ne tarikle mümkün ise mu'âvenet ve müzâharetde dakîka fevt itmeyip itmâm-ı maslahat etmek bâbında mecd u-müstedîm olup ihmâl ve musâhaleden hazer idesiz.

Derkenâr: Süleyman Çavuş'a verildi.

Fî 18 S sene 987.

314 [BOA. A.DVN.MHM.d. 40 s. 63 h. 142] Tilimsân Kalesi halkından olup Hac'dan dönen Şeyh Ahmed'in Cezâyir'e gitmesine yardım edilmesi

Trablusgarb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Tilimsân'a tâbi' Azla? kal'asında sâkin olan dârende Şeyh Ahmed b. Ahmed E's-Şerîf nâm kimesne Hacc-ı şerîfe varıp hâlâ Südde-i sa'âdeti'ne gelüp vilâyetine müteveccih olmağın mezbûr Tunus [Tunus] Beylerbeyisine ulaştırılmasın emr idüp buyurdum ki hükm-i şerîfimle mezbûr sana vusûl buldukda sen dahî mezbûru emn ü sâlim Tunus Beylerbeyisi'ne irsâl ve îsâl eylesiz ve emrim mûcibince vâsıl olduğun yazıp bildiresiz.

Derkenar: Bu dahî bir sûreti Tunus Beylerbeyisi mezbûr Cezâyir-i Garb beylerbeyisine irsâl ve îsâl eyleye.

Derkenar: Bu dahî bir sûreti Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi mezbûru Tilimsân Beyine ulaştırınız.

Derkenar: Bu dahî.

315 [BOA. A.DVN.MHM.d. 40 s. 63 h. 143] Marânkuş hâkiminin oğlu Mehmed'in İstanbul'a gelecek adamlarına yardım edilmesi

Cezâyir Beylebeyisi Hasan Paşa'ya hüküm ki:

Marânkuş hâkiminin oğlu Mevlâna Mehmed -dâme mecduhû-nun âdemleri Südde-i sa'âdeti'ne gelmek olmağın sana geldikde te'hîr itmeyip tedârik idüp Dergâh-ı mu'allâma gönderilmesin emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olup ânun gibi müşârunileyh ol cânibden âdemî gelüp Dergâh-ı mu'allâm cânibine teveccüh etmek istediklerinde te'hîr itmeyip gereği [gibi] tedârik itdirip mu'accelen atabe-i ulyâya irsâl eyleyesiz ihmâl eylemeyesiz.

Derkenar: Bu dahî.

316 [BOA. A.DVN.MHM.d. 40 s. 87 h. 197] Hac yolunda ölenlerin metrukatlarının varislerine verilmesi

Mısır Beylerbeyisine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb'a tâbi' Karalar? hâkimi olan Hacı İdris mektûb gönderüp kendi vilâyetlerinden Hacc-ı şerîfe gidüp tarîk-i Hacda fevt olan kimesnelerin emvâl ve esbâbın oğlu olanların oğluna oğlu olmayup şer'-i şerîf muktezâsınca vâris olanlara bî-kusûr verilip âhardan kimesne dahl ve ta'arruz itmek bâbında emr-i şerîfim taleb itmeğın buyurdum ki vardıkda ânun gibi vilâyet-i mezbûradan Hacc-ı şerîf niyetine gidüp tarîk-i Hacda fevt olanların emvâl ve esbâbın oğlu olanların oğluna oğlu olmayup şer'-i şerîf muktezâsınca vâris olanlara taht-ı şer'-i şerîf müteveccih olan halkların kendilerine teslîm idüp hilâf-i emr-i şerîf âhardan kimesneyi dahl itdirmeyesiz.

Derkenâr: Mûmâileyhin kapı kethüdâsı Mahmud Kethüdâya verildi.

Fî 20 M sene 987.

317 [BOA. A.DVN.MHM.d. 41 s. 384 h. 821] Sefere gitmediği bahanesiyle timârı alınan Ali'nin timârının geri verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisi Kapudân Ali Paşa'ya hükm-i şerîfim yazıla ki:

Bundan akdem Menteşe sancağında Çene enhar çeltüğü ve tevâbi'î mukâta'aları Tahir ve Emrullah nâm mültezimler tevârih-i muhtelifi ile üç yıl (siyâket yazı) akçeye iltizâm eylediklerin Suğla sancağında (siyâket yazı) akçe timâra mutassarıf Ali nâm kimesne seferden kalmak üzere cümle zarar olmağla kefil ve mukâta'ayı haklaştırmağa müte'ahhid olup sefere varmayup mâl-ı mirî tahsîlinde olmak şartıyla iltizâm eyledikleri 986 Recebi'nin yirminci günü arz olundukda şartları üzere ellerine berât-ı şerîf verilmişdir hâlâ mukâta'anın tahvîli tamâm olup haklaştırması lâzım teslîmâtlarından mâ'adâ zimmetlerinde (Siyâket) akçe bâkîleri olup ve mukaddemâ uhdelerinde mukâta'a olan erbâb-ı timârın esâmîleri ale't-tafsîl defter olunup Südde-i sa'âdeti'mden irsâl olmuşdur hâlâ mezbûr Ali Dersa'âdeti'me gelüp mukâta'a-imezbûreyi vech-i meşrûh üzere seferden kalmak şartıyla iltizâm idüp Dîvân-ı hümâyûnum cânibinden elimde hükm-i şerîf olup mukâta'anın bakâyâsı tahsîlinde iken sefere gelmedi deyu timâr âhara teveccüh olunduğun bildirdi imdi hızâne-i âmirem defterlerine nazar olundukda fî'l-vâki' mezkûr Ali seferden kalmak üzere mukâta'a-i mezbûrenin kıstı iltizâmını bi't-tamâm haklaştırmağa müte'ahhid olduğu mukayyed bulunup ve zikr olunan bâkînin tahsîl olunup hızâne-i âmireme gelmesi ve mezkûrun timârı üzere mukarrer olunması fermân-ı şerîfim olmağın buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda mezkûr Ali'nin elinde olan emir mûcibince girü timârı mukarrer idüp zikr olunan bâkîlerin taleb ve tahsîline te'allül ve bahâne itdirmeyesiz deyu.

Tahrîren fî 28 Za sene 987.

318 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 59 h. 274] Cezayir Defterdarı Abdi ile kadısı Mustafa'nın bütün eşya ve hizmetlileriyle İstanbul'a taşınmasına yardım edilmesi

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb'da mâl defterdârı olan Abdi -dâme ulüvvuhû- ile vilâyet-i mezbûre kadısı olan Mustafa -zîde fazluhû- Südde-i sa'âdeti'me teveccüh etmek murad itdikde her kangı kadirğa ve kalita mukaddem gelirse müşârunileyhi koşup bile

göndermek için Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hükm-i şerîfim gönderilmiştir ânun gibi müşârunileyhimâ gelüp sana vusûl buldukda sen dahî mukaddem gelen kadırgaları ve yâhûd kalita ile müşârunileyhimâyı Südde-i sa'âdeti'me ma'ân irsâl idüp yolda ve izde kendiye ve esbâb ve davâr ve hüddâmına hilâf-i şer'î şerîf kimesneyi dahl itdirmeyesiz deyu buyurulmuşdur.

Derkenâr: Kapucu ile Osman Ağa'ya gönderilmiştir.

Fî 18 C sene 989.

319 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 59 h. 275] Cezayir Defterdarı Abdi ile kadısı Mustafa'nın bütün eşya ve hizmetlileriyle İstanbul'a taşınmasına yardım edilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Sâbıkâ Cezâyir-i Garb'da mâl defterdârı olan Abdi -dâme ulüvvuhû- ile vilâyet-i mezbûre kadısı Mustafa -dâme fazluhû- ile Dergâh-ı mu'allâm'a âdem gönderüp ol diyârdan Südde-i sa'âdeti'me teveccüh ve azîmet itdiklerinde kendilere ve emvâl ve esbâb ve hizmetkârlarına kimesneyi dahl itdirmemek için hükm-i hümâyûnum ricâ itdikleri ecilden ânun gibi Südde-i sa'âdeti'me azîmet itdikleri zamândan kendilerine ve âdemlerine ve emvâl ve esbâblarına hilâf-i şer'-i şerîf kimesneyi dahl ve ta'arruz itdirmeyip em u sâlim bu cânibe gönderesiz deyu Cezâyir Beylerbeyisi kapudânıma gönderülüp ol cânibden her kangı kadırğa ve eğer kalitaya mukaddem gelirse müşârunileyh bile irsâl olunmak emr idüp buyurdum ki vardıkda fermân-ı şerîfim mûcibince müşârunileyhi her kangı kadırğa ve eğer kalita mukaddem gelirse bile gönderesiz ve esbâb ve hüddâmına hilâf-i şer'-i şerîf dahl ve ta'arruz itdirmeyip emn u sâlim bu cânibe irsâl deyu emr-i şerîf yazılmışdır.

Derkenar: Bu dahî.

320 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 68 h. 299] Cezayir Beylerbeyi Ali Paşa'nın camisi vakfına Eyüp mezbahasından koyun, kuzu ve keçi başı tahsisi

Eyüp Kadısına hüküm ki:

Hâlâ Cezâyir Beylerbeyisi Kapudânım Ali -dâme ikbâluhû-nun Tophâne-i âmirem kurbunda vâki‘ olan câmi‘-i şerîfine vakf için binâ itdiği başhâneye Galata ve Tophâne’ye ve Kasımpaşa kasaplarından birer hisse ve Fındıklı’dan buçuk hisse ve Hâsköy’den buçuk hisse ta’yîn olunmak için emr-i şerîfim verilmiş idi hâlâ Fındıklı ile Hâsköyden nesne hâsıl olmamağın nefsi-i Eyüp’den bir hisse vermek bâbında inâyet ricâ itdikleri ecilden buyurdum ki göresiz eğer kimesne vakfına ve şer‘le zararı yoğ ise ve bundan mukaddem emr ile âhara ta’yîn olunmuş değil ise fermân-ı şerîfim mûcibince nefsi-i Eyüp’de boğazlanan koyun ve kuzu ve keçinin başlarından ve ayaklarından müşârunileyhin başhânesine bir hisse ta’yîn eylesiniz.

321 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 72 h. 315] Fransa padişahının Kapudan Paşa’ya gönderdiği cevap mektuplarına göre hareket olunması

Kapudân Paşa’ya hüküm ki:

Hâlâ França pâdişâhına ba‘zı umûr-ı mühimme için Dergâh-ı âlî müteferrikalarından Tercümân Kâtib Ali -zîde mecduhû- ile nâme-i hümâyûnum irsâl olunmuşdur buyurdum ki müşârunileyh França pâdişâhına varıp vâsıl olup mektûblar ile avdet eyleyüp sana mülâkî olur ise müşârunileyh França pâdişâhının sana yazdığı mektûbu okuyup fehvâsı tamâm ma‘lûmun olduktan sonra mahall-i iktizâ itdiğine göre dîn u devlete nâfi‘ olan ne ise ânunla amel eyleyüp ve mûmâileyh Tercümân Kâtib Ali -dâme mecduhû-yu vakti ve mevsimi ile Âsitâne’ye gönderesiz ânun gibi iktizâ idüp girü ol cânibe varmak lazım gelirse irsâl eylesiniz.

Derkenâr: Tercümân Kâtib Ali’nin buyuruldusu.

Fî 7 C sene 989.

322 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 82 h. 344] Kılıç Ali Paşa ve Cezayir-i Garb Beylerbeyi’nin, Fas ve Marankuş’in genel durumunu İstanbul’a bildirmeleri

Trablusgarb Beylerbeyisi Haydar Paşa’ya hüküm ki:

Bundan akdem Cezâyir Beylerbeyisi kapudânım Ali -dâme ikbâluhû- ba‘zı husûs için

ol câniblere irsâl olunup deryâya çıktıkda Tunus ahâlîsi tarafından ba‘zı ihbâr gelüp ol deryâda ba‘zı eşkiyâ-i dalâlet-şî‘âr fesâd üzre olduklarını ihbâr eylemeğin ol diyârın ahvâlî görölüp vâki‘ olan idlâlî def‘ olunmak fermânım olmuş idi hâlâ Fas ve Marânkuş hâkiminin Südde-i sa‘âdeti’me nâme-i sadâkat ve pîşkeş ve hedâya ile elçisi vârid olup müşârunileyh elçi şerâyit-i risâleti kemâl-i edâsı üzre ri‘âyet eyleyüp icâzet-i hümayûnum mukârenet ile girü ol câniblere azîmet itmeğin emn u sâlim vilâyet-i mezbûre hâkimine irsâl ve îsâl eylesiz deyu müşârunileyh Kapudânım Kılıç Ali ve Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Hasan -dâme ikbâluhû-mâya ahkâm-ı şerîfe yazılıp irsâl olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bi’z-zât mukayyed olup vilâyet-i Fas ve Marankuş cânibinin ahvâlîni dâ’imâ teccüs ve tetebbu‘ eyleyüp göresiz fi’l-vâki‘ Südde-i sa‘âdetim cânibine arz itdikleri üzre Südde-i sa‘âdet makâmım savbına sadâkat ve ihlâslarında sâbit-kadem ve râsih-i dem olurlar mı yoksa berâ-yı maslahat itâ‘at sûretini gösterip hufyeten âhar vecihle tedârikleri var mıdır nicedir tamâm özüne irişüp dahî müşârunileyhmâ Cezâyir-i Garb ve Tunus Beylerbeyleriyle müşâvere eyleyüp ittifâk-ârâ’ ile dîn ü devlete nâfi‘olan umûrda hasebi’l-makdûr bezl-i sa’y u meşkûr ve sarf-ı cehd-i tâm mahsûr kılıp lâzımü’l-arz olan mevâdd-ı mühimmâyı vukû‘ ve sihhati üzre mu‘accelen Südde-i sa‘âdet makâmım savbına arz ve i‘lâm eylesiz mâdem ki ol cânibden hulûs-ı tarîkle arz-ı übüdiyeti münâfi ve nakz-ı ahdi müş‘ir vaz‘ sâdir olmaya bu cânibden ol dahî akd-ı emâna mugâyir bir vaz‘a mübâşeret sulh u salâha muhâlif ve harb ve kifâhı mûcib-kâra mübâderet eylemeyüp hıfz u hırâset-i memâlik-i mahrûse-i ve def‘i mazarrat a‘dâ-yı menhûse ve zabt u rabt asâkir-i nusret-me’âsirim istihâret-i kabâyil-i aşâyire müte‘allik hidemât-ı bîrunda envâ‘-ı mesâ‘-i meşkûre zuhûra getirip müşârunileyh kapudânım -dâme ikbâluhû- ol câniblere varıp me’mûr olduğu hidemât ve fermân olunan mühimmâtın itmâmında isti‘ânet ederse müşârunileyh vech ve münâsib gördüğü üzre mu‘âvenete ve muzâherete bezl-i kudret ve sarf-ı miknet kılıp ve re’yine muhâlâfet ve sözüne mu‘ânedetden hazer ideler ve müşârunileyh bi-fazli’llâh-i te‘âlâ itmâm-ı maslahat kılıp Südde-i sa‘âdeti’me avdet eyledikten sonra dâ’imâ ol diyârın ahvâlîni ve a‘dâ-yı hâkî-sârın evzâ‘-ı hüdlânî me’âlîni vukû‘ı ve sihhati üzre Südde-i sa‘âdet-menâlîme ale’l-hakâ’ik arz ve i‘lâmdan hâlî olmayasız

Derkenâr: Gitmedi.

Derkenar: Bir sûreti Tunus beylerbeyisine.

323 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 83 h. 346] İstanbul'dan dönen Fas hâkiminin elçisi Ahmet'in Cezayir'de el konulan kalitasının geri verilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Cenâb-ı emâret-me'âb Fas hâkimi -dâmet me'âliyhû-nun elçisi Südde-i sa'âdeti'me gelen kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Ahmed -zîde mecduhû-nun ol cânibde kalitâsi alıkonulmağın buyurdum ki vusûl buldukda müşârunileyhe girü kalitasını cümle âlet ve esbâbı ile teslim eyleyüp emîn ve sâlim irsâl eyleyesiz.

Derkenar: Bu dahî.

324 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 84 h. 347] Cezayir-i Garb Beylerbeyi'nin, Fas ve Marankuş'un genel durumunu İstanbul'a bildirmeleri

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Fas ve Marankuş hâkiminin Âsitâne-i sa'âdet-âşiyeneme itâ'at nâme ve pîşkeş ve hedâya ile elçisi gelüp müşârunileyh elçi şerâyit-i risâlet-i kemâ yambeğî hüsn-ı edâ ile edâ' ve ri'âyet idüp girü icâzet-i hümâyûnum mukâreneti ile Fas câniblerine revâne olup Kapudânım Kılıç Ali -dâme ikbâluhû-ya vusûl buldukda yanına yarar âdemler koşup emîn ve sâlim sana ulaştırmak için müstakil hükm-i hümâyûn gönderilmiştir buyurdum ki vardıkda lâzım ve mühim olan tedâriklerini müşârunileyh Kapudânım Ali Paşa -dâme ikbâluhû- ile muşâveret eyleyüp ber vech-i isti'câl gönderilmesin iktizâ ederse te'hîr eylemeyüp yanlarına kifâyet mikdârı yarâr ve mu'temedun aleyh kimesneler koşup emîn ve sâlim yine ol câniblere irsâl eyleyesin bir mikdâr yanında iktizâ ederse olbâbda yine müşârunileyhin re'yi ve ahvâli ile amel eyleyesin müşârunileyh kapudânım -dâme ikbâluhû- tefvîz olunan umûrda müşârunileyh ile muşâveret eyleyüp yek dil ve yek cihet olup vech ve münâsib görüldüğü üzre itmâm-ı maslahat itdikden sonra etrâf-ı cevânibe ale'l-husûs Fas ve Marankuş câniblerine göz ve kulak tutup müşârunileyhin ve etbâ'ının evzâ' ve etvârlarını tetebbu' ve tecessüs eyleyüp cenâb-ı celâlet-me'âbıma sadâkat ve ihlâsları muhakkak ve musammem olup

itâ'at ve inkiyâdların sâbit-kadem ve râsih-i dem olur mu yoksa berâ-yı maslahat-ı mesâlihe şeklinde ihlâslı sûreti ihtisâs gösterip hufyeten a'dâ-yı bedr ile mu'âmele ederler mi nicedir tamâm özüne irişüp zâhiren ol câniblerden adâveti müş'ir vaz'ı sudûr eylemeden beru cânibden hilâf-ı ahd ve emân-ı lâyıkk-ı dîn u devlet olmayan vaz'ı sâdır olmakdan ziyâde ihtirâz eyleyüp eğer ol câniblerden dostluğu mü'eyyed ve mu'âvenet ve muzâheret ba'zı maslahat ve hizmet teklîf olunursa dahî Tunus ve Trablusgarb Beylerbeyleriyle hüsn-ı ittihad ve ittifâk üzere muşâvere eyleyüp dîn u devlet-i ebed bî (...?) husrevânemîn müte'allik olan cumhûr-ı umûrda ittifâk ârâyıla vech u münâsib gördüğü üzere tedbîr ve tedârik idüp lâzımü'l-arz mü'eddâ mevâddı mu'accelen Südde-i sa'âdeti'me ma'an arz eylesin ki ol bâbda fermân-ı kazâ ceryânım ne vecihle sudûr ederse ânun mûcibiyle amel eyleyüp memâlik-i mahrûseyi hıfz u hırâset ve asâkiri nusret-me'âsiri hüsn-ı istimâletle zabt ve iffet ve nâmûs-ı dîn u devlet ve siyâneti bezl-i maktûr ve sa'y u meşkûrunuz zuhûra getüresiz ve bi'l-fi'l deryâda küffâr-ı hâk-sârın donanması ve sâ'ir cânibe cem'iyet-i hareket itmeleri var mıdır nicedir veya bi'l-cümle fikr-i fâsid varıp kâsidlerini (...?) üzere nedir ve minba'd ahvâllerine tamâm vukûf ve ittîlâ'ı tahsîl idüp dahî mutefassıl ve meşrûh ale't-tevâlî arz ve i'lâmdan hâlî olmayasız.

Derkenar: Bu dahî.

325 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 85 h. 350] Tunus hâkiminin oğullarından birinin Maltalılarla görüştüğü, Tunusu el geçirme ihtimaline karşı hazırlık yapılması

Trablusgarb Beylerbeyisine hüküm ki:

Tunus hâkimi evlâdından biri bundan akdem Malta'ya varıp hâlâ Malta'dan Tunus câniblerine geçüp ol vilâyetin a'yânından nice eşkiyâya mektûbler ve haberler virüp fitne ve fesâdı mübâşeret eyleyüp Malta cânibinden dahî mu'âvenet olunmak mukarrer olup ittifâk ile vilâyet-i Tunus'a müstevlî olmak ihtimâli olduğunu Tunus Beylerbeyisi arz ve i'lâm itmeğin kapudânım olup bi'l-fi'l sefâyini nusret-karânım ile ol câniblerde olan Cezâyir Beylerbeyisi Kılıç Ali -dâme ikbâluhû-ya dahî vech ve münâsib gördüğün [üzre] mu'âvenet eylesiz deyû mü'ekked emr-i hümâyûnum

gönderilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda senin gibi zikr olunan eşkiyânın istîlâsı mukarrer olup Tunus Beylerbeyisi tarafından isti'ânet olunursa aslâ te'hîr ve terâhi itmeyip bi'z-zât varmağla mı olur yoksa kifâyet mikdârı asker göndermek mi olur ve bi'l-cümle her ne def'-i mazarratları mümkün ve müyesser ise ihmâl ve müsâhele itmeyip envâ'-ı ihtimamın vücûda getüresiz.

Derkenâr: Mahmud Kethüdâ'ya verilmiştir.

326 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 86 h. 351] Tunus hâkiminin oğullarından birinin Maltalılarla görüştüğü, Tunus'u el geçirme ihtimaline karşı hazırlık yapılması

Tunus Beylerbeyine hüküm ki:

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Kapudânım Kılıç Ali -dâme ikbâluhû- sefâyin-i nusretkarânim ile Südde-i sa'âdeti'mden ol câniblere teveccüh eyledikten sonra senin mektûbun müşârunileyh kapudânıma vâsıl olmağın ol dahî Dergâh-ı mu'allâma gönderüp Tunus hâkiminin evlâdından biri bundan akdem Malta'ya varıp hâlâ Malta'dan Tunus câniblerine geçüp ol vilâyetin a'yânından nice eşkiyâyâ mektûblar ve haberler gönderüp fitne ve fesâda mübâşeret eyleyüp Malta cânibinden mu'âvenet olunup Tunus'a müstevlî olmak ihtimâli olduğunu arz ve i'lâm eylediğin ecilden müşârunileyh kapudân -dâme ikbâluhû-ya hükmi şerîfim gönderülüp evvelâ Tunus'da olan kul tâifesinin islâh ve memleket-i vilâyetin ahvâline nizâm u intizâm gelüp dahî ânun gibi zikr olunan eşkiyânın hareketi olup memleket üzerine istîlâ ve hücumları takarrur ise def'-i mazarratları bâbında sa'y u ikdâm eyleyesiz deyu ve Trablusgarb Beylerbeyine dahî mü'ekked emr-i hümayûnum irsâl olunup ânun gibi Tunus tarafından istimdâd ve isti'ânet olur ise te'hîr itmeyip bi'z-zât varmağla mı olur yoksa kifâyet mikdârı asker göndermekle mi olur ve bi'l-cümle mahalli iktizâ itdiğine göre gereği gibi mu'âvenet ve muzâhece eyleyesiz deyu emrim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda fî'l-vâki' zikr olunan eşkiyânın arz eylediğin üzre istîlâsı mukarrer olup Tunus askeri ile mümkün olmayıp dahî asker lâzım olur ise te'hîr itmeyip mu'accelen Trablusgarb Beylerbeyisine dahî mektûb-ı mudâdım gönderüp isti'ânet eyleyüp vech ve münâsib görüldüğü üzre def'-i mazarratları bâbında envâ'-ı sa'y u

ihtimâm eylesiz bu bâbda ihmâl ve musâheleden ihtiyât eyleyüp dâ'imâ zikr olunan eşkiyânın ahvâlini tetebbu' ve tecessüs itdirip fikr-i fâsid ve hîlesi sedlerine mukaddemce vâkîf-ı muttali' olup dahî âna göre tedârikleri görüp iyâzen bi'l-İllâhi te'âlâ âdem-i ihtimamınız ile âdâ-yı bedr edeni bir mahalle zarar ve gezend irişdürmekden ziyâde hazer idesiz.

Derkenâr: Mahmud Kethüdâ'ya verilmiş.

327 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 86 h. 352] Fas hâkiminin elçisinin memleketine gönderilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Cenâb-ı emâret-me'âb Fas hâkimi Mevlânâ Ahmed -dâmet me'âliyhû- atebe-i ulyâmıza elçisini gönderüp tuhaf ve hedâya ve pişkeşin çeküp kemâl-i sadâkat ve ihlâs ve vufûr-i itâ'at ve ihtisâs arz idüp ehl-i İslâm'dan olmağın iltimâs ve ricâsı ve tuhaf ve hedâyası hayyiz-i kabûlde vâki' olup hüsn-ı icâzet-i âlî nihmetim ile girü elçisini ol cânibe tevcîh itmişdir buyurdum ki vusûl buldukda müşârunileyh Fas hâkimi -dâmet me'âliyhû-yu dahî minba'd Südde-i sa'âdeti'me kemâl-i sadâkat ve inkiyâd-ı itâ'at üzere olan dostlarımızdan bilüp tevkîr ve ihtirâm ve tevfir-i ikrâmında dakîka fevt eylemeyüp mâdem ki ol cânibden şer'-i şerîfe muhâlif ve ahd-i emâna ve mîsâk-i eymâna mugâyir ve itâ'at ve ihlâsı münâfî bir vaz' sûreti bu cânibden dahî dahl ve te'addî olunmaya emrim yokdur fermân-ı hümâyûnuma mugâyir iş olunmakdan ziyâde hazer idesiz.

Derkenar: Bu dahî.

328 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 96 h. 375] Cezayir çavuşları kethüdalığına yabancıardan tayin olunmaması

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi hüküm ki:

Mektûb gönderüp Cezâyir-i Garb çavuşlarının kethüdâları şimdiye değin işlerinden yollarıyla ihtiyârları olugelmişken âdet-i kadîme olmağın minba'd dahî olagelene muhâlif növbetli olmayandan ve sâ'ir ecnebîden kimesne çavuşlar kethüdâsı olmayıp

yolları ile çavuş kethüdâsına arz eylediğin ecilden buyurdum ki vusûl buldukda ânun gibi çavuşlar kethüdâlığı mahlûl oldukda şimdiye değin olageldiği üzre içlerinden yollarıyla ihtiyâr olanlara tevcîh idüp minba'd emîn ve âhardan bir ferde tevcîh eylemeyesiz.

Derkenâr: Kethüdâsına verilmiştir.

329 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 252 h. 783] Trablusgarb eski defterdârı olan Mustafa'nın muhasebesinin görülmesi

Cezâyir Beylerbeyisi Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ Trablusgarb Beylerbeyisi Haydar mektûb gönderüp hâlâ Trablusgarb defterdâr-ı olan Mustafa'nın zamanı defterdârlığında vâki' olan iki yıllık muhâsebesinin ve sâ'ir mâl-ı mîrînin îrâd masraf ve bel'ıyyât u ketmiyyâtı yerli yerinden görmek için müşârunileyhin ol cânibde huzuru lâzımdır ol cânibe gönderilmek ricâsına arz itmeğin müşârunileyh ol vilâyete irsâl olunması emr idüp buyurdum ki vardıkda te'hîr itmeyip müşârunileyh Mustafa'yı getirdip dahî donanma-i hümâyûnumla kendi gemilerden birine ta'yîn eyleyüp Trablusgarb'a gönderesin ki varıp ânda defterdâr olduğu zamânın ibtidâsından inhâsına değin vâki' olan îrâd ve masrafın bel'ıyyât u ketmiyyâtın yerli yerinden müşârunileyh Haydar -dâme ikbâluhû- görüp ne mikdâr mâl zuhûr ederse mevcut bulunan elinden kabz idüp mâl ve makbûz başka ve bâkîlerin müstakil defter idüp mufassal ve meşrûh pâye-i serîr-i a'lem-i mesîreme? arz eyledikten sonra mûmâileyh hakkında emrim ne vecihle sâdır olursa mûcibi ile amel oluna ammâ hâlâ bile koşup gönderdiğin geminin reîsine muhkem tenbîh menâzil ve merâhilde gaybet etmek ihtimâli olmaya şöyle ki mûmâileyh defterdârı gaflet ve ihmâlleri sebebiyle gaybet ide olbâbda pişmân olunmak özürleri makbûl olmayıp azille konulmayup eşedd-i ukûbet ile mu'âteb olmak mukarrerdir âna göre basîret ve intibâh üzre olasız.

Derkenâr: Trablusgarb defterdârın Mehmed'e verilmiştir.

Fî 03 R sene 989.

330 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 259 h. 805] Eski Tunus Beylerbeyisi Cafer'in İstanbul'a gönderilmesine yardım edilmesi

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ Trablusgarb Beylerbeyisi olan Haydar -dâme ikbâluhû- hâssa kadırgalardan Hâfız Kethüdâ ve Ahmed ve Hüsam Reîsler gemileri ile ol cânibe irsâl olunmuşdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda Tunus beylerbeyiliğinden munfasıl olan Cafer -dâme ikbâluhû- Südde-i sa'âdeti'me gelmek istedikde zikre olunan kadırgalar ile irsâl eylesiz.

Derkenâr: Osman Kethüdâ'ya yazılmışdır.

Fî17 R sene 989.

331 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 261 h. 812] Cezayir kaleminde tezkireci olan Za'îm Hüsrev'in, Dîvân-ı hümâyûn kâtibliğine tayini

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Mektûb gönderüp ba'zı umûr-ı mühimme için nişânlu ahkâm-ı şerîf kağıdları verilip lâkin kâtib yokdur deyu Cezâyir kaleminde tezkireci olup kâtib hizmetinde olan kâtib Za'îm Hüsrev -zîde kadruhû- Dîvân-ı hümâyûnum kâtibleri cümlesine ilhâk olunmak ricâsına arz eylediğın ecilden buyurdum ki mezbûr zikr olunan ahkâm-ı şerîfe kitâbeti hizmetinde istihdâm eylesiz deyu emr-i şerîf yazılmışdır.

Derkenâr: Mahmud kethüdâ'ya verilmişdir.

Fî 19 Z sene 989.

332 [BOA. A.DVN.MHM.d. 43 s. 29 h. 58] İngiltere kraliçesi için alınan ihracatı yasak olmayan mallara karışılmaması

Cezâyir Beylerbeyine ve deryâda yol üzerinde olan beylere ve yol üzerinde olan kadırlara hüküm ki:

Ve hâla İngiltere Kraliçesi'nin âdemîsi gelüp mezbûr Kraliçe için bir mikdâr abar ve sof lâzım olup gemiye tahmîl olup deryâda gönüllü re'îslerinden ve kapudânlardan ve sâ'ir ümenâ tâifesinden dahl olunmamak için hükm-i şerîfim ricâ itmeğın memnû olan metâ'dan gayrı dahl olunmayıp icâzet verilmemek emr idüp buyurdum ki vardıkda deryâyâ gitmesi memnû olan esbâbdan gayrı gemiye tahmîl idüp alıp gitdikleri

esbâbları ve âdemlerine kimesne dahl ve ta'arruz itdirmeyesin ve bi'l-cümle memnû' olan metâ'ından nesne alıp gitmeye aslâ ruhsat vermeyesiz.

Derkenâr: Tercümân Mustafa'ya verildi.

333 [BOA. A.DVN.MHM.d. 43 s. 29 h. 58] İngiltere'den Südde-i sa'âdeti' me gelen elçiye âdet üzere yol hükmü yazıldı

Derkenar: Bu dahi âna verildi.

334 [BOA. A.DVN.MHM.d. 43 s. 125 h. 226] Yeniçeri mevâcibleri ile diğer cemaatlerin mevâciblerinin farklı yerlerden verilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine hüküm ki:

Bundan akdem Cezâyir'de vâki' olan kul tâ'ifesinden yeniçeri ve re'îs ve azeb cemâ'ati her bölük vâki' olan mevâciblerin bölükleri ile gelüp hâlâ re'îsler ve limâncılar ve azeb tâ'ifesinin mevâciblerini yeniçeri cemâ'atine ilhâk olunmağla dâ'imâ yanlarında kavga ve niza' olup fitne ve fesâda mü'eddî olduğu i'lâm olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda kadîmü'l-eyyâmdan olugeldiği üzre minba'd yeniçeri mevâcibi başka verilip sâ'ir tâ'ifenin mevâcibine ilhâk itdirmeyesiz.

Derkenâr:Cezâyir-i Garb Defterdârı Abdi Çelebi'ye verildi.

335 [BOA. A.DVN.MHM.d. 43 s. 148 h. 265] Zu'emâdan Abdi'nin Tunus defterdarlığına tayin edilmesi

Cezâyir-i Garb Beylerbeyine hüküm ki:

Bundan akdem Cezâyir ve Tunus ve Trablusgarb'ın mal defterdârlığı sâbıkâ Tunus defterdârlığından ma'zûl olan Mustafa -dâme ulüvvuhû- zikr olunan defterdârlığı iltizâm ve ba'zı şurûtle alıp ve zikr olunan vilâyetleri tahrîr etmek için mufassalan hükmi hümayûnum verilmiş idi öyle olsa Cezâyir-i Garb ve Trablus ve Tunus birbirinden ba'îd olup müstakîl defterdâr olmak lâzım olmağın vilâyet-i mezbûrenin

mâl defterdârlığı müstakil zu‘emâdan Abdi -dâme ulüvvuhû-ya tevcîh olunup olbâbda mufassal berât-ı şerîf verilmişdir buyurdum ki vardıkda vilâyet-i mezbûreye müte‘allik olan husûslara mûmâileyh Mustafa’yı dahl itdirmeyip fermân-ı celîlü’l-kadrim üzre müşârunileyhi istihdâm eylesesiz ve zikr olunan vilâyet-i merkûme tahrîre muhtâc olup kul tâ’ifesinin vilâyet halkının rızâları olursa seninle veya ma‘rifetinle mûmâileyh Abdi -dâme ulüvvuhû-ya tahrîr itdiresiz ammâ bir vecihle tedârik idesiz kul tâ’ifesinin fitne ve fesâdına ve ahâlî-i vilâyetin ve aralarında idlâl düşmeğe bâ’is olmaya ve vilâyet-i merkûmeye emr-i şerîf veya berât-ı hümâyûn ile eğer senden mukaddem ve eğer senden sonra her kim var ise mâl-ı mîrî tahsîli husûsunda istikâmet üzre olanları istihdâm eyleyüp ânun gibi sana muhâlâfet idüp hiyânet edenleri ref’ idüp yerlerine i‘timâd itdiğin kimesneleri istihdâm idüp ellerinde olan berâtlarına ve hükümlerine amel eylesesiz ve dahî sana itâ‘at itmeyip inâd ve muhâlâfet üzre olanları yazıp arz eylesesiz sonra ânların haklarından geline

Derkenâr: Defterdârı Abdi Çelebi’ye verilmiş.

336 [BOA. A.DVN.MHM.d. 44 s. 37 h. 75] Cezâyir Beylerbeyisi’ne gemileri ile çıktığında yardım edilmesi

Trablusgarb Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâliyâ Cezâyir Beylerbeyisi -dâme ikbâluhû- donanma-i hümâyûnum gemileri ile ol cânibe müteveccih olmuşdur ol cânibe vardıkda ellerine eğer zâd u zevâde ve eğer zikr olunan gemilere askerdir ve eğer sâ’irler lâzım ve mühimmâtdır müşârunileyh âdemî -dâme ikbâluhû- taleb eyledikde tedârik olmak mühimmâtdan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsda bi’z-zât mukayyed olup eğer zâd ü zevâde ve eğer sâ’ir levâzım ve mühimmâtdandır her ne lâzım olursa avk ve te’hîr itmeyip tedârik idüp müşârunileyh -dâme ikbâluhû- ya teslîm eylesesiz.

Derkenar: Bu dahî.

Derkenar: Bir sûreti Tunus Beylerbeyisine yazılmışdır.

Derkenra: Bu dahî.

Derkenar: Bir sureti Cezâyir-i Garb Beylerbeyisine yazılmışdır.

337 [BOA. A.DVN.MHM.d. 44 s. 37 h. 76] Donanma-i hümâyûnun Cezâyir-i Garb'ta kışlaması üzere gereken yardım edilmesi

Kapudân Paşa'ya hüküm ki:

Hâlâ donanma-i hümâyûn nusret-makrûnumla me'mûr olduğum üzere inşaallah u te'âlâ vilâyet-i Cezâyir-i Garb'a vusûl müyesser oldukda ânun gibi vilâyet-i mezbûrede kışlamak lâzım gelürse yanında olan seninle bile me'mûr olan beylerbeyleri ve eğer ümerâ ve kapudânlar ve hâssa rü'esâ ve sâ'ir zu'emâ ve erbâb-ı timâr ve bi'l-cümle yeniçeri kullarım dahî seninle bile kışlamak emr idüp buyurdum ki vardıkda inşaallâh u te'âlâ vech-i meşrûh üzere vilâyet-i mezbûrede kışlamak lâzım gelürse zikr olunan asâkir-i nusret-me'âsirimden dahî her biri fermân-ı celîlü'l-kadrim mûcibince seninle bile kışlayup dîn ü devlet-i ebed-müveddetime ve uğûr-ı hümâyûna müte'allik hizmetlerde gereği gibi mu'âvenet ve muzâheretde dakîka fevt itmeyip sözüne muhâlâfet ve re'yile mu'ânedetden be-gâyet ihtirâz ve ihtiyât eyleyesiz.

Derkenâr: Mehmed Kethüdâ'ya yazılmıştır.

Fî 13 Z sene 989.

338 [BOA. A.DVN.MHM.d. 44 s. 130 h. 640] Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Hasan'ın izinsiz bir yere gitmemesi

Cezâyir-i Garb'da olan yeniçeriler ağasına ve bölükbaşlarına hüküm ki:

Hâlâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi olan Hasan -dâme ikbâluhû- sefer bahânesiyle ve âhar tarikle taşra çıkmak isterse bu cânibden emr-i şerîfim olmadan salıverilmemek bâbında fermân-ı şerîfim sâdır olmağın buyurdum ki vusûl buldukda ânun gibi müşârunileyh sefer bahânesiyle veyâ âhar tarikle taşra çıkmak isterse emr-i şerîfim olmadan salıverilmeyüp Âsitâne-i sa'âdeti'mden tekrar emr-i şerîfim ne vecihle sâdır olursa mûcibiyle amel idüp emr-i şerîfime muhâlîf iş olmakdan ziyâde ihtirâz eyleyesiz.

Derkenâr: Bâ hatt-ı hümâyûn.

339 [BOA. A.DVN.MHM.d. 44 s. 150 h. 297] Cezâyir-i Garb vilayetindeki huzur ve adaleti sürdürmek için gereğinin yapılması

Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi'ne hüküm ki:

Vilâyet-i mezbûrenin hıfz u hırâseti ve re'âyâ ve berâyânın eyyâm-ı adâlet-i husrevânemde refâhiyeti ve istirâhati husûsen her zaman hâtır-ı âlem-i cenâbımdan dür olmayıp dâ'imâ a'dâ-ı hâk-sâr ve küffâr-ı dûzah karâr taraflarına göz kulak tutup etvârına hemvârlarından sahîh haberler alıp vâki' hâlleri her bâr Dergâh-ı gerdûn-ı karâr-ı cânibinden arz olunmak mühimmât-ı umûrdan iken hayli zamandan berü ol cânibden bu makûle haber zuhûra gelmemek mahzâ âdem-i ihmâlindedir buyurdum ki vardıkda bu bâbda gereği gibi mukayyed olup eğer memleket ve vilâyetin hıfz u hırâsetin ve eğer re'âyâ ve berâyânın istihdâmı husûsunda tamâm-ı ihmâl üzre olup ve dâ'imâ a'dâ-yı hâk-sâr taraflarına göz kulak tutup etvârına hemvârlarından sahîh haberler alıp fikr-i fâsid ve hiyâl-i kâsidleri mukarrer vâkıf ve muttali' olup iyâzen billâh i te'âlâ memâlik-i mahrûseden bir mahalle düşman tarafından zarâr ve gezend iriştirmeyüp dîn ü devlete müte'allik olan umûrdan bezl-i makdûr eyleyesiz ve vâkıf-ı muttali' olduğun ahbâr-ı ahvâli ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasız.

340 [BOA. A.DVN.MHM.d. 44 s. 183 h. 390] Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Hasan'ın halka zulmünün araştırılması için Vezir İbrahim Paşa'nın gönderilmesi

Cezâyir Beylerbeyisine hüküm ki:

Hâlâ Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Hasan -dâme ikbâluhû-nun re'âyâya ve berâyâyâ te'addîsi olduğu istimâ' olunmağın hâlâ me'mûr olduğun üzre düstûr-ı mükerrem Vezîrim İbrahim Paşa –edâmallâh u te'âlâ iclâluhû- ile varıp mahrûse-i Mısır'a vâsıl oduktan sonra lâzım gelüp mahall-i iktizâ eder Cezâyir-i Garb ve Tunus ve Cezâyir-i Garb câniblerine dahî varmak emr idüp buyurdum ki vusûl buldukda inşaallâh u te'âlâ müşârunileyh ile mahrûse-i mezbûreye vâsıl oduktan sonra lâzım gelirse zikr olunan vilâyetlere dahî varıp ol cânibin re'âyâyâ ve berâyâsı ahvâlini görüp dîn-i mübîn ve devlet-i ebed karînim muktezâsı ile amel eyleyüp bi'l-cümle ol vilâyetlerin nizâm ve

intizâmına müte‘allik mesâlihi vücûda getüresiz bi-inâyeti’llâhi te‘âlâ ol câniblere teveccüh eylediğinde kemâl-i basîret ve intibâh üzre olup küffâr-ı hâk-sâr cânibinden gaflet üzre olmayıp iyâzen bi’llâhi te‘âlâ inâyetiyle donanma-i hümâyûnuma ve memâlik-i mahrûseme zarâr u gezend irişmeden ihtiyât eyleyesiz

Derkenar: Sâhib-i sa‘âdet hazretleriyle irsâl olundu.

Derkenar: Bâ hatt-ı hümâyûn.

2.4. Ruus Defterlerinde Cezayir

Hükümler ve Özetleri

Ruus defterleri XVI yüzyıl ortalarından başlayarak Osmanlı bürokrasisinin daire ihtisaslaşmasında kompleks yapıya kavuştuğunu, üç aşamalı beylerbeyi ve sancakbeyi tayinlerine sahip sistemin geliştirildiğini gösteren temel kaynaklardır. Ruus kayıtları sadece eyalet teşkilinin tarihi sürecini güvenilir şekilde anlatmakla yetinmeyip aynı zamanda adigeçen dönemde Osmanlı'nın yeniden kurduğu beylerbeyliklerin gelişim sürecini, siyasi yaklaşımını ortaya koymakla bir daha ruus defterlerinin tarihsel bilgiler açısından ehemiyetli olduğunu ispatlamıştır. Kıbrıs seferine ait eyaletin hızlı gelişimini içeren 221 nolu ruus defterindeki kayıtlar fethin hemen ardından Kıbrıs beylerbeyliğinin teşkili sırasında beylerbeyi, defter emini, timâr defterdarı, timâr kethüdası ve timâr tezkirecisi gibi tayinleri, sancak ve kadılıklar gibi yeni dairelerin oluşturulup başına bey ve kadıların tayininden, askeri yönetimde kale dizdarları, azeb gönüllüleri gibi birimlerden bahsederek örnek oluşturmaktadır. 1520- 1600 tarih aralığına ait 47 Ruus defteri incelenmiş olup bu defterlerde 22 tane kayıt Cezayir'e aittir.

Bu hükümler, Rıfat GÜNALAN ve Bilgin AYDIN “**Ruus Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Osmanlı Eyalet Teşkilatı ve Gelişimi**” tarafından hazırlanan makaleden aynen alınmış olup hükümlerin içeriği çoğu Cezayir'in 16. Yüzyıldaki idari teşkilatını açıklamaktadır⁷¹. Ruus defterlerindeki hükümler, Cezayir-i Garb Eyaleti Beylerbeyiliğine, Tımar Defterdarlığına, Defter Kethüdalıklarına, Timâr

⁷¹ Bilgin AYDIN-Rıfat GÜNALAN, “**Ruus Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Osmanlı Eyalet Teşkilatı ve Gelişimi**”, **Osmanlı Araştırmaları**, İSAM,2011, s. 63-67

Kethüdalığına ve Tezkire Eminliğine yapılan tayin kayıtlarını içermektedir:

341 [BOA. KK. d. 208 s. 76]

Mirmîrân-ı Cezâyir

Kapudan Mehmed Bey'e verildi. Yedi kere yüz bin akçalık haslarla.

18 Rebûlevvel sene 954.

342 [BOA. MHM DVNS. d. 2 s. 105]

Mirmîrânî-i Vilâyet-i Cezâyir-i Mağrib

Salih Paşa vefât idüp Şam beylerbeyliğinden ma'zûl olan Bey oğlu Mehmed Paşa'ya buyuruldu.

Derkenar: Kayıd şud.

26 Şaban sene 963

343 [BOA. KK. d. 236 s. 301]

Mirmîrân-i Cezâyir-i Garb

Hâlâ Kilis beyi olan Cafer Bey'e buyuruldu.

Derkenar: Bâ-hatt-ı hümâyûn.

Selh-i Safer sene 988.

344 [BOA. KK. d. 236 s. 373]

Mirmîrân-i Cezâyir-i Garb

Trablus Beylerbeyi Cafer Paşa'ya buyuruldu.

Yirmi kere yüz bin ile berât buyuruldu.

Derkenar: Bâ-hatt-ı hümâyûn.

Derkenar: Müjdesi Çaşnigir Rüstem'e verildi.

16 Rebûlâhır sene 988

345 [BOA. KK. d. 239 s. 391]

Beylerbeyilik-i Cezâyir-i Garb

Yine Cezâyir'den ma'zûl Haydar Paşa'ya buyuruldu.

17 Cemâziyelevvel sene 990.

346 [BOA. A.RSK. d. 1473 s. 135]

Mirmirânî-i Cezâyir-i Garb

Ağriboz beyi Mehmed Bey yarar olduğundan gayri üç kıt'a çekdirir forsa gemiye mâlik olmağın Cezâyir-i Garb Beylerbeyiliği verilmek buyuruldu.

Derkenar: Otuz altı kere yüz bin akçe ile buyuruldu.

Derkenar: Bâ-hatt.

20 Zilkade sene 999.

347 [BOA. KK. d. 218 s. 50]

Defterdarlık-ı Tımarhâ-i Vilâyet-i Cezâyir

İsa Paşa oğlu olup Menteşe sancağında ze'âmet tasarruf iden Mehmed'e buyuruldu.

Kayıd şud.

13 Safer sene 971.

348 [BOA. MHM DVNS. d. 8 s. 154]

Defterdarlık-ı Tımarhâ-i Cezâyir

Bayezid Bey oğlu olup ze'amete mutasarrıf olan Bali'ye defterdâr-ı sâbık dirliği ile buyuruldu.

Derkenar: Müjdesi Kâtib Mehmed'e.

17 Rebûlevvel sene 978.

349 [BOA. KK. d. 221 s. 25]

Defterdarlık-ı Timâr-hâ-i Cezâyir

Bayezid Bey oğlu olup ze'amete mutasarrıf olan Bali'ye defterdâr-ı sâbık dirliği ile buyuruldu.

17 Rebûlevvel sene 978.

350 [BOA. KK. d. 221 s. 136]

Defterdarlık-ı Tımarhâ-i Cezâyir

Cezâyir'in defterdârı olan Hüseyin'e defterdâr-ı sâbık dirliği ile buyuruldu.

18 Zilhicce sene 978.

Derkenar: Müjdesi Behram Çavuş'a.

351 [BOA. KK. d. 252 s. 170]

Defterdarlık-1 Timârhâ-i Cezâyir

Sâbıkan Cezâyir defterdârı olan Mahmud rikâb-ı hümâyûna arz-ı hâl sunup bilâ sebep zikr olunan defterdarlığım almışdır deyu bildirmeğın defterdarlık mukarrer olsun deyu buyuruldu.

Derkenar: Bâ-hatt-ı hümâyûn.

9 Safer sene 998.

352 [BOA. KK. d. 209 s. 159]

Cezâyir kethüdâlığı defterdârı olan Hasan Bey'e buyuruldu.

3 Muharrem sene 958.

353 [BOA. Mühimme d. 4 s. 36]

Defter Kethüdâlığı

Cezâyir'in timârları defteri kethüdâlığı defterdârı olan Hamza Paşa oğulluğu İskender'e buyuruldu.

Derkenar: Bostancı oğlu Ahmed Çavuş'a verildi.

18 Cemaziyelâhir sene 967.

354 [BOA. A.RSK d. 1461 s. 172]

Kethüdâlık-1 Cezâyir

Dergâh-ı mu'allâ çaşnigirlerinden Hüseyin'e verilmek buyuruldu.

12 Ramazan sene 985.

355 [BOA. KK. d. 236 s. 180]

Kethüdâlık-1 Defter-i Cezâyir

Timâr defterdârı Kaya'ya verilmek buyuruldu.

Derkenar: Müjdesi Çavuş oğullarından Ali Çavuş'a 13 Şevval sene 987.

256 [BOA. KK. d. 239 s. 347]

Kethüdâlık-1 Defter-i Cezâyir

Rumeli beylerbeyisi mektûb gönderüp sâbikan kapudan iken şehid olan Ali Paşa'nın oğlu olup divân-ı âlî müteferrikalarından olan Mehmed için yarar olup ve sûr-ı hümâyûn için işlenen şeker? mezbûrûn evinde işleyüp kira ve ücret virmez deyû Cezâyir defteri kethüdâlığı verilmesin ricâ itmeğin mezbûr Cezâyir'in defter kethüdâsı ola deyû

13 Rebûlâhir sene 990.

357 [BOA. A.RSK. d. 1473 s. 236]

Kethüdâlık-1 Defter-i Cezâyir

Cezâyir'in defter emîni olan Mehmed rikâb-ı hümâyûna arz-ı hâl sunup hâlâ olan dört yıldan beru mutasarrıfıdır deyu kendüye ricâ etmeğin verilsün deyu buyuruldu.

20 Safer sene elf.

Derkenar: Bâ-hat.

358 [BOA. KK. d.218 s. 50]

Kethüdâlık-1 Timârhâ-i Vilâyet-i Cezâyir

Vilâyet-i mezbûrede timâr defterdârı olan Geyvan'a buyuruldu.

Derkenar: Bundan evvel dört kethüdâ seksen binle mutasarrıf olagelmeğin buna dahî seksen bin ile ta'yîn buyurdılar.

Derkenar: Kayıd şud.

13 Safer 971.

359 [BOA. KK. d. 221 s. 25]

Kethüdâlık-1 Timârhâ-i Cezâyir

Cezâyir defterdârı olup İsa Paşa oğlu olan Mehmed'e buyuruldu.

Derkenar: Müjdesi Mahmud'a.

17 Rebûlevvel sene 978.

360 [BOA. KK. d. 221 s. 34]

Kethüdâlık-1 Timârhâ-i Cezâyir

Selânik yörükleri subaşısı olan Süleyman'a kethüdâ-i sâbık dirliği ile buyuruldu.

Derkenar: Müjdesi Çavuşzâde Receb'e.

6 Rebûlâhir sene 978.

361 [BOA. MHM DVNS. d. 8 s. 119]

Kethüdâlık-ı Timârhâ-i Cezâyir

Selânik yörükleri subaşıtı olan kethüdâ-yı sâbık dirliğıyle buyuruldu.

Derkenar: Müjdesi Osman Çavuş oğılu Receb'e.

8 Recep sene 978.

362 [BOA. A.RSK d. 1460 s. 295]

Emânet-i Tezkire-i Cezâyir

İnebahtı ve Ağrıboz sancaklarından on yedi bin elli yedi akçe timâr ile defter-i hâkânî kâtiblerinden Mahmud'a verilmek buyuruldu.

20 Ramazan sene 982.

3. ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AHKAM, TAHVİL (NİŞAN) KALEMİ VE MÜHİMME DEFTERLERİNİN MUHTEVA ANALİZİ

Ahkam, Nişan (Tahvil), Mühimme, Ruus Defterleri gibi ana kaynaklar ve onların transkripsiyonları çalışmanın ikinci kısmına eklenmiştir. Defterlerin transkripsiyonu yapılırken, araştırmacılar, Osmanlı ve Cezayir tarihini merak edenler için kolaylık sağlaması açısından basit transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır. Metinlerin günümüz alfabesine aktarılmasında metne bağlı kalınmış, sözcükler değiştirilmemiş ve cümle kuruluşları da aslına uygun olarak aktarılmıştır. Ancak günümüz Türkçesinde kullanılan sözcüklerde bugünkü yazım tercih edilmiştir. Araştırmacılara kolaylık sağlaması açısından her vesikanın içeriği özet olarak vesikanın başında verilmiştir. Belgeleri iyi bir şekilde kullanma ve rahat ulaşma amacıyla her vesika özeti başında vesika numarası, defterin türü, defter numarası, sayfa numarası ve varsa hüküm numarası yazılmıştır.

Araştırmacıların bilgilere daha rahat bir şekilde ulaşması için özel isimler, ülke, eyalet, sancak, nahiyeye, karye tezin sonuna indeks olarak eklenmiştir. Defterde vesika numaraları sıralı olarak devam etse de hükümleri sıraya koyabilmek için sayfa numarası verilmiştir.

16. yüzyıla ait Ahkam, Ruus, Tahvil ve Mühimme defterlerindeki Cezayir ile ilgili mevcut olan hükümlerin incelemesi yapılmıştır. Bu hükümlerin incelenmesi sonucu, kayıtların birkaç çeşitte önemli konuları içerdikleri tespit edilmiştir. Defterlerdeki tüm hükümler Dîvân-ı Hümâyün tarafından Cezayir Beylerbeyi'ne ve Cezayir Eyaletine gönderilmiştir. Hükümlerde; Fermân, Berat, Hüküm, Sebeb-i Tahrîr ve bunlara benzer birkaç hüküm türü bulunmuştur. Hükümleri temel konularına göre sınıflandırmadan önce şunu belirtmek gerekir: Mevcut olan hükümlerin çoğu eyaletin askerî konularını içermekte

¹ ve komşu ülkelerle olan siyasî ve ekonomik ilişkiler üzerinde durmaktadır ². Aynı zamanda imparatorluğa hizmet eden kişilere, timâr, zeamet ya da dirlik olarak arazi

¹ 18 [BOA. KK. d. 67 s. 61]; 246 [BOA. A.DVN.MHM.d. 27 s. 164 h. 348]

² 290 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 123 h. 314]

dağılımına ait bilgiler içermektedirler³.

Osmanlı Devleti'nin yönetim merkezi İstanbul olduğundan Cezayir Beylerbeyleri de padişah tarafından buradan atanmıştır. Ancak bazı meselelerde imparatorluk işlerinin zarar görmemesi için veya aciliyet gerektiren bazı durumlarda karar ve hüküm verme yetkisi Cezayir Beylerbeyi'ne verilmiştir. Bizim konumuz Cezayir'in iktisadi, idari ve sosyal yapısıyla ilgili olduğu için elimizdeki hükümleri iktisadi, idari ve sosyal konulara göre ayırdık. Bu başlıklar altında yer almayan hükümleri ise diğer hükümler başlığı altında belirttik. Aşağıda bunlara ait örnekler çıkartılmıştır;

Mesela, ilk olarak 198, BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 166 numaralı belgedeki hüküm Yahudi taifesinden cizye alan Seyyid Talib ile ilgilidir. 290, 35 mühimme defterinde BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 123, 314 numaralı hükümde ise Fransızlar'ın mercan avlamalarına izin verildiği ve onlardan onda bir vergi alındığı bilgisi mevcuttur. Diğer bir belgede ise: 332, BOA. A.DVN.MHM.d.43 s. 29, 58. hükümde, İngiltere kraliçesinin aldığı ve ihracat için yasak olmayan malların kontrole tabi tutulmamasından bahsedilmektedir. 293, BOA. A.DVN.MHM.d.35 s. 389, 988. hükümde de Cezâyir Beylerbeyi'nin kaleleri inşa etmemesi ve Bicaya beyine sınırlardaki uyuşmazlık ve halk arasındaki fitnenin sonlandırılması gibi siyasi emirlerin verildiği görülmektedir.

“Ahkâm Defterleri'ne göre 16. Yüzyılda Cezayir'in İdari, İktisadi ve Sosyal Yapısı” başlığını haiz işbu tezin konusu, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde tasniflenmiş bulunan ahkam defterlerinin incelenerek, dönemde Osmanlı idaresinde bulunan Cezayir'in 16. yüzyıldaki idari, iktisâdi ve sosyal yapısının ortaya konulmasıdır. Defterler'den 362 hüküm çıkarıldı ve bu hükümleri Defterler'e göre kronolojik olarak sınıflandırdık.

Defter türü	Kısaltması	Hükümlerin Sayısı
Kâmil Kepeci	BOA. KK.d	29
Maliyeden Müdevver Defterler	BOA. MAD.d	11

³ 68 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 195]

Tahvil (Nişan) Kalemi Defterleri	BOA. A.NŞT.d	205
Mühimme Defterleri	BOA. A.DVN.MHM.d.	95
Ruus Defterleri	BOA. A.RSK.d	22
Toplam Hüküm Sayısı		362

Tablo 6. Cezayir-i Garb'a Gönderilen Hükümlerin Sayısı

1. Cezayir'in İktisadi Yapısına Dair Hükümler

16. yüzyıl Cezayir ekonomisinin güçlü ve parlak dönemde olmasıyla bilinmektedir. Bu dönemde Endülüslü göçmenler Cezayir'e gelmiş ve sivilizasyona katkı sağlamışlardır. Tarım alanında da arazi üretiminin artırılmasında önemli bir rol oynamışlardır.

Dağlardaki ve kırsaldaki nüfusun oranı, Cezayir'in toplam nüfusunun %90'nını oluşturmuş, bu nedenle de tarım yaygın ve dönemin en parlak mesleği olmuştur⁴.

Cezayir yerli vergilerinin toplanmasında Müslümanlar için sığırdan zekat ⁵ , gayrimüslimlere vergiler ⁶ , denizcilere ise kazandıkları bal, deri, diğer ürünler ve ganimetler üzerinden vergi tarifesi uygulanmıştır. Ayrıca sahipsiz kalan mallar ve çarşılar için de vergi uygulaması yapılmıştır. Devlet, mülkiyetinde olan arazileri, karşılığında çiftçi tarafından ödenen kira ve zımmi statüslüler tarafından ödenen haraç vergisi ile kullanıma açmıştır.

Dış ithalat ve vergi, denizcilerin yaptıkları savaşlar ve mücadelelerden kalan ganimet, Avrupalılar tarafından verilen hediyeler, yükler ve haraç ⁷ , ek olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun yardımı ve Cezayir limanlarından ticaret yoluyla devlet tarafından elde edilen kazançlar sayesinde toplanmıştır.

Ticareti kolaylaştırmak ve devletin gelişmesi açısından önemli birkaç hükme rastlanmıştır. Örneğin, Fas hakiminin ticaret için gelen yabancı gemilere ve diğer

⁴ İsmail Al-arbi, **El mukavam El-cezairiyye tahte kiyaet el-emir abulkadir**, eş-şerike el-vataniyye li'n-naşr ve tevzi, Cezayir,1980, s24

⁵ **308 [BOA. A.DVN.MHM.d. 39 s. 214 h. 434]**

⁶ **198 [BOA. A.NŞT.d. 1122 s. 166]**

⁷ **290 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 123 h. 314]**

gemilere reislerin müdahalesini engellenme amaçlı hüküm bunlardan biridir⁸.

Ulaşım hakkında herhangi bir hükme rastlanmasa dahi genel olarak 16. yüzyılda Cezayir'deki çatışmalar, halk arasındaki anlaşmazlık ve sınırlarda savaş durumu olduğu için hükümlerin çoğu askeri meselelerin yönetimi ile ilgili olmuştur⁹.

2. Cezayir'in İdari Yapısına Dair Hükümler

Cezayir'in idari, askeri ve mali olarak yönetilmesine dair görev verme ve görevden alma hakkında birkaç hüküm olduğunu belirtmiştik. Örneğin, Sinan Paşa'nın Kapudan Paşa olarak tayini için Midiye beyine bir mektup gönderildiğini görmekteyiz¹⁰. Aynı konuda Annaba'da hizmette bulunan Murâbit Hüseyin Bey'in Biskre Sancağı'na sancakbeyi olarak tayin edilmesine ait bir berat kaydı bulunmaktadır¹¹.

Osmanlılar tarafından geliştirilen idari sistem, merkezi yönetimin gelişmesinde önemli bir girişim olmuş ve birimler bu idari sistem tarafından gerçekleştirilmiştir. Cezayir, siyasi ve sosyal bölünme gereğince dört idare birime bölünmüştür¹²:

Daru's-Sultan: Doğrudan Beye bağlı bölgelerdi. Bu bölgelerde yerleşim yeri olarak beş şehir bulunmaktadır: Cezayir, Blida, Kolea, Şerşel ve Delles'dir. Ayrıca Yeniçeri ağası veya ordu başkomutanına bağlı olan bölgeler bulunmaktaydı. Bu alanlara ek olarak, doğrudan Yeniçeri ağası komutası altına verilen diğer alanlar vardı. Bölgede yaşayan kabileler Alaybey otoritesinden kaçmak için Beylerbey'in egemenliği altında yerleşmeyi tercih etmektedir. İdari bölünmenin temel birimi ise Cezayir'de çiftlik olarak bilinen köydür¹³.

Beylik Titri: Başkenti Midiye ve Beylerbeyi protokollerinde en ön sırada Midiye beyi yer almaktaydı. Ancak bu bölge siyasi ve ekonomik yönden daha az önem taşımaktaydı¹⁴.

Beylik Garb: Rekabet ve savaş nedeniyle Osmanlılar ile Fas sultanları arasında zaman zaman anlaşmazlıklar çıkmış ve Oran ve Marsa El-kebîr bölgesinde bulunan

⁸ 270 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 182 h. 427]

⁹ 293 [BOA. A.DVN.MHM.d.35 s. 389, h. 988]

¹⁰ 223 [A.NŞT.d, 1140 s. 42]

¹¹ 91 [A.NŞT.d,1078 s. 52]

¹² Erzki Şuvitem, *El-muctema'u'l-Cezayiri ve fı'aliyetuh fı'l-ahd El Osmâni, (926-1246 H/ 1519- 1830 M)*, Daru-l Kitab El Arabi, Cezayir 2009, s. 42.

¹³ Şuvitem, *a.g.e.*,s. 42; İlter, *a.g.e.*, s. 109-110

¹⁴ 223 [A.NŞT.d, 1140 s. 42]

İspanyollara karşı savaşmak için askeri kuvvetlere ihtiyaç duyulmuştur.¹⁵ Bu sıkıntıları ber taraf etmek için Garb alaybeyi yeni bir askeri sistem oluşturmuştur¹⁶. Bu sisteme göre Garb alaybeyinin idaresi altında dört Yeniçeri ağası bulunmakta olup bunlarla birlikte savunma ve tarruz işlemleri organize edilmiştir¹⁷.

Beylik Kostantine: Osmanlılar, Doğu Cezayir bölgesinde¹⁸ gerekli kontrolü sağlayamadıkları için Kostantine şehrindeki otoriteleri de zayıf kalmıştır. Bu sebeple o bölgede sık sık savaşlar çıkmıştır. Kostantine şehri büyük bir yerleşim yeri olması sebebiyle buraya bağlı: Biskre, Bicaya ve Annaba (Beld-i Annâb)¹⁹ alaybeylikleri bulunmaktaydı²⁰.

3. Cezayir'in Sosyal Yapısı ve Dış Ülkelerle İlişkilerine Dair Hükümler

Osmanlı devleti yönetim kuralları gereği hükümette görev almak için Cezayir halkından kimseyi almıyorlardı. Osmanlılar, İzmir ve Anadolu'dan askerler alıyorlardı ve bundan dolayı yönetim kademesi her nesilde yenileniyordu. Bu durumdan **Cezayir halkı memnun kalmadığı için defalarca hükümeti rahatsız ediyor ve küçük bir sebeple savaş ve fitne çıkıyordu.**²¹ **Din ortak faktör olmasına rağmen Osmanlılar Cezayir toplumuna entegre olmamışlardı.**

Osmanlı politikasında halkın önemi çok büyüktü, bu yüzden sultanlar halkın refahı için büyük bir çaba sarf etmiş ve halka zulm etmemek için ne gerekirse yapılmıştır. Örnek olarak; Kanun-i Sultan Süleyman, Cezâyir-i Garb Beylerbeyisi Hasan'ın halka zulmünün araştırılması için Vezir İbrahim Paşa'yı görevlendirmiştir²².

Osmanlı hükümetinde yönetim, tanassur (din değiştirme) ve insanları dinsizliğe teşvik eden kişilerin engellenmesi ve ortadan kaldırılmaları için Cezayir Beylerbeyi'ne emirler göndermekten geri kalmamıştır. Örnek; Cezayir-i Garb'da ortaya çıkan mühlid

¹⁵ 291 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 189 h. 475]

¹⁶ Şuvitem, a.g.e.,s. 45; İlter, a.g.e., s. 109 ; Tütüncü , a.g.e., s. 20.

¹⁷ 324 [BOA. A.DVN.MHM.d. 42 s. 84 h. 347]

¹⁸ Şuvitem, a.g.e.,s. 43; İlter, a.g.e., s. 109 ; Tütüncü , a.g.e., s. 20.

¹⁹ 91 [BOA. A.NŞT.d. 1078 s. 52]

²⁰ 293 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 389 h. 988]

²¹ 339 [BOA. A.DVN.MHM.d. 44 s. 150 h. 297]

²² 340 [BOA. A.DVN.MHM.d. 44 s. 183 h. 390]

ve yandaşlarının ber taraf edilmesi ve buradaki kale ve bedenlerin tamiri için Cezayir beylerbeyisine emir vermiştir²³.

Bu dönemde asayiş ve eşkiyalık olayları Cezayir’de sıkça yaşanmakta idi. Bu asayişliği ortadan kaldırmak için Cezayir beylerbeyleri çok çaba göstermiştir. Bunlardan önemli olanlardan birisi Voyvoda Fransisko’nun ve adamlarının halka zulüm etmesinin önlenmesine dair olandır²⁴.

Göç olaylarına dair de bir kaç hükme rastladık. Cezayir’de kırsaldan yani köylerden şehre gelenlerle ilgili göç kuralları ve göçmene nasıl davranılması gerektiği anlatılmaktadır. Cezayir’de yerlerinden ayrılan göçmenlerin kaldıkları süreye göre, onlara ya kalma izin verilmesi ya da eski yerlerine gönderilmesine dair Cezayir beylerbeyisine emirler gönderilmiştir²⁵.

Osmanlı Devleti Cezayir beylerbeyleri eliyle, ülke çıkarlarını korumak için eyaletin yabancı devletlerle olan ilişkilerini iyi bir şekilde yürütmek için siyasi kararlar almışlardır²⁶. Özellikle Cezayir beylerbeyliği’nin Batı Akdeniz’deki stratejik konumu, bu çıkarların dikkatle takip edilmesini zorunlu kılıyordu. Bu stratejik konum, Cezayir’in, Avrupa ve Osmanlı devleti arasında sınır ülke olmasıydı. Ayrıca, Osmanlı Devleti’nin Akdeniz’de var olma ve bu denizi tamamiyle kontrol altına alma mücadelesinde Cezayir eyaleti çok önemli bir görev yüklenmişti. Çünkü Batı Akdeniz’deki İspanyol donanmasıyla karşı karşıya gelecek ilk askeri güç Cezayir eyalet donanmasıydı. Cezayir eyaletindeki donanma, Akdeniz’de bulunan diğer Osmanlı donanması ile sıkı bir ilişki içerisindeydi²⁷. Cezayir eyaletinde bulunan güçlü Osmanlı donanması²⁸, devletin dış siyasetteki etkisini de güçlendirmişti. Osmanlı Devleti, Avrupa ile ilişkilerini düzene koyarken, Cezayir eyaletinin bu stratejik durumundan fayda sağlamaktadır. Nitekim, Batı Akdeniz’de bulunan Osmanlı donanması, Avrupa ile ilişkilerde, İslam alemi için hayati bir unsur saymış ve bu durum devletin sürekliliğine olan inançla daha sağlam temellere oturmuştur²⁹. İncelenen hükümlere göre, Cezayir eyaletinin komşusu olan Fas, Avrupa ülkeleri ve

23 272 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 184 h. 431]

24 285 [BOA. A.DVN.MHM.d. 31 s. 60 h. 153]

25 281 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 228 h. 521]

26 118 [A.NŞT.d, 1090 s. 20]

27 291 [BOA. A.DVN.MHM.d. 35 s. 189 h. 475]

28 246 [BOA. A.DVN.MHM.d. 27 s. 164 h. 348]

29 265 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 180 h. 421]

Osmanlı devletiyle olan ilişkilerine de yer verilmiştir³⁰.

---

³⁰ 270 [BOA. A.DVN.MHM.d. 30 s. 182 h. 427]

SONUÇ

Osmanlı arşivlerinde bulunan Cezayir’le ilgili belgelerin tespit edilip günümüz Türkçesine çevrilmesi araştırmacıların bu belgeleri kullanabilme imkanına sahip olmasını sağlayacaktır. Ayrıca Türk-Cezayir ilişkilerini anlamakla kalmayıp, aynı zamanda çalışmamızın Cezayir tarihine ait bilgilerimizin değerini de artırmaktadır. Arşiv, bir ülkenin yaşadığı medeniyet unsurlarını temsil ettiğinden, her ülke sahip olduğu arşiviyle gurur duymaktadır. Cezayir üç asırlık bir sürede Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olduğundan bu iki devletin ortak tarihi olduğunu söylemek mümkündür. Bu iki devletin tarih süreci içinde geçirdiği zamanı, kültürü, ticareti, kısaca hayatı daha iyi anlamak için elimizdeki belgelerle, arşivlerden ulaşılabilen belgeleri bulup olayları tarihi süreç içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Osmanlı'nın sahip olduğu bu belgeleri günümüz Türkçesine çevirdiğimiz gibi, gelecekte de Arapça ve diğer dillere çevirerek tüm araştırmacılara ve tarihçilere Cezayir ile ilişkilerin değerlendirilmesinde daha doğru karar almak için sağlam bir imkan vermeyi hedefliyoruz.

Başbakanlık Osmanlı Arşivlerindeki değişik tasniflerden elde ettiğimiz 16. yüzyılda Cezayir’le ilgili hükümlerin sayısı 362 dir. Hükümlerin çoğu eyaletin askerî konularını içermektedir. Ayrıca komşu ülkelerle olan siyasî ve ekonomik ilişkilere ait hükümler de önemli bir sayıyı ifade etmektedir. Aynı zamanda hükümler arasında, Osmanlı Devlet bürokrasisi içinde yer alan kişilere, Timâr, Zeamet ya da dirlik olarak arazi dağılımı hakkında bilgileri içeren kıymetli kayıtlar da bulundurmaktadır.

Küçük bir Uç Beyliği olarak kurulup, bir dünya imparatorluğuna dönüşen Osmanlı Devleti’nde arşivcilik daha devletin ilk yıllarından beri var olmuştur. Bunun sonucu olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde çok sayıda belge bulunduğu söylenebilir. Bu arşiv kaynaklarına başvurmak suretiyle Osmanlı Devleti’nin hüküm sürdüğü sınırlar içerisinde bulunan devletlerin ve şehirlerin idarî ve sosyo-ekonomik yapısı hakkında bilgiye ulaşma imkânı bulunmaktadır. Bu bahsedilen kayıtlar, araştırmacılar için birinci dereceden kaynak olma özelliğine sahip olmaları nedeniyle büyük bir önem arz ederler. Ayrıca, bunlar aracılığıyla farklı müesseselerin yapı ve işleyişleri hakkında da tatmin edici bilgilere ulaşma olanağı bulunmaktadır. Bu müesseseler içerisinde, Osmanlı arşivlerinin oluşmasında Divân-ı Hümâyûn önemli bir konumdadır.

Osmanlı imparatorluğu yönetim şeklinin temelini İslam'a dayandırmış, ilerleyen yıllarında ise Türk örf ve adetleriyle birleştirerek kendine özgü bir yönetim ve hukuk sistemi ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede padişahın adil olması ve halkın huzur ve refahını en üst düzeyde tutması, devletin devamlılığı için temel şarttır.

Osmanlı Devleti'nde, devletin işleyişi ile alakalı kararları kağıda geçirme usulünün izlenmesi sonucunda meydana gelen arşivin değeri günümüzde daha iyi anlaşılmaktadır. Zira o dönemde alınmış olan kararlar günümüzde bağımsız olan çeşitli ülke ve toplulukları yakından ilgilendirmektedir. Osmanlı Devleti'nde, devlet müesseselerinin temelini oluşturan önemli kuruluşlardan biri olan Dîvân-ı Hümâyûn'da görüşülen devlete ait idari, iktisadi, askeri meseleler ile halka ait şikâyetler yapılan görüşmeler sonucunda karara bağlandığı zaman Mühimme Defterlerine kaydedilmekteydi. Eskiye dönük bir muamele gerektiğinde daha önce kaydedilmiş olan defterlere başvurma lüzumu bulunduğundan bu defterler özenli bir şekilde kayıt ve muhafaza ediliyorlardı. Divan'da görüşülen önceki bir muameleye daha rahat ulaşılabilmesi için, ihtisaslaşmaya da bağlı olarak, yeni defter çeşitleri ortaya çıkmıştır. Devlete ait önemli idari ve iktisadi meseleler ile halkın şikâyetlerinin birlikte kaydedildiği Ahkam, Mühimme, Nişan (tahvil) ve Ruus Defterlerinin dışında halkın şikâyetlerine verilen cevaplar Şikâyet Defterleri kaydedilmiştir. Ancak bütün eyaletlere ait şikâyet çözümlerinin karışık bir surette kaydedildiği bu defterlerde, halkın şikâyet sayısındaki artışa bağlı olarak, önceki bir muameleye ulaşmakta yine zorluk çekilmekteydi. Bu işleri daha da kolaylaştırmak yerine, genel anlamda halkın şikâyetlerine bulunan çözümlerin her eyalet için müstakil bir surette kaydedildiği Ahkâm Defterleri oluşturulmuştur. Bütün bu çabalar artan iş yükünü hafifletme ve meselelere daha hızlı çözüm bulma amacından kaynaklanmaktaydı. Bu defterlerdeki ihtisaslaşma sonucunda bürokrasiden kaynaklanan gecikmelerin azaldığı görülmüştür. Osmanlı Arşivinde yer alan Ahkam, Mühimme, Nişan (Tahvil) ve Ruus defterlerindeki Cezayir'e ait hükümler tespit edilmiş, incelenip, analiz edilerek Cezayir'in iktisadi, idari ve sosyal yapısı ortaya konulmuştur. Hem arşivde yer alan belgelerin, hem de çalışma sonucunda elde edilen bilgilerin; tarih ve arşivcilik alanında Cezayir tarihi ve Türk-Cezayir ilişkilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA);

Mâliye Ahkâm Defterleri: (BOA. KK.d,MAD.d)

Nişan ve Tahvil Defterleri(BOA . A.NŞT.d)

Mühimme Defterleri (BOA. A.DVN.MHM.d.), nr 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45.

Ruus Defterleri (A.RSK.d).

Aydiner, Mesut: Ragıp Paşa, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul,2007, C.34.

B. Muhammed, Cilali Abdurrahman: Tarihü'l-cezairi'l-am, Beyrut , Dârü's-Sekâfe, 1980, c.II.

Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Yayın No: 41, Ankara, 1999

Bradford, Ernle: The sultan's admiral: he life of Barbarossa, London, Hodder and Stoughton, 1969.

Croix, Alain: Eglise education lumieres : histoires culturelles de la France : 1500-1830 : en l'honneur de Jean Queiart, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, 1999.

D.Nelson, Harold: Algeria : a country study, Washington, American University, 1986, s. 414

Daybelge, Esat: Eski Cezayir ve dünkü Avrupa zihniyeti, İstanbul, Nebioğlu Yayınevi, 1961.

De Bunes, Ibarra M.A.: Oran : historia de la corte chica, Madrid, Ediciones Polifemo, 2011.

Derradj, Mohamed: Osmanlılar'ın Cezayir'e girişi (1512-1543), Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, 2006, s. 226

Devellioğlu, Ferit: Lûgat, AYDIN KİTABEVİ, Ankara, 2007.

Şuvitem, Erzki: El-muctema'u'l-Cezayiri ve fi'aliyetuhufi'l-ahdi'l-Osmâni, (926-1246 H/ 1519- 1830 M), Cezayir, Daru-l Kitabu'l- Arabi, 2009.

- Güldiken, S.: III. Numaralı Maraş Ahkâm Defterine Göre Ayıntab, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2007.
- Günalan, Rıfat: XVI. Yüzyılda Bâb-ı Defterî Teşkiatı ve Maliye Ahkâm Defterleri, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2005.
- Günalan, Rıfat: Osmanlı İmparatorluğunda Defterdarlık Teşkilatı ve Bürokrasisi, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 2010
- Günay, Rmazan: Osmanlı Arşiv Kaynakları İçerisinde Ahkâm Defterleri; Gelişim Seyri, Muhtevası ve Önemi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Isparta, 2013.
- Halaçoğlu, Yusuf: Klasik Dönemde Osmanlı Devlet Teşkilatı, Türkler Ansiklopedisi, C.IX, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, ss. 795-835
- Hizmetli, Sabri: Osmanlı Yönetimi Döneminde Tunus ve Cezayir'in Eğitim ve Kültür Tarihine Genel bir Bakış, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XXX / 1, Ankara, 1953, s. 2.
- İbnü'l-müfti Hüseyin ibn-i Receb, Çavuş: Takyidât ibni'l-müfti fî-târîh-i pâşâvâtî'l-Cezâyir ve ulemâiha, Dirâse ve tahkik Faris Ka'van, Cezayir, Dar-ı Beytu'l-hikme, 2009.
- Julien, Charles: History of North Africa : Tunisia, Algeria, Morocco. / ; ed. C. C. Stewart ; trc. John Petrie, New York, Praeger Publishers, 1970.
- Karagöz, Rıza: 12 Nolu Sivas Ahkâm Defterine Göre Samsun ve Çevresi (1767-1775), Samsun Sempozyumu 2011(13-16 Ekim), Samsun, 2012, s. 2.
- Karal, Enver Ziya: Osmanlı Tarihi, C.V, TTK Yay., Ankara, 1994.
- Kavas, Ahmet: Kuzey Afrika'da bir osmanlı nesli: kuloğullar, Osmanlı Araştırmaları, 2001..
- Kütükoğlu, Mübahat S.: Osmanlı Belgelerinin Dili, Kubbealtı Akademisi Kültür ve San'at Vakfı, 2.bs, İstanbul, 1988.
- Metz, Helen Chapin: Algeria: a country study, Federal Research Division, Library of Congress, Washington, 1994, s. 19-21.

- Mumcu, A.: Divân-ı Hümâyûn, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı, C.9, İstanbul, 1994.
- Nikolae, Jorga: Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, çev. Epçeli, Nilüfer c.II, yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2009.
- Nikolae, Jorga: Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, çev. Epçeli, Nilüfer c.III, yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2009.
- Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 3.bs, Başbakanlık Basımevi Yayın Nu: 108, 2010.
- Öztuna, Yılmaz: TIP, İstanbul, Boğaziçi Yayınları, 1989. 106.
- Pakalın, Mehmet Zeki: Osmanlı Tarihi Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C.I, MEB, İstanbul-1993.
- Pekdoğan, Sibel: 19 Numaralı Sivas Ahkâm Defteri transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (s. 1-60), Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2014.
- Reis, Seyyid Murad: Akdeniz bizimdi : Barbaros Hayreddin Paşa'nın savaşları = Gazavat-ı Hayreddin Paşa, hazırlayan M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul, Türdav, 1984.
- Sa'dullah, Ebü'l-Kâsım: Tarihü'l-Cezair es-sekafi : mine'l-karni'l-aşer ile'r-rabi' aşer el-hicri, Cezayir, eş-Şeriketü'l-Vataniyye li'n-Neşr, 1981, c.II, s. 598
- Sa'dullah, Ebü'l-Kâsım: Tarihü'l-Cezairi's-sekafi: 1500-1830, Beyrut, Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1998. c.I, s. 529
- Sahillioğlu, Halil: Ahkam Defterleri, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı, C. I, İstanbul, 1988 , s. 551
- Seyfi, Ali Rıza: Denizler Sultanı Barbaros Hayrettin Paşa, Çevirmen İlyas Kara, istanbul, Yediveren Yayınları, 2011.
- Şimşer, Nahide: Ahkâm defterlerin'n Tarihi kıymeti ve 107 no'lu Anadolu Ahkâm Defterindeki İzmir ile ilgili Hükümler, İzmir, 1994.
- Stora, Benjamin: Histoire de l'Algerie Coloniale 1830-1954,Paris,1991.
- Temîmî, Abdülcelil: Risâle min ahâlî medîneti'l-cezâir ile's-Sultân Selîm

el-evvel, el-Mecelletü't-Târîhiyye el-Mağribiyye, sy.3,
Tunus, 1975, s. 119-120

Toprak, Seydi Vakkas: Osmanlı Yönetiminde kuzey Afrika: Garp Ocakları,
Türkiyat Mecmuası, C.XX, 2012.

Tütüncü, Mehmet: Cezayir'de Osmanlı izleri (1516-1830) : 314 yıllık
Osmanlı hakimiyetinde Cezayir'den kitabeler, eserler
ve meşhurlar, İstanbul : Çamlıca Basım Yayın, 2013.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: Osmanlı Tarihi, C.II, Türk Tarihi Kurumu Basım Evi.,
Ankara,1988.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: Osmanlı Tarihi, C.III, Türk Tarihi Kurumu Basım Evi.,
Ankara,1988, s. 294-295.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı: Osmanlı Tarihi, (İstanbul'un Fethinden Kanuni Sultan
Süleyman'ın Ölümüne Kadar), c.I, Türk Tarihi Kurumu
Basım Evi, Ankara, 1983.

Yılmaz, Gökhan: Ahkâm Defterlerine Göre 18. Yüzyılda İstanbul'da
Finansal Hayat, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009.

Yver, G.: İslam Ansiklopedisi, C. III, MEB Yay., İstanbul, 1970.

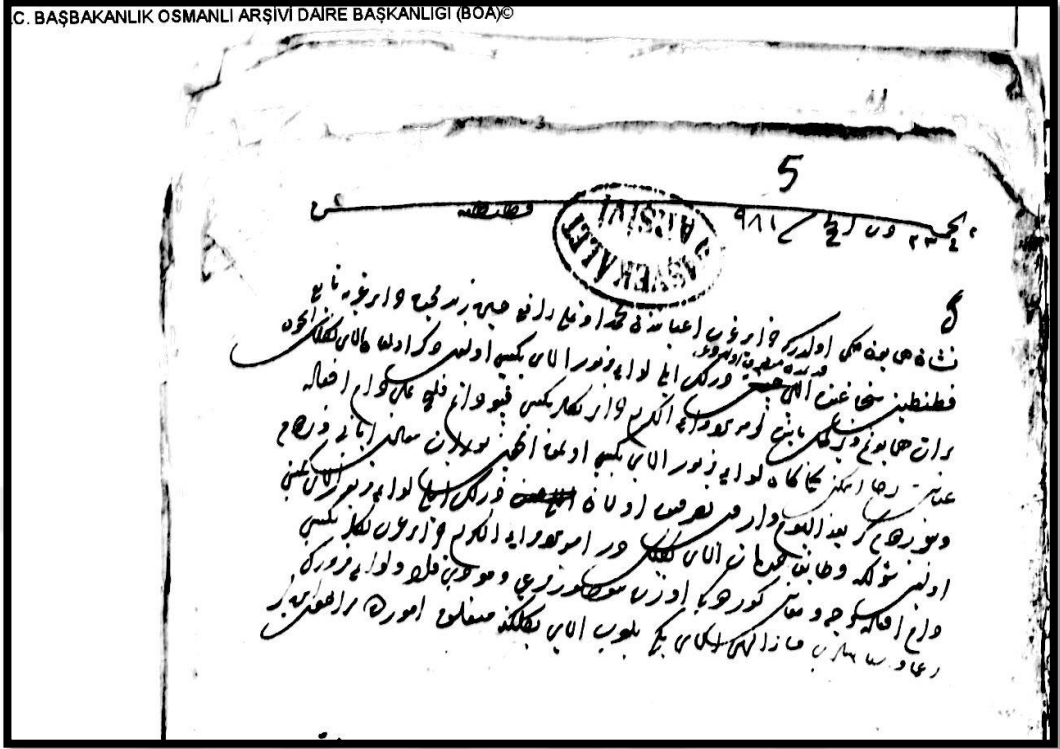

نشان عالی و ادله که وزیر جلالت علی و ارفع از قبایم مکتوب که در مورد وزیر و بنام
 مسیله ایغاییک معقول و رفیق بنیاد و زیارت دو هفته مقرر زیارت ایچین از فو و ایچین
 و عالی و رفیق ایچین و نشان و رفیق و نشان در روز و روز و روز و روز و روز و روز
 در روز و روز و روز و روز و روز و روز و روز و روز و روز و روز و روز و روز
 ۹۱۹۷

EK 3. 168 [BOA. A.NŞT.d. 1105 s. 87].

وزیر بکار کیمی فبوره عالی پشایه کلیه باند که عالی اختیار لاما مد و لاکانح کار
 بی عالی رعایتی زید جبه سیدار و بعضی قولاد مع و نانه بی هما یونخ کیماییم در یونخ
 شغل بی لرساله اولته بی لیدی بیود مع کلیه سیرغ و رفیق و نانه بی هما یونخ کیماییم
 رفیق سیدار و عالی بی قولاد مع ایچین کیماییم لایع اولون طلب لیدی و کانت لایع ایچین
 و نانه بی هما یونخ کیماییم ایچین بدار که و رفیق اولته کیماییم لایع ایچین
 کیماییم و ایچین کیماییم و ایچین کیماییم و ایچین کیماییم و ایچین کیماییم
 ۹۸۰۷

EK 4. 19 [BOA. KK.d. 67 s. 85].

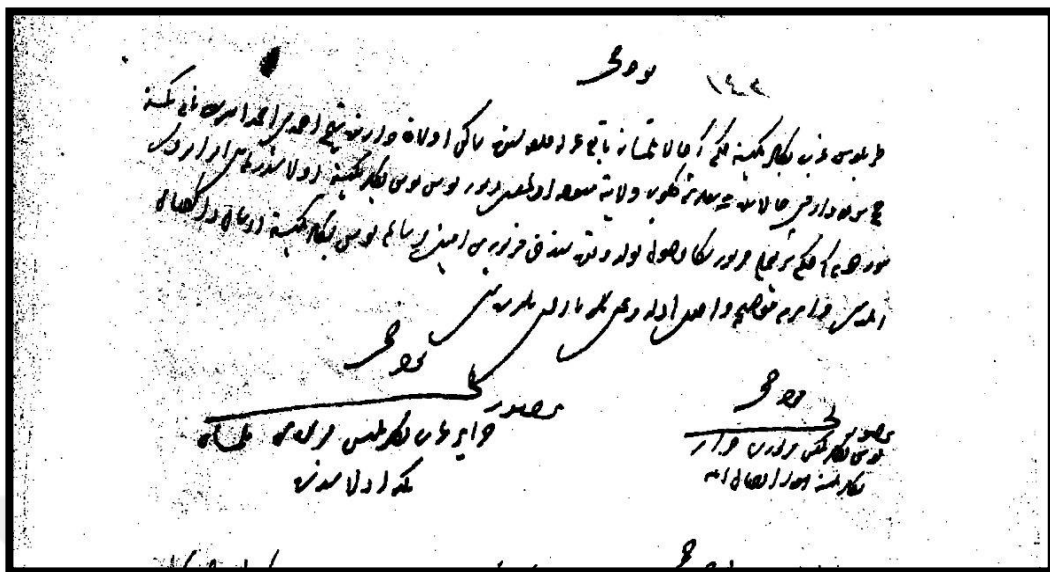

EK 5. 85 [BOA. A.NŞT.d. 1074 s.05].

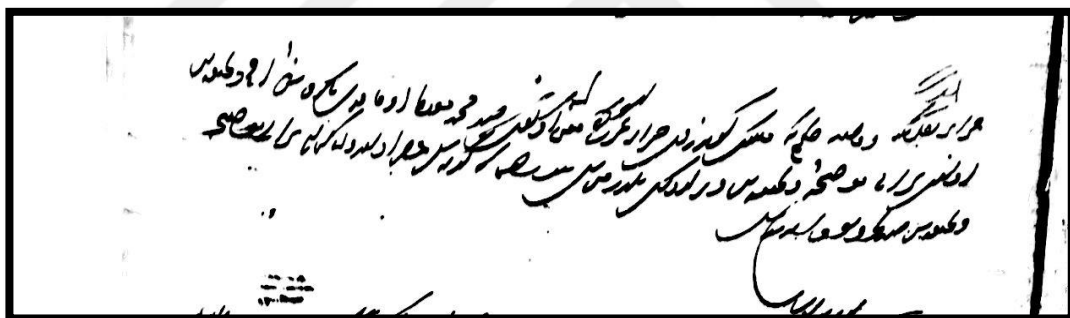
۸۲

طه بیدم غریب کله بکلمه پیرو پیشاپیش کج
 لوده جناب اولونه وریا به جقد حق تونس الایله طرفه بعضی اخبار کولوب اوله وبارک بعضی اخبار
 مصلحت شکار فیه دوزن لوله قلم سنجر اخبار ایلیکینز اوله وبارک ره دایره کور کولوب ودره لوده
 اوستلایه و قیام دوشنبه ایجه قیام اولمشه ایدی حاله فاسه و جهاد کنده حال کنیز و سینه ماه ودره
 پیشکش و سید ایلی ایلمی و درو اولوب مشا در لایه لایه شرا بیک رسالتی کماله کور ای لور رس
 رعایتی لیلوب اجازت جهابو خ مقارنتی لایه کور اوله جناب عریته ایلمی رسالتی و سلطنت خولوب
 رساله ولایه ایلی لایه لایه کور و دره قیام قیام ماه و جزیره بکلمه رساله و لایه لایه لایه
 یازیلوب رساله لایه لایه کور و دره قیام قیام ماه و جزیره بکلمه رساله و لایه لایه لایه
 و براتش جانم لایه لایه کور و دره قیام قیام ماه و جزیره بکلمه رساله و لایه لایه لایه
 لورس و مساله تمام موند حد لایه و دره صحرانه ثابت قیام و دره قیام لایه لایه لایه
 بر لایه مصلحت لایه لایه موند کور موند خفته افره دنده لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 و بی مشا در لایه لایه موند کور موند خفته افره دنده لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 اوله لایه
 و قومی و عیالی لایه
 عرفه موند مینایه و نقض عهدی مشا در وضع مصلحت لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 موند بهائیت و مصلح مصلح مخالف و جریه و کفی موند کور موند خفته افره دنده لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 مایل کور و دفع سفارت لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 مشا در مصلحت مصلحت موند لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 جناب و دروب موند لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 مشا در وجه مصلحت کور و لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 و سوزینه معارضه قدر ایلمی لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه لایه
 ایلمی کور و لایه
 لایه

برورد
 برورد
 برورد

EK 7. 314 [BOA. A.DVN.MHM.d.40 s. 63 hüküm 142]

EK 8. 73 [BOA. A.NŞT.d. 1066 s. 213]

İNDEKS

A

Abayir, 112
Abdi, 162, 163, 173
Abdulbari, 86
Abdülkerîm, 75, 86
Abdullah, 58, 59, 60, 63, 67, 73, 76, 78, 80, 83, 84,
87, 90, 91, 93, 100, 104, 105, 107, 110, 112,
115, 116, 119, 122, 128
Abdülmelik, 134, 136, 140
Abdurrahman, 38, 40, 81
Abidin, 59
Ağriboz, 181
Ağrıgazlı nâm karye, 38
Ahmed, 40, 59, 61, 72, 73, 75, 79, 80, 81, 86, 89,
100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 110, 111,
113, 115, 116, 118, 129, 166, 171, 180
Ahmed Bey, 107
Ahmed Paşa, 44, 110
Aknar, 86
Aksak Hoca, 152
Alacahisar sancağı, 87
Alasonya, 86
Aleksandra, 48
Ali, 32, 38, 59, 61, 64, 66, 67, 68, 75, 78, 81, 86,
88, 91, 92, 95, 96, 104, 107, 109, 110, 111, 112,
113, 115, 118, 133, 151, 153, 162, 164, 165, 180
Ali b. Ebû Zeyd, 125
Ali b. Ömer, 65
Ali Paşa, 45, 58, 141, 166
Anadolu, 53, 60, 78, 90, 113
Anamavra, 58
Anavarin kal'ası, 30
Andin kadısı, 33, 35
Andin nâhiyesi, 35
Andin sancağı, 38
Arkadiye, 132
Asânda, 110
Ayamavra muhârebesi, 59
Ayasulu nâhiyesi, 38
Aydın, 102
Azla? kal'ası, 160

B

Bahşâyîş, 76
Balat nâhiyesi, 109
Bali, 38, 75, 77, 89, 96, 99, 179
Baron Samlunkart nâm kapudânın, 61
Başıkara nâm karye, 68
Basra beylerbeyisi, 49
Bayezid, 179
Beç, 152
Behram, 87, 101, 118, 179
Bekir, 94
Bekir Çavuş, 46

Belde-i Annâba, 72, 73, 107
Beled-i Annâba sancağı, 106
Berkât Fârih, 129
Berkofca nâhiyesi, 35
Beşiktaş, 51
Beyâzıt, 80
Biga, 89
Biga sancağı, 61, 85, 102, 105, 111
Birecik, 44
Biskre sancağı, 72, 73
Boğalar nâm karye, 39
Boğaz, 148, 149
Boğazkesen, 63
Bosna, 64, 90
Bünyad, 108
Burgâz-ı cedid, 31
Burgâz-ı Cedid, 46
Büyükşekleni, 51

C

Cafer, 60, 65, 67, 69, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 92, 95,
96, 97, 100, 112, 117, 120, 122, 171, 177, 178
Cafer Paşa, 85
Çakez nâm beyzâdeyi, 59
Can Ağa, 65
Canpolat Bey, 44
Carut, 70
Çavuş, 105
Çelikler, 109
Çene, 111
Çene enhar çeltüğü, 161
Çene nâhiyesi, 65, 85, 111
Ceneviz, 147
Cerbe, 126, 138
Çerkes Ali Çavuş, 153
Çeşme kal'ası, 66
Cezâyir, 37, 38, 39, 44, 50, 54, 55, 56, 60, 62, 63,
64, 65, 67, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 86, 87,
88, 89, 90, 91, 92, 93, 98, 103, 105, 106, 111,
112, 113, 115, 116, 118, 119, 120, 121, 122,
130, 135, 136, 137, 139, 148, 149, 158, 171,
172, 173
Cezâyir', 153
Cezâyir beylerbeyliği, 54
Cezâyir beylerbeylik, 53
Cezâyir-i Garb, 56, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69,
70, 72, 73, 75, 77, 79, 80, 82, 84, 87, 89, 90, 91,
92, 93, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 106, 107, 108,
109, 111, 112, 114, 115, 117, 118, 119, 121,
123, 137, 139, 140, 141, 142, 147, 153, 162,
165, 170, 173, 176
Cezâyir-i Garb beylerbeyliği, 71
Cezâyir-i Garb kadısı, 77, 83
Cezâyir-i Garb nâhiyesi, 83
Cezâyir-i Mağrib, 126
Cumapazarı, 86

D

Davud, 56, 105
Davudlu nâm karye, 64
Delsipin? nâhiyesi, 110
Delvine sancağı, 51, 52
Derbas, 105
Derviş, 39, 76, 80, 99, 113
Derviş Mehmed, 102
Derviş Ömer, 72
Devrekânî nâhiyesi, 62
Dezen Duran, 135
Dimitri, 48
Diyârbekir Beylerbeyi, 76
Diyâr-ı Gar, 159
Diyâr-ı Garb, 138, 143, 159
Dö Kalavezmin, 59
Dobrovnik, 145
Döğme nâhiyesi, 109
Dökerpa? nâm karye, 57
Dökme nâhiyesi, 112
Duka-i França, 147
Dukakin sancağı, 55
Dukasi cânibi, 144
Durmuş, 88, 111

E

Ebû Bekir, 78
Ebû Tayyib, 124, 129, 154
Ebû Tayyib Bey, 126
Ebu'l-'ays, 78
Ebu'l-Hasan, 78
Eğriboz, 34, 82, 83
Eğriboz sancağı, 35, 39, 40, 57, 61, 67, 82, 95, 98,
102, 109, 113
Ejder, 131
Ejderi, 131
Ekserioğlu, 115
Emîn, 55
Emir Ahmed, 125
Emir Ali, 149
Emrullah, 161
Engil kasrı kazası, 131
Ermir nâhiyesi, 105
Erzurum, 74
Esle, 135
Esriyos, 104
Estefe Kadısı, 34
Eyne? nâhiyesi, 61
Eyüp, 164
Ezdin memlahası, 80, 81
Ezdin nâhiyesi, 39, 40

F

Fahreddin, 82
Fakı nâhiyesi, 105
Fas, 137, 140, 165, 166, 167

Fas cânibleri, 166
Fas muhârebesi, 139
Fas vilâyeti, 159
Fekik, 140
Ferez Ağa nâhiyesi, 51
Ferhad, 72, 95
Ferhat, 57, 138
Ferkaç, 86
Ferruh, 77, 83
Ferrûh, 118
Fikek, 133
Fındıklı, 164
Flonret, 147
Florina, 86
França, 61, 62, 147, 164
França elçisi, 59
França pâdişahı, 61
Françalu, 150
Franko, 59
Fransisko, 144
Frengistan, 82
Fuçioğlu, 152

G

Galata, 44, 45, 53, 73, 145
Gelibolu, 34, 36
Gelibolu kadısı, 36
Gelibolu nâhiyesi, 63
Gelibolu sancağı, 122, 153
Gelibolu Sancağı, 57
Gelmiye nâhiyesi, 110
Gence, 119
Geyvan, 40, 100, 102, 181
Girid, 145

H

Hacı Hüseyin, 46
Hacı İdris, 161
Hacı Murad Bey, 84
Hâfız Kethüdâ, 171
Halil, 37, 54, 58, 67
Halîl, 44
Halku'l-vâd seferi, 72, 73
Halku'l-vâd, 72, 76, 78, 80, 96, 98, 125,
126, 154, 155
Halku'l-vâd kal'ası, 75, 77, 79
Hamid-ili sancağı, 62
Hamza, 55, 59, 180
Hancı Hasan, 70
Harale? nâhiyesi, 57
Harput, 94
Hasan, 48, 63, 64, 66, 70, 71, 76, 84, 85, 87, 91, 93,
95, 96, 97, 100, 102, 103, 105, 107, 108, 109,
112, 115, 116, 122, 134, 143, 145, 165, 175,
176, 179
Hasan Bey, 89
Hasan Paşa, 115

Hasan Reis, 123
Hâsköy, 164
Haspanayir nâm karye, 65
Hayda[r], 124
Haydar, 71, 119, 154, 170, 171, 178
Haydar Bey, 98
Haydar Paşa, 71
Hayreddin, 31, 32, 33, 36
Hayreddin Paşa, 30, 32, 34, 35, 36, 46, 47, 48, 50,
51
Hızır, 71, 91, 104, 105
Hızır Paşa, 114
Hoca Muslı, 129
Hüccâce, 70
Hücrese, 125
Hüdayi, 71
Hürrem, 93, 103, 116
Hürrem Mağo, 68
Hüsam, 171
Hüsam Bey, 88, 91, 98
Hüsameddin, 106
Hüseyn, 47, 53, 57, 61, 70, 79, 83, 89, 90, 103,
116, 119, 122, 128, 153, 179, 180
Hüseyn b. Abdi, 43
Hüseyn Bey, 42
Hüsni, 131
Hüsrev, 34

I

İbrahim, 35, 43, 98, 109, 118
İbrahim Bey, 76
İbrahim Paşa, 176
İlyas, 66, 78
İnebahtı, 31, 34, 58, 87, 93, 103, 181
İnebahtı alaybeyi, 83
İnebahtı kadısı, 32
İnebahtı sancağı, 67, 74, 81, 85, 105, 109, 110, 111,
112, 113
İnglitere, 172
İsa, 61, 77, 178, 181
İsdanbul, 50
İskender, 78, 93
İskenderiye, 152
İsmail, 33, 35
İspanya, 147
İstanbul, 46, 49, 50, 51, 53, 143
İstanbul iskelesi, 32
İstefe nâhiyesi, 67
İvaz, 75

K

Ka'be-i Mu'azzama, 136
Kafsa, 138
Kafsa kal'ası, 138
Kağıthâne, 49
Kalamata, 132
Kalobenden cânibi, 147

Kandırî nâhiyesi, 115
Kapudân Ali Paşa, 41, 42, 53
Kapudân Kılıç Ali Paşa, 62, 63
kapudân paşa, 38, 40, 43, 49, 52, 59, 89, 95
Kapudân Paşa, 153
Kara Memi, 89
Karabosnar, 83
Karaca Bali, 152
Karadeniz, 83
Karahisâr, 113
Karakadı, 70
Karalar, 161
Karamustafa, 152
Kargılıç kal'ası, 51, 52
Karlılı, 34, 99, 102, 113
Karlılı sancağı, 58, 89, 91, 95, 101, 102, 103, 112,
120, 131
Kars kal'ası, 94
Kasım, 73, 98, 112, 120
Kasımpaşa, 164
Kastamonu sancağı, 62
Kâtib Ali, 164
Kâtib Ali -, 164
Kâtib Derviş, 155
Kâtib Mehmed, 155
Kavala, 132
Kavala iskelesi, 132
Kavalir Dö Gavmar nâm kapudân, 59
Kaya, 53, 95, 180
Kâyid Ali Kethüdâ, 129
Kâyid Hüdayi, 70
Kâyid Mahmud, 155
Kâyid Mehmed, 69, 75
Kâyid Ramazan, 130
Kayravân, 70, 124, 125, 128, 129
Kaytas, 119
Kazuş, 70
Kenos, 85
Ketüci sancağı, 94
Kıbrıs, 57
Kıbrıs muhâfazası, 43
Kıbrıs seferi, 67
Kılıç Ali, 152
Kılıç Ali, 70, 71, 165, 166, 168
Kılıç Ali Paşa, 44
Kilîdü'l-bahr kal'ası, 145
Kilis sancakbeyi, 44
Kocaili, 104
Kocaili sancağı, 39, 60, 63, 103, 115
Koron kal'ası, 132
Korsika cezîresi, 62
Kosdar, 99
Köse nâm karye, 57
Kosibe, 70
Kostalaki karyesi, 40
Kostantin sancağı, 70
Kostantine, 130
Köstendîn Beyi, 72
Kotik, 102

Kubat, 82
Kurd, 103

L

Livadye kazâsı, 34
Loç, 132
Lofça kadısı, 83
Lonaga, 48
Lütfi, 45
Lütfü, 41

M

Maçaço, 48
Mahmud, 57, 63, 66, 67, 68, 78, 79, 87, 89, 92, 96,
99, 119, 128, 138, 179, 182
Mahmud Paşa, 50
Mahrûse-i Cezâyir, 134
Maksud Bey, 82
Malta, 59, 167, 168
Malta nâhiyesi, 111
Mamurgo, 38
Manâstır, 138
Manisa, 75
Mansûr, 44
Mansure, 44
Manye âsileri muhârebese, 79
Marakeş, 165, 166, 167
Marânkuş, 135, 137, 140, 165
Marânkuş vilâyet, 140
Maraş beylerbeyisi, 44
Maraş kadısı, 44
Markariz, 147
Marko, 110
Maromat nâm karye, 61
Media, 93
Medîne-i Münevvere, 136
Mehdine, 149
Mehmed, 35, 43, 46, 55, 59, 62, 65, 66, 70, 78, 80,
84, 86, 87, 89, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100,
104, 105, 106, 107, 108, 111, 113, 119, 120,
122, 127, 128, 131, 154, 177, 178, 179, 180, 181
Mehmed b. Abdullah, 43
Mehmed b. Hasan, 66
Mehmed Bey, 91
Mehmed Çavuş, 110, 149
Mehmed Girayhân, 80
Mehmed'e, 68
Memi, 78, 115, 121
Memi Çavuş, 95
Memiş, 88
Menteşe sancağı, 68, 161, 178
Menteşe sancakbeyi, 50
Mercan, 104
Mervanka nâm karye, 67
Mesih, 58, 65
mevlânâ (boş), 42
Mevlâna Abdülmelik, 148

Mevlâna Abdülmelik, 135
Mevlânâ Abdülmelik, 135, 148
Mevlânâ Ahmed, 148, 169
Mevlânâ Mehmed, 148
Mevlânâ Muhyiddin, 46,53
Mevlâna Mustafa, 98
Mevlânâ Süleymân, 47
Mevlâna Taceddin, 34,102
Midillü, 46, 47
Midillü kadısı, 46
Midillü kal'ası, 110
Midillü sancağı, 93
Midillü sancakbeyi, 46
Mihri, 116
Mısır, 176
Mitarka? dağları, 138
Mizistre, 78, 95, 113
Mizistre beyi, 78
Mizistre sancağı, 79, 89, 95, 98, 100
Mora, 95
Mora sancağı, 103, 132
Msile, 96
Muhammed, 126
Muharrem, 56, 93
Muhyiddin, 33, 34
Murâbit Hüseyin, 72, 73
Murad, 57, 67, 68, 91
Murad Bey, 146
Musa, 105
Musak nâhiyesi, 93
Muslı, 125, 126
Mustafa, 39, 42, 43, 44, 50, 51, 58, 59, 61, 71, 73,
79, 80, 81, 84, 87, 90, 94, 95, 100, 101, 107,
112, 113, 116, 118, 120, 130, 132, 155, 156,
157, 158, 159, 162, 163, 170, 173
Mustafa Bey, 63
Mustafa Paşa, 114
Müstegânim, 135
Musul beyi, 82
Musul vilâyeti, 149

N

Nazar, 92
Nebi Kâtib, 102
nehr-i Kânise, 83
Niğbolu sancağı, 83
Nikola, 48
Nikole, 48
Nomaga, 48

O

Ömer Çavuş, 104
Osil, 82
Osman, 78, 82, 85, 111, 181
Osman Çavuş, 101

P

Pandaliyo Tercümcân, 48
papa, 147
Pastiyon, 71, 154
Pastiyon muhârebesi, 76
Pavlokca, 42
    karyesi, 42
Peraveşte, 132
Periha, 152
Pervane, 98
Pervâne, 96
Perviz, 88
Pîrî, 113
Pîri Mehmed, 61
Pirinç, 83
Piston, 125, 126
Piyâle, 154
Piyâle Paşa, 49
Pojeğa kadısı, 42
Pojeğa kazası, 42
Pojeğa Sancağı, 42
Portakal, 147, 148
Pravadi kadılığ, 42
Praveşte, 132

R

Ramazan, 46, 47, 68, 71, 74, 97, 106, 130, 139,
    140, 159, 160
Ramazan Paşa, 133, 134, 135
Receb, 74, 88, 100, 124, 127, 138, 181
Receb Bey, 85
Receb Paşa, 125
Recep, 66
Revan kal'ası, 103
Ridvan, 87
Ridvân, 83, 114, 131
Rıdvan, 116, 117, 131, 149
Rodos, 53
Rodos kadısı, 53
Rodos mukâta'atı, 58
Rodos sancağı, 58, 104
Rodos sancakbeyi, 53
Rumeli, 53, 54, 55, 77, 79, 80, 88, 92, 94, 108, 152
Rüstem, 77

S

Şaban, 47, 60, 79, 110
Şâdi, 76
Safed nâhiyesi, 68
Şah, 131
Sakız, 48
Sakız kadısı, 48
Sakız mukâta'atı, 58
Sakız sancakbeyi, 48
Salah, 78
Sâlbergoz, 102

Şâm Beylerbeyisi, 44
Sammâmin, 70
Saraflomp, 82
şark alaybeyi, 56
Şark sancağı, 107
Sebte, 148
Sebte boğazı, 135
Sehrap Ahmed, 64
Şehrizol, 115
Şehzâde Sultân Mehmed Han, 53
Selânîk, 112
Şerîf Abdulvâhid, 78
Şerşel sancakbeyi, 69
Sevindik, 104
Seyd-i Sa'id Zâviyesi, 135
Şeyh Ahmed b. Ahmed E'ş-Şerîf, 160
Şeyh Ebu'n-nûr, 72
Seyyid Mehmed, 66, 121
Seyyid Talib, 106
Sığacık sancağı, 57
Silistre, 112
Sinan, 37, 80
Sinan b. Mustafa, 81
Sinan Bey, 154
Sinan Çavuş', 112
Sinan Paşa, 43, 114, 115
Sinan Reis, 129
Sittî nâhiyesi, 39
Sofiyacık sancağıbeyi, 66
Sofyacık sancağı, 66
Sofyacık sancağıbeyi, 66
Solak, 62, 111, 113
Solak nâhiyesi, 111, 113
Şücâ, 32
Suğla sancağı, 38, 65, 68, 85, 86, 89, 92, 97, 104,
    105, 109, 111, 162
Süleyman, 56, 83, 90, 93, 97, 181
Süleymân, 64, 85, 91, 92, 111, 112
Sûs, 135

T

Tafasda kal'ası, 138
Tafasta, 138
Tafasta kal'ası, 138
Tahir, 161
tevâbi, 86
Tiflis, 94
Tilimsân, 135, 160
Tilimsân sancağı, 87, 159
Tımaşvar beylerbeyisi, 77
Timur, 108
Tines, 135
Tines sancağı, 117
Tırnovalı, 122
Tokorlu, 109
Tophâne, 164
Tophâne-i âmire, 31
Torak b. Abdurrahman, 94

Torbalı, 111
Toylebe, 128
Toylebe kal'ası, 128
Trablus, 72, 75, 77, 79, 80, 82, 88, 90, 96, 98, 105,
109, 126, 128, 138, 173
Trablusgarb, 78, 87, 88, 92, 101, 107, 116, 120,
124, 129, 143, 152, 158, 170, 173
Trablusgarb sancağı, 70
Trabzon sancağı, 74
Tunus, 70, 71, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 90, 96, 97,
98, 101, 109, 125, 126, 138, 147, 153, 154, 159,
160, 165, 167, 168, 169, 173, 176
Tunus beylerbeyisi, 76
Tunus Beylerbeyisi, 71
Tunus beylerbeylik, 82
Tunus Sancağı, 69
Tunus vilâyeti, 125
Türk, 150

U

Uğurlar, 110
Üsküb, 151, 153
Uveys, 45
Üveys, 40, 45, 96, 101, 111
Uzun Çavuş, 57

V

Valtos nâhiyesi, 103
Varol, 125, 126
Veli, 108
Venedik, 82, 145
Viche kal'ası, 99
vilâyet-i Anadolu, 38
vilâyet-i Basra, 49
vilâyet-i Cezâyir, 59
vilâyet-i Cezâyir-i Garb, 148, 174

Vilâyet-i Fas, 133
vilâyet-i Garb, 155, 156
Vilâyet-i Garb, 157, 158
vilâyet-i Nakşe, 144
vilâyet-i Tunus, 133, 158
Vircanos, 33
Voyvoda, 144

Y

Yahya Bey, 60
Yakub, 58
Yakub Hoca, 75
Yani Deyako, 38
Yanya, 102
Yanya Kadısı, 99
Yedrızd, 128
Yeni Hoca, 155
Yomra? cezîresi, 146
Yunus, 76, 80, 86
Yusuf, 60, 76, 77, 92, 95, 98, 111, 113
Yusuf Halife, 47

Z

Za'im Hüseyin, 98
Za'im Hüsrev, 171
Zâhir, 65
Zapand, 131
Zenzek, 138
Zeyd, 125
Zincirlü kal'a, 83
Zirine, 84
Zliten nâhiyesi, 70
Zülkadiriye, 44